

Patericul de la Optina

Continut:

I. PREFERINȚĂ

II. CUVIOSUL STAREȚ PAISIE DIN MOLDOVA

A. Viața

B. Învățăturile

III. CUVIOSUL STAREȚ LEONID (LEV)

A. Viața

B. Minunile

C. Învățăturile

IV. CUVIOSUL STAREȚ MACARIE

A. Viața

B. Minunile

C. Învățăturile

V. CUVIOSUL STAREȚ MOISEI

A. Viața

B. Minunile

VI. CUVIOSUL STAREȚ ANTONIE

A. Viața

B. Minunile

C. Învățăturile

VII. CUVIOSUL STAREȚ ILARION

A. Viața

B. Minunile

C. Învățăturile

VIII. CUVIOSUL STAREȚ AMBROZIE

A. Viața

B. Minunile

C. Învățăturile

D. Acatistul

IX. CUVIOSUL STAREȚ ANATOLIE CEL BĂTRÂN

A. Viața

B. Minunile

X. CUVIOSUL STAREȚ ISAACHIE I

A. Viața

B. Minunile

XI. CUVIOSUL STAREȚ IOSIF

A. Viața

B. Minunile

C. Învățăturile

XII. CUVIOSUL STAREȚ VARSANUFIE

A. Viața

B. Minunile

C. Învățăturile

XIII. CUVIOSUL STAREȚ ANATOLIE CEL TÂNĂR

A. Viața

B. Minunile săvârșite de stareț prin rugăciune

C. Învățăturile

XIV. CUVIOSUL STAREȚ NECTARIE

A. Viața

B. Minunile

C. Învățăturile

XV. CUVIOSUL NICON DE LA OPTINA

A. Viața

B. Învățăturile

XVI. CUVIOSUL STAREȚ ISAACHIE AL II-LEA

A. Viața

ACATISTUL PREACUVIOȘILOR STAREȚI DE LA OPTINA

SFÂRȘIT ȘI LUI DUMNEZEU SLAVĂ!

I. PREFATĂ

Odată cuviosul Nectarie de la Optina l-a întrebat pe scriitorul S.A. Nilus:

– Cunoașteți, oare, câte vieți de obște au existat de la facerea lumii și până în zilele noastre? Dar mai bine nu vă chinuiți căci vă voi răspunde eu însumi. Trei!

– Care sunt acestea?

– Prima – în Rai, a doua – în comunitatea creștină apostolică, iar a treia... s-a oprit... – a treia – la Optina prin marii noștri stareți.

– Dar în timpul lui Noe? – l-a întrebat Nilus.

– Păi – a râs atunci starețul – ce fel de viață de obște a fost aceea? O sută de ani Noe i-a chemat pe oameni la el, dar au venit numai vitele. Ce fel de viețuire în comun este aceasta?

Cuviosul Macarie de la Optina iubea foarte mult florile. Le planta lângă chilia sa și în timp foarte scurt au apărut o mulțime de imitatori. Înșiși acești stareți, ca și florile raiului, răspândeau un miros plăcut prin sfințenia lor.

Dar ce este aceea „sfințenie“?

Arhiepiscopul Ivan Maximovici a definit sfințenia prin următoarele cuvinte:

„Sfințenia nu este pur și simplu dreptatea pentru care dreptii sunt răsplătiți cu fericirea în Împărăția lui Dumnezeu, ci acea înălțime a dreptății, care îi umple pe oameni într-atât de bucuria de Dumnezeu, încât ea trece de la ei și vine la aceia care intră în contact cu ei. Mare e bucuria lor care provine din contemplarea slavei lui Dumnezeu. Fiind plini de iubire către oameni, iubire care provine din dragostea de Dumnezeu, ei sunt înțelegători ai nevoilor omenești și rugători, fiind apărători ai lor înaintea lui Dumnezeu.“ Acea sfințenie, care a atras întreaga Rusie la Schitul Optina este „raiul pe pământ“.

Bătrânețea fericită este una din cele mai înalte realizări ale vieții duhovnicești a Bisericii, este lumina ei, este cununa luptelor duhovnicești, rodul tăcerii și al contemplației divine. Ea este organic legată de luptele interioare ale monahilor, având ca țel realizarea despătimirii.

Bătrânul fericit, prin propria sa experiență la școala ascultării, înfrânării și rugăciunii din inima smerită, care a

deprins, datorită acesteia, mecanismul psiho-spiritual și care, personal, a atins despățimirea, însuși devine capabil să îndrume începătorii în „războiul nevăzut“. El trebuie să pătrundă adâncurile sufletului omenesc, să vadă nașterea răului, cauza acestei nașteri, să stabilească diagnosticul precis al bolii și să arate metoda sigură de vindecare. Starețul este un doctor sufletesc iscusit. El trebuie să vadă clar structura ucenicului său, caracterul sufletului acestuia și treapta dezvoltării sale spirituale. El trebuie negreșit să aibă darul chibzuielii și al „deosebirii duhurilor“, așa încât tot timpul să lupte cu răul care se poate preface în înger de lumină. Ca unul care a atins despățimirea, starețul, de obicei, are și alte daruri duhovnicești: clarviziunea, facerea de minuni, proorocia. Iată ce i-a spus cuviosul Varsanufie de la Optina fiului său duhovnicesc:

„Stareții sunt numiți clarvăzători, ceea ce înseamnă că ei pot vedea viitorul; dar marea bucurie a bătrâneții este darul chibzuielii. Acesta este cel mai grozav dar dat de Dumnezeu omului. El are, în afară de ochii fizici, ochi spirituali, înaintea cărora se deschide sufletul omenesc. Înainte ca omul să gândească, înainte să apară gândul, ei văd cu ochii duhovnicești chiar pricina apariției aceluși gând. De ei nu se poate ascunde nimic. „Tu locuiești la Petersburg și gândești că eu nu te văd. Atunci când doresc, văd tot ce faci și ce gândești“.

Adevărata relație spirituală a fiilor duhovnicești cu bătrânul învățător se descoperă prin următoarele semne:

1. Credința deplină.
2. Sinceritate în cuvânt și faptă.
3. Să nu îndeplinească niciodată voia sa, ci întotdeauna să-l întrebe pe stareț în toate.
4. Să nu contrazică și să nu se certe.
5. Spovedania completă și curată a păcatelor și a secretelor inimii.

Ascultarea sinceră față de stareț, după spusele sfinților părinți este drumul cel mai sigur pentru mântuirea sufletului. Stăreția nu este o treaptă ierarhică în Biserică deoarece „Duhul suflă oriunde dorește“. Stareț poate fi monahul fără trepte spirituale, cum au fost la început Varnava Ghefsimanski, Zosima Verhovski și alții. Stareț poate fi și episcopul, de exemplu mitropolitul Filaret Moscoveanul sau preotul – Sfântul Ioan de Kronstadt. În sfârșit, stareța a fost și fericita clarvăzătoare Pelaghia Ivanovna, nebuna pentru Hristos din Diveev. Fără sfatul ei nu se făcea nimic în mănăstire.

Stăreția este slujire proorocească. De la proorocii primelor timpuri ale creștinismului știm că trebuie să fie evidentă sfințenia vieții: «El (proorocul sau starețul în cazul nostru, n.n.) trebuie să aibă „firea Domnului“. Datorită firii poate fi numit prooroc mincinos sau prooroc adevărat» („Învățătura celor 12 apostoli“ [Didahia] secolul al II-lea). Ivan Mihailovici Dontevici în cartea sa „Dobândirea Duhului Sfânt pe drumurile vechii Rusii“ scrie: „În falsă-stăreție voia unui om înrobește voia altui om. De el este legat de sentimentul deprimării, tristeții sau patimile sufletești nesănătoase ale ucenicului în starețul închipuit. Dimpotrivă, adevărata și îmbelșugata stăreție, deși e întemeiată pe deplina ascultare, îl umple pe om de sentimentul bucuriei și al libertății în Dumnezeu, astfel încât el nu îndeplinește voia omului, ci voia lui Dumnezeu, care lucrează prin stareț. În același timp, așa cum starețul fericit apare ca îndrumător spre voia lui Dumnezeu, așa starețul fals îl acoperă în sine pe Dumnezeu“.

Sfântul Vasile cel Mare spune că cel care caută cu sârguință profesor bun, acela negreșit găsește. Cuviosul Simeon Noul Teolog învață: „Cu rugăciuni și lacrimi înduplecă-L pe Dumnezeu să-ți arate omul care ar putea să te îndrume bine“. Și spune mai departe: „Mai bine este ca novicele să devină ucenic, iar nu să trăiască de capul său și e mai bine să scape de roadele nefolositoare ale voii sale. Totuși, dacă cineva, după o căutare meticuloasă și sârguincioasă nu ar găsi îndrumător duhovnicesc, într-o așa nevoie cuviosul Paisie Velicovski dă următorul sfat: „Însuși Dumnezeu și cuvântările dumnezeiești ale Preacuvioșilor Părinți, îndrumători ai vieții de obște, care au respectat lucrarea lui Dumnezeu până în zilele noastre, vă sunt profesori și îndrumători dacă sunteți atenți la ei cu frică de Dumnezeu și cu venerație“.

De-a lungul secolelor stăreția a înflorit, atingând culmea dezvoltării sale, apoi a slăbit, a ajuns la declin, ca mai târziu să renască din nou. A cam fost uitată în Rusia, în timpul cuviosului Paisie Velicovski (sec. XVIII). Prin luptele sale, prin traducerea cărților Sfinților Părinți și prin exemplu personal, el a readus stăreția peste ucenicii săi și, astfel, a început să înflorească în Rusia, în special la schitul Optina. Primii stareți la Optina – Lev, Macarie, Moisei și Antonie au fost ucenici apropiați ai marelui stareț Paisie. Această mlădiță îmbelșugată a înflorit continuu de-a lungul a o sută de ani, trecând de la părinte la fiu, în duhul ascultării autentice.

Schitul Optina, sfințit în cinstea Intrării în Biserică a Maicii Domnului, se află la sud de Moscova, nu departe de orașul Kozelsk, în gubernia Kaluga. Istoria veche a mănăstirii nu ne este într-un totuși clară, dar este cunoscut faptul că e foarte veche.

Nașterea obștii începe cu anul 1795, când mitropolitul moscovean Platon, vizitându-și eparhia, a găsit acolo numai trei monahi foarte bătrâni. Fiind vrăjit de minunatul așezământ al Optinei, el și-a propus să clădească o mănăstire cu viață de obște. Cu această intenție mitropolitul s-a îndreptat către un oarecare arhimandrit Macarie. Părintele Macarie purta corespondența în plan duhovnicesc cu starețul Paisie și se nevoia în obștea din Pesnos. Pentru acest

lucru el l-a ales pe grădinarul său, părintele Avraamie și împreună cu el s-au îndreptat spre Optina doisprezece monahi ai săi. Multă durere a trebuit să îndure părintele Avraamie din cauza sărăciei mari, însă, cu ajutorul lui Dumnezeu, obștea a început să se consolideze.

Următorul eveniment decisiv în istoria Optinei a fost construirea schitului cu hramul „Tăierea Capului Sfântului Ioan Botezătorul“. De aceasta s-a îngrijit primul arhieru al eparhiei nou întemeiate din Kaluga, episcopul Filaret, care ulterior a devenit mitropolitul Kievului. Iubind din fragedă tinerețe viața monahală duhovnicească – după cum a mărturisit el însuși – a considerat că trebuie să întemeieze la Optina un schit unde ar putea să trăiască monahi, ducând o viață retrasă, în asceză și rugăciune. Episcopul Filaret a început să caute oameni care s-ar fi potrivit să întemeieze un așa schit. El a ales doi călugări: pe cuviosul Moisei și cuviosul Antonie Putilov.

În pustia Roslavl trăia un grup mic de bătrâni sihaștri, fiecare separat, într-o chilie mică. La unul dintre acești bătrâni a venit ca ucenic viitorul cuvios Moisei Optineanul. În scurt timp l-a urmat și fratele său mai mic, Antonie. Stareții din Roslavl au fost ucenicii marelui Paisie. Cei doi frați au învățat aici meșteșugul rugăciunii neconținute a lui Iisus, săvârșită cu mintea în inimă, după regulile Sfinților Părinți. Începând cu miezul nopții, în taină săvârșeau zilnic toate slujbele bisericesti, în afară de Liturghie. În zilele de sărbătoare, pustnicii ieșeau și slujeau împreună. Iar la praznicele mari venea preotul din cel mai apropiat sat și îi împărțeau cu Sfintele Daruri. În timpul în care nu-și făceau pravila, pustnicii se îndeletniceau cu rucodelia (lucrul mâinilor) – transcrierea operelor sfinților părinți și grădinaritul, pe un loc unde în afară de ridichi nu creștea nimic. Frații Moisei și Antonie Putilov au devenit așa buni călugări, încât episcopul Filaret i-a considerat potriviți pentru construirea schitului. Primind binecuvântarea pustnicească, cuviosul Moisei și cuviosul Antonie s-au îndreptat spre Optina împreună cu alți doi călugări roslavlîți. În anul 1821 a început construirea schitului.

Pentru înflorirea și faima sa, Optina îi este datoră cuviosului întemeietor Moisei, care a condus-o treizeci și șapte de ani, până la sfârșitul vieții sale. Datorită lui, obștea a fost dusă la ordinea deplină. Au fost ridicate biserici noi, iar cele vechi restaurate; și au fost construite: chilii pentru frați, o curte pietruită, cu turnuri, camere de oaspeți și alte clădiri. Au fost cultivate grădini mari și livezi cu pomi fructiferi, iar proprietățile agricole au sporit. Dar această ordine exterioară reflecta însă principala realizare a întemeietorului cuvios Moisei – răspândirea lucrării de îndrumare duhovnicească și, împreună cu aceasta, înflorirea spirituală a schitului Optina. Bunăstarea materială a obștii s-a datorat, în principal, pelerinilor care au fost atrași de Optina prin duhul ei deosebit, amintind de vremurile ascetismului vechi. Creștinismul modern invocă: „Mântuiește-mă, Doamne, că a lipsit cel cuvios!“

Cu toate că numărul adevăraților stareți s-a împușinat, stareții dreptcredincioși de la Optina au continuat să fie îndrumători spirituali.

Înainte ca starețul Ambrozie să moară, ucenicii l-au întrebat: „Ce-o să ne facem fără sfinția ta, părinte?“. Iar el le-a spus: „Voi ați văzut cum m-am purtat înaintea voastră; dacă doriți să mă urmați, hrăniți-vă și voi cu învățăturile Domnului și Domnul vă va da binecuvântarea Sa. Și noi tot așa ne-am întristat când au plecat de la noi la Dumnezeu părinții noștri dar, îndeplinind poruncile Domnului și învățăturile stareților, am trăit așa ca și cum ei ar fi fost cu noi. Faceți și voi la fel și vă veți mântui!“ Prin urmare, dacă și noi vom împlini poruncile Domnului și învățăturile stareților optineni, ei vor fi cu noi în chip nevăzut, călăuzindu-ne pe drumul mântuirii. „Dă-le, Doamne, darul de a se ruga pentru noi!“

Prin rugăciunile fierbinți ale acestor mesageri aducem și noi roadele pocăinței spre mântuirea sufletelor noastre. Cuvioșilor părinți de la Optina, rugați-vă lui Dumnezeu pentru noi!

II. CUVIOSUL STAREȚ PAISIE DIN MOLDOVA

(15 noiembrie)

*Smerenia inimii îl mântuiește
fără greutate pe om...
datorită ei se iartă toate păcatele.*

A. Viața

Publicând în ediția noastră viețile stareților optineni, găsim de cuviință să publicăm și viața marelui stareț Paisie Velicicovski, inițiatorul stăreției în Rusia, în sec. XVIII–XIX, cu deosebire la schitul Optina.

Monahismul rus până la începutul secolului al XVIII-lea – epoca transformărilor pentru Rusia – de două ori a trecut prin înflorire și vremuri de decădere. În vechime răspândirea monahismului de către cuvioșii Antonie și Teodosie de la Pecerska a servit Rusia Kieveană și a dat un țel mulțimii sfinților. Pe când sudul Rusiei îndelung suferea din cauza tătarilor și monahismul apunea, în Rusia Moscovită se instaura perioada de înflorire. Aici a apărut cuviosul Serghie de Radonej, făcătorul de minuni, marele restaurator și conducător al monahismului.

În rândul ucenicilor săi se căuta cu râvnă țelul tuturor sfinților nevoitori – mântuirea. Atunci monahismul s-a înviorat și a înflorit în partea de nord-vest a Rusiei. Și iarăși, din cauza diverselor nenorociri din viața poporului, el s-a stins către începutul sec. al XVIII-lea. Și din nou a revenit la viață cu forțe puternice și a avut parte de înflorire și în nordul și în sudul Rusiei și chiar în îndepărtata Siberie. Rădăcina multivalentă a acestui monahism de început a crescut cu putere chiar în inima marii Rusii – la schitul Optina. Primul îndrumător al acestei mișcări în viața monahală și restaurator al ei a fost starețul Paisie Velicicovski.

Marele stareț Paisie Velicicovski s-a născut în anul 1722 în orașul Poltava, unde tatăl său, Ioan Velicicovski s-a străduit să construiască catedrala Uspenskaia. Atât tatăl, cât și mama lui Petru (cum i se spunea în lume cuviosului Paisie), pe nume Irina, erau oameni evlavioși. Când Petru avea patru ani, tatăl său a murit. Băiețelul împreună cu mama sa au rămas în grija fratelui său mai mare, Ioan, care a și ocupat locul tatălui. Când băiatul a crescut, mama sa l-a trimis la învățătură și Petru a învățat suficient de repede alfabetul și să citească din Ceaslov și Psaltire. Când băiatul a stăpânit știința de carte, cu deosebită dragoste s-a dedicat lecturii Sfintei Scripturi, a Noului și Vechiului Testament, vieților sfinților, învățăturilor cuviosului Efrem Sirul, avei Dorotei, Sfântului Ioan Gură de Aur și altor cărți.

Lectura l-a captivat cu totul pe băiat; se retrăgea într-o cameră liberă și citea și tot citea. Sub influența acestei lecturi i s-a născut pasiunea pentru viața monahală. Petru era foarte tăcut, blajin și timid. Când băiatul a împlinit treisprezece ani, a murit și fratele său, Ioan. Aflându-se în cea mai mare sărăcie, mama lui s-a hotărât să meargă la Kiev, la mitropolitul Rafael și să-l roage să-l instaleze pe Petru într-un loc. Colonelul din Poltava, nașul de botez al lui Petru, împreună cu alți cetățeni respectabili au adresat o cerere către mitropolit pentru a ușura situația lui Petru. Prea Sfințitul l-a acceptat ca fiu duhovnicesc și el însuși l-a examinat pe băiat. Când acesta i-a citit câteva versuri, mitropolitul l-a simpatizat și mai mult. El i-a dat mamei binecuvântare ca să-l dea pe băiat la Școala duhovnicească din Kiev și l-a instalat într-un loc. Petru Velicicovski a stat acolo patru ani. Învăța foarte bine, iar timpul liber și-l petrecea în rugăciune și în citirea cuvântului lui Dumnezeu și a cărților Sfinților Părinți. Printre colegii săi erau câțiva băieți evlavioși cu care Petru Velicicovski s-a împrietenit.

Tinerii prieteni se retrăgeau adesea și-și petreceau noaptea, până-n zori, în discuții despre modul în care să se lepede de lume. Cu fermitate au hotărât să devină călugări și să intre în mănăstiri, dar nicidecum în cele bogate pentru că, dacă ar fi trăit printre ceilalți frați în îmbelșugare, ar fi trecut neobservat de pe calea cea strâmtă pe calea cea largă. Petru s-a străduit să fie cât mai blând, chiar și în gânduri, neavând pe nimeni pizmă, fără să osândească pe cineva, nici să aibă ură față de cineva. Știința de carte și studiul savant nu l-au mulțumit; sufletul său tânjea după fapte mai mari. Prietenii săi l-au susținut în hotărârea de a renunța la studiu și de a intra în viața monahală. Ca urmare, Petru a început să caute înțelepciunea în rugăciunea sporită, rugându-L pe Însuși Dumnezeu să-i arate drumul. Hotărârea puternică l-a pătruns și, în taină, a părăsit Kievul și școala duhovnicească pentru ca să pornească pe drumul vieții monahale. Cu greu a suportat vestea plecării sărmana lui mamă. Ca văduvă îndurerată trăia numai cu nădejdea pentru fiul ei și iată ce a devenit acest fiu! Îndelung și cu amar a plâns și, din cauza supărării, a hotărât să nu mai mănânce și nici să mai bea până ce nu va muri. Minte ei a început să slăbească, iar nora sa, soția fiului mort, Ioan, și alte persoane i-au așteptat moartea. Dar dintr-o dată, bătrâna bolnavă și răpusă de supărare a revenit în simțiri, a cerut acatistul Maicii Domnului și a citit vreme îndelungată, apoi a chemat duhovnicul și i-a povestit următoarele lucruri: „Când am început să slăbesc din pricina plânsului și lipsei de vlagă și m-am apropiat de moarte, am văzut mulți diavoli care arătau îngrozitor și care voiau să mă prindă. Atunci am cerut acatistul și am început să-l citesc.

Citind acatistul neîntrerupt, ziua și noaptea, dracii tremurau și nu puteau să mă atingă. Apoi am început să mă bucur și am văzut cerul deschizându-se și din el coborând un înger. Îngerul era luminos și cobora ca un fulger. S-a așezat lângă mine și a început să-mi vorbească astfel: «O, neînțelepto, ce ai făcut? În loc să-L iubești pe Dumnezeu cu tot sufletul și cu toată inima ta, pe Creatorul tău, tu ai iubit mai mult decât pe Creator, creatura sa, pe fiul tău! Și datorită iubirii tale potrivnice lui Dumnezeu, ți-ai propus să te omori prin înfometare și pentru acest lucru să cazi sub osândă veșnică?! Să știi bine: fiul tău, cu ajutorul darului lui Dumnezeu, negreșit, va deveni monah. Trebuie ca

și tu să-i urmezi fiului tău pe această cale, să te lepezi de lume și de toate cele din lume și să devii călugăriță. Aceasta este voia lui Dumnezeu! Dacă tu te vei împotrivi voii lui Dumnezeu, iată care e porunca dată mie de Domnul Hristos, Dumnezeu nostru și Făcătorul a toate: îți voi trimite demoni, care vor aștepta să te prindă și să-ți chinuie sufletul și trupul. Așa se va întâmpla și cu alți părinți, care trebuie să învețe să nu-și iubească copiii mai mult ca pe Dumnezeu». Când am auzit aceste cuvinte ale îngerului lui Dumnezeu, am exclamat: «Dacă aceasta este voia lui Dumnezeu, atunci nu voi mai fi îndurerată pentru fiul meu de azi înainte». Și, în acel timp, diavolii au dispărut.

Îngerul Domnului, bucuros, s-a ridicat la cer. «Părintele duhovnic și cei apropiați, ascultând cu bucurie povestirea Irinei, învățând multe lucruri de aici și luând aminte, au plecat la casele lor. În scurt timp, evlavioasa mamă a tânărului călugăr a intrat într-o mănăstire de maici, a fost tunsă în monahism cu numele Iuliana și după zece ani a adormit în pace. Odată cu părăsirea școlii din Kiev, pentru viitorul conducător al monahismului rus a început perioada educației monahicești, plină de mahnire și dezamăgire. Precum am spus deja, monahismul slăbise în duh în acele timpuri. Și atunci erau însă mănăstiri care duceau o puternică viață de obște, însă tânărului Petru Velicicovski Dumnezeu nu i-a îngăduit să meargă acolo. Dacă el ar fi izbutit să intre într-una din acele mănăstiri, s-ar fi dedicat cu totul, liniștit nevoinței interioare. Traversând drumul vieții pregătitoare în mănăstirile rusești dezorganizate, el însuși a depășit dezordinea și a văzut ce trebuia făcut pentru refacerea vieții monahale.

Trecând prin acestea, fără să vrea, a devenit capabil să ușureze drumul pentru ceilalți. Așa au fost viețile celor pe care Dumnezeu i-a ales spre a fi conducătorii oamenilor pe calea mântuirii!

Ieșind din Kiev, Petru Velicicovski a ajuns peste Nipru, în mănăstirea Liubecesk, aproape de orașul Liubeci. Îndrumătorul obștii, egumenul Nichifor l-a primit cu dragă inimă și i-a dat o chilie, făcându-l chelar. Egumenul Nichifor îi îndruma pe frați cu blândețe, dragoste, căldură și smerenie. Dacă unul dintre frați greșea în ceva, el îl povățuia cu înțelepciune, îi dădea canon și acel frate devenea din nou un bun nevoitor. Nu e de mirare faptul că, datorită unui astfel de îndrumător, frații trăiau în pace și liniște. Însă nu mult s-a mângâiat Petru cu o așa viață de obște. După trei luni bunul îndrumător a fost schimbat cu altul.

Acesta a fost egumenul învățat Gherman Zagorovski, care a început să ocârmuiască mănăstirea în alt chip – ca un stăpân. Imediat au văzut frații în mod clar cu cine au de-a face, mulți dintre ei, de frică, s-au răspândit pe la alte mănăstiri. Și Petru Velicicovski a plecat. Ca îndemn pentru acest lucru i-a slujit următoarea întâmplare: odată noul egumen i-a poruncit lui Petru să-i pregătească pentru masă varză, însă nu i-a spus precis cum, iar Petru nu a îndrăznit să întrebe și l-a rugat pe bucătarul egumenului să aleagă el cele necesare. Au pregătit apoi prânzul egumenului. Bucătarul însă, nu a pregătit ceea ce dorea egumenul. Așezându-se la masă, egumenul l-a chemat pe Petru și, pentru că era supărat din cauza neîndeplinirii poruncii sale, l-a lovit pe Petru peste obraz, îmbrâncindu-l în așa fel încât acesta a căzut peste prag, apoi i-a strigat: „Treci afară, trântorule!“ Iar duhovnicului i s-a adus la cunoștință această faptă nesăbuită.

Aceste împrejurări au constituit îndemnul pentru plecarea lui Petru din obște. Însă principala cauză a plecării a fost, desigur, alta. Petru nu a întâlnit aici acea îndrumare de stareț experimentat, la care atât de mult s-a gândit și pe care și-a dorit-o cu ardoare. Rugându-se cu lacrimi lui Dumnezeu, într-o noapte, Petru a părăsit această obște care, în curând, a fost dezorganizată de către îndrumătorul nepriceput. A trecut Niprul și s-a îndreptat spre Ucraina pentru a căuta o altă mănăstire. Astfel a ajuns la mănăstirea Sfântului Nicolae de pe malul râului Tiasmin. Aici era conducător tot Nichifor, de care Petru a ascultat înainte. Acesta l-a primit bucuros și i-a dat ca ascultare să slujească la trapeză. Iar când a început postul Adormirii Maicii Domnului, la praznicul Schimbării la Față a Domnului, egumenul l-a tuns pe Petru ca rasofor cu numele de Platon; pe atunci avea nouăsprezece ani. Călugărul începător se ostenea cu sârguință. Cu mare râvnă își îndeplinea ascultarea la trapeză, iar când era nevoie ajută și la bucătărie. Pravila sa de rugăciuni nu numai că o îndeplinea cu râvnă, ci se ruga și în timpul nopților. Însă nici în această obște nu i-a fost dat lui Platon să viețuiască mult timp. În Ucraina a început prigonirea Ortodoxiei de către uniții cu Roma. De acest lucru a fost atinsă și obștea mănăstirii. Pentru că biserica a fost închisă mai mult de două luni, frații au început să se împrăștie care încotro. Câțiva au mers în Kiev și tot acolo a mers și Platon. În sinea lui exista deja gândul de a merge în Moldova, însă din cauza fricii de prigonitori nu a luat o hotărâre. În Kiev tânărul s-a stabilit la Lavra și s-a ocupat de tipografie împreună cu ieromonahul Macarie. Aici el a învățat să graveze icoane pe metal. Tot aici a primit și vestea despre mama sa de la văduva fratelui său, Ioan. Vestea despre mama sa iubită, care l-a părăsit cu voia lui Dumnezeu, i-a mișcat inima și l-a liniștit. Apoi s-a dedicat cu totul vieții de călugăr. În setea de a face fapte, Platon adesea vizita peșterile Lavrei.

Cu lacrimi din dragoste și înduioșare atingea moaștele făcătorilor de minuni din Pecerska, cu ardoare le cerea ajutor și învățături pentru lucrarea mântuirii. El ardea de dorința de a duce o viață pustnicească sub o îndrumare aleasă a unui stareț, atât în viața cât și în lupta duhovnicească. Pentru că nu a găsit acest lucru în Rusia, tânărul s-a gândit să îl caute aici. În scurt timp s-a întâlnit cu doi călugări experimentați. Acești călugări se întâlniseră ca să meargă în Moldo-Vlahia. Platon i-a rugat să îl ia și pe el cu ei și astfel a părăsit Kievul. Trecând prin Ucraina și Moldova cei trei au ajuns în Valahia și au sosit la obștea Sfântului Nicolae, Făcătorul de minuni. Aici Platon a găsit ceea ce căuta: nevoitori înflăcărați, după care atât a tânjit sufletul său și de la care a învățat foarte mult. Îndrumătorul acestei mănăstiri era ieromonahul Dimitrie, care i-a primit cu dragoste pe cei trei călugări. Schimnicul acestei obști, ieroschimonahul Mihail, se afla în acel timp în Ucraina cu treburi mănăstirești. Însă în scurt timp a sosit de la Schitul Poiana Mărului bătrânul schimonah Vasile. Acesta a trăit mult timp în Rusia în Munții Mosin și în alte pustii. Datorită râvnii sale în ascultarea față de Dumnezeu se asemena foarte mult cu marii nevoitori. Schimonahul Vasile trecuse în Moldo-Vlahia împreună cu ucenicul său, ieromonahul Mihail. El se bucura aici de o mare popularitate, datorită experienței sale duhovnicești, cunoștințelor și înțelegerii scrierilor Sfinților Părinți. Schimonahul Vasile a petrecut câteva zile în schitul Sfântului Nicolae și nu puțin a vorbit spre folosul fraților. Platon a fost profund mișcat de cuvântările bătrânului înțelept și, înduioșat, i-a mulțumit lui Dumnezeu din toată inima pentru că l-a învățat să vadă un așa bărbat cucernic.

Schimonahul Vasile a îndreptat deosebită atenție către Platon și l-a chemat la schitul Poiana Mărului. Însă Platon se temea ca acolo să nu-l hirotonească preot și de aceea a refuzat să meargă în acel schit. În scurt timp s-a întors din Ucraina și starețul Mihail, care a fost întâmpinat cu bucurie de toți frații chiar de pe drum, înainte de a intra în mănăstire. Chilia părintelui Platon se afla nu departe de schit, lângă apă, iar biserica schitului o putea vedea din chilie. Despre râvna cu care își lucra mântuirea în acest timp părintele Platon și despre profunzimea cu care se dedica împlinirii pravilei vieții călugărești ne grăiește următoarea întâmplare: într-o zi de duminică, părintele Platon nu a auzit chemarea la utrenie și a pierdut începutul ei. Când s-a trezit și a mers la biserică, utrenia era în desfășurare, se citise evanghelia, începuseră rugăciunile. Platon s-a rușinat pentru că a întârziat, s-a întors și s-a așezat sub un copac începând cu durere să își plângă abaterea. S-a terminat liturghia și călugării s-au adunat la trapeză, însă Platon nu era printre ei. Schimnicul Mihail, care îl iubea pe tânăr, a observat absența sa, i-a rugat pe călugări să aștepte și l-a trimis pe ucenicul său, Atanasie, scriitor de cărți duhovnicești, să-l caute pe Platon. Cu greu l-a găsit Atanasie pe părintele Platon și l-a convins să intre în schit unde toți îl așteptau. Când părintele Platon a revenit în schit și i-a văzut pe stareț și pe ceilalți stând la masă, s-a tulburat și mai mult și, căzând la pământ, le-a cerut iertare cu lacrimi fierbinți. Schimnicul, egumenul și frații l-au ridicat de la pământ și, mângâindu-l, l-au întrebat despre cauza acestei mari dureri.

Părintele Platon nu putea să vorbească din cauza lacrimilor. Când părintele Atanasie a lămurit pricina lacrimilor tânărului, toată obștea a răsuflat ușurată și s-a liniștit. Consolându-l și luându-l cu ei în trapeză, au început cu toții să mănânce, însă părintele Platon nu putea să guste nimic și abia după masă a mâncat puțin. Iar în timp ce el se afla în trapeză, schimnicul discuta cu ucenicii și îi îndemna la rugăciune ca să dobândească și ei asemenea dor înfocat după Dumnezeu, precum avea tânărul Platon. După aceasta schimnicul l-a iubit și mai mult pe tânăr. Iar acesta stătea lângă picioarele lui și asculta cu mintea și cu inima cuvântările minunatului schimnic. După un oarecare timp, la schimnicul Mihail a sosit în vizită schimnicul Onufrie din schitul Cârcul, un om al vieții duhovnicești. După dorința schimnicului Mihail el a discutat cu toți frații despre mântuire și în timpul discuției a făcut referire la schitul său. El a vorbit despre minunățiile așezământului și despre frumusețea singurătății. Cuvintele schimnicului au deșteptat în părintele Platon dorința de a viețui acolo. Schimnicul Mihail cu dragă inimă i-a dat voie ucenicului să plece. Acesta, mulțumindu-i adânc învățătorului său și părintelui stareț, a luat binecuvântarea lor și s-a îndreptat împreună cu părintele Onufrie către schitul Cârcul.

Trei zile au mers părintele Onufrie și părintele Platon prin păduri întinse, câmpuri minunate și munți înalți până au ajuns la schit unde, starețul, ieromonahul Teodosie, l-a primit pe Platon cu multă dragoste. În următoarele zile starețul i-a dat părintelui Platon o chilie, iar el a început să viețuiască în singurătate desăvârșită. Acest schit era pustnicesc. Aici, după regula sfântă, frații se adunau numai în zilele de duminică și sârbătoare. Împreună săvârșeau pravila rugăciunilor de dimineață, ascultau liturghia dumnezeiască și tot împreună luau masa. După masă, până la vecernie, își petreceau timpul în convorbiri duhovnicești. Își împărtășeau necazurile și experiențele, se rugau unul pentru celălalt, iar după vecernie se răspândeau din nou la chiliile lor pentru a viețui în singurătate și în liniște deplină. Părintele Platon a trăit aici în chip cuvios. Singur în chilie se dedica rugăciunilor, citirii cuvântului lui Dumnezeu și a scrierilor Sfinților Părinți, era atent la sine și își concentra puterile sufletești. Își simțea neputințele și

își amintea de Înfricoșătoarea Judecată și de chinurile veșnice pregătite păcătoșilor. Vărsa lacrimi de pocăință și trăia împăcat în sufletul său.

În ceasurile de odihnă se ocupa cu lucrul mâinilor, confecționând linguri de lemn. Schimnicul Onufrie trăia pe vârful muntelui, la un ceas de mers de la schit. Din munte până la chilia pustnicului se deschideau într-o minunată priveliște împrejurimile, dealurile și văile cu păduri bogate, iar la poalele muntelui curgea un izvor de apă limpede. Schimnicul trăia în rugăciune, lectură, psalmodiere și lucrul mâinilor. Acelora care veneau la el pentru sfat, schimnicul le era un povățuitor adevărat. El îi învăța cu multă răbdare, vorbindu-le despre patimile sufletești și trupești, despre lupta neobosită a gândurilor cu diavoli, despre atacurile lor neînțelese de la care nu exista izbăvire decât în Hristos Mântuitorul. Către acest schimnic se îndrepta și părintele Platon care trăia la schitul Cârțul ca să primească sfaturi și învățături. Cu evlavie primea sfaturile schimnicului și se dedica rugăciunii cu mai multă ardoare, adesea rugându-se întins pe pământ și cu lacrimi.

Trei ani a viețuit părintele Platon în schiturile moldovenești; aici el a vizitat pe toți călugării îmbunătățiți. De la fiecare în parte și, în același timp, de la toți laolaltă, din ordinea vieții lor de obște a luat pentru sine multe pilde mântuitoare, împlinind el însuși toate nevoințele ascetice. A ajuns la o așa măsură, încât marii schimnici Vasile, Mihail și Onufrie l-au numit „schimnicul cel tânăr“. Pe atunci, părintele Platon avea 24 de ani. Întreaga lui ființă era plină de dragostea lui Dumnezeu care începuse să licărească în el încă din copilărie prin citirea cărților sfinte. În scurt timp, părintele Platon a hotărât să meargă la Muntele Athos, deoarece a auzit că schimnicii au de gând să-l oblige să se hirotonească. El s-a speriat de acest lucru pentru că, din smerenie, se considera nevrednic. Schimnicii Vasile, Mihail și Onufrie nu au vrut să se despartă de el cu nici un chip și l-au înduplecat să rămână cu ei. Le era foarte greu să se lipsească de un astfel de nevoitor. În cele din urmă, văzând dorința lui puternică și recunoscând în aceasta voia lui Dumnezeu, cei trei schimnici – învățători s-au rugat cu râvnă și i-au dat părintelui Platon binecuvântare pentru drum. Acesta și-a găsit un tovarăș de drum, pe ieromonahul Trifon și, după multe și grele încercări, au ajuns la Sfântul Munte. Platon s-a nevoit la Athos precum făcuse și în mănăstirile rusești. Se afla acum pe piscul nevoințelor și putea cunoaște diferite reguli de viețuire, ceea ce nu aflase în schiturile moldovenești. Însă și Athosul trecea printr-o perioadă de declin, iar părintele Platon nu a reușit imediat să atingă tezaurul către care tânjea – scrierile ascetice ale Sfinților Părinți. Când Platon și Trifon au pătruns în Sfântul Munte, înainte de toate au intrat în Lavra cuviosului Atanasie, unde s-au și odihnit. Apoi au mers către călugării slavi, care viețuiau în mănăstirea Pantocrator. Aici ieromonahul Trifon a răcit, s-a îmbolnăvit greu și după patru zile a murit.

Părintele Platon s-a stabilit într-o chilie care se numea Coparis. Vizitându-i pe călugări, și-a căutat un părinte duhovnic îndrumător, însă nu a găsit și a trăit în singurătate, ducându-și viața în nevoințe și mai mari decât în Valahia. Foarte greu era războiul său cu diavoli și, în mod deosebit, cu tristețea sufletului. Ținea post aspru și mânca seara hrană uscată cu apă, dar numai în afara sărbătorilor, zilelor de duminică și sâmbătă. Nevoința lui era așa de mare, încât nu avea nici cămașă; avea numai sutană, toată numai petice. Ușile chiliei sale niciodată nu se închideau și nimic nu avea la el în afară de icoane și cărți, pe care cu greu le-a găsit și pe care le-a luat de la călugării bulgari. Pe acestea el le studia și le citea cu o deosebită atenție. Cu ele și-a început reînnoirea vieții duhovnicești. Așa a trăit părintele Platon trei ani și jumătate. În acel timp a vizitat Sfântul Munte schimnicul Vasile, învățătorul lui Platon, care l-a și călugărit și l-a numit Paisie. Avea atunci 28 de ani. Schimnicul a discutat mult cu Paisie și i-a explicat învățătura vechilor asceți despre cele trei tipuri de viață monahală. După ce a stat câțva timp la Athos, părintele Vasile s-a întors la obștea sa din Valahia. La trei luni după plecarea lui a sosit din Valahia la Sfântul Munte tânărul călugăr moldovean, Visarion. El a vizitat părinții ațoniți și și-a căutat un îndrumător, dar nu a găsit. Visarion a ajuns la cuviosul Paisie și i-a destăinuit acestuia mâhnirea inimii sale. Și l-a rugat să îl ia la el în ucenicie. Cei doi au discutat mult, iar cuviosul Paisie a refuzat de multe ori.

Trei zile l-a rugat Visarion cu lacrimi. Văzând o asemenea sârguință, cuviosul Paisie n-a mai rezistat și l-a primit la el în tovarășie, însă nu ca ucenic, ci ca frate. Și au început să viețuiască împreună, iar ca învățători aveau cărțile Sfinților Părinți. Plăcută era această viață în comun a lor. Se nevoiau serios spre mântuire, ajutându-se și înțelegându-se unul pe celălalt. Însă nu mult timp s-au bucurat nevoitorii de liniștea lor deplină. Au petrecut împreună patru ani. Pentru că în Sfântul Munte s-a răspândit vestea despre cei doi nevoitori, la cuviosul Paisie au început să sosească mulți călugări râvnitori și să-l roage să-i primească la el în ucenicie. Cuviosul Paisie i-a refuzat patru ani întregi, însă după aceea i-a îngăduit lângă sine.

Rugătorii erau atât de sânguincioși, încât tot timpul cereau să fie primiți în ucenicie, iar părintele Visarion, călugăr inimos, a început să insiste pentru ei la cuviosul Paisie. Atunci acesta a primit treptat opt ucenici în tovărășie și i-a instalat în două chilii. Curând aceste două chilii au devenit neîncăpătoare și starețul a dobândit chilia Sfântului Constantin de lângă biserică. Cu cei opt frați moldoveni s-au unit încă patru călugări ruși. În biserică au început să facă slujbă și în limba slavă și în limba română. Având nevoie de preoți, întreaga obște a început să îl roage pe stareț să primească cinul preoțesc. Însă el nu a vrut nici măcar să audă. Frații au continuat și au insistat, spunându-i că el, ca stareț al lor, trebuie să fie și duhovnic. I-au explicat și faptul că, dacă el nu este de acord cu ei, neavând duhovnic priceput, se pot prăpădi și atunci vina va fi a lui. Călugării mai în vârstă și mai experimentați din Sfântul Munte l-au convins să primească cinul preoțesc pentru folosul fraților. Cu lacrimi a acceptat starețul să le îndeplinească dorințele și a fost hirotonit ieromonah și a devenit duhovnicul fraților.

Mare a fost bucuria în grădina lui duhovnicească! Chilia Sfântului Constantin a devenit neîncăpătoare și cuviosul Paisie a cumpărat pentru mănăstirea Pantocrator vechea chilie a Sfântului Prooroc Ilie și a refăcut schitul Sfântului Ilie. Călugării au construit aici biserică, trapeză, brutărie, arhondaric și șaisprezece chilii. Starețul și-a propus ca obștea să nu se mărească și să nu aibă mai mult de cincizeci de oameni, de aceea a construit doar șaisprezece chilii, una la câte trei. Spre slava lui Dumnezeu, călugării s-au adunat cu bucurie în noul lor așezământ. Viața lor curgea armonios, însă greutățile starețului s-au înmulțit și mai mult. Mulți dintre frații de la Sfântul Munte și chiar nou veniți, văzând o asemenea viață cuvioasă în obștea lui Paisie, cu insistență l-au rugat pe stareț să-i primească și pe ei în așezământul său. Starețul a fost nevoit să-i primească. Chilii pentru acești ucenici nu existau, însă ei și-au făcut chilia în zidul de piatră de sub primele chilii, pentru câte doi sau trei. Se nevoiau împreună. Starețul, ziua făcea linguri, iar noaptea, pentru că nu dormea mai mult de trei ore, traducea cărțile Sfinților Părinți din limba greacă în limba slavă și corecta textele rusești vechi. De la unul dintre frații săi, Macarie, el a învățat nu numai limba neogreacă vorbită, ci și limba greacă veche a cărților.

În afară de obștea schitului, mulți călugări ai altor mănăstiri de la muntele Athos erau fiii duhovnicești ai cuviosului. Chiar și Prea Fericitul Patriarh Serafim, care trăia în mănăstirea Pantocrator, adesea îl vizita pe stareț pentru sfaturi duhovnicești, venind când pe jos, când pe măgăruș. Nu o dată Patriarhul și cei mai bătrâni călugări din mănăstirea Pantocrator l-au invitat pe stareț să slujească dumnezeiasca Liturghie și când acesta slujea erau mișcați duhovnicește. Starețul slujea întotdeauna cu adâncă smerenie, evlavie și lacrimi. Slujirea lui atât de mult îi înduioșa pe toți încât o parte din călugări, datorită abundenței de sentimente și lacrimi, nu puteau să stea până la sfârșitul slujbei și ieșeau din biserică mai devreme ca să se liniștească. Plângeau aproape toți; plângea starețul și patriarhul din preaplinul inimii rostea: „Slavă lui Dumnezeu! Slavă lui Dumnezeu!”. Pe Sfântul Munte s-a răspândit mult faima starețului Paisie; ea atrăgea dragostea multora pentru el, dar și invidia unora. În acel timp se afla la sfântul munte un monah moldovean de vârstă înaintată, Atanasie. El îl invidia pe cuviosul Paisie și a început să-l clevetească, însă nu a reușit să-l învinuiască de erezie și a hulit rugăciunea minții (a lui Iisus), pe care o răspândea starețul. El i-a adus învinuiri și, plin de răutate, nu a mai rezistat și i-a scris starețului o scrisoare. În această scrisoare, care începea pe un ton cuvios de sfat prietenesc, el și-a revărsat toată răutatea.

Cuviosul Paisie, primind scrisoarea, a citit-o duhovnicului său. Apoi, împreună cu el, a mers la stareții nevoitori atoniți, care au văzut acesta scrisoare și s-au mâhnit din cauza conținutului ei. Datorită îndemnelor tuturor stareților, cuviosul Paisie i-a scris lui Atanasie moldoveanul un răspuns în paisprezece capitole, unde a dezmințit toate învinuirile. După ce a primit acest răspuns și l-a citit Atanasie și-a dat seama de greșeala sa și a regretat adânc fapta lui și l-a rugat pe Paisie să-l ierte. Acesta l-a primit pe Atanasie cu dragoste și bucurie și mai târziu, după o discuție duhovnicească cu starețul, Atanasie s-a înapoiat împăcat. Obștea cuviosului s-a înmulțit tot mai mult și așezământul a devenit neîncăpător. După sfatul călugărilor atoniți, Paisie a mutat jumătate din frați în mănăstirea părăsită a lui Simon Petru, însă turcii l-au forțat să plece de acolo. Ei au luat de la el șapte sute de lei ca plată pentru această mănăstire și au mai vrut să ia, de aceea starețul a trăit aici numai trei luni. Acest eveniment a constituit îndemnul care i-a determinat pe cuviosul Paisie și ucenicii săi să părăsească Sfântul Munte și să meargă în Moldo-Vlahia. Aflând despre această intenție a starețului, călugării atoniți l-au rugat adânc să nu îi părăsească. Însă când au văzut greutățile pe care le-a îndurat obștea lui Paisie, nu au putut să nu fie de acord cu argumentele starețului și, luându-și rămas bun cu lacrimi în ochi, s-au despărțit în pace de el și de ucenicii lui. Greu i-a fost și starețului să părăsească Sfântul Munte Athos, mai ales pe prietenul său, fericitul patriarh Serafim. Sfințitul părinte, cu lacrimi, i-a dat prietenului său binecuvântare și cu adâncă tristețe s-a înapoiat la chilia sa.

Multe îl legau pe părintele Paisie de Athos – nu numai atașamentul față de locuri, dar și prietenia duhovnicească pe care o purta multor cuvioși, plus acele nevoițe pe care le-a început. Odată cu primirea părintelui Visarion, pentru cuviosul Paisie a început perioada slujirii monahale adevărate și avea intenția de a reinnoi totul. Această perioadă, de la venirea părintelui Visarion și până la plecarea din Athos, a fost, de fapt, perioada alcătuirii primei obști de călugări. Iar perioada viețuirii în Moldo-Vlahia a fost cea în care starețul vedea cu proprii săi ochi deschizându-se în toată splendoarea ei experiența lui duhovnicească. Și mai vedea cum lumina lavrei de la Neamț a început să strălucească în toată Rusia.

Faptul că starețul s-a mutat în Moldova și nu în Rusia se explică ușor. Cuviosul Paisie iubea profund Rusia și deseori se semna „născut în Poltava“, dar ca să treacă în Rusia ar fi însemnat pentru el să piardă tot ce a dobândit. Pe atunci, vremurile în Rusia erau sumbre (conflictul între Ecaterina I și Ecaterina a II-a). Despre cum s-au reflectat în mănăstiri ne vorbesc prin viețile lor primii ocârmuitori ai Sarovului, Ioan și Efrem. Domnia Ecaterinei a II-a a fost marcată de distrugerea unor mănăstirilor de către stat, dăunând astfel multor mănăstiri adevărate. Moldova, însă, era liberă din punct de vedere al presiunii statului privind ruina și închiderea mănăstirilor. Iar acele nenorociri prin care a trecut aici cuviosul Paisie nici nu se puteau compara cu cele care l-ar fi întâmpinat în Rusia. De aceea el, fiind înțelept, a ales un loc în afara Rusiei. Mînurat a fost faptul că nici mitropoliții Platon și Gavriil, nici alți ierarhi din acea perioadă, care îi arătau starețului dragoste, nu l-au chemat în Rusia.

Așadar călugării au umplut două corăbii și au plecat. Numărul fraților în obștea lui Paisie crescuse în ultimul timp până la șazeci și patru. Într-o corabie a intrat starețul Paisie împreună cu ucenicii ruși, iar în cealaltă s-au așezat călugării moldoveni împreună cu părintele Visarion. Monahii au navigat cu bine în călătoria lor de la Sfântul Munte la Țarigrad și de la Țarigrad la Galați, unde au ieșit pe uscat. În Valahia au trăit pentru o vreme în schitul Vărzărești. La Iași starețul a primit binecuvântare de la mitropolitul Gavriil și a fost primit cu dragoste de către voievodul Grigorie Calimachi. Mitropolitul le-a dat starețului și ucenicilor săi mănăstirea Dragomirna cu biserica având ca hram Pogorârea Sfântului Duh, iar voievodul cărturar a scutit mănăstirea și proprietățile ei de dările către domnie. Mitropolitul i-a scris episcopului Rădăuților, în administrarea căruia se afla obștea și l-a rugat să cerceteze cât mai des obștea cuviosului Paisie cu dragoste și cu stima cuvenită. Văzând o așa primire, cuviosul Paisie i-a mulțumit lui Dumnezeu pentru căile Sale de nepătruns și pentru că i-a umplut sufletul de pace, aplecându-Se cu iubire și milostivire asupra lui, păcătosului.

Când starețul și-a instalat obștea, a venit în vizită de la Poiana Mărului ieromonahul Alexie. Acest lucru l-a umplut de încântare pe stareț. Părintele Alexie fusese prieten cu Paisie încă de la școala din Kiev și ucenicul aceluiași stareț Vasile. După dorința cuviosului Paisie, părintele Alexie l-a îmbrăcat pe acesta în schimă, lăsându-i același nume. După Paști, Alexie, fiind însoțit de stareț și de toți frații, s-a întors în obștea sa, unde a devenit stareț (după Vasile și Teodosie). Acolo starețul Paisie a început să organizeze obștea. A instaurat și aici o puternică viață de obște, dând el însuși exemplul celorlalți frați. Trapeza obștii, încălțăminte și veșmintele date de stareț, ascultarea la muncile comune, tăcerea, rugăciunea lui Iisus rostită în chilii, citirea scrierilor asceților și mărturisirea zilnică a gândurilor – iată care erau fundamentele pe care s-a dezvoltat și a curs viața obștii părintelui Paisie.

Starețul era foarte atent la tot și mai mult decât orice se îngrijea de liniștea obștii; de aceea, celor care se certau, până nu se împăcau, nu le îngăduia nici chiar să pășească peste pragul bisericii și nici să citească rugăciuni. La ascultări în afara obștii starețul îi numea numai pe aceia care nu dădeau frâu liber ispitei. Într-un asemenea concurs de împerejurări, în care, datorită câștigului exterior era inevitabilă încălcarea unui vot monahal, starețul sacrifica câștigul tocmai pentru ca să fie respectate poruncile. Pe frații bolnavi cuviosul îi încredința în mod deosebit în grija fratelui Gonorie – un om care cunoștea medicina și care era luminat la minte și milos. Lui i se acorda o așa mare încredere, încât putea să ia din chilia starețului atâția bani câți erau necesari pentru treburi. Părintele Gonorie a trăit la cuviosul Paisie doar un singur an.

Starețul, în tot timpul care îi rămânea în afara rugăciunilor și ascultării în obște făcea traduceri din scrierile grecești ale sfinților asceți din vechime, cu ajutorul părintelui Macarie, al părintelui Ilarion și al altor câțiva călugări. Începând încă din postul Crăciunului și până în săptămâna lui Lazăr, în afara zilelor de duminică și sărbători, starețul citea în fiecare seară la trapeză învățături din traducerile făcute de el din operele sfântului Vasile cel Mare, ale Sfântului Ioan Scărarul, ale Avvei Dorotei, ale Sfântului Teodor Studitul, ale Sfântului Simeon Noul Teolog și ale altora. Într-o zi citirea se făcea în rusește, iar în altă zi în românește. Când se citea în rusește, se făcea și pavecernița tot în rusește.

Textele pe care le citea starețul erau însoțite de tâlcuiri. Tuturor fraților, care veneau la el pentru sfaturi și mângâieri în necazuri, starețul le dădea povețe de folos cu dragoste. Tot cu dragoste îi lămurea și pe cei care erau vinovați. Cuviosul Paisie era aspru numai cu cei răuvoitori și chiar și cu aceia numai până ce apăreau primele semne ale căinței. Numai pentru că el însuși era fără patimi, simțea milă pentru fiecare, iar ușile chiliei sale erau deschise de dimineață până la ora nouă seara. Viața călugărilor curgea în pace. Mulți dintre ei au atins treapta înaltă a perfecțiunii. Curgerea liniștită a vieții lor a fost tulburată de o adâncă întristare: moartea prietenului său duhovnicesc, părintele Visarion. Jelind adânc această despărțire, starețul a stabilit pentru prietenul său o zi anuală de pomenire pentru a-i păstra amintirea în mijlocul obștii.

După războiul ruso-turc, când o parte din teritoriul Moldovei a fost cedată Austriei, starețul, din cauza uneltirilor provocate de catolici a fost nevoit să părăsească Dragomirna. A primit de la ocârmuitorul Mănăstirii Secu invitația de a se stabili în obștea acestuia. Domnitorul moldovean Grigore Ghica și mitropolitul i-au permis cu dragă inimă starețului și obștii sale să se stabilească la Secu. În acea vreme numărul tuturor ucenicilor starețului ajunsese la trei sute cincizeci. Părintele Paisie, după ce s-a rugat cu lacrimi în biserică, a părăsit mănăstirea care îi era atât de dragă și a plecat la Secu. Mănăstirea Secu se afla într-un defileu îngust, cu un izvor care din cauza ploii adesea se revărsa cu putere.

Calea de acces în mănăstire nu era prea ușoară, însă așezământul era foarte potrivit pentru frați. Cu toate acestea, în scurt timp s-a adeverit că Secu este neîncăpătoare pentru o asemenea obște și starețul s-a hotărât să-l roage pe prințul Constantin Morzzi să-i dea o altă mănăstire. Prințul a fost bucuros să-l poată servi pe respectabilul stareț și i-a trimis un om învățat care să-l ajute pe stareț să se stabilească la mănăstirea Neamț. Obștea de la Neamț, aflând despre intenția prințului a mers la stareț și l-a rugat să nu o deranjeze. Starețul însuși se cam temea să se mute acolo, deoarece n-ar fi vrut să încalce rânduiala vieții de obște realizate de el oarecum diferită de viața obștii monahale din mănăstirea Neamț. I-a scris prințului o scrisoare în care l-a rugat să-și schimbe hotărârea de a-l trimite la Neamț. Această scrisoare a trimis-o prin duhovnicul călugărilor moldoveni din obștea sa, Irinarh, care cunoștea limba greacă. Împreună cu acesta a mai trimis un alt frate. Mesagerii i-au dus prințului scrisoarea și i-au tâlcuit-o literal. Însă prințul a întărit în continuare prima sa dispoziție; i-a scris starețului o nouă scrisoare, pe care a întărit-o cu semnătura sa și cu ștampila și la care a adăugat următoarele cuvinte: „Să faci ascultare și să mergi la Neamț fără să te împotrivești“.

După ce a primit răspunsul prințului, starețul, din cauza tânguirii s-a îmbolnăvit. Frații mai în vârstă s-au adunat în jurul său și prin voință comună s-a hotărât ca voia prințului să fie îndeplinită. La obștea Neamțului s-a trimis o scrisoare princiară, iar în seara prohodului Adormirii Maicii Domnului, în anul 1779, părintele Paisie a ajuns la Neamț, care se afla la două ore de drum de mănăstirea Secu. La Secu el a lăsat o parte din frați sub îndrumarea duhovnicului Ilarion. Starețul era destul de bătrân și vlăguit și a mers într-o teleguță ușoară, iar frații pe lângă el, înconjurându-l. În biserică, cuviosul Paisie a fost întâmpinat cu cântarea „Cuvine-se cu adevărat“, și rugându-se cu lacrimi, s-a apropiat de icoana făcătoare de minuni a Preacuratei, rugând-o pe Maica Domnului să-l păzească și să-l ajute. În ziua Adormirii Maicii Domnului, după liturghie, starețul i-a primit la el pe începătorii vechii obști de la Neamț și i-a liniștit cu făgăduința că îi va respecta până la moarte. El primea tot ceea ce i se oferea în mănăstire, însă nu avea nevoie de multe lucruri. Schimnicii, de obicei, erau împăcați în sine și au trăit în mănăstire amintindu-și până la moarte de părintele Paisie. După ce primeau marea schimă, își încheiau viața în chip cuvios. O parte din obștea Neamțului a plecat din mănăstire, însă cea mai mare parte a rămas și în scurt timp s-a unit desăvârșit cu noii veniți.

Starețul a descris totul prințului, care îi era foarte apropiat și care a promis mănăstirii ajutorul său permanent. Prin mijloacele materiale acordate de prinț, cuviosul Paisie a organizat întreaga mănăstire și a construit special un corp de chilii pentru călugării din alte mănăstiri, care vizitau temporar mănăstirea Neamț.

Față de cei bolnavi starețul avea o grijă deosebită. Părintele Gonorie a administrat spitalul, în care a acordat o atenție deosebită curățeniei mediului și mai ales bolnavilor. Datorită acestui spital cu chilii pentru bolnavi, încet, încet s-a construit și un arhondaric unde poposeau călugări străini și mireni, handicapați fizic și psihic, iar câțiva dintre ei au și murit aici. Iar celor săraci le dădeau pentru drum hrană, încălțăminte și îmbrăcăminte. Numărul fraților de la Neamț a crescut până la patru sute în timp ce la Secu erau în jur de o sută. Starețul singur administra mănăstirile din jur și schiturile care s-au înființat pe lângă acestea. La Secu el mergea o dată pe an pentru nouă zile. Aici slujea în biserică la praznicul Tăierii Capului Sfântului Ioan Botezătorul și cu cei care îi cereau sfatul vorbea în duhul dragostei. Chiar și celor bolnavi le trimitea cuvinte de folos prin ucenicul său, părintele Dositei, care era pentru ei un duhovnic sânguinos și mângâietor.

Cuviosul Paisie a trimis câțiva frați de la Neamț la Secu, iar de la Secu a adus câțiva la Neamț. Această legătură strânsă și ocârmuire desăvârșită a starețului privind întreaga obște nu au putut fi întrerupte. Însăși personalitatea starețului îi influența puternic pe toți și prin prezența lui îi îndemna la fapte. El era plin de darurile binecuvântate ale Sfântului Duh: înțelepciunea și știința, povățuirea și întărirea, ocârmuirea și evlavia. Astfel era împodobit duhul starețului lui Dumnezeu. Fiind plin de o mare dragoste pentru cei apropiați, era cât se poate de liniștit și pașnic, blând, îndelung răbdător și curat ca un copil.

Felul smerit al părintelui Paisie răspândea înțelepciune adevărată și chiar fața starețului strălucea de slava cerească. Privirii sale curate i se descopereau taine. El a văzut dinainte moartea voievodului binefăcător Grigore Ghica. Adesea a văzut în vis o sabie agățată de un fir de păr deasupra capului voievodului; în scurt timp acesta a fost torturat și omorât de sultanul turc.

Pe doi călugări nepăsători starețul i-a rugat cu lacrimi să-și îndrepte viețile, însă aceștia nu l-au ascultat. Iată că, nu după mult timp, unul s-a înecat, iar celălalt a murit pe drum. Datorită rugăciunilor sale fierbinți, în acel timp, s-au săvârșit multe minuni la icoana Maicii Domnului. Întreaga viață a starețului a fost închinată slujirii monahale. Încă de la intrarea în mănăstire și până când l-a primit în obștea sa pe părintele Visarion, starețul a mers pe un drum plin de experiențe în viața monahală; iar în timpul care a urmat și până la sfârșitul vieții sale a slujit monahismului ca un stareț priceput. Marele său merit a constat în faptul că, prin propriul exemplu și prin exemplul obștii sale a reinstaurat acele principii vechi de viață monahală, pe baza cărora monahismul a înflorit, însă datorită ignoranței decăzuseră din ce în ce mai mult. Aceste principii sunt: rugăciunea lui Iisus și întreg canonul de rugăciuni, învățăturile duhovnicești ale părinților asceți, viața de obște, îndrumarea de către stareț a începătorilor, mărturisirea gândurilor. Pe aceste temelii a și fost organizată obștea părintelui Paisie care avea câteva sute de oameni. Prin exemplul său personal și ocârmuind de-a lungul multor ani această obște, starețul a știut să educe mulțimea călugărilor care și-au însușit profund duhul lui, iar după moartea lui au devenit restauratorii monahismului în întreaga Rusie.

Pomenind aceste fapte, nicidecum nu se epuizează marele merit al starețului. El a săvârșit și o altă faptă vrednică de pomenire: a alcătuit literatura operelor asceților în limba rusă, ceea ce constituie adevăratul izvor al trăirii monahale ruse. E adevărat că și până la Paisie au fost traduse câteva opere mistice ale vechilor părinți, dar aceste traduceri se găseau rar; apăreau ocazional și, mai ales, erau neglijate în viața practică. Părintele Paisie a dedicat multă muncă, putere, sănătate, timp și cheltuială acestor traduceri. De asemenea a învățat limba greacă veche. Cât a trăit la Sfântul Munte a fost ocupat în mod special cu strângerea de manuscrise, iar în Moldova a început să traducă și să aplice în viață învățăturile Sfinților Părinți. Din traduceri starețului s-au alcătuit cărți de căpătâi pentru fiecare călugăr: „Dobroliubovi“ („Filocalia“), „Scara“ și „Învățăturile cuviosului Isaac Sirul“. Prin traduceri sale și prin punerea în practică a învățăturilor asceților, starețul a reînnoit monahismul rus. Până la sfârșitul vieții a tradus cărțile Sfinților Părinți și a călăuzit personal viața monahilor. Când ajungea la capătul puterilor, lucra stând pe pat, fiind înconjurat cu totul de cărți, iar în timpul nopții scria și tot scria la lumina lumânării, fără să observe că, încetul cu încetul, se iveau zorile. Cu câteva zile înainte de moarte a recitat totul și a corectat traduceri. Deși era îndrumătorul monahilor, cuviosul Paisie, atunci când putea, slujea și mirenilor. Hramul bisericii Lavrei Neamțului era Înălțarea Domnului. La acest praznic se organizau pelerinaje nu numai din Moldova și Valahia, ci și de pe țărmul rusesc. Iar starețul îi primea pe toți credincioșii cu bunăvoință și amabilitate; le mulțumea pentru osteneala depusă ca să viziteze mănăstirea și fiecăruia îi slujea cu ospitalitate și bucurie sufletească. În acele patru zile ușile chillei sale erau deschise și ziua și noaptea.

Faima starețului printre oamenii de rând a atras la mănăstire sute de credincioși. Însă cu această reputație de sfânt, Paisie nu numai că nu se îngâmfa, ci, dimpotrivă, se smerea.

În timpul vieții, starețul s-a bucurat de o mare popularitate în Rusia Ortodoxă, atât printre categoriile cele mai înalte ale societății, cât și în mijlocul oamenilor de rând. Mitropolitul Gavriil din Petersburg se afla în corespondență cu el și a publicat „Dobrotoliubovi“. Arhiepiscopul Ambrozie Ecaterinoslavski, ocârmuitorul mitropoliei valahe, când a fost cu prințul Potemkin la Iași, a poposit special patru zile la Lavra Neamț, unde și-a petrecut timpul în convorbiri cu starețul, pe care l-a învrednicit cu rangul de arhimandrit spre slujirea mănăstirii sale (în anul 1790).

După ce și-a îndeplinit marea sa misiune și a ajuns la adânci bătrâneți, starețul s-a apropiat de sfârșitul său, însă înainte a zăcut bolnav patru zile. În ziua de duminică și-a adunat puterile și a mers la Dumnezeiasca Liturghie, unde s-a împărtășit cu Sfintele lui Hristos Taine. Devotații săi ucenici, Gonorie și Martirie, l-au îngrijit și, înainte de a muri, starețul i-a chemat la sine pe duhovnicii obștii: pe rusul Sofronie și pe moldoveanul Silvestru; le-a dat ultima binecuvântare și, primind încă o dată Sfintele lui Hristos Taine, a adormit în pace în ziua de 15 noiembrie a anului

1794. Fiind jelit pretutindeni, starețul Paisie a fost înmormântat în mănăstirea Neamțului, iar mormântul lui a devenit sfânt loc de pelerinaj pentru toți creștinii ortodocși.

B. Învățăturile

Despre cele zece virtuți

Prima virtute – credința, deoarece prin credință obții tot ce dorești – a spus Domnul. Datorită libertății, credința noastră ori se micșorează ori se mărește.

A doua virtute – dragostea nefățarnică pentru Dumnezeu și oameni – prin dragoste se împlinește legea și se desăvârșește viața slujirii divine. Dragostea constă în predarea sufletului tău celuilalt și în a nu face celuilalt ceea ce nu-ți dorești ție.

A treia virtute – postul. Consider post a mânca puțin o dată pe zi. Încă nefiind sătul să te ridici de la masă.

A patra virtute – înfrânarea – mama și unirea tuturor virtuților. Înfrânarea este uciderea păcatului, lepădarea de patimi, începutul vieții duhovnicești și stăruința spre fericirea veșnică.

A cincea virtute – trezvia. Trezvia împreună cu meditația purifica mintea de gândurile împrăștiate, o face mai limpede și o îndeamnă la rugăciune. Privegherea chibzuită veselește inima.

A șasea virtute – rugăciunea lui Iisus. Aceasta este lucrarea comună a oamenilor și a îngerilor; prin această rugăciune oamenii se apropie imediat de viețuirea îngerească. Rugăciunea este bucurie dumnezeiască.

A șaptea virtute – smerenia și smerita înțelepciune. Smerenia inimii mântuiește fără greutate pe omul bătrân, bolnav, sărac și neînvățat; datorită ei se iartă toate păcatele.

A opta virtute – tăcerea, ceea ce înseamnă despărțirea de tulburările și grijile lumești sau tăcerea smerită în mijlocul mulțimii oamenilor. Cel care își înfrânează limba și se abține își va putea înfrâna întregul trup.

A noua virtute – nelipirea de lucruri și desăvârșita sărăcie.

A zecea virtute – dreapta socoteală și smerita cugetare despre fiecare lucru, deoarece fără acestea te duci către ce e rău și nu ajungi să înfăptuiești binele.

Fără aceste zece virtuți arătate mai sus este imposibil să te mântuiești.

Despre rugăciunea neîncetată a lui Iisus

Ce trebuie să facem pentru ca mintea să fie întotdeauna ocupată de Dumnezeu? Dacă nu dobândim următoarele trei virtuți: iubirea către Dumnezeu și oameni, înfrânarea și rugăciunea lui Iisus, atunci nici mintea noastră nu va fi pe deplin ocupată cu Dumnezeu, deoarece iubirea potolește mânia, înfrânarea slăbește patima, iar rugăciunea eliberează mintea de gânduri și alungă toată ura și trufia: „Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă“.

Dacă cineva deprinde rugăciunea lui Iisus și ea se unește cu inima, atunci va curge ca un izvor în fiecare loc, în orice lucrare, în orice vreme. Când se îndeplinește cu sârguință un lucru urgent sau când gândurile chinuie cu putere mintea sau vine somnul, atunci trebuie să ne rugăm cu râvnă și cu voce tare pentru ca mintea să fie atentă la voce. Când mintea e liniștită și eliberată de gânduri, atunci e posibil să ne rugăm în tăcere. Din rugăciunea rostită îndelung cu limba se naște cea a minții, iar din cea mintală se naște rugăciunea inimii. Acesta este drumul rugăciunii – mai rapid spre mântuire decât prin intermediul psalmilor, canoanelor și rugăciunilor obișnuite pentru cei învățați. Ceea ce reprezintă bărbatul desăvârșit față de un novice, aceea înseamnă rugăciunea față de știința de carte. Această rugăciune are nevoie de trezvie, înfrânare, depărtare de oameni, lipsa tuturor grijilor și tulburărilor, din care crește și se întărește rugăciunea adevărată și neîncetată.

Cum să deosebim lucrarea lui Dumnezeu de lucrarea potrivnicului

Întrebare: De ce trebuie să cunoaștem voia lui Dumnezeu sau ispita vrăjmașului și de ce, când se întâmplă un lucru bun, care e îndoielnic, unul te îndeamnă să-l faci, iar altul, dimpotrivă, te împiedică să-l faci?

Răspuns: Dușmanul are deprinderea de a ascunde adevărul și de a amesteca binele cu răul. Dar de ce trebuie să cunoaștem adevărul? Voia lui Dumnezeu în toate intențiile noastre este bună, de încredere și evidentă. Nu numai în lucrul nostru bun, ci și în fărădelegile noastre Dumnezeu îndelung rabdă și așteaptă pocăința noastră. Dar de ce să cunoaștem lucrarea vrăjmașului. De obicei vrăjmașul ne împiedică și ne îndepărtează de la lucrul bun. Totuși, dacă în ceva, care pare a fi bun în exterior, mintea noastră se tulbură, alungă frica de Dumnezeu și distruge liniștea astfel

încât inima se îmbolnăvește fără cauză, mintea care rătăcește, știe că aceasta este lucrarea potrivnicului și atacul lui. Vrăjmașul este ispitorul și tulburătorul minții în toate intențiile noastre. Nici starea inimii noastre nu trebuie să o credem întru totul, ci chibzuind cu folos, vom vedea dacă există lipsă de bunăvoință. Când mintea noastră este legată de vrăjmaș prin gânduri și tristețe, atunci trebuie să renunțăm cu desăvârșire la orice gând și judecată, deoarece noi nu vom cunoaște adevărul până când mintea nu se va purifica prin rugăciune. Atunci gândurile, ca o apă turbure se mișcă în minte sau ca un nor hoinăresc, iar sentimentele față de toate nu mai pot fi simțite. De aceea, dorind să cunoaștem adevărul, nu ne dedicăm unui timp lung de rugăciune fierbinte și de lucruri folositoare. În timpul rugăciunii vrăjmașul nu poate ascunde adevărul, astfel încât el nu mai are putere; așa poți verifica adevărata credință în ceea ce faci. Slavă Dumnezeului nostru în veci. Amin.

Despre patimi și vicii dăunătoare și despre nașterea unora din celelalte

Înainte fiecărui păcat diavoli îl conduc pe om spre următoarele patimi: uitarea, mânia cumplită, care este răutatea neomenească și neștiința, ca un întuneric dens. Aceste trei patimi preced fiecare păcat. Căci omul nici un păcat nu poate săvârși înainte de a face rău prin uitare, mânie sau neștiință. Din acestea ia naștere nesimțirea sufletească, ceea ce înseamnă că mintea – ochiul sufletului, se întunecă și se umple de toate patimile. Înainte de toate se naște necredința. Necredința dă naștere iubirii de sine care este și începutul și sfârșitul și rădăcina și sămânța tuturor relelor; ea este iubirea irațională față de propriul trup, când peste tot și în toate lucrurile caută să-și aleagă pentru sine ceva folositor. Această rădăcină rea a patimilor se dezrădăcește prin dragoste, milă și renunțarea la voia proprie.

Iubirea de sine dă naștere egoismului și iubirii de argint, lăcomiei pântecelui, care înseamnă rădăcina și cauza fiecărui rău. Din acestea două: iubirea de sine și iubirea de argint, pătrund în fiecare loc nefericirea și cumplitele fărâdelegi. Atât în rândul mirenilor, cât și în rândul monahilor, iubirea de argint dă naștere mândriei, din cauza căreia diavoli au căzut din slava cerească.

Mândria dă naștere iubirii de slavă deșartă cu care s-a amăgit. Adam când și-a dorit să fie ca Dumnezeu și prin care a adus suferința și blestemul pentru tot neamul omenesc. Iubirea de slavă deșartă dă naștere iubirii de plăceri datorită căreia Adam a căzut și a fost izgonit din Rai.

Iubirea de plăceri dă naștere lăcomiei pântecelui și desfrânării. Desfrâul dă naștere mâniei care distruge căldura sufletească și e dăunătoare pentru fiecare virtute.

Mânia dă putere pomenirii răului care duce la răcirea sufletului. Pomenirea răului dă naștere hulei răutăcioase la adresa fratelui. Hula dă naștere întristării premature ca o rugină care îl mănâncă pe om.

Întristarea dă naștere îndrăznelii nesăbuite. Îndrăzneala dă naștere trufiei care acționează împotriva virtuților.

Trufia dă naștere vorbăriei nemăsurate, iar vorbăria dă naștere clevetelii. Dacă cineva învinge aceste patimi, acela poate fi supus de către altele care sunt: frica, invidia, ura, fățarnicia, necredința, lingușirea, cârtirea, semeția, iubirea lumească, răutatea sufletului, lașitatea, îngâmfarea, obrăznicia, râsul care duce la cădere, deznădejdea în care omul singur se aruncă fără să vadă iubirea de oameni și mila lui Dumnezeu, care îi mântuiesc pe cei păcătoși, pentru că nu există pe pământ un asemenea păcat pentru care să nu existe iertare.

Din următoarele șapte patimi – iubirea de sine, iubirea de argint, mândria cu trufia, pomenirea răului, judecata, desfrânarea, deznădejdea, reiese finalul tuturor patimilor. Dacă cineva nu se îndulcește cu aceste patimi și le omoară, acela dobândește următoarele virtuți: credința, dragostea, postul, înfrânarea, trezvia, rugăciunea, smerenia cu smerita înțelepciune, tăcerea și dreapta socoteală.

Dacă cineva are numai una din principalele patimi, acela nicidecum nu va reuși în ceva chiar dacă ar lucra împotriva celorlalte patimi și ar avea virtuți și chiar dacă sângele său s-ar vărsa pentru Hristos, rugăciunea lui nu va fi plăcută lui Dumnezeu.

Doamne Dumnezeule, izbăvește-ne pe noi cu darul Tău de orice patimi și ispite în veci. Amin.

III. CUVIOSUL STAREȚ LEONID (LEV)

(1768 - 1841) (11 octombrie)

*Cei care trăiesc fără să fie atenți la sine,
niciodată nu se vor învrednici
de primirea darurilor.*

A. Viața

Primul stareț vrednic de amintire de la Optina este Lev Nagolkin și s-a născut în orașul Karacev, gubernia Orlovsca, fiind numit la Sfântul Botez Lev. În lume s-a ocupat cu negustoria, lucrând ca vânzător de cânepă și ducea cânepă prelucrată spre vânzare în locuri îndepărtate. Odată tânărul a fost atacat de un lup, care i-a vătămat o mare parte dintr-un picior. Fiind neobișnuit de puternic și curajos, Lev a băgat pumnul în gâtul lupului, iar cu cealaltă mână i-a strivit gura. Astfel lupul neputincios a căzut din căruță. După această întâmplare Lev a șchiopătat toată viața.

Priceputul și prosperul negustor, în timpul călătoriilor sale, intra în contact cu reprezentanți ai tuturor claselor sociale. Se familiarizase bine cu obiceiurile și felul de viață al fiecăruia dintre ei. Această experiență i-a folosit în anii de stăreție, când soseau la el și își deschideau sufletele cei mai diverși oameni, cunoscuți și necunoscuți. Începutul vieții monahale cuviosul Lev l-a petrecut la Schitul Optina, însă după aceea s-a mutat la schitul Beloberejschi (Mesteacănul Alb), unde în acel timp ocârmuia cunoscutul nevoitor atonit, părintele Vasilie Kișkin.

În scurt timp, Lev a fost tuns în monahism cu numele Leonid. Aici el a încercat să dobândească virtuțile monahale: ascultarea, răbdarea și tot lucrul folositor. În anul 1804 a devenit succesorul părintelui Vasilie. Până la instituirea sa ca stareț, cuviosul a petrecut câțva timp în mănăstirea Ciolsnk, unde s-a întâlnit cu ucenicul starețului Paisie Velicicovschi, părintele Teodor și a devenit discipolul devotat al acestuia. Schimnicul Teodor l-a învățat pe cuviosul Leonid înalta lucrare duhovnicească, acest meșteșug al meșteșugurilor, cum se numește rugăciunea neîncetată prin intermediul căreia ia naștere curățirea inimii de patimi. În acest timp, cuviosul a făcut cunoștință cu inspectorul seminarului din Orlovsk, egumenul Filaret, viitorul mitropolit al Kievului. Aceasta împrejurare a avut o mare importanță pentru stareț și viața lui următoare.

După ce schimnicul Leonid a fost numit ocârmuitorul schitului Mesteacănul Alb, părintele Teodor s-a mutat la el în locuință. Mai târziu, mulți alți nevoitori din multe schituri au locuit câte doi împreună cam 20 ani. Sub îndrumarea părintelui Teodor, cuviosul Leonid a dobândit înalte daruri duhovnicești. Însă pe părintele Teodor l-a cuprins o boală îndelungată după care i-au construit o chilie singuratică în desișul pădurii, la două verste de mănăstire, unde și cuviosul Leonid s-a așezat împreună cu părintele Cleopa. Cu acești mari nevoitori s-a unit și cuviosul David, care a primit numirea de stareț în anul 1808. Aici, în tăcerea pustiei, el a primit în taină marea schimă și a fost numit Lev. Imediat după aceasta schimnicii Lev și Cleopa s-au instalat la mănăstirea Valaam iar în anul 1812 s-a unit cu ei și schimnicul Teodor.

Timp de șase ani au trăit marii schimnici la schitul Valaam bine încă de la început, cum scrie despre aceasta părintele Teodor: „Cu adevărat se cuvine slavă lui Dumnezeu pentru bunătatea pe care a arătat-o față de noi, nevrednicii. Ne-a așezat într-un loc liniștit, ferit de oameni, liber și lipsit de gălăgie“.

Nebunul pentru Hristos, Anton Ivanovici spunea: „S-au târguit bine“. Aceasta însemna că atrăgeau la ei, prin înțelepciune și smerenie, mulți frați care veneau pentru îndrumare duhovnicească. Alături de ei s-a retras, ca să se mântuiască de adâncă deznădejde, chelarul mănăstirii, părintele Evdochie care, îndeplinind treburile lumești, nu putea să se elibereze de unele patimi cum ar fi mânia. Cuvioșii schimnici i-au arătat adevăratul drum către întărirea inimii, iar el a înțeles știința smereniei părinților, a început să se smerească și să renască, iar ulterior a devenit el însuși învățător pentru frați. Numele lui Leonid și al lui Teodor întotdeauna se aflau pe buzele lui. Egumenul mănăstirii, părintele Inochentie, era indignat de faptul că schimnicii i-au luat ucenicul și s-a îndreptat cu o reclamație la Petersburg, către mitropolitul Ambrozie. Astfel, de la Petersburg a sosit o comisie, schimnicii au fost reabilitați iar egumenului i s-a făcut o muștrare puternică. Însă cunoscând firea omenească, schimnicii s-au temut să mai rămână la Valaam, mai ales după ce prințul Golițin a vizitat mănăstirea și le-a acordat o atenție deosebită. Astfel s-au strămutat la mănăstirea Alexandro-Svirsk.

În anul 1820, împăratul Alexandru I a vizitat domeniile din partea de nord. Drumul său trecea aproape de mănăstirea Alexandro-Svirsk.

Trăind acolo, părintele Teodor și cuviosul Leonid, cu respect i-au propus starețului să se pregătească să-l întâmpine pe împărat, deși în itinerarul acestuia nu era pomenită această mănăstire. Părintele stareț a ascultat sfatul schimnicilor și în ziua menționată de ei l-a așteptat pe suveran la poartă. Între timp, pe drum, împăratul, după obiceiul său, i-a întrebat pe vizitii ce locuri sunt acelea și care le sunt locuitorii. Apropiindu-se de drumul unde stătea o cruce ca semn al așezământului monahal, arătând calea către acesta, împăratul a întrebat: „Pentru ce este această cruce?“. Aflând că nu departe se află mănăstirea Svirsk a poruncit să pornească într-acolo. Apoi a început să

întrebe ce fel de mănăstire este și cum sunt călugării. Vizitiul, care fusese de multe ori acolo, i-a răspuns că în ziua de azi a devenit mai bună decât era înainte. „Din ce cauză?“ a întrebat împăratul. „Nu demult au venit acolo schimnicii Teodor și Lev, acum și la strană se cântă mai bine și în toate există o mai mare ordine“. Împăratul, care auzise de la prințul Golițin aceste nume, a dorit să facă cunoștință cu schimnicii. Printre aceia care îl așteptau pe țar și care simțeau mâhnire, schimnicii au făcut o consfătuire despre cum să se poarte în cazul în care împăratul îi va vizita și au hotărât ca ei înșiși să tacă pentru ca să nu provoace invidie fraților. Ajungând la mănăstire, împăratul s-a minunat de întâmpinare: „Oare m-ați așteptat?“. Starețul a spus că i-a ieșit în întâmpinare după cum a fost sfătuit de schimnici. Îndreptându-se către sfintele moaște, țarul a întrebat: „Unde sunt părintele Teodor și părintele Lev?“. Schimnicii n-au vorbit mult, însă la toate întrebările împăratului au răspuns cumpătat și scurt. Țarul a observat acest lucru și a încetat întrebările, însă a dorit să capete binecuvântare de la părintele Teodor. „Eu sunt un monah necălugărit – a spus schimnicul smerit – sunt un simplu mujic“. Împăratul și-a luat rămas bun în chip prietenos și a plecat mai departe la drum.

În perioada în care a stat la mănăstirea Alexandro-Svirsk, cuviosul Leonid a ieșit uneori cu treburi în Petersburg și din povestirile despre călătoriile sale în capitală se poate vedea că și atunci era un adevărat schimnic clarvăzător, înzestrat cu multe daruri duhovnicești. El mergea în vizită la o fiică duhovnicească pe care a izbăvit-o de rătăcirea sufletească din urma facerii de farmece.

Odată, schimnicul a venit la ea și i-a cerut să se mute numaidecât în noul ei apartament care îi fusese oferit și pe care îl refuzase. Și a izbutit să o convingă. În timpul nopții a pătruns în vechiul ei apartament fostul servitor cu scopul de a o jefui și de a o ucide. Ulterior s-a descoperit intenția lui.

După ce marele schimnic Teodor a murit, cuviosul Leonid nu a plecat imediat la schitul Optina, unde îl chemaseră episcopul Filaret Kalujski și cuviosul Moisei – starețul obștii.

La început l-au ținut în mănăstirea Alexandro-Svirsk, apoi a viețuit câțva timp la schitul Ploșceansk, unde se afla cuviosul Macarie – viitorul său ajutor din timpul stăreției la schitul Optina și succesorul său neîntârziat.

În sfârșit, a ajuns la schitul Optina în anul 1829 întemeietorul ocârmuirii duhovnicești renumite – al acelei școli duhovnicești din care a ieșit toată pleiada stareților următori. Meritul cuviosului Leonid nu se limitează doar la întemeierea stăreției, ci este nemăsurat mai ales pentru faptul că el a dat acel impuls, care a însuflețit generațiile următoare de stareți în decursul a 100 ani, până la sfârșitul vieții și înfloririi vestitului schit de la Optina. Marii stareți Macarie și Ambrozie au fost ucenicii lui.

Schimnicul Leonid a trăit în Schitul Optina până la sfârșitul zilelor. Era mare de statură, chipeș, iar în tinerețe avea o forță neobișnuită, pe care a avut-o până la bătrânețe, fără să aibă grație și armonie în mișcări.

Memoria sa extraordinară unită cu clarviziunea îi dădea posibilitatea de a vedea pe deplin sufletele oamenilor.

Sufletul schimnicului era plin de o mare dragoste și milă față de oameni, însă faptele lui erau uneori categorice și năvalnice. Despre cuviosul Leonid nu se poate gândi ca despre un om obișnuit, deoarece el a atins acea înălțime duhovnicească și se nevoia ascultând glasul lui Dumnezeu. În locul discuțiilor lungi, uneori, dintr-o dată, scotea pământ de sub picioarele omului și îi dădea ca să-și cunoască și să-și simtă nedreptatea și în acest fel, cu tăișul său spiritual, descoperea buboiul care se forma în adâncul inimii omului. Și ca rezultat, începeau să-i curgă lacrimi de pocăință celui credincios. Schimnicul știa prin ce metodă să își atingă zelul. Iată un exemplu:

Nu departe de Optina trăia un moșier care se lăuda că, atunci când se uită la starețul Leonid îl vede pe deplin. Acest moșier era înalt și gras. Odată a venit la stareț iar la acesta erau mulți vizitatori.

Cuviosul avea un obicei: când vroia să își formeze o impresie deosebită despre cineva, își acoperea ochii cu mâna stângă din cauza soarelui, punând-o ca un paravan. Așa a procedat când a venit acest moșier și a spus: „Iată cum merge prostănacul! A venit ca să vadă sufletul păcătosului Leonid, însă el de 17 ani nu a mai fost la Sfânta Spovedanie și la Sfânta Împărtășanie“. Boierul a început să tremure ca o frunză și după aceea să plângă și să se căineze, deoarece era un păcătos și într-adevăr de 17 ani nu se mai spovedise și nu se mai împărtășise cu Sfintele lui Hristos Taine.

Iată o altă întâmplare. La Optina a sosit ajutorul P. și, văzându-l pe schimnic, a gândit despre el: „De ce se tot spune că el este un om neobișnuit? La fel ca și ceilalți, nu se vede nimic neobișnuit în el“. Dintr-o dată starețul i-a vorbit:

„Să-ți construiești toate casele. Iată, câte ferestre sunt aici, atâtea case să-ți construiești și tot atâtea pridvoare“.

Trebuie să menționăm că P., pe drum spre Optina, a văzut niște locuri atât de frumoase încât s-a gândit să își construiască acolo casă și și-a făcut planul în minte, gândindu-se la câte ferestre o să aibă, iar starețul l-a demascat.

Când P. a început să se spovedească, cuviosul i-a adus aminte păcatul uitat, pe care acesta nu-l considera păcat.

Odată a avut loc o întâmplare când a sosit un domn și i-a comunicat schimnicului că a venit special ca să-l

„privească“. Schimnicul s-a ridicat de pe loc și a început „să se răsucescă înaintea lui“. „Iată, pofțiți de mă priviți“.

Domnul s-a plâns de el starețului, care l-a contrazis, spunându-i că schimnicul e un sfânt și că răspunsul lui a fost pe măsura cuvintelor cu care i s-a adresat. După aceea domnul s-a întors la cuvios, i-a făcut metanie și i-a vorbit:

„Iertați-mă, părinte, pentru că nu am știut să vă explic rugămintea mea“. Schimnicul i-a trimis din chilie pe cei care îl vizitau și a discutat cu oaspetele două ore. După acest lucru domnul a mai stat la Optina o lună, deseori mergând la schimnic, apoi i-a scris starețului o scrisoare în care i-a explicat că s-a aflat în stare de deznădejde și că schimnicul l-a reînnoit și l-a înviat.

Un erou vestit și renumit în războiul pentru apărarea patriei aflându-se pe drum, în apropiere de schitul Optina, a pătruns în schit și a mers la schimnicul Leonid. Schimnicul l-a întrebat despre numele său. Generalul a răspuns că se numește Culnev și că a rămas de mic fără tată, apoi a intrat într-o instituție de învățământ și a terminat un curs de științe și de atunci se află în slujbă.

– Dar unde se află mama dumneavoastră?

– Cu adevărat nu știu dacă se mai află printre cei vii sau nu. De altfel, pentru mine e totuna.

– Cum așa? Sunteți un fiu bun.

– Și ce dacă. Mie nu mi-a lăsat nimic, a vândut toate moșiile, de aceea și eu am scos-o din viața mea.

– Of, generale, generale! Cum ai decăzut! Spui că mama ta nu ți-a lăsat nimic, dar ea abia a supraviețuit. Și cum poți să spui că a vândut tot? Iată că nu te gândești că ea nu a putut să îndure lovitura morții părintelui tău și soțului ei: de atunci și până în prezent a stat înaintea lui Dumnezeu ca o lumânare nestinsă și ca o jertfă curată și-a închinat viața suferințelor, tuturor relelor și sărăciei pentru unicul său fiu drag, Nicolae. Iată că de aproape 30 de ani ea a trecut prin asemenea nevoițe. Oare aceste rugăciuni ale ei pentru fiul Nicolae nu sunt o moștenire? Mulți generali prin toate mijloacele materiale, luxoase, au avut copii nu mai buni decât niște ticăloși, iar Nicolae, fără mijloace materiale a ajuns general.

Pe Culnev l-au mișcat adânc aceste cuvinte simple, dar adevărate ale schimnicului. Îndreptându-se către sfintele icoane a plâns în hohote, apoi generalul, după nenumărate mulțumiri, a cerut adresa mamei sale. Și, ajungând la ea, s-a târât în genunchi până la pat și i-a sărutat mâinile și picioarele... iar bătrâna lui mamă doar că nu a murit de bucurie...

Foarte reprezentativă este povestirea unui monah atonit, părintele Partenie, care l-a vizitat pe schimnicul Leonid. Monahul era îmbrăcat în veșminte lumești, cu toate acestea schimnicul l-a numit călugăr atonit și i-a interzis să se prezinte înaintea lui în genunchi, așa cum făceau de obicei mirenii. Printre vizitatori era un om care venise „să dobândească învățături folositoare pentru suflet“. Dar, întrebându-l pe schimnic, a aflat că nu a împlinit poruncile primite mai înainte. El nu se lăsase de fumat, așa cum îl îndemnase părintele Leonid. Cuviosul a poruncit cu severitate ca să îl alunge pe acest om afară din chilie. După aceea au sosit trei femei înlăcrimate care au adus-o pe o alta ce-și pierduse mințile și judecata. Ele l-au rugat să se roage pentru bolnavă. Schimnicul și-a pus epitrahilul, a așezat capătul epitrahilului și mâinile sale pe capul bolnavei și, citind rugăciuni, i-a închinat de trei ori capul și, vindecată, a poruncit să fie dusă în arhondaric. Acestea le-a făcut stând jos, deoarece nu putea să stea în picioare, fiind bolnav și trăindu-și ultimele zile.

Părintele Partenie l-a vizitat pe schimnic într-o altă zi și a văzut că bolnava dinainte se însănătoșise complet. Iar domnul care fusese alungat venise să-i ceară iertare. Schimnicul l-a iertat și i-a reînnoit porunca. Monahul atonit s-a înspăimântat pentru că schimnicul fără să se teamă de ceea ce era rău pentru sine, făcea vindecări. Cuviosul i-a răspuns: „Eu am făcut acestea nu prin puterea mea, ci ele se petrec prin credința pelerinilor și prin darul Sfântului Duh dat mie prin hirotonie; însă eu însumi sunt un om păcătos“.

Minunile săvârșite de schimnic erau nenumărate: mulțimile năpăstuite veneau la el și îl înconjurau.

„Mi s-a întâmplat odată – scria ieromonahul Leonid (Cavelin, viitorul întemeietor al Lavrei Sf. Treime din Sergiev) – să ies din Kozelsk și să merg în gubernia Smolensk. Pe drum, prin ținuturile singuratic, locuitorii aflând că am ieșit din Kozelsk, au venit care mai de care să afle câte ceva despre schimnicul Leonid: «Miluiește-ne, Doamne, cum să nu îl știm pe părintele Leonid? Dar el este pentru noi, sărmanii și neînvățații mai mult decât un părinte».

Odată au venit la schimnic câteva fețe bisericești în rândul cărora se afla și arhiereul din Kaluga, Prea Sfințitul Nicolae, care făcuse multe neplăceri schitului Optina. Acest episcop avea intenția hotărâtă de a-l trimite pe schimnicul Leonid în mănăstirea Soloveț, pentru a-l pedepsi. Episcopul dinainte, Nicanor, viitorul mitropolit de la Petersburg îl respecta pe schimnic. În timpul șederii cuviosului la Kaluga, persoanele apropiate, aflând despre acesta, au îngenuncheat și i-au făcut metanii. Șeful poliției, neștiind cine este, și-a dat seama că acest lucru e un indiciu pentru o față bisericească de cinste și a făcut un raport corespunzător către episcopul Nicanor. Episcopul l-a chemat la el pe schimnic și după cum i s-a cerut, schimnicul i-a cântat simbolul credinței după modelul kievean începând cu notele de jos și ridicând tonul până la cea mai înaltă notă. După proverbul „cine se aseamănă se adună“, bunul episcop și-a dat seama de cel pe care îl avea în fața sa și a înțeles motivul pentru care schimnicului i se făceau metanii. L-a ținut pe schimnic lângă el câteva zile, având grijă de el și l-a ospătat, astfel încât schimnicul, întorcându-se acasă, nu a mâncat două zile. Din păcate, acest bun arhipăstor nu a cârmuit prea mult în Kaluga și

atunci a venit episcopul Nicolae și l-a mutat pe schimnic. Stăreția cuviosului Leonid a durat la schitul Optina din anul 1829 și până în anul sfârșitului său, care a avut loc în 1841, în total 12 ani. Acest interval de timp schimnicul l-a petrecut aproape ca pe o persecuție neîntreruptă. Când a venit la schitul Optina egumenul Moisei, i-a predat acestuia conducerea duhovnicească a obștei, iar el s-a ocupat în mod deosebit de partea gospodărească și nimic nu începea fără binecuvântarea schimnicului. La fel se purta față de schimnicul Leonid și fratele egumenului Antonie, care era conducătorul schitului.

Împotriva schimnicului se afla un oarecare părinte Vasian, care se considera cel mai vechi în mănăstire și nu recunoștea îndrumarea schimnicului. Acest părinte Vasian recunoștea numai foloasele exterioare ale omorârii timpului. Acest călugăr a fost descris de Dostoievski în romanul „Frații Karamazov“, sub numele de Ferapont. De-a lungul primilor 6 ani, prigonirile nu au avut un caracter prea aspru. Însă cu trecerea timpului acestea au suferit o schimbare mult mai periculoasă. Către perioada de început, a fost trimisă scrisoarea unei oarecare Pașa Trunova, sora lui Pavel Trunov, ucenicul schimnicului. Ea povestește că odată, în timpul șederii sale la schitul Optina, schimnicul Leonid i-a interzis să vină la el în ziua următoare, deoarece „va fi o judecată“. „Cine va fi judecat?“ a întrebat Pașa. „Eu“, a răspuns schimnicul.

În ziua următoare toată mănăstirea a fost interogată de anchetatori, iar toate declarațiile au ținut către cuvios. Acesta a fost doar începutul. În anul 1835 și mai ales în anul 1836, prigonirile s-au înmulțit. În afară de toate mărturiile mincinoase, episcopul din Kaluga a obținut prin poliția secretă din Moscova o declarație anonimă cu învinuiri la adresa schimnicului și a starețului. Trebuie menționat că schimnicii schitului manifestau o preferință pentru cei care trăiau în mănăstire și că schitul pricinuia mănăstirii o mare pierdere dacă el ar fi distrus iar vechea obște ar fi fost ruinată. În cadrul anchetei starețul a fost chemat la interogatoriu, iar schimnicului Leonid i s-a interzis să mai poarte schimă, astfel încât el a fost închis în chilie și i s-a interzis cu asprime să primească vizitatori. Pe schimnic l-au mutat din schit în mănăstire, iar acolo l-au plimbat dintr-o chilie în alta. Cuviosul se purta față de aceste nenorociri cu deplină seninătate; cu cântarea „Cuvine-se...“, a adus personal în noul locaș icoana din Vladimir a Maicii Domnului, dată ca binecuvântare de cuviosul Paisie Velicikovski schimnicului Teodor. Biograful cuviosului Leonid ne spune că „odată egumenul Moisei, trecând prin mănăstire a văzut o mare mulțime de oameni înaintea chiliei schimnicului, deși primise poruncă de la arhiepiscopul de la Kaluga să nu lase pe nimeni să intre la el. Părintele egumen a intrat la schimnic în chilie și i-a spus: «Părinte Leonid, cum se face că primiți poporul? Doar episcopul v-a interzis să-l primiți!»“. În loc de răspuns, schimnicul i-a părăsit pe aceia de care se ocupa și i-a poruncit ucenicului să i-l aducă pe ologul care stătea în acel moment întins la ușa chiliei. Acesta a fost adus și așezat înaintea lui. Părintele egumen se uita la el cu nedumerire. „Iată – a început schimnicul să vorbească – priviți la acest om. Vedeți cum are părțile corpului paralizate? Dumnezeu l-a pedepsit pentru păcatele necurățate. El a săvârșit când una, când alta și pentru toate suferă acum – e în iad de viu. Însă trebuie să-l ajutăm. Dumnezeu l-a adus la mine pentru ca să facă pocăință sinceră și pentru ca eu să-l vindec și să îl ridic. Pot eu oare să nu-l primesc? Ce spuneți despre acest lucru?“. Ascultându-l pe cuvios și privind la nenorocitul care stătea întins înaintea lui, părintele egumen s-a cutremurat.

„Însă Prea Sfințitul – a șoptit el – amenință că vă trimite sub blestem“.

Schimnicul a răspuns: „Chiar dacă mă trimiteți în Siberia, chiar dacă mă puneți pe rug, chiar dacă mă băgați în foc, eu voi fi același Leonid. Eu la mine nu chem pe nimeni; cine vine la mine, pe acela nu pot să îl dau afară. Mulți dintre oamenii de rând se prăpădesc din cauza nesocotinței și nădăjduiesc într-un ajutor duhovnicesc. Cum aș putea să îi disprețuiesc pe cei care tânjesc după folosul duhovnicesc?“.

Părintele egumen Moisei nu a putut să-i răspundă nimic la aceasta și tăcând s-a retras, lăsându-l pe schimnic să trăiască și să lucreze așa cum îi arată Însuși Dumnezeu.

Schimnicul ar mai fi întâmpinat greutăți dacă nu le-ar fi pus capăt mitropolitul Filaret, mitropolitul Kievului, care l-a protejat pe schimnic pentru că se afla în sinod și de asemenea, a vizitat schitul Optina unde i-a arătat cuviosului deosebite dovezi de respect în timpul vizitei. La mitropolitul Filaret Moscoveanul a ajuns scrisoarea schimnicului Macarie prin episcopul Ignatie Briancianinov care în tinerețe a fost ucenicul cuviosului Leonid. Mitropolitul Filaret i-a scris episcopului din Kaluga: „Nu există pricină de ivire a ereziei în părintele Leonid“.

Nu cu mult timp înainte de moartea schimnicului au apărut din nou prigoniri și în mănăstirile de maici asupra fiicelor duhovnicești ale schimnicilor optineni. Monahiile au fost izgonite. Această prigonire a fost întemeiată pe neadevăr și ignoranță. Pe schimnic l-au numit mason, iar cărțile Sfinților Părinți, cum ar fi scrierile Avvei Dorotei pe care el le-a dat monahilor, au fost numite „vrăjitorii“.

Cu toate acestea, înainte de sfârșitul său, monahiile au fost reabilitate, astfel încât schimnicul a murit liniștit. Cele mai bune ucenice ale cuviosului Leonid s-au ocupat în continuare de treburile lor mănăstirești.

În primele zile ale lunii septembrie din anul 1841, schimnicul a început să slăbească și a bolit cinci săptămâni. După

suferințe cumplite, Lev s-a mutat la Domnul pe 11 octombrie, în anul 1841. Întristarea obștii a fost nedescrisă și mare a fost mulțimea de oameni, care l-a dus la groapă pe cel răposat.

B. Minunile

Vindecarea bolnavilor și îndrăciților

Beneficiind de ajutorul părinților în toate nevoile, cu care veneau oamenii la el, cuviosul Leonid, în afară de îndrumarea duhovnicească, nu refuza să acorde ajutorul și în bolile trupești, folosind câteva metode încercate în popor. În principal, folosea pentru vindecare așa numita apă amară, pe care o ținea la el în timpul zilei, având uneori până la un ciubăr și jumătate. Obștea nu a încetat să pregătească apa amară și să o dea bolnavilor nici după sfârșitul schimnicului, însă după ce el a murit, această apă și-a pierdut acea putere mult tămăduitoare, care ajută la toate bolile, deși își făcea efectul numai în cazul câtorva boli.

Pe mulți dintre bolnavii care veneau la el, schimnicul îi trimitea la moaștele Sfântului Mitrofan de Voronej și existau cazuri ale bolnavilor care mergeau sute de verste, se vindeau pe drum și se întorceau să-i mulțumească tămăduitorului.

Multora, care sufereau din cauza bolilor trupești, deseori legate de bolile sufletești și de aceea neînțelese întotdeauna de oamenii obișnuți, părintele Leonid le dădea ajutorul binecuvântat, ungându-i cu mir de la candela nestinsă care ardea încet în chilia sa înaintea icoanei „Vladimirskaia“ a Maicii Domnului, care, așa cum am spus deja, fusese binecuvântarea schimnicului Teodor, ucenicul marelui stareț Paisie (astăzi această icoană se păstrează la mănăstirea de maici „Novo Diveevo“ (Noua minune). Întrebuințând această metodă, schimnicul, evident își puna toată nădejdea în mila și ajutorul lui Dumnezeu, în lucrarea Împărătesei Cerești și în rugăciunile părinților schitului. Prin credința schimnicului și a celor care veneau la el, această metodă avea o mare putere de tămăduire: astfel mulți au obținut vindecare în bolile trupești, mângâiere în necazuri și ușurință în luptele sufletești. Pentru că schimnicul le ungea pe femeile bolnave în semnul Sfintei Cruci nu numai pe frunte, buze și obraji, ci uneori pe gât și pe piept, pentru acestea îndura o mare luptă din cauza ispititorilor. Câțiva dintre ucenicii lui l-au rugat să renunțe la această metodă de vindecare, însă nu au putut nicicum să-l convingă. Desigur, puterea și însemnătatea ungerii le știa foarte bine cuviosul Leonid și le-a întrebuințat până la îmbolnăvirea sa înainte de moarte, întotdeauna cu folos.

La cuviosul Leonid au fost aduși mulți îndrăciți și nu puțini erau aceia care nu știau dinainte că sunt posedați de diavol și numai la apropierea de schimnic ieșeau la iveală toate tainele lor, începeau să se înfurie.

Cel mai des cu aceștia veneau mireni neînvățați care pentru mântuirea sufletului îi înconjurau cu lanțuri grele de fier, fără să se gândească la eliberarea inimii de patimi. Cuviosul Leonid porunca să fie scoase lanțurile acelor oameni și când i se îndeplinea voia, la câțiva dintre ei începeau crizele de nebunie.

Peste toți acești nenorociți schimnicul își puna epitrahilul și citea deasupra lor o scurtă rugăciune din Trebnic, iar pe lângă aceasta îi ungea cu mir și le dădea să bea ulei binecuvântat. Au fost foarte multe cazuri neobișnuite în care Mântuitorul Hristos a făcut vindecări minunate. Ceea ce se zicea pe atunci se poate spune și acum: „Dar acest lucru nu e greu: fiecare poate să ungi cu mir și să rostească o rugăciune“.

Ca răspuns la o asemenea afirmație, merită amintit exemplul fiului iudeului Scheva care a început să vorbească atunci când Sf. Pavel a izgonit duhurile cu numele lui Iisus Hristos: „Pe Iisus Îl știu – a răspuns diavolul – și Pavel mi-e cunoscut, dar voi cine sunteți?“ (Fapte 19, 15).

Odată a fost adusă la cuviosul Leonid, de șase oameni, o îndrăcită. Aceasta, cum l-a văzut pe schimnic, a căzut înaintea lui și cu putere a strigat: „Iată cum mă gonește boșorogul ăsta; eu am fost și la Kiev și la Moscova și la Voronej și nimeni nu m-a gonit, dar acum trebuie să ies“.

Schimnicul i-a citit o rugăciune și a uns-o cu untdelemn sfințit din candela Maicii Domnului. La început, când au adus-o pe femeie la schimnic, aceasta s-a împiedicat zdravăn și l-a călcat pe picior, astfel încât degetul bolnav al piciorului i s-a învinețit și după aceea l-a durut mult. După rugăciunile schimnicului, îndrăcita s-a sculat liniștită și a plecat. Și sănătoasă fiind, venea în fiecare an la Optina; și după moartea cuviosului Leonid, cu credință aduna pământ de pe mormântul lui pentru alții care se foloseau de el.

„În scurt timp de la sosirea mea în schitul Optina (în jurul anului 1832) – povestea părintele egumen P. – pe când tovarășii de chilie ai cuviosului Leonid erau părintele Gherontie, părintele Macarie Gruzinov și Pavel Tambovțev, am adus la schimnic o țarancă îndrăcită, care în timpul crizelor de nebunie vorbea în limbi străine. Martor era Pavel

Tambovțev pentru că știa câteva limbi străine. Cuviosul Leonid i-a citit rugăciunea de trei ori, a uns-o cu mir de la candela nestinsă dinaintea icoanei Maicii Domnului și i-a dat să bea din acel untdelemn sfințit. A treia oară au adus-o în alt fel, iar când Tambovțev a rugat-o să vorbească în limbi străine așa cum mai făcuse și în alte dați, ea a spus: «E-e-e, părinte! Unde să vorbesc în limbi străine? Și în rusește dacă vorbesc și de-abia merg. Slavă lui Dumnezeu, că boala dinainte a trecut!»“.

Previziunile schimnicului

Un locuitor din Kozelsk, S.I., care a fost unul dintre cei mai devotați ucenici ai cuviosului Leonid, povestea: „Timp de 30 ani până acum eu m-am ocupat cu fabricarea vaselor de lut. Locuiam împreună cu mama în căsuța noastră. Nu aveam cai, însă aveam o căruță de care ne ajutam mult. Puneam în ea vasele de lut, ceream de la cineva un cal și mergeam la târg. Așa munceam și trăiam. În acea vreme stătea la noi în casă un soldat, dar mai târziu a plecat de la noi și a cam rătăcit. Odată, pândind momentul potrivit, s-a furișat la noi în curte și a furat roțile de la căruță.

Eu i-am explicat părintelui Leonid necazul meu și i-am spus că știu hoțul și că pot să-mi gădesc roțile. «Lasă, Semenușca, nu alerga după roțile tale – a răspuns părintele. Așa te-a pedepsit Dumnezeu: să-ți duci pedeapsa de la Dumnezeu și atunci te vei izbăvi de la multe. Dar dacă nu vrei să rabzi în această mică încercare, atunci vei fi și mai mult pedepsit». Eu am urmat sfatul schimnicului și cum a spus el, așa am și făcut. În scurt timp, acel soldat a pătruns iar la noi în curte, a șterpelit din hambar sacul cu făină, l-a pus pe umăr și vrând să treacă cu el prin grădină s-a întâlnit cu mama. «Unde vrei să duci sacul?». Atunci el a aruncat sacul și a fugit. Însă imediat a avut loc altă întâmplare. Noi aveam o vacă pe care vroiam să o vindem. Am găsit cumpărător, ne-am târguit și am luat arvună. Însă cumpărătorul nu a luat vaca de la noi vreo câteva zile. În cele din urmă a luat-o la el. Însă în noaptea care a urmat, hoțul a pătruns în curtea noastră și a dărâmat șopronul unde stătuse vaca, fără îndoială ca să omoare vaca, însă vaca nu mai era acolo. Astfel încă o dată Dumnezeu, pentru rugăciunile schimnicului ne-a scăpat de nenorocire. După aceasta, peste mulți ani, ni s-a întâmplat și un al treilea fapt.

Se încheiase Săptămâna Patimilor și începuse Sărbătoarea Paștilor. Nu știu cum mi-a venit în gând să mut toate lucrurile de trebuință din căsuța mea la sora vecină. Așa am și făcut. În prima zi a praznicului am încuiat pe toate părțile casa și am plecat la utrenie. Întotdeauna mergeam la această utrenie bucuros, însă acum, nu știu de ce, aveam ceva neplăcut în suflet. Întorcându-mă de la slujbă, văd că ferestrele casei sunt deschise, iar ușa descuiată. Atunci m-am gândit că a fost nebunul. Și într-adevăr, el a fost, însă pentru că toate lucrurile fuseseră mutate, a plecat fără să ia aproape nimic. Așa mi s-a îndeplinit de trei ori prezicerea părintelui Leonid, aceea că dacă voi duce mica pedeapsă de la Dumnezeu, atunci Dumnezeu nu mă va mai pedepsi deloc.“

Monahia O. povestea:

„Încă din copilărie nutream marea dorință de a trăi în mănăstire și în anul 1837, când aveam 12 ani, am rugat-o pe mama să mă lase în ucenicie la mănăstirea din Kiev, unde mergeam adesea în călătorie. Ea nu a fost de acord, însă mi-a promis că mă voi instala în schitul Borisovsk când voi împlini 15 ani. Dar nu după mult timp a murit, iar tatăl meu nicidecum nu vroia să mă ducă la mănăstire mai înainte de vârsta de 35 de ani.

Din această cauză m-am mâhnit mult și, în anul 1840, când am trecut în al 15-lea an, m-am temut foarte mult ca să nu hotărască ceva împotriva dorinței mele și de aceea m-am gândit să plec pe ascuns din casa părintească.

Însă singura mea mătușă, care îmi era foarte apropiată, m-a luat cu ea acasă și cu ea, mai târziu l-am convins pe tatăl meu să mergem la schitul Optina, la părintele Leonid și să îi cer sfat. Tatăl meu a fost de acord. Când am ajuns la părintele Leonid, el, care niciodată nu ne văzuse, ne-a chemat pe fiecare după numele său și a spus că de mult aștepta astfel de oaspeți. Datorită acestei întâmpinări neașteptate, noi toți ne găseam în impas, neștiind ce să răspundem. Apoi am mers unul câte unul în chilia lui și aici fiecăruia, după structura sufletească, i-a descris prezentul, trecutul și viitorul. Eu am ajuns la el după toți ceilalți. În așteptarea aceluia moment în care trebuia să intru la el, am simțit o mare teamă, însă am ieșit din chilia sa liniștită și cu sufletul foarte înduioșat. Părintele mi-a dat binecuvântare pentru schitul Borisovsk și datorită rugăciunilor lui, tatăl meu nu m-a mai împiedicat, însă mie nu mi-a dat nici o sumă de bani. Iar când l-am întrebat pe schimnic despre cum va fi viața mea, el a răspuns: «Ea va fi mai bună decât viețile celor mai buni». Cuvintele părintelui Leonid s-au îndeplinit întru totul.

În anul 1841 tatăl meu m-a dus personal la schitul Borisovsk, în care am trăit până în prezent și întotdeauna am recunoscut în toate voia lui Dumnezeu, datorită sfințelor rugăciuni ale schimnicului“.

„În anul 1839, o fată de nobil din județul Sigrovsk a venit la schimnicul Leonid ca să ceară binecuvântare pentru a

intra în mănăstire. El i-a spus: «Mai așteaptă un an și atunci vino iar la noi». Fata s-a întors acasă cu mâhnire pentru că trebuia să aștepte mult și se temea ca în decursul acestui timp să nu întâmpine vreun obstacol. Astfel gândind și sosind acasă, s-a întristat și a plâns mult. În întristarea ei a văzut de două ori în vis cum schimnicul i-a dat o bucată de pâine, prima dată fără sare, dar a doua oară cu sare și i-a vorbit: «Nu te întrista! Eu am spus că vei fi la mănăstire, numai că trebuie ca mai înainte să vii la mine». Când s-a împlinit anul ea a mers la Optina și cum l-a văzut pe părintele Leonid nu a apucat să-i comunice nimic pentru că el i-a zis: «Ia spune, de ce te-ai întristat și ai plâns? Doar ți-am dat bucata de pâine și tu ai mâncat-o, acum fii liniștită». Atunci fata a primit de la el binecuvântare ca să intre în mănăstire.

O oarecare negustoreasă Tulska, după moartea soțului, a rămas cu o fată domnișoară pe care vroia să o căsătorească și a mers la părintele Leonid pentru binecuvântare. El i-a poruncit să o aducă pe fată la sine spunându-i că are pentru ea un tânăr minunat. Mama a adus-o pe fată la schimnic însă el i-a dat acesteia binecuvântare să meargă la mănăstirea de maici Belevska, unde în scurt timp s-a stins din viață.

C. Învățăturile

Cuviosul Leonid se deosebea printr-o înțelepciune a practicilor duhovnicești, fiind un îndrumător al sufletelor celor care alergau la el după ajutor și un tămăduitor al neputințelor și bolilor lor.

Vorbirea de rău și clewetirea sunt diferite, iar judecata este altceva. Una este ispita spre o faptă rușinoasă și alta este cuvântul rău: când judeci, atunci te transformi în judecătorul (osânditorul) aproapelui și vrei să te așezi pe tronul unicului Judecător Hristos.

Credința se pierde din cauza neîncrederii, evlavie – din cauza îndrăznelii, iar folosul învățurii – din cauza curiozității.

Curiozitatea se alungă prin „credința că Dumnezeu împreună cu tine merge înaintea altora ca să nu te mândrești; ține-te sub ascultarea Lui”.

Cel care are puțină credință vie, niciodată nu se va îndoii – cu ajutorul lui Dumnezeu nimic nu este greu de făcut. Ține-ți mintea în iad și ia aminte la pildele oglindite în Sfânta Scriptură. Vrei să ai parte de chinurile veșnice din cauza plăcerii păcatului vremelnic? Înțelege că ești muritor.

În ce fel se poate încălzi sufletul înghețat? Prin cuvântul lui Dumnezeu, prin rugăciune, smerenia inimii față de Dumnezeu în toate situațiile, nu numai în stările exterioare, ci și în cele interioare.

Ceea ce îți dorești, Dumnezeul cel Atotputernic îți va da după inima ta, căci începutul și izvorul virtuților îl constituie hotărârea, dorința de a face binele.

Străduiește-te să fii cât mai atent la tine, iar nu să judeci faptele și atitudinea altora față de tine, căci dacă nu vezi în ei iubirea, atunci nici în tine însuși nu vei avea dragoste. Unde este smerenie acolo este și simplitate, iar pe acestea Dumnezeu nu le va supune judecății. Dumnezeu nu disprețuiește rugăciunile, însă uneori nu îndeplinește dorințele lor tocmai pentru că intenția Lui supremă este de a rândui totul mai bine. Ce s-ar întâmpla dacă Dumnezeu – Atoatevăzătorul – ar îndeplini cu desăvârșire dorințele noastre? Eu cred, deși nu aprob, că toți ar muri și ar ajunge în pământ.

Îngâmfarea care poate veni în urma virtuților este potrivnică lui Dumnezeu. Cei care trăiesc fără să fie atenți la sine niciodată nu se vor învrednici să primească daruri.

Din scrisorile cuviosului Lev despre îndepărtarea de reaua tovărășie

Câți pot spune: „Îndepărtează-te de gălăgie, ferește-te de oamenii nefolositori”? Folosește-ți voința și râvna în a face ceea ce e plăcut lui Dumnezeu și în a dobândi darurile veșnice. Totul se schimbă în timp, însă ceea ce e veșnic rămâne pe veci. Nu îngădui gândurilor bune să se împrăștie; toate sunt deșertăciuni dacă nu zidesc sufletul pentru mântuire și nu îl sfințesc prin frica de Dumnezeu. Îngerul păzitor îți apără inima ta cu gânduri pașnice. Vă las ca un rugător nevrednic și mult păcătos

11 iulie, anul 1839

Obștea cuviosului Tihon

Despre boală și ascultarea voii lui Dumnezeu

Boala, după cum îmi dau seama, este mai mult din cauza grijilor lumești; în acest caz vă rog să nu vă tulburați mai mult, să vă supuneți voii lui Dumnezeu în toate lucrurile și prin aceasta, după cuvântul Sfântului Apostol (Pavel, nota red.). Dumnezeu vă va fi grabnic ajutor în treburile fraților voastre.

8 decembrie, anul 1839

Despre gândurile rele

Am primit scrisoarea frației voastre; în ea îmi explicați că în timpul rugăciunii vă vin gânduri din cauza cărora se tulbură sufletul. În acest caz al împrăștierii gândurilor la rugăciune, Sfinții Părinți ne învață să nu ne tulburăm, ci să ne smerim și să le îndepărtăm și atunci e posibil să ne liniștim. Despre aceasta ne învață și Sfântul Ioan Scărarul când ajunge la treapta a patra: „Străduiește-te întotdeauna ca gândurile care te năpădesc să le aduni la un loc. Dumnezeu vrea ca tu, în timpul rugăciunii, să nu poți dobândi alte gânduri. Nu deznădăjdui, fii luptător împotriva gândurilor, însă cu blândețe. Niciodată însă să nu lupți împotriva gândurilor care vin de la îngerul păzitor“.

Despre dorința de călugărie

Îți doresc din toată inima să dobândești pacea și binecuvântarea lui Dumnezeu. Am primit scrisoarea ta și am observat în chip deosebit că ai dorința de a răspunde chemării monahale. Această dorință este bună însă, ca să o îndeplinești trebuie să te rogi lui Dumnezeu și să nu fii o ramură care se clatină în toate părțile. Dumnezeu vrea să-ți dăruiască acest al doilea botez, care înseamnă viețuire în chip îngeresc. Mai înainte ți-am trimis o scrisoare; nădăjduiesc să o primești astăzi. Îți încredințez darul lui Dumnezeu și de-acum încolo voi nădăjdui în mântuirea ta ca un rugător nevrednic și mult păcătos.

Despre întristări în clevetiri

Voi vă îmbolnăviți pentru că ați săvârșit clevetiri și calomnii la adresa celor mai mari, celor egali și apropiați ai voștri ca niște oameni nesăbuiți ce sunteți; acesta este semnul clar al iubirii de sine. Chiar dacă sunteți nevinovați, conștiința trebuie să vă mustre după cum zice Mântuitorul nostru: Fericiți veți fi când vă vor ocări și vă vor prigoni și vor spune tot cuvântul rău împotriva voastră, mințind pentru Mine; bucurați-vă și vă veseliți că plata voastră multă este în ceruri (Matei 5, 10–12).

Despre citirea cărților duhovnicești

Negăsind nimic în mine, nici în faptă, nici în minte ca să vă dau învățăturile pe care le căutați, vă sfătuiesc să recurgeți la acei cuvinoși care, trăind cu evlavie, au ajuns la îndeplinirea poruncilor lui Dumnezeu, primind daruri cum sunt smerita înțelepciune, curăția, nepătimirea și au dobândit de la Dumnezeu darul științei pentru învățatura și luminarea multora, predându-ne nouă operele și cărțile lor. Voi, având mințile formate, citiți învățăturile lor nu numai din curiozitate, ci din dorința de a le înfăptui după putere. Aveți posibilitatea să treceți sub ascultarea și darul lui Dumnezeu și să găsiți drumul adevărat și drept.

Căutați-vă îndrumător duhovnicesc care să poată, după credința voastră, să vă dea sfaturi sănătoase și bune pentru fiecare faptă, cuvânt și gând.

Despre neliniștea sufletească

Am primit scrisoarea frației voastre pe data de 11 august; prin ea am văzut tulburarea frației voastre și durerea că v-ați întors de la noi cu sufletul răvășit. Vă considerați vinovat datorită împotrivirii voastre, însă nici eu nu îndrăznesc să mă consider înțelept și vrednic să dau tuturor învățături despre modul de viață, dar pacea și luminarea minții în acest veac sunt la cei care se duc în cercul „Luminii Mari la Hristos Domnul“. Dar dacă vine cineva cu credință și inimă nefățarnică învingându-și rațiunea și voința, pe acela Dumnezeu cel puternic îl va înzestra cu cuvânt de învățătură. Iar pe cei care vin cu îndoieli și fără credință ca să-l întrebe pe prooroc, acelora Dumnezeu le dă cuvânt împotriva poftii inimii lor.

Totuși neliniștea aceasta ar trebui să vă arate unde să căutați liniștea. Ea v-a obligat să-mi scrieți mie care sunt

mărginit la minte: astfel v-ați deschis rănilor iar „deschizând rănilor – după cuvintele părinților – nu înseamnă că se înrăutățesc, ci că se vindecă“. Fie ca Domnul să vindece și boala sufletească pe care o aveți ca să recunoașteți și să mărturisiți adevărul.

Când nu aveți liniște, să știți că, de fapt, nu aveți smerenie. Aceasta a arătat-o Domnul prin următoarele cuvinte care ne descoperă unde să căutăm liniștea. El a zis: „Învățați de la Mine, că sunt blând și smerit cu inima și veți găsi odihnă sufletelor voastre“ (Matei 11, 29). Voi vreți ca în puțin timp să ajungeți la desăvârșita dragoste a lui Dumnezeu, care este cununa virtuților însă negăsindu-o în voi, vă neliniștiți. În loc de aceasta trebuie să dobândiți smerenia, să vă considerați nevrednici de înălțimea ei și întotdeauna mintea să coboare în adâncul smereniei. Aceasta v-ar putea liniști. Dar tulburarea voastră să o socotiți pedeapsă pentru trândăvie și încălcarea poruncilor lui Dumnezeu.

Mângâiere la moartea aproapelui

Cu un sentiment de mâhnire am aflat din scrisoarea onorabilului M. vestea despre sfârșitul soției iubite, după voia lui Dumnezeu. Știu că pentru frăția voastră această despărțire e o mare nenorocire și, judecând după neputința firii noastre, nu se poate să nu vă întristați gândindu-vă la ființa cea mai apropiată inimii și întrebându-vă unde să căutați mângâiere? În sfânta credință. Pentru cei care nu cred și nu nădăjduiesc în viața veșnică nu există mângâiere în pierderea celor apropiați.

Însă noi, deși suntem păcătoși, avem nădejde în mila Atotbinefăcătorului și Iubitorului de oameni Dumnezeu și Domn, Iisus Hristos Care și-a vărsat pentru noi neprețuitul Său Sânge și ne-a dat încă din viața aceasta viață veșnică.

Sfântul Apostol îi mângâie pe cei credincioși astfel: fraților, despre cei ce au adormit, nu voim să fiți în neștiință, „ca să nu vă întristați ca ceilalți, care nu au nădejde. Pentru că, de credem că Iisus a murit și a înviat tot așa (credem) că Dumnezeu pe cei adormiți întru Iisus îi va aduce împreună cu El“ (I Tesaloniceni 4, 13–14).

Soția frăției voastre era o adevărată creștină, care și-a păstrat credința până la sfârșitul vieții și cu ea a plecat la Domnul, deși nu s-a împărțit înainte de a muri cu Sfintele Taine. Vă întristați mai mult pentru că nu cunoașteți judecățile ascunse ale lui Dumnezeu! Dacă citiți în cărțile Sfinților Părinți veți găsi multe exemple. Nu vă întristați și puneți-vă toată nădejdea în binefacerile nespuse și în mila iubitorului de oameni Dumnezeu.

IV. CUVIOSUL STAREȚ MACARIE

(1788-1860) (7 septembrie)

Învățătura Domnului și însăși viața Lui înseamnă blândețe și smerenie, exact ceea ce ne-a poruncit să învățăm de la El.

A. Viața

Schimnicul Macarie Ivanov s-a născut pe **20 noiembrie anul 1788** și provine dintr-o familie de nobili din gubernia Orlovska. Această familie se distingea prin evlavie. Străbunicul Ioan, după moartea soției sale, a intrat în monahism. Părinții, asistentul de colegiu Nicolae Mihailovici Ivanov și mama sa, Elizabeta Alexeevna l-au numit pe fiul mai mare Mihail, în amintirea sfântului cneaz Tverski, a cărui pomenire se face pe 22 noiembrie. În afară de el au mai avut încă trei fii și o fiică. Locuiau în împrejurimile Kalugăi, într-un loc extrem de frumos, aproape de mănăstirea Lavrentie, al cărei arhimandrit era Teofan și care îi îndruma duhovnicește. „Printre frumusețile care încântau privirea și linișteau plăcut inima, având înaintea ochilor pașnica obște a călugărilor din care zilnic se auzea dangătul clopotelor care chemau călugări la rugăciune, a răsărit viitorul monah ascuns lumii de atunci“ – astfel descrie primele impresii ale băiatului un contemporan.

Când Mihail a împlinit cinci ani, s-a stins din viață draga lui mamă, care l-a iubit mai mult decât pe ceilalți copii și a zis nu o dată despre fiul ei blând și liniștit: „Inima mea simte că din acest copil va ieși ceva nemaipomenit“. Odată cu îmbolnăvirea mamei, familia și-a schimbat domiciliul.

În orașul Karacev, Mihail a început și a terminat școala generală, iar când a împlinit 14 ani a intrat în slujba nu prea ușoară de contabil, pe care o îndeplinea în chip deosebit, concentrându-și toată atenția asupra ei. Cu toate acestea, Mihail a continuat să trăiască în lumea lui. Citea mult și căuta rezolvări la cele mai arzătoare întrebări ale minții și inimii. Iubea muzica și cânta deosebit la vioară, găsind în ea o mare bucurie. În al 24-lea an al vieții, după moartea tatălui, s-a retras din slujbă și s-a instalat la moșia din sat, însă nu s-a ocupat cu succes de agricultură.

Odată țăranii i-au furat hrișca. Mihail nu i-a osândit pentru că ținea cont de Sfânta Scriptură. Ca rezultat, țăranii au căzut în genunchi, pocăindu-se sincer din cauza rușinii față de bunul Mihail, de care înainte râdeau. A avut loc și o încercare de a-l căsători însă pentru că nu era atrăgător din punct de vedere fizic și nu avea dorință de însurătoare, a fost îndepărtat acest gând. Mergând la iarmarocul din Koren Kursk și-a cumpărat cărți cu conținut duhovnicesc și s-a cufundat în ele. Din când în când mergea în atelierul de tâmplărie și acolo muncea până la epuizare, călindu-și trupul tânăr în ascultare de suflet.

În anul 1810, pe vreme de toamnă, a mers în pelerinaj la schitul Ploșceansk și a descoperit vocația pe care o avea de mult timp și a hotărât să-și închine viața lui Dumnezeu. A rămas acolo. Comunicându-le fraților că renunță la moșie, a cerut un singur lucru, numai să se construiască cu 1000 de ruble un paraclis la mormântul părinților. În acel timp, la schitul Ploșceansk se afla ucenicul marelui schimnic Paisie Velicicovski, Atanasie, care era foarte interesat de tânărul rugător. A intrat sub îndrumarea deplină a aceluia și a primit prima ascultare. Din păcate, nu prea aveau scrieri duhovnicești care să aducă lumină în acest suflet minunat. La mănăstire, în bibliotecă, descoperă traducerile operelor asceților și vechilor părinți ai monahismului făcute de cuviosul Paisie.

La schitul Ploșceansk, ascultătorul Mihail a învățat rânduiala bisericească și cântarea pe note.

Pe 7 martie 1815 a fost tuns în monahism cu numele Macarie, în cinstea cuviosului Macarie cel Mare și a plecat pe jos, cu un toiag, spre Kiev. Pe drumul de întoarcere s-a oprit la schitul Galinsk, unde a făcut cunoștință cu schimnicul – egumen Filaret.

În anul 1824 a mers la Rostov ca să se închine la moaștele Sfântului Dimitrie Rostovski, după care s-a dus pentru prima dată la schitul Optina. În următorul an a murit îndrumătorul său duhovnicesc. Cuviosul Macarie a fost ales ca duhovnic la mănăstirea de maici din Slovsok. Astfel începe activitatea lui ca îndrumător duhovnicesc. Însă cuviosului îi era foarte greu fără învățătorul său. Dar iată că a avut loc o întâlnire foarte importantă. În obștea lui a sosit schimnicul Leonid (Lev) împreună cu ucenicii lui și cuviosul Macarie a dobândit din nou un îndrumător. Acest lucru a fost răspunsul la rugăciunile lui, deoarece singurătatea sufletului este mult mai grea decât cea a trupului.

Deși schimnicul Leonid îl considera pe cuviosul Macarie colaboratorul său în îndrumarea duhovnicească, totuși îndeplinindu-i dorințele și după smerenia lui s-a hotărât să se poarte cu el ca și cu un ucenic. Cu toate acestea viețuirea lor împreună în acel loc s-a încheiat. Cuviosul Leonid a trebuit să plece la Optina. Au continuat să comunice prin corespondență, care s-a încheiat cu mutarea schimnicului Macarie la Optina, în schitul Sf. Ioan Înaintemergătorul. Mult timp însă și-a păstrat dragostea pe care o avea pentru schitul Ploșceansk. Schimnicul Leonid era un om nemaipomenit. Ducea o luptă interioară neîncetată, rostind rugăciunea lui Iisus și avea darul vederii înainte și al vindecării. Ca să se ferească de slava deșartă, afișa o oarecare sminteală. Nu suporta lipsa de sinceritate, îngâmfarea și răceala inimii. Cuviosul Macarie, a fost alături de el permanent, până a murit. Ei doi l-au respectat mult pe marele schimnic Ambrozie, clarvăzătorul și făcătorul de minuni. Se poate spune că se crease acolo o atmosferă purtătoare de daruri în care Domnul Hristos făcea minuni. Drumul către Optina era bătut de picioarele celor săraci și de ale celor care sufereau fizic și spiritual și care veneau nu la o mănăstire obișnuită, ci pentru darurile ei. Schimnicul Lev adesea vedea unde zace răul și cu asprime îi dădea de gol pe cei care veneau la el, pentru ca apoi să îi stropească cu dragostea lui caldă astfel încât aceștia să simtă bucurie prin conștiința curată. Schimnicul Macarie avea o structură sufletească fragilă. S-a ocupat în continuare cu corespondența. După moartea cuviosului Leonid i-a revenit toată răspunderea pentru îndrumarea duhovnicească și nu i-a fost ușor. Însă bucuria și pacea lui Dumnezeu niciodată nu l-au părăsit pe acest sfânt nevoitor, care se nevoia și cu sufletul și cu trupul.

Prin ungerea cu mir din candela care ardea, schimnicul aducea un mare folos trupurilor bolnave și astfel vindecările erau nenumărate. Și, cu deosebire, se făceau des vindecări ale înderăciților.

Cuviosul Macarie era de statură mijlocie. Chipul nu era frumos, avea urme de la vărsat, însă era luminos, privirea era liniștită și plină de smerenie. Avea o fire extrem de vioaie și agilă și o memorie minunată. Reținea un om după prima spovedanie din viața acestuia. Pentru că era puțin cam bâlbâit nu respira ușor când vorbea. Acest lucru l-a indispus tot timpul vieții. De îmbrăcat, se îmbrăca întotdeauna sărăcăcios.

Iată cum îl descrie pe schimnic unul dintre contemporanii săi: „Chipul nu impresionează prin nimic la prima vedere,

deoarece nu este frumos, din punct de vedere al frumuseții trupesti; e chiar neregulat prin defectele care s-au format la ochi datorită adâncirii permanent în sine, având o fire mai mult puternică decât blândă, însă prin puterea darurilor, acest chip care oglindește sufletul curat, iubitor și smerit, poartă o frumusețe oarecum nepământească, exprimând trăsăturile interioare ale omului, roadele sufletului pe care le pomenesc apostolii. În general, păstra acea îmbinare a simplității copilărești, a liniștii și a smereniei și aceasta îl făcea accesibil tuturor și fiecăruia în parte“. („Biografiile cucernicilor părinți nevoitori“ – M. 1909, septembrie, p. 120).

De când părintele cuvios Macarie a venit în schitul în care l-au numit stareț, viața lui a căpătat un caracter care nu s-a mai schimbat până la moarte. Era plină de griji atât pentru slujirea preotească, cât și pentru ordinea exterioară petrecând astfel din zori și până noaptea târziu. În biserică a stabilit rânduiala cântării kievene, a introdus tipicul, citirea și cântarea armonioasă a podobiilor.

În jurul bisericii au fost plantate mulțimi de flori și de o parte și de alta a aleilor schitului. Spațiul interior al schitului a fost transformat în livadă de către cuviosul Moisei. Pentru că a continuat cu sârguință îndeletnicirile părintelui Macarie, pe timp de iarnă adesea veneau locuitori din sate și orașe și cereau fructe pentru cei bolnavi. Starețul, deși era și preot nu săvârșea slujbe atât din cauza bălbâielii, cât și din smerenie adâncă. Cu toate acestea cânta din toată inima și cu lacrimi. Cu deosebire iubea cântarea „Cămara Ta, Mântuitorule...“.

Iată însă ce a scris un om luminat despre cuviosul Macarie: „Prima mea întâlnire cu schimnicul, împotriva așteptărilor, nu a avut în ea nimic deosebit. Amintindu-mi de povestirea părintelui R., am crezut că voi întâlni la acest nevoitor o deosebită expresie a feței la întâmpinare; am văzut însă că era un monah simplu, obișnuit, extrem de modest, care nu prea vorbea și se cam bălbâia. Am fost de-a dreptul dezamăgit, însă soția mea neținând cont de manierele ei lumești, a simțit de prima dată o oarecare teamă nedescrisă, amestecată cu respect și în următoarele vizite pe care le-a făcut și-a deschis sufletul înaintea lui.

În următoarea toamnă am vizitat din nou schitul Optina. Părintele Macarie era amabil și deschis cu noi. Ne întreba în amănunt despre traiul nostru, ne vorbea despre Petersburg și despre ispitele pe care le întâlnești acolo la tot pasul. Când i-am mărturisit tulburările care m-au urmărit neîncetat datorită atracțiilor capitalei, părintele Macarie a vorbit cu noi așa cum niciodată nu mai vorbise. Cu nesaț culegeam fiecare cuvânt al schimnicului. La moartea lui, sfătuindu-ne unul cu altul, aveam să scriem un discurs minunat starețului lui Dumnezeu, folosind învățăturile sale date nouă acum.

Banalitatea vieții lumești a început să ni se descopere în toată urâtenia ei; pieptul devenise neîncăpător pentru lacrimile acumulate, care începuseră să curgă din ochii mei ca un torent vijelios. Așa am plâns și dulci erau aceste lacrimi de adâncă pocăință pentru păcate! Părintele Macarie ne-a sfătuit să ne îndreptăm și, dându-ne binecuvântare, a plecat în alte camere ale arhondaricului spre a-i învăța și a-i povățui pe vizitatori care îl așteptau să-i îndrume. În toată perioada noastră de pregătire pentru spovedanie și Sfânta Împărtășanie, starețul ne-a vizitat zilnic și ne-a întărit sufletele“. (S. Nilus, „Odorul de sub obroc“, Serghiev Posad, an 1911).

Starețul locuia în chilia din partea stângă a porților schitului, alcătuită dintr-un hol împărțit în două jumătăți: una pentru el și una pentru ucenici. Jumătatea lui se compunea din pridvor și dormitor, fiind o chilie mică, cu o singură fereastră în partea de sud, cu vedere spre cărarea care ținea de la porțile schitului până la biserică.

În fața ferestrei avea o masă. Pe ea, în ordine deplină, erau așezate scrisori, instrumentul de scris, reviste duhovnicești noi și întotdeauna două-trei cărți ale Sfinților Părinți în mijloc. În fața mesei avea un fotoliu cu pernă. În colțul de la răsărit avea icoane, imagini cu mănăstiri și altele. Cea mai importantă era icoana din Vladimir a Maicii Domnului cu candela nestinsă, iar sub ea se afla un colțar de lemn pentru săvârșirea pravilei. Pe el stăteau: Psaltirea, Evanghelia și alte cărți. La peretele din partea de apus avea un pat îngust cu Răstignirea la căpătâi, iar mai sus icoana Mântuitorului – Păstorul cel Bun. Pe pereți mai erau portretele sfinților: Tihon Zadonski, Simeon de la schitul Mesteacănul Alb, ieromonahul Filaret de la mănăstirea Novospaski, stareților Atanasie, Teodor, Leonid. În această chilie a trăit starețul 20 de ani. Totul mărturisea despre sufletul lui, tainele lui spirituale și lepădarea de grijile pământești.

Aici a petrecut dese nopți de priveghere, făcându-și pravila, până când începeau să bată clopotele schitului la ora două dimineața; adesea îi scula și pe ucenicii săi din chilie. Și citeau rugăciunile dimineții, cei 12 psalmi, primul ceas, canonul Născătoarei de Dumnezeu plus acatistul. Irmosele le cânta el însuși. La ora șase, se citeau Ceasurile cu tâlcuiri și starețul bea una-două cești de ceai. Apoi deschidea ușa spre vestibul și primea vizitatori. Pe femeii le primea dincolo de porțile schitului, într-o chilie separată. Era foarte atent la necazurile oamenilor. În mod clar avea darul judecății duhovnicești și de asemenea avea puterea de a se smeri și de a iubi, ceea ce făcea cuvântul său să fie

autoritar. După discuțiile cu el, oamenii renășteau. Pridvorul era împodobit cu portretele sfinților și nevoitorilor care mai trăiau încă sau muriseră nu demult.

La ora 1100 erau chemați la trapeză și starețul mergea acolo după ce se odihnea, apoi din nou primea vizitatori. La ora două mergea cu cârja într-o mână și cu metanierul în cealaltă, în arhondaric, unde îl așteptau uneori sute de oameni, fiecare cu problemele lui duhovnicești și lumești. Pe toți îi asculta cu dragoste; unora le dădea explicații, pe alții îi ridica din groaza deznădejdiei. Cuviosul Macarie înțelegea și rezolva problemele actuale ale vieții societății Rusiei. Când i s-a comunicat starea de dezastru, starețul a plâns în hohote și s-a rugat în genunchi înaintea icoanei Maicii Domnului. Și s-a întristat adânc după moartea împăratului Nicolae I.

După ce s-a chinuit până aproape de ultima suflare, cuviosul Macarie s-a întors la nevoințele zilnice și la spovedirea credincioșilor. La ora nouă sosea timpul pravilei de rugăciuni, o catismă și canonul îngerului păzitor. Apoi erau chemați la masa de seară. Dar și în aceste momente primea frați din schit și mănăstire dacă cineva dintre ei nu reușea să-și îndeplinească ascultarea zilnică din cauza gândurilor necurate. Iar dacă vreunul nu trecea pe la el mult timp, starețul se neliniștea, el însuși mergea la chilia aceluia și la momentul potrivit întotdeauna reinstaura liniștea și bucuria. El dădea ca ascultare citirea cărților Sfinților Părinți, fiecăruia potrivit cu măsura vârstei sale spirituale. Cartea avvei Dorotei starețul o numea „Alfabetul monahicesc“. Trândăvia nu o putea îndura. De aceea, în schit a pus bazele rucodeliei (lucrul mâinilor): strungăria, legătoria de cărți și altele. Fiecare dintre frați știa și simțea că povara lucrului și mâhnirii sale e împărțită cu părintele înțelept și mulțumitor. Cuviosul știa să mângâie și să încurajeze în așa fel încât vinovatul ieșea din chilia lui, nemaiputând de bucurie.

Când se încheia ziua, săvârșeau mica pavecerniță, rugăciunile înainte de culcare, două capitole din scrierile Sfinților Apostoli, o evanghelie apoi, după o scurtă spovedanie, cuviosul Macarie îi binecuvânta pe toți și îi slobozea. Fiind deja târziu, starețul intra în chilia lui unde pâlpâia candela dinaintea icoanei Apărătoarei Doamne. Pe masă se afla un teanc de scrisori cărora trebuia să le răspundă. Trupul îl durea din cauza epuizării, iar inima din cauza sensibilităților față de suferințele omenești, care se iveau din abundență. Ochii îi erau plini de lacrimi, iar în minte îi răsuna minunata cântare „Cămara Ta, Mântuitorul meu, o văd împodobită și îmbrăcăminte nu am ca să intru într-însa. Luminează haina sufletului meu, dătătorule de lumină și mă mântuiește“.

Focurile din chiliile schitului de mult s-au stins. S-a instaurat noaptea pentru rugăciune, starețul s-a așezat la masă ca să dea răspunsuri la scrisori.

S-a stins lumânarea. Starețul s-a așezat la rugăciune... În el rugăciunea nu înceta niciodată, ori că era înconjurat de mulțime de oameni, ori că era la trapeză sau în vreo discuție sau în liniștea nopții. Ea răspânda mirul smeritei sale înțelepciuni.

Cu un an înainte de moarte, starețul Macarie i-a prezis unei moșierese grav bolnave: „Tu te vei însănătoși, dar vom muri împreună“. Ea a murit pe 23 august în anul 1860. După trei zile starețul s-a îmbolnăvit pe neașteptate, iar pe 30 august și-a împărțit lucrurile, dând povețe și și-a luat rămas bun. Poporul s-a adunat în jurul lui. Cu două zile înainte de a muri, după dorința lui, l-au dus pe cuvios în antreu și l-au așezat pe podea pentru ca vizitatorii să-l poată vedea prin fereastră. Către seară, părintelui bolnav i-a fost foarte rău și a cerut să fie împărțit cu Sfintele Taine, ceea ce s-a și întâmplat pe la ora 800, aflându-se în fotoliu. Pe la miezul nopții starețul l-a chemat la el pe duhovnic și după ce a vorbit cu el o jumătate de oră, i-a cerut să-i citească rugăciunea de plecare: „Slavă ție, Împăratului și Dumnezeuului meu!“ – a exclamat starețul în timp ce se citea rugăciunea, îndreptându-și privirea când către icoana Mântuitorului cu cununa de spini de deasupra patului, când spre icoana Vladimirskaia a Maicii Domnului, cinstită de el în mod deosebit.

„Maica Domnului, ajută-mă!“, așa i se ruga cuviosul pe drumul plecării sale de pe pământ, cerând să fie dezlegat mai repede de trup.

Noaptea aceea a fost foarte grea: prin ridicarea mâinilor și binecuvântare, starețul a revărsat darul său peste cei care l-au îngrijit. La ora 600, pe 7 septembrie s-a împărțit cu Sfintele lui Hristos Taine în deplină cunoștință și simțire iar peste o oră, la o nouă cântare a canonului pentru despărțirea sufletului de trup, marele stareț Macarie, în liniște, a plecat la Domnul spre Cămara Cerească.

Aceasta a fost scurta istorie a străinului de lume și marelui înțelept Macarie.

B. Minunile

Vindecările bolnavilor și îndrăciților

Celor care sufereau de anumite boli, uneori necunoscute, în afară de sfaturi duhovnicești, starețul le dădea mir sfințit de la candela nestinsă, care ardea în chilie înaintea mult cinstitei icoane din Vladimir a Maicii Domnului, singura martoră a nevoițelor tănuite de robul său. Povestirile despre vindecări făcute de stareț erau nenumărate. O femeie îndrăcită, stând pe drumul care ducea de la mănăstire la schit îl ocăra pe stareț, spunând printre altele: „Nu moare mai repede acest Macarie? A torturat toată lumea... Of, nenorocita de mine!“.

Fiind adusă la stareț prin credința soțului ei, această femeie, care de câțiva ani suferea de îndrăcire, după întrebuițarea mirului sfințitor dat de stareț, s-a însănătoșit complet. Mai târziu a născut un copil care țipa puternic și l-au adus la stareț. Primind binecuvântarea acestuia, copilul s-a liniștit, iar zilele și nopțile în care îi îngrozea pe părinți cu țipetele lui, cu mila lui Dumnezeu, au încetat.

A mai fost un caz la fel de curios. Unul dintre oamenii care făcea parte din cercul învățaților avea neplăceri din cauza crizelor de nebunie. Rudele s-au sfătuit cu cei mai pricepuți doctori, însă aceia l-au tratat acasă mult timp și în cele din urmă l-au trimis pe bolnav peste hotare, la băi; nici acolo nu a găsit vindecare. Neînțelegând semnele evidente de îndrăcire (crizele de nebunie erau mai mari în zilele sărbătorilor bisericești, iar convulsiile se amplificau la atingerea lucrurilor sfinte: Sfânta Cruce, evanghelia, aghiazma și bolnavul nu era dus de bunăvoie la spovedanie și împărtășanie), rudele se temeau sau nu vroiau să recunoască numele bolii. Unul dintre prietenii bolnavului, văzându-i starea neputincioasă din cauza chinurilor, l-a luat cu el și l-a dus la mănăstire ca să se sfătuiască în legătură cu această boală neînțeleasă a lui cu starețul pe care îl cunoștea personal. Ca să îl convingă pe cel bolnav și să îl aducă la mănăstire a folosit nu știu ce șiretlic.

Chiar în momentul sosirii, stabilindu-se în arhondaric, a trimis vorbă către stareț, fără să-i pomenească nici un cuvânt despre prietenul care a venit cu el și nici prietenului nu i-a spus despre aceasta. În acest timp, bolnavul începuse să manifeste o puternică neliniște – semn al unei crize care se apropia – și a zis: „Vine Macarie! Vine Macarie!“ și când starețul a intrat în camera ocupată de el, îndrăcițul s-a aruncat asupra lui cu furie spunând diferite cuvinte urâte; înainte să fie oprit, l-a lovit pe stareț. Viteazul războinic al lui Hristos, știind cine a făcut această mișcare cu mâna nefericitului îndrăcit, a folosit împotriva lui o armă puternică: după porunca lui Hristos, a întors repede și celălalt obraz, rostind cuvintele Evangheliei: „Cine te lovește peste obrazul drept, întoarce-l și pe celălalt!“.

Fiind rușinat prin smerenie, diavolul l-a părăsit pe cel suferind. Bolnavul a căzut fără simțire la picioarele smeritului stareț și a stat așa mult timp într-o amorțire completă, apoi s-a sculat sănătos, nemaia mintindu-și nimic despre această întâmplare, în care cu îngăduința lui Dumnezeu, a fost doar o unealtă.

Câte vindecări sufletești se făceau în fiecare zi! Unii plecau mângâiați în necazuri, alții erau treziți din amorțirea provocată de păcate, alții erau ridicați din groapa deznădejdiei. Cele spuse de proorocul: „Dacă tu vei deosebi lucrul de preț de cel fără de preț, vei fi ca gura Mea“ (Ier. 15, 19) pot fi atribuite și starețului. Cuvântul lui smerit era un cuvânt puternic, deoarece îl determina pe cel necredincios să se supună și să creadă; îl ridica pe cel deznădăjduit și încetul cu încetul făcea duhovnicesc pe omul trupesc. Deși nu putea fi numit un bun orator, totuși învățăturile toate erau de mare folos. Fără îndoială, este cunoscut faptul că toți cei care urmau cu credință sfaturile starețului, care avea binecuvântatul dar al deosebirii duhurilor, dobândeau nu numai un folos sufletec, ci și un ajutor grabnic în treburile lor lumești. Exemplele de felul acesta sunt atât de multe, încât este cu neputință să le prezentăm în amănunt.

Clarviziunea starețului

N.P. Kireevskaia, soția cunoscutului filosof rus Ivan Kireevski își amintește: „În luna martie a anului 1846, părintele Macarie a fost la noi în Dolbina, iar Ivan Vasilievici pentru prima dată s-a spovedit la el; în luna octombrie a anului 1846 i-a scris pentru prima dată părintelui la Moscova și mi-a spus: «I-am scris părintelui și i-am pus multe întrebări foarte importante pentru mine, fără ca să-ți spun ție, temându-mă ca, din dragoste pentru el, să nu îți scrii ceva despre ele; sunt curios să văd când voi primi răspunsul lui. Știu că îți va fi greu să-mi răspundă». Nu a trecut mult timp după această discuție și de la poștă au sosit câteva scrisori, două dintre ele fiind semnate de mâna starețului: una pe numele meu, cealaltă pe numele lui Ivan Vasilievici. El nici nu a deschis scrisoarea și a întrebat: «Ce înseamnă asta? Părintele Macarie niciodată nu mi-a mai scris». Citind scrisoarea s-a schimbat la față și a spus:

«Nemaipomenit! Uimitor! În această scrisoare sunt răspunsuri la toate întrebările mele pe care tocmai acum i le-am trimis»“.

Neputrezirea moaștelor starețului

Este cunoscut faptul că pe starețul Anatolie Potapov l-au îngropat în rând cu mormântul starețului Macarie. Când au săpat, acel mormânt al cuviosului Macarie s-a surpat, coșciugul s-a deschis și trupul fericitului stareț a ieșit la iveală cu totul neputrezit.

Descoperirea starețului Macarie față de starețul Ilarion

Nu o dată i-a apărut în vedenii starețului Ilarion părintele Macarie, însă în ultimul timp ele s-au înmulțit și acest lucru l-a înduioșat mult pe devotatul ucenic. Starețul Macarie i-a apărut părintelui Ilarion în vis și i-a vorbit: „Iată că am venit la tine, Ilarioane“. Și, ca și cum s-ar fi grăbit undeva, a adăugat: „Acum, ca și odinioară, am multe treburi de făcut; voi mai veni la tine, dar deocamdată, iartă-mă!“.

Într-o zi, unul dintre frații mai în vârstă ai mănăstirii l-a văzut în vis pe părintele Macarie, mergând în grabă de la mănăstire la schit în compania multor oameni – călugări și mireni, printre care se afla și el, cel ce avea vedenia. Văzându-l pe stareț, acesta i-a cerut binecuvântare: „Ia repede binecuvântare, pentru că trebuie să merg degrabă la schit să fiu acolo“.

Aceste vedenii îl înduioșau mult pe părintele Ilarion. În următoarele două – trei luni de boală, starețul a pus înaintea locului pe care stătea un portret mare cu starețul Macarie, pe care i-l dăduse una din fiicele duhovnicești, egumena Macaria Bolotnicova.

Noaptea de 6 septembrie a fost una dintre cele mai grele pentru bolnavul Ilarion; la prima oră după miezul nopții i s-au citit rugăciunile pentru împărtășanie. Starețul a cerut portretul părintelui Macarie, care stătea permanent atârnat deasupra patului și l-a sărutat cu putere. După ascultarea rugăciunilor, starețul s-a împărtășit spunând cu lacrimi: „Slavă Ție, Doamne!“ și a întrebat: „De câte ori m-am împărtășit cu Sfintele Taine?“ (în ultimele luni, nota red.). Și i-au spus: „De douăzeci de ori“. Din nou starețul a început să-i mulțumească cu lacrimi lui Dumnezeu. Apoi a spus: „Chiar acum aş putea să mor, dar nu voi muri. Moartea s-a întors înapoi; e clar că trebuie să mă mai nevoiesc – nu sunt pregătit! A vrut părintele să mă ia, dar nu m-a luat; e clar că nu sunt deplin pregătit“. Și a privit către sfintele icoane și cu un oftat a rostit: „Tânjește și se sfârșește sufletul meu după grădinile lui Dumnezeu. Dar facă-se voia Ta. Rău mi-e mie, blestematului, după păcatele mele. Mai bine să sufăr aici ca să primesc acolo mila lui Dumnezeu“. Nu numai o dată l-a văzut bolnavul pe starețul său liniștit, părintele Macarie, care l-a înduioșat.

C. Învățăturile

„Milostenia se face din inima care arde de dragoste pentru fiecare faptură și dorește binele acesteia. Milostenia nu constă într-o simplă pomană, ci în suferința pe care o simțim atunci când vedem nenorocirea aproapelui și în ajutorul pe care i-l dăm pe măsura puterilor noastre“.

„Pentru mântuirea noastră e nevoie nu numai de credință, ci și de fapte. Iată care sunt cuvintele **Sfântului Apostol Pavel**: «De la împlinirea Legii nu se îndreaptă tot trupul», cu referire la poruncile Vechiului Testament. Învățătura că îndreptarea se face numai prin credință – fără fapte – este protestantă, neortodoxă. Dar cine nădăjduiește numai în faptele sale, chiar dacă are credință, greșește. Mântuirea o primim și ca dar de la Mântuitorul“.

„Pentru ca inima să se îndrepte prin poruncile Lui Dumnezeu, trebuie să cerem ajutorul Lui, deoarece fără El nu putem face nimic“.

„Cel Ce dorește să se îndrepte, dar încă se luptă cu patimile trebuie neapărat să încerce să se smerească, chiar dacă e greu, și astfel să atragă darul lui Dumnezeu la sine“.

„Neliniștea și deznădejdea din lupta cu patimile duc la mândria sufletească. Chiar și în cele mai grele încercări nu trebuie să se bucure vrăjmașul de neliniștea și deznădejdea noastră; pacea se coboară în adâncimea smereniei, iar noi vedem exact neputința noastră, pe care o aducem înaintea lui Dumnezeu și dobândim liniștea“.

„Mai bine decât toate este a ne căi și a ne smeri, nicidecum a deznădăjdui; prin pocăință și smerenie dobândim darul lui Dumnezeu și ajutorul Lui“.

„Pe valorile vieții, prin comuniunea cu ceilalți oameni ni se oferă posibilitatea de a lucra cu sufletele noastre, adică

de a împlini poruncile lui Dumnezeu. Cum le-am putea îndeplini, dacă nu am fi în comuniune cu oamenii?“
„Învățătura Mântuitorului și însăși viața Lui înseamnă blândețe și smerenie, ceea ce ne-a și poruncit să învățăm de la El. Cauza tuturor relelor noastre este mândria, iar pavăza tuturor darurilor este smerenia“.

„Cum poate fi socotit sentimentul trecător al înduioșării și lacrimile ca fiind iubirea Lui Dumnezeu? În mod tainic mintea este captivată de acestea și ajunge la slava deșartă și la mândrie, care o lipsesc de toate, inclusiv de smerenie. Dumnezeu ne-a arătat că darul Lui este cu noi, însă îl ia ca să nu ne lăudăm; totuși nu ne lipsește complet de el, ci doar îl tăinuiește, ca să ne putem dedica Lui cu smerenie. Uneori socotește să ne lase în întunericul sufletesc, în împietrire și răceală, ca să ne considerăm cei mai răi și mai păcătoși decât toți, fără să căutăm mângâiere duhovnicească, socotindu-ne a fi nevrednici; în acestea constă devotamentul smerit, desăvârșit față de Mântuitorul. El a parcurs drumul suferinței și în rugăciunea către „Tatăl Său a rostit: «Întristat este sufletul meu până la moarte» (Matei 26, 38), însă a tăcut voia Lui, iar nouă ne-a poruncit să mergem pe drumul crucii, nu pe cel al mângâierii. Voi, crezând că veți găsi iubirea lui Dumnezeu în sentimentul mângâierii, nu Îl căutați pe Dumnezeu, ci pe voi, mângâierea voastră și veți fi feriți din calea suferinței, dorindu-vă ca, mai degrabă să muriți decât să nu fiți mângâiați. Pe noi, dimpotrivă, lipsa acesteia ne smerește, nu ne stăpânește“.

„Pe tine te neliniștește faptul că nu poți îndeplini desăvârșit toate poruncile și te temi că întreaga viață o vei petrece cu gândul despre cum va fi sfârșitul; să citim a 34-a cuvântare a Sfântul Isaac Sirul care spune: «Răsplata nu se dobândește prin îndeplinirea poruncilor, ci prin smerenie, iar când puterea înfăptuirii slăbește, atunci smerenia este mult mai plăcută“.

„Uniți fiecare virtute cu smerenia, pe care sfântul Dorotei o numește «mortar»; așa cum pietrele sau cărămizile se folosesc în clădirea unei case, unindu-se cu mortar, pentru a fi mai solidă construcția, iar fără mortar totul se dărâmă, tot așa și virtuțile fără smerenie nu aduc foloase“.

„Cauza neîndreptării și căderii noastre nu este numai neglijența, ci și alungarea păcii. Așa cum mândria este vinovată pentru toate relele, tot așa smerenia este dăruitorul tuturor celor bune“.

„Citirea cărților Sfinților Părinți este folositoare pentru a înțelege voia lui Dumnezeu, căci părinții, citind cuvântul lui Dumnezeu, pe care ni l-a dat în Sfânta Scriptură, l-au îndeplinit și au trăit o viață sfântă, lăsându-ne exemple în învățăturile lor.

Dacă nu citiți acestea, nu veți cunoaște modul în care să trăiți și să luptați. Credeți că citind cuvântul lui Dumnezeu puteți să îl îndepliniți și nu vă smeriți. Însă dacă-i citiți pe Sfinții Părinți, veți cunoaște drumul către împlinire. Dar pentru că nu veți atinge măsura lor, vă veți cunoaște neputința și vă veți smeri și veți dobândi mila lui Dumnezeu, care se revarsă cu deosebire peste cei smeriți“.

„Dreapta judecată a lui Dumnezeu, pentru a-i curăța pe oameni de păcate încă de aici, de pe pământ, trimite asupra lor și necazuri exterioare ca pe niște unelte care să îi aducă mai bine în simțiri și să înțeleagă că, păcătuiind înaintea lui Dumnezeu, sunt demni de cele mai mari pedepse și prin răbdare să se curețe. Nu e nevoie să găsim pricinile pentru care oamenii ne jignesc pe nedrept; pentru că păcătuim înaintea lui Dumnezeu este principala cauză care îl determină să aducă asupra noastră furtuna nenorocirilor“.

„Datoria creștinului, care face pocăință este să-i mulțumească lui Dumnezeu pentru că îl pedepsește aici, pe pământ, ceea ce e mai bine decât să primească pedeapsa veșnică în viața viitoare. Și de aceea trebuie să ierte conform cu poruncile: «Iubiți-vă vrăjmașii» (Mt. 5, 44) și «Iertați, ca să fiți iertați» (Mt. 6, 14), pe care să le îmbine cu virtuțile deoarece prin ele se poate obține iertarea păcatelor“.

„După poruncile Bisericii și testamentul Apostolilor trebuie să respectați preoții, care sunt slujitorii altarului și ai tainelor dumnezeiești, deoarece fără ei nu e posibil să ne mântuim, așa că dați-le după puterea voastră pentru nevoile lor, căci «cei ce slujesc altarului au parte de la altar» (1 Cor. 9, 13). A-i judeca după păcatele lor nu este nicicum treaba voastră. Oaia nu îl judecă pe păstor, cum ar trebui să fie el și n-a fost. A judeca preotul înseamnă a-L judeca pe însuși Hristos; cum e posibil să se întâmple acest lucru?“.

„Cei care făgăduiesc că se vor dedica Lui Dumnezeu și părăsesc această intenție nu vor avea o viață fericită“.

Din scrisorile cuviosului Macarie despre smerita înțelepciune

Slavă lui Dumnezeu pentru că v-ați păstrat pe latura sănătății adevărate. Fie ca El să păstreze sănătatea voastră sufletească în puterea spiritualității noastre ortodoxe și a dogmelor Bisericii, întărite de Însuși Dumnezeu prin

hotărârile celor șapte sinoade ecumenice, unde Sfântul Duh a lucrat la facerea dogmelor și a așezămintelor. Vă urez aceasta pentru că vă aflați în mijlocul ispitelor și al diferitelor concepții dăunătoare față de credință și chiar în necredință și ateism, în care nu poate fiecare să se împotrivescă atacurilor puternice ale armatei vrăjmașului. Dar sunt încredințat în inima mea că, prin ajutorul lui Dumnezeu, nu vă veți rătăci, ci neclintiți veți fi pe temelia sfintei noastre credințe ortodoxe și o veți păstra ca pe o perlă neprețuită în inimile voastre, pentru care cu smerenie mă rog preamioslivului Dumnezeu; și vouă vă cer: rugați-vă lui Dumnezeu cu smerenie pentru aceasta. Nicidecum nu se poate să credeți că prin puterea și rațiunea voastră vă puteți păstra în credință. Dumnezeu este ajutorul vostru și Atotțiitorul. Iar Maica Domnului – Apărătoarea noastră – să vă acopere sub sfântul său acoperământ.

Despre menținerea în ortodoxie

Din scrisoarea ta am văzut că ai conștientizat greșeala pe care ai făcut-o, crezând că nu ai mândrie și ai descoperit că aceasta și-a făcut cuib în tine pentru că nădăjduiai în meritele personale și îi insultai pe ceilalți. Slavă lui Dumnezeu că ți s-au deschis ochii și că vei fi smerită, căci celor smeriți Dumnezeu le poartă de grijă. Te întrebi: „Ce impresie trebuie să fac înaintea celui Preaînalt?“. Dar cum poți să gândești așa? Noi trebuie să ne dăm seama că în inimă suntem păcătoși și să ne smerim căci cu siguranță, „inima înfrântă și smerită Dumnezeu nu o va urgisi“ (Ps. 50, 19). Dacă ne închipuim că slujim cumva prin dreptatea noastră, bunătatea lui Dumnezeu nu ne miluiește, iar roadele Jertfei Sale de pe cruce și ale Răscumpărării nu ne aduc iertare.

Sfinții se considerau a fi mai prejos decât toată făptura și mai răi decât toți și astfel erau mult mai plăcuți lui Dumnezeu. Necazurile pe care le ai acum primește-le pentru că sunt trimise de Dumnezeu spre întărirea credinței tale sau ca pedeapsă. Tu îmi scrii că în tot acest timp ai cârțit și te-ai întristat și crezi că acelea îți distrug firea: mai bine nu da vina pe necazuri, ci pe tine și muștră-te pentru micimea de suflet ca să se poată naște smerenia.

Despre pregătirea pentru împărtășanie

Te-ai pregătit în Săptămâna Mare pentru a primi preacinstitele lui Hristos Taine și presupun că te-ai învrednicit pentru aceasta împreună cu întreaga ta familie în ziua pomenirii Cinei cele de Taină; vă felicit pe toți din toată inima. Însă observ că în perioada pregătirii pentru Sfânta Taină, adică în timpul postului, te-ai neliniștit din cauză că nu te-ai pregătit bine, că te-ai rugat puțin și că ai postit fără evlavie. Îndrăznești, oare, să te apropii de înfricoșătoarea Taină? Nu ai făcut rugăciunile cu toată inima, nu ai făcut nici o faptă bună, iar pocăința ta a fost rece și fără interes. Tu nu crezi că această neliniște vine din împotrivire și de aceea niciodată nu vei putea fi liniștită. Te-ai gândit că dacă te pregătești bine, te vei învrednici să te împărtășești?! Fără pregătire nimeni nu s-ar putea împărtăși cu vrednicie. Numai prin conștientizarea nevredniciei noastre, „inima înfrântă și smerită“ îl primește pe Dumnezeu și prin bunătatea Lui nespūsă ne învrednicește să ne apropiem de marea Taină. Eu sunt încredințat că tu ți-ai dorit cu adevărat să te pregătești pentru Sfânta Împărtășanie, însă te-ai încrezut în propriile puteri și văzând că nu poți să îndeplinești un lucru sau altul nu te-ai smerit în neputința ta, iar vrăjmașul ți-a adus tulburarea și din această cauză nu te-ai pocăit, n-ai avut smerenie, nici liniște.

Când citim nu numai cu gura, ci și cu inima „Fărădelegea mea o cunosc și păcatul meu înaintea mea este pururea“, atunci se va arăta și rodul – „inima înfrântă și smerită“, pe care „Dumnezeu nu o va urgisi“. Dar dacă n-am simți astfel, ci dimpotrivă, răceală, atunci n-ar trebui să ne tulburăm, ci să ne smerim. Dacă ne tulburăm, nimic folositor nu dobândim. Datorită rugăciunii lui Iisus pe care ai făcut-o, ai reușit să renunți la discuțiile cu ceilalți. E clar că nu ai observat că a fost spre folosul tău încrederea în ea, dar ți-a arătat neputința ca să te smerești. Cine folosește această sabie duhovnicească trebuie să fie smerit, căci atunci numai prin ea poate să uimească vrăjmașii, dar fără ea mulți se aruncă în boli de netămăduit.

Despre trecerea Marelui Post și despre Împărtășanie

Trecând prin câmpul deșertăciunilor vieții, cu adevărat v-ați îngrijit să vă consacrați trupul îmbunătățirii spirituale prin post în aceste zile sfinte, care înseamnă a zecea parte din tot anul adusă omagiu lui Dumnezeu, după cum a zis avva Dorotei. Slujba deosebită, mâncarea deosebită, înfrânarea, încetarea balurilor și spectacolelor, toate acestea duc la sporirea evlaviei și la meditarea privind menirea noastră prezentă, timpul trecut și veșnicia. Văzând abaterile de la legea lui Dumnezeu, să ne străduim să ne schimbăm prin pocăință și prin împărtășirea cu preacinstitele și de viață făcătoarele lui Hristos Taine care distrug spinii păcatelor noastre. Cele pe care nu le-ați îndeplinit înainte, le

veți îndeplini în timpul postului. Dumnezeu cel preamilostiv ne-a iubit atât de mult, încât ne-a dat să mâncăm preacuratul Său Trup și să bem Sângele de viață făcător, care sunt zălog al vieții veșnice. Să îi aducem mulțumire cu inima, cu gura și cu faptele bune.

Despre pocăință

Pocăința, dată nouă prin mila lui Dumnezeu, este medicament sufletesc. Voi, fiind atacați de boala păcatului, ați alergat la acest medicament; pentru că mila lui Dumnezeu vă acoperă, fiți atenți la cuvintele Mântuitorului: „Iată, te-ai făcut sănătos, de acum să nu mai păcătuiești!”. Slavă Domnului că v-a deșteptat conștiința și v-a lăsat să simțiți greutatea bolii și să căutați medicamente. Cauzele bolii trebuie să le căutăm nu în afara, ci înlăuntrul nostru. Sfântul Ioan Scărarul scrie: „Unde are loc căderea, acolo apare mândria“. Despre acesta am discutat cu voi, v-am amintit de neputințele voastre și v-am arătat cum trebuie să vă străduiți să vă păstrați inima smerită. Iar Dumnezeu nu urgisește inima înfrântă și smerită și poartă de grijă celor smeriți, dându-le ajutorul Lui.

Vrăjmașul vă necăjește cu deznădejdea, însă alergați cu smerenie la mila nespusă a lui Dumnezeu, în care să aveți încredere. Și spre mângâierea voastră, vă propun ca până la Nașterea lui Hristos să faceți pe zi cinci metanii Mântuitorului și 3 metanii Maicii Domnului, cu rugăciunea: „Născătoare de Dumnezeu, Fecioară, bucură-te...“.

Despre pierderea casei și despre ascultarea vocii lui Dumnezeu

După citirea scrisorii voastre, inima mea a fost cuprinsă de mâhnire din cauza nenorocirii voastre, provocate de incendiu: aveți o casă splendidă cu tot confortul pentru viața familiei, dar acum vă uitați la dărâmături – mare necaz! Dar cum putem să ne întărim într-o astfel de situație? Numai prin ascultarea vocii lui Dumnezeu; nădejdea în cuvântul Său atotînțelept și atotputernic ne poate întări și se poate revărsa ca un balsam plăcut în inima întristată. „O, adâncul bogăției și al înțelepciunii și al științei lui Dumnezeu! Căci cine a cunoscut gândul Domnului; sau cine a fost Sfetnicul Lui“ (Rom. 11, 33–34). Hotărârile Tale, Doamne, sunt de nepătruns pentru noi, iar bunătatea Ta, face totul, iubindu-ne și mântuindu-ne.

Despre milostenie

Despre milostenie s-a spus și s-a scris mult: prin milostenii să-ți cureți păcatele, căci „dacă dai săracului, îl împrumuți pe Dumnezeu“ (Pilde, 19, 17) și mai potrivit: „milă voiesc, iar nu jertfă“ (Osea 6, 6). Mila față de aproapele atrage asupra noastră și mila lui Dumnezeu, iar la înfricoșătoarea judecată vom fi învredniciți de Hristos să locuim în Împărăția Cerească. Dacă citiți capitolul 25 din Evanghelia după Matei, veți vedea pentru ce anume îi va trimite Domnul în Împărăție pe unii și pentru ce îi va trimite în gheenă pe alții: „Flămând am fost și Mi-ați dat să mănânc; însetat am fost și Mi-ați dat să beau, străin am fost și M-ați primit; în temniță am fost și ați venit la Mine“ (Mt. 25, 35–36).

Vedeți că Însuși Dumnezeu primește ceea ce facem noi săracilor: „ce faceți unuia dintre acești frați mai mici ai Mei, Mie îmi faceți“. Astfel doresc ca și voi să aveți bunăvoință față de săraci. Însuși Hristos v-a cerut acest lucru ca apoi să vă miluiască și pe voi; nu vă uitați la firea lor, căci nu trebuie să-i judecăm noi; este de ajuns să facem în numele lui Hristos și El va primi. Citiți viața Sfântului Ioan cel Milostiv (12 noiembrie); eu nu vă opresc să faceți bine rudelor voastre, dar nu pentru a se îmbogăți, ci pentru că au nevoie.

Este foarte bine să vă ajutați rudele, însă trebuie să împărțiți o parte și sărmanilor și să îi ajutați. E bine să vă lipsiți pe voi de ceva și să dați săracilor, cum ar fi îmbrăcăminte care prisosește și altele. Eu așa chibzuiesc, însă fie după cum vă dictează libera voință; vă rog numai să aveți bunăvoință față de săraci, așa cum v-am spus mai înainte. Fie ca Domnul să vă dăruiască milă și iubire față de aproapele.

V. CUVIOSUL STAREȚ MOISEI

(1782-1862) (16 iunie)

*Dacă te mustri pe tine însuși,
dacă te învinuiești și te osândești,
atunci vei fi îndreptat.*

A. Viața

Cuviosul Moisei, care în lume s-a numit **Timotei Ivanovici Putilov**, a fost fiul cel mai mare al lui Ivan Grigorievici și al Annei Ivanovna și s-a născut pe 15 ianuarie 1782 în orașul Borisoglebsk, în regiunea Iaroslavsk. Au fost 10 copii la părinți, iar patru dintre ei au murit în copilărie.

Ivan Grigorievici trăia cu evlavie, respectând fără încetare normele Sfintei Biserici, dedicându-se slujirii lui Dumnezeu și citirii cărților sfinte și fiind un om binevoitor. Soția sa era o femeie neînvățată, însă pricepută și avea în neam câțiva monahi care duceau o viață aspră.

Putilovii și-au educat copiii în frica lui Dumnezeu. Au studiat în casa părintească și nu au mers la școală, deoarece tatăl lor se temea de tovarășiile rele. În sărbători îi ducea la biserică și după ce se întorceau acasă, le punea întrebări despre slujbă.

În Biserică, Putilov, având voce frumoasă, cânta la strană; îi plăcea și acasă să cânte cu copiii cântări bisericești. Deseori Putilov era vizitat de fețe bisericești și de aceea copiii lui încă din copilărie au auzit multe lucruri ziditoare de suflet.

Fata lui Putilov tindea către viața de mănăstire însă, după dorința tatălui, s-a căsătorit și nu după mult timp a murit; soțul ei s-a retras atunci la schitul din Sarov.

Pe la 19 ani, Timotei, împreună cu fratele său de 14 ani, Iona, au fost duși de tatăl lor la Moscova să lucreze la concesionarul Karpășev. Moscova, prin mulțimea de biserici și lucruri sfinte pe care le avea, se potrivea cu năzuințele duhovnicești ale lui Timotei care se dezvoltaseră în el încă de pe când trăia în casa părintească; aici însă era mai ușor să-și procure cărți duhovnicești.

Timotei era nedespărțit de cărți și în prăvălie punea cartea deoparte numai când sosea vreun cumpărător, apoi din nou se întorcea la ea. Tinerii aveau cunoștințe printre adevărații oameni duhovnicești. Prin monahia Dositeia (care înainte fusese renumita cneaghină Tarakovna) ei au făcut cunoștință cu schimnicii mănăstirii Novospask, Alexandru și Filaret, care se aflau în legătură spirituală cu Paisie Velicikovschi. Într-o astfel de situație, în cei doi frați s-a cuibărit definitiv dorința de viață monahală, mai ales că în Sarov se izolase cumnatul lor. În anul 1804, când Timotei a împlinit 22 ani, s-a înscris împreună cu tatăl său în societatea comercială moscoveană și, luându-și pașaport pe trei ani, s-a îndreptat spre Sarov alături de fratele său Iona. Știind că tatăl lor nu le-ar da consimțământul, ei i-au scris că au plecat de la patron pentru că nu mai era posibil să trăiască acolo și că au ca model un stăpân căruia i-au promis să-i slujească. Din Sarov i-au trimis o scrisoare în care i-au explicat deschis tatălui intenția lor. Ivan Grigorievici s-a înfuriat și le-a poruncit copiilor să se întoarcă imediat acasă, însă nu i-a văzut timp de doi ani și jumătate. În această perioadă Putilov s-a îmbolnăvit și când Timotei a venit să se împace cu el, deși nu dintr-o dată, s-a hotărât totuși să-și primească fiul. După un an, datorită și insistențelor îndelungate, l-a primit și pe Iona. Ivan Grigorievici n-a mai trăit mult după aceea.

În orașul Molog din gubernia Iaroslavsk, în cimitir, la altarul bisericii Tuturor Sfinților stă un simplu monument din marmură cu inscripția numelui lui Ivan Grigorievici Putilov. Pe partea dreaptă e scris că monumentul a fost ridicat de copiii lui Putilov: Moisei, egumenul schitului Optina, Isaia egumenul schitului Sarov, Antonie, egumenul mănăstirii Nicolaevsk Maloiaroslavețki.

Sarovul, unde și-a început Timotei viața monahală, se afla în acel timp în deplină înflorire. De treizeci de ani se afla acolo marele schimnic Serafim. Acolo devenise schimonah nebunul pentru Hristos, Mark și tot acolo trăia, în liniște, restauratorul mănăstirii Varlaam, egumenul Nazarie.

De asemenea, era cunoscut că Isaia ducea o viață aspră. Timotei avea o ascultare grea la brutărie, însă după aceea l-a îngrijit pe părintele nevoitor Isaia care se îmbolnăvise; în timpul celor trei ani în care a stat la Sarov, Timotei s-a folosit mult de învățăturile schimnicilor de acolo.

Nu se știe de ce Timotei nu s-a mai întors la Sarov după împăcarea cu tatăl său, însă fratele lui a rămas acolo și a devenit următorul egumen al Sarovului. Timotei a intrat în ascultare la mănăstirea Adormirii Maicii Domnului din Svensk, aparținând eparhiei Orlovska. Într-adevăr, aceasta l-a atras prin faptul că în apropierea ei erau pădurile Roslavl și Briansk, unde în acel timp se nevoiau mulți sihastri. În anul 1811, în rândul acestor sihastri, a intrat și Timotei Ivanovici. În pădurile Roslavl, Timotei Ivanovici a petrecut 10 ani. El s-a încredințat îndrumării ieroschimonahului Atanasie. Acest schimnic înțelept, ucenicul cuviosului Paisie Velicovski, trăia neîncetat în trezvie duhovnicească și avea darul rugăciunii minții. Dezinteresul lui pentru tot ce era lumesc nu avea margini. Cu ajutorul acestui schimnic s-a tuns în monahism Timotei Ivanovici, căpătând numele Moisei, în cinstea cuviosului Moisei Murin. Acest nume i-a fost dat prin consimțământul tuturor schimnicilor datorită ospitalității pe care

cuviosul Moisei o arăta, cu dragoste, străinilor care veneau la pustnici. Cuviosul Moisei Murin îi iubea pe străini și îi alina.

Pustnicii cu care viețuia în pădure cuviosul Moisei trăiau în trei chilii. Locul însingurării lor se afla în vilele moșierului Bronevski, la 40 de verste de Roslavl, la cinci verste de sătulețul Iakimovsk, la 7 de satul Lugov și la 30 de sătucul Mejov, pe malul râului Bogdacevka.

Pustnicii săvârșeau toată rânduiala bisericească în fiecare zi la ei în chilii, începând cu ora 1200 noaptea; în zilele de duminică și sărbători săvârșeau slujbele împreună. De Crăciun, Paști și celelalte sărbători mari venea din satul Lugov un preot cu Sfintele Daruri. În vremea din afara rugăciunii, pustnicii se ocupau cu rucodelia. Astfel cuviosul Moisei transcria cărțile sfinte. În grădina de zarzavat pe care o lucrau, pustnicii creșteau numai ridichi.

Vara adunau ciuperci, pentru binefăcătorii care le trimiteau pâine coaptă, crupe și uneori câte o sticlă de ulei. Datorită lipsurilor, se nevoiau cu putere. Toată iarna erau înconjurați de lupi. Urșii îi păgubeau uneori pe sihaștri prin faptul că prădau grădina; ei se apropiau, dar nu îi deranjau pe monahi, deoarece în pădure se auzea numai zgomotul ramurilor rupte de ei. S-a întâmplat o dată ca sihaștrii să fie aproape omorâți de soldați. Uneori îi sâcâia poliția. Însă mai înspăimântătoare decât toate erau joagărele care distrugeau copacii seculari. Odată un copac uriaș a căzut lângă chilie, făcând un zgomot puternic, însă cuviosul Moisei a crezut că va dărâma totul, dar copacul a atins chilia numai cu crengile.

În anul 1812, datorită invaziei francezilor, schimnicii au părăsit pustia iar cuviosul Moisei s-a izolat în Svensk, pe Malurile Albe, apoi s-a întors în pustie.

În anul 1816 a venit la cuviosul Moisei fratele său mai mic Alexandru, ca să-și ducă viața alături de el. După patru ani Alexandru a fost călugărit de ieroschimonahul Atanasie, primind numele Antonie și a fost încredințat îndrumării fratelui său, cuviosul Moisei, față de care toată viața a făcut ascultare adevărată. În anul 1816, împreună cu fratele său, cuviosul Moisei a fost la Kiev, unde cu bucurie a fost primit de către mitropolitul Serapion și de către întâistătătorul Lavrei, Antonie (viitorul arhiepiscop de Voronej). Pe drum, în câteva mănăstiri, cuviosul Moisei i-a vizitat pe schimnicii Vasilie Kișkin, cuviosul Macarie (viitorul stareț de la Optina) și pe părintele Filaret Glinski.

În timpul vieții de sihastru, cuviosul Moisei s-a întărit și s-a maturizat. El a dobândit darul privegherii, tăcerea, darul rugăciunii și umilința; aceste calități arătau în el chemarea de stareț. Semnele acelei lupte neîncetate pe care a dus-o cu el însuși în liniștea însingurării au rămas pe câteva foi răzlețe, din rândul celor pe care cuviosul Moisei și-a scris uneori gândurile. Iată câteva fragmente: „15 noiembrie anul 1819 – După primirea rugăciunii de dezlegare a păcatelor am hotărât ca în toată vremea ce va urma să mă păzesc de primejdie și să nu mănânc nicidecum seara și din cauza aceasta am suferit mult însă cu pricepere am fost învățat că nu există mijloc mai bun prin care să-mi întăresc sufletul decât acela de a gusta hrană o dată în douăzeci și patru de ore. Doamne, nu mă lăsa! Vino în ajutorul meu ca să mă înfrânez și să nu mănânc seara, iar la masa de prânz să nu mă satur și să mă obișnuiesc doar cu un fel de mâncare“.

„14 decembrie anul 1819 (după împărțășanie): Făcându-mi pravila, mi-a venit un gând: terminând, cu ajutorul lui Dumnezeu, postul în care mă obișnuisem cu un singur fel de mâncare, să încep să-mi pun pază gurii, în amintirea păcatelor ei și a nevredniciei cu care a vorbit și pentru necurăția și nedreptatea inimii și minții mele. Aceasta mi-am propus-o ca să nu mai vorbesc nimic cu nimeni iar pentru vreo nevoie strictă să explic fraților într-o scrisoare prin cuvinte scurte. Doamne, ajută-mă să pun început bun la acestea și să fac ce mi-am propus ca să mă pregătesc mai bine pentru moarte“.

„15 decembrie – în timpul mesei mi-a străfulgerat mintea o părere referitoare la frații care stăteau lângă mine, și anume ca greșelile lor pe care eu le vedeam și pe care ei le mărturisiseră la spovedanie să le recunoască și să se căiască, pentru că sunt ale lor, dar să nu le judece prea aspru pe cele ale fraților și nicidecum să se aprindă de mânie. Fie ca greșelile și păcatele fraților să treacă în contul meu“. Aceste notițe, referitoare la morală și învățătură, sunt câteva din comorile prețioase ale vieții cuviosului Moisei. Ele ilustrează ceva din tabloul frumuseții spirituale creat de lupta cruntă și neîncetată a împlinirii legii Evangheliei.

În pădurile din Roslavl, cuviosul Moisei, prin citire neconținută, a dobândit știința adâncă a învățăturilor Sfintei Biserici și a operelor Sfinților Părinți. Aici a început lucrarea sa de îndrumare duhovnicească față de alți frați. Pentru că avea răbdare să-i asculte primea pe boierii care se îngrijeau de pustnici și acești boieri veneau la el pentru sfaturi.

Când cuviosul Moisei a ajuns la măsura bărbatului învățător și matur în viața duhovnicească, Dumnezeu a

considerat potrivit să-l cheme la o slujire mai înaltă și să-i încredințeze o lucrare mai grea și mai roditoare. În anul 1820, cuviosul Macarie a călătorit la Moscova, unde trebuia neapărat să petreacă un timp și a vizitat schitul Optina, fiind recomandat de părintele egumen Prea Sfințitului Filaret, episcop de Kaluga.

Acest nevoitor cunoscut (care a murit ca mitropolit de Kiev și ca schimnic) și arhipăstor înțelept al tuturor sufletelor iubea monahismul încă din tinerețe. Pădurea de pini și sălbăticia care înconjurau Optina i-au stârnit gândul de a construi la Optina un schit. El auzise despre pustnicii din Roslavl și își dorea să le încredințeze lor construirea schitului. Făcând cunoștință cu cuviosul Moisei s-a întărit în hotărârea lui. După corespondență și invitația făcută cuviosului Moisei, fratelui acestuia, cuviosului Antonie și încă altor doi monahi, pe 6 iunie anul 1821, au mers la Optina și s-au instalat în camera de oaspeți a mănăstirii.

La 170 de stânjeni de mănăstire, unde se afla o chilie singuratică printre pini seculari și lăstăriș de aluni și tei a fost ales locul și s-a stabilit un plan; după aceasta s-a pornit lucrul.

Cu multă greutate, schimnicii nou-veniți au curățat locul ales de copacii seculari pe care i-au dezrădăcinat și i-au tăiat. Au fost ajutați și de câțiva muncitori angajați. Din copacii tăiați au construit o chilie nu prea mare, au împrejmuit locul cu gard și au ridicat o biserică cu hramul Sf. Ioan Înaintemergătorul; apoi numărul chiliilor a început să se mărească. În decembrie, cuviosul Moisei a plecat la Moscova pentru ajutor și s-a întors într-o căruță atât de încărcată, încât abia putea sta în ea.

La începutul anului 1822 biserica a fost târnosită și Prea Sfințitul Filaret imediat după aceea a venit la Optina. Cuviosul Moisei l-a rugat să se hotărască să primească schima. „N-au intrat zilele în sac“ a fost răspunsul. După ce episcopul a plecat, cuviosul Moisei i-a trimis o scrisoare cu aceeași rugămintă. Prea Sfințitul i-a răspuns pomenindu-i de hirotonie și de faptul că schimnicul o refuzase cu hotărâre. Văzând ce daruri își fac loc în cuviosul Moisei, înțeleptul arhipăstor nu a cedat. Discuția a durat 6 săptămâni. În cele din urmă, episcopul Filaret a spus: „Dacă nu vei fi de acord, mă voi judeca cu tine la înfricoșătoarea Judecată a Domnului“. Numai atunci a cedat cuviosul și pe 22 decembrie anul 1822, a fost hirotonit ca ieromonah și pus duhovnic la Optina.

Între timp, cuviosul Moisei a continuat să construiască schitul, a însămânțat și a plantat copacii care astăzi acoperă atât de frumos locul schitului Optina. Dumnezeu a trimis ajutoare materiale, însă s-au făcut cheltuieli însemnate cu construcția și în anul 1825 cuviosul Moisei a mers în multe călătorii la Moscova după ajutoare. Tot acolo a aflat despre alegerea lui ca stareț. La vârsta de 43 de ani, cuviosul Moisei a primit sub conducerea sa schitul Optina și timp de 37 de ani a vegheat asupra lui. În această perioadă, prin eforturile starețului, Optina s-a schimbat complet. Numărul fraților a crescut de multe ori. Neținând cont de faptul că pământurile mănăstirii aproape se dublaseră și aveau recolte mari, au plantat livezi de pomi fructiferi, au început să crească vite cornute, au construit o bibliotecă, au lărgit catedrala, au înălțat două biserici, au construit trapeză, arhondaric, grajduri pentru cai și vite, șapte corpuri de chilii, două fabrici, o moară și renumita grădină optineană; slujba a început să fie săvârșită cu mare evlavie, însă mai important decât toate era faptul că se îmbunătățise ordinea morală a obștii.

Toate aceste construcții mari au fost făcute fără bani, atât prin credința obștii, cât și prin ajutorul și muncile prestate de cei săraci.

„Aveți bani, părinte?“, l-au întrebat pe stareț cei apropiați, la începutul construcției. „Am, am“ și a arătat vreo 15–20 ruble. „Dar aceștia nu sunt bani; lucrarea costă mii de ruble“. Iar cuviosul Moisei a zâmbit și a spus: „N-am uitat de Dumnezeu; eu nu am, însă El are“. Și această credință nu a fost compromisă. Foarte des se întâmpla ca muncitorii să ceară răsplată atunci când starețul avea numai câțiva bani de aramă; el îi ruga să mai aștepte și peste vreo două zile veneau prin poștă bani. Arhondaricul de piatră, pentru care au spart muntele și au adus pământ în lac și grădina de zarzavat au fost construite în anul de criză, când pudul de făină costa 5000 de ruble. Obștea avea puțină pâine, iar mănăstirea era invadată de oamenii înfomețați din împrejurimi. Chiar în aceste timpuri vitrege, cuviosul Macarie a supravegheat construcția și a hrănit poporul. Necazul poporului trecea adânc prin inima lui. Odată, pe când oamenii începuseră să-l convingă să renunțe la construcție datorită condițiilor grele, din cauza frământării adânci a devenit tăcut și, plângând, cu lacrimi amare, a răspuns: „Ei, frate, pentru ce purtăm acest chip îngeresc? De ce și-a dat pentru noi sufletul Său Iisus Mântuitorul? Pentru ce ne-a propovăduit El cuvintele dragostei? Pentru ca noi să îndeplinim marele Lui cuvânt față de aproapele numai cu gura? Pentru ca acest popor să moară de foame? Doar cere în numele lui Hristos... Dumnezeu încă nu și-a retras de la noi mâna Sa binefăcătoare. El nu ne-a dat darurile Lui ca noi să le ascundem sub obroc, ci ca să le întoarcem poporului în aceste vremuri grele“.

În general iubirea de săraci a cuviosului Moisei nu cunoștea margini. Uneori cumpăra la un preț mai mare decât i se cerea multe lucruri care nu îi trebuiau, numai pentru a-l ajuta pe vânzătorul care ducea lipsă; cumpăra provizii stricate pe care le folosea el însuși la mâncare, întreținea cu salariu orfanii, pe unii pentru a îndepărta ciorile, iar alții pentru prinderea cârțișelor.

Datorită cuviosului Moisei se făceau multe pelerinaje la Optina. Toți credincioșii erau întâmpinați cu mare grijă. Însuși arhimandritul vizita arhondaricul și era bucuros, chiar și la el în chilie. Avea darul de a vorbi cu fiecare, după puterea acestuia de înțelegere și potrivit cu nivelul duhovnicesc al fiecăruia.

Când cineva îi cerea vreun lucru din obște „ca blagoslovie“, cuviosul Moisei îi dădea ce avea mai bun și mai nou.

La arhondaric nu se cerea plată, însă fiecare după bunăvoință puneă câte ceva în cutia pentru danii. Un negustor bogat l-a întrebat pe stareț dacă nu cumva se teme că nu vor plăti toți, ci vor sta pe gratis? Cuviosul a spus: „dacă nouăzeci și nouă nu plătesc, Dumnezeu îl aduce pe al 100-lea care plătește pentru toți“.

După aceasta, negustorul a devenit binefăcătorul Optinei. Cuviosul Moisei nu se minuna de donațiile însemnate. O familie care făcuse multe donații la Optina a venit să reclame ceva anume la cel care răspundea de primirea oaspeților și a pomenit de binefacerile sale. Cuviosul a răspuns: „Noi am crezut că ați făcut binele de dragul lui Dumnezeu și de la El așteptați răsplată; noi, săraci și nevrednici cum suntem, prin ce să vă răsplătim?“. Nu prin răceala inimii răspundea la binefacerile adevărate, ci prin rugăciuni fierbinți. De la pelerinii care veneau la schit, cuviosul Moisei nu avea nevoie de contribuția bănească; îi plăcea să primească oameni bolnavi, slăbănogi și orbi care nu puteau nicicum să facă donații obșteii.

În relația cu frații, cuviosul se purta cu o înțelepciune nemaipomenită. Având o fire înflăcărată, se transformase în chip desăvârșit și dobândise o blândețe uimitoare.

Dacă îl cuprindea mânia se grăbea să iasă, se smerea pe sine cu rugăciunea și se întorcea liniștit. Deși nu-i plăcea să și manifeste autoritatea, totuși nu scăpa obștea din mâini și conducea ferm mănăstirea.

În activitățile speciale, cuviosul Moisei nu se agita nicidecum; părea că totul decurge de la sine, fiind condus în mod nevăzut de o singură voință. Când dădea ascultări, nu incomoda prin amănunte neînsemnate; față de eșecurile unora se purta complet liniștit și îi învăluia cu dragoste.

Observând totul, deseori cuviosul Moisei amâna morala pentru mai mult timp și apoi pomenea despre respectiva greșală; însă o asemenea morală era făcută cu fermitate. Înainte de a povățui vreun călugăr, se ruga pentru el și întotdeauna se uita cu atenție să vadă dacă cel cu care trebuia să vorbească e liniștit.

Amintindu-și de cuvântul puternic al Sf. Ioan Gură de Aur: „De îndreptare se îndoiește numai cel care se află în iad cu diavoli“ – cuviosul Moisei avea încredere nestăvilită în conștiința omului.

Economul vroia să-l alunge pe un sobar care îl păcălise de multe ori pe stareț și tot de atâtea ori fusese iertat.

Sobarul a făgăduit să se îndrepte; nu avea nici cămașă pe trup, numai caftanul, iar cuviosului Moisei îi era milă de el.

„– Când să se îndrepteze, părinte? – a stăruit economul –, căci e un mare netrebnic!

– Cum? – a zis cuviosul Moisei. Omul vrea să se îndrepteze și tu îi spui că e netrebnic! Nu este netrebnic! Pleacă!“.

Cuviosul nu lua măsuri drastice și nu folosea metode aspre, spunând că trebuie să aștepte până când Dumnezeu va rămâne în inima omului. În general, părintele se adapta la caracterul și măsura duhovnicească ale fiecăruia.

Dobândind în viața lui un mare folos din citirea cărților duhovnicești, cuviosului Moisei îi plăcea să-și procure cât mai multe. Le aducea din Kaluga și era abonat la reviste duhovnicești. După ce citea cărțile, le dăruia bibliotecii mănăstirii.

Datorită cuviosului Moisei, schitul Optina, în timpul în care a fost condus de starețul Macarie, a publicat șase cărți despre vechii nevoitori și asceți. Cuviosul Moisei a împărțit în colete întregi aceste cărți pe gratis, în diferite părți ale lumii.

Căutând pretutindeni folosul duhovnicesc, spunea: „Lucrarea noastră constă în a însămânța; Dumnezeu va da cândva și roadele“. Trimițând obștea la culesul recoltei, cuviosul Moisei îi sfătuia pe monahi ca ieșind din casă, să citească „Tatăl nostru“ pentru înduioșarea inimii, iar la traversarea râului să-l cheme în ajutor pe Sfântul Nicolae, Făcătorul de minuni.

Astfel pătrundea cuviosul Moisei în toate aspectele vieții mănăstirești și își îndeplinea ascultarea. Însă principalul său merit constă în organizarea și susținerea stăreției la Optina.

Primindu-i cu dragoste la Optina pe schimnicii Leonid și Macarie, își lăsa voia în mâinile lor și fără sfatul acestora pe nimeni nu călugărea și se povățuia cu ei în multe situații. Posedând el însuși darul chibzuielii care ajunsese pe o treaptă înaltă, cuviosul Moisei știa că ocârmuitorul în viața duhovnicească trebuie să fie numai unul și în toată viața s-a abținut să-i ocârmuiască pe frați cu cuvântul; l-a interesat să facă aceasta prin faptele exterioare ale ascultării. El își ascundea darurile de ocârmuitor. Și mulți oameni, care ascultau cuvântarea lui ziditoare, nu cunoșteau înalta duhovnicie a bărbatului din fața lor.

Odată, în prezența cuviosului Macarie, a trebuit să spună un cuvânt de folos. Vorbirea îi era plină de putere, așa încât se revărsa din gura lui. Toți cei de față au fost uimiți nu numai de cuvântare, ci și de chipul în care își ascundea atât de multe daruri deosebite într-o tăcere neîntreruptă.

Pentru cei care veneau la Optina și se nevoiau spre câștigul duhovnicesc, cuviosul Moisei era un călugăr simplu și bun, care se îngrijea personal numai de trebuințele exterioare ale obștii și tănuia acea pricepere duhovnicească înaltă pe care a dobândit-o prin viața sa de nevoitor.

În enumerarea faptelor săvârșite de cuviosul Moisei în timpul în care a fost stareț, trebuie să spunem că a suportat prigoane grele pe nedrept și necazuri mari și a răbdat cu smerenie neîncetată. Foarte grea a fost prigoana împotriva ocârmuirii duhovnicești însă această prigoană a încetat odată cu instalarea mitropolitului Filaret la Kiev.

Viața de chilie a cuviosului Moisei era permanenta lui grijă. Dormea puțin, fără să se dezbrace și se scula când încă nu era miezul nopții. La utrenie mergea negreșit și spunea că dacă la Liturghie se aduce Jertfa nesângeroasă pentru noi, la utrenie noi aducem ca jertfă pacea noastră, și așa facem și la slujba de prânz și la vecernie.

La slujbă stătea drept, fără să se sprijine și uneori se cufunda în rugăciune, așa încât nu mai observa nimic în jur.

Uneori și când mergea era atât de adâncit în sine, încât nu îi vedea și nu îi auzea pe cei care se apropiau de el, iar lacrimile care îi udu fața dezvăluiau starea lui sufletească. Rugăciunea pe care o spunea neîncetat îl ajuta; prin ea dobânda blândețe firea lui înflăcărată.

Fiecare minut liber, cuviosul Moisei îl consacra citirii și când era întrerupt reținea locul unde a rămas ca, după împlinirea ascultării, să se întoarcă din nou la citit. La trapeză cuviosul mergea întotdeauna și își lua puțină mâncare. Acasă mânca ce era mai simplu și deseori pentru a se smeri mânca ceva stricat.

Prin neîncetata supraveghere a propriei persoane, cuviosul Moisei a dobândit blândețea și tăcerea, iar în momentele de agitație se adâncea în rugăciunea dinlăuntru. Odată, la Optina, în arhondaric a izbucnit un incendiu foarte puternic. Cuviosul, știind că au fost luate toate măsurile, se uita liniștit la focul care fusese stins. Tocmai atunci au venit înaintea lui cu icoana „Kazanskaia“ a Maicii Domnului.

Era întotdeauna tăcut, mai ales ascuns, dacă cineva încerca să-l întrebe despre viața lui sau despre ceea ce se întâmpla înlăuntru. Totuși nimic nu se întâmpla fără ca el să știe. Când cineva i-a vorbit cuviosului Moisei despre meritele sale, el a zâmbit neîncrezător. Odată a vizitat Optina un arhieru și, privind schitul, a întrebat cine l-a construit. Cuviosul Moisei i-a dat un răspuns evaziv, spunându-i că schitul a fost construit pe un loc din acea regiune.

– Văd și eu locul, dar cine anume l-a construit?

– Starețul cu frații.

– Mi s-a spus că frăția voastră l-ați construit.

– Eu am participat prin faptul că...

După asemenea răspunsuri, oaspetele nu a cercetat mai mult.

Cuviosul Moisei vorbea încet, chibzuind fiecare cuvânt și în timp ce îi asculta pe ceilalți făcea rugăciunea lui Iisus folosind mătâniile. Se îmbrăca în veșminte simple, dar curate. Postul și binefacerea le acoperea uneori printr-un cuvânt glumeț. Un târgoveț l-a rugat pe cuvios să cumpere un butoiăș cu scrumbii care, după cuvintele lui, erau foarte gustoase și de soi bun, însă se alteraseră din cauza arșiței. Cuviosul a văzut că scrumbiile nu mai sunt bune și că nu are unde să le pună. „Mă gândesc unde să le arunc!“ și a poruncit să i se dea la cină câte o scrumbie cu hrean și așa le-a mâncat pe toate. Astfel își făcea uneori morală sub forma unei glume.

Cuviosul Moisei a vrut să cumpere pentru mănăstire mere din soiul „Bunul țaran“. Un țaran i-a adus mere „Antonovka“ și când arhimandritul l-a întrebat ce soi sunt a răspuns:

– „Bunul țaran“, părinte, „Bunul țaran“!

– Bun e acela, bun, dar oare nu se numea Anton? a întrebat cuviosul.

Nelipirea de cele pământești s-a dezvoltat în el încă din tinerețe. Vorbea odată și zicea: „Când trăiam în Sarov mă uitam la felul de viață al cuiva și la ceea ce are și îmi spuneam: voi muri de foame, însă niciodată în viață nu voi

avea nimic. Și iată că așa mi-am dus toată viața și așa voi muri“. După cum spunea ucenicul său era „un mare prigonitor al banilor și era bogat numai prin sărăcie“, așa cum el însuși s-a exprimat.

Când au deschis după moartea cuviosului Moisei cutia unde ținea bani, au găsit o singură grivnă (monedă de 10 copeici) care se împotmolise între partea de jos a cutiei și perete.

– Cu siguranță, părintele nu a observat-o, a spus fratele lui, cuviosul Antonie, căci altfel ar fi cheltuit-o imediat.

În anul 1856, egumenul Isaia a sosit la Optina să-și revadă frații: pe Moisei, pe care nu-l mai văzuse de 38 ani și pe Antonie (cuviosul Antonie de la Optina a fost numit stareț la mănăstirea Maloiaroslavețki, apoi s-a înapoiat la Optina pentru a adormi în pace).

În ziua încoronării împăratului, cei trei frați au slujit Liturghia, dând un exemplu bun și mișcător.

În anul 1860, schitul i s-au dăruit 108 deseatine de pădure de care avea mare nevoie. Deși obștea avea o datorie de 17000 ruble, cuviosul se împăca cu gândul că a preluat-o cu datorii mari, iar acum există multe resurse și se gândea că Dumnezeu le va satisface degrabă trebuințele, până ce cuviosul Moisei să se stingă din viață și așa s-a și întâmplat.

Rândurile celor de aceeași vârstă cu părintele Moisei se împuținau din ce în ce mai mult.

În anul 1860 a încetat din viață cuviosul Macarie, care era cu 6 ani mai tânăr decât cuviosul Moisei; acesta avea 80 de ani înainte de a muri.

Chiar și la aceste bătrâneți adânci, dând exemplu de nevoiță, cuviosul Moisei refuza să ia ceaiul dimineața și începea să se îngrijească de împlinirea strictă a învățăturilor.

În acea vreme ajunse până la adâncimea smereniei și vorbea: „Acum am aflat că într-adevăr sunt mai rău decât toți“. Pe 15 mai, în anul 1862, la 81 ani, cuviosul Moisei s-a îmbolnăvit din cauza unui furuncul de pe spinare și a plecat la Kaluga. Aici a fost părăsit de câțiva dintre frați, ceea ce i-a pricinuit o grea mâhnire. În ziua de 26 mai a sosit la biblioteca optineană, construită de el și tăcând, ca și cum și-ar lua rămas bun, o privea.

Cuviosul Moisei era împărțășit zilnic; suferea mult, însă uneori, învingându-și durerea, se ridica să se ocupe de treburile mănăstirii. Stând culcat, vorbea cu voce tare despre folosul stăreției, binecuvântându-i pe călugării care veneau și-i cereau blagoslovenie; în timpul bolii se nevoia și refuza să fie servit.

Pe 6 iunie, cuviosul Moisei a fost îmbrăcat în schimă, păstrându-și numele. Între timp s-a dus vestea despre boala sa gravă și au început să vină din toate părțile oameni ca să-și ia rămas bun de la el, iar cel bolnav le împărțea tuturor iconițe; numărul acestora ajunsese la 4000. În ziua de 14 iunie, cuviosul Moisei a poruncit să se scoată din cameră toate lucrurile și să i se așeze înainte icoana Sfântului Tihon Zadonsk, care a stat în fața lui până la moartea ce a urmat în ziua de pomenire a Sf. Tihon. Pe 15 iunie s-a văzut că prin mișcarea mâinii, starețul muribund îi binecuvântează pe cei care nu sunt prezenți.

În acest timp, după cum s-a aflat dintr-o scrisoare primită ulterior, în Petersburg o persoană devotată a văzut în vis cum cuviosul Moisei binecuvântează pe rând membrii familiei acesteia.

Pe 16 iunie, la ora 1000 dimineața, după citirea cuvintelor evangheliei după Matei: „Căci Fiul Omului va să vină întru Slava Tatălui Său, cu îngerii Săi; și atunci va răsplăti fiecăruia după faptele sale“ (Mt. 16, 27), cuviosul Moisei a adormit în pace.

Viața starețului și restauratorului schitului Optina, a cuviosului Moisei, s-a caracterizat printr-o înaltă smerenie, împletită cu armonia, printr-o ardoare neîncetată a sufletului și prin nevoițele zilnice spre împlinirea poruncilor. Numele acestui stareț model va fi întotdeauna pecetluit pe paginile istoriei monahismului. De acest nume este legată restaurarea stăreției și, prin urmare, modul de viață cu adevărat călugăresc de la schitul Optina, care seamănă cu o stea luminoasă a monahismului rus.

Împreună cu numele de neuitat ale stareților de la Optina, Lev, Macarie, Ambrozie – cu respect adânc va fi pomenit și numele cuviosului Moisei, cel smerit și curat înaintea lui Dumnezeu. El va rămâne pentru totdeauna un model înalt de stareț de mănăstire.

Cuviosul Moisei reprezintă îmbinarea minunată a singurătății ascetice în viața de chilie cu amabilitatea și sociabilitatea, a fermității cu blândețea, a belșugului cu sărăcia, a independenței cu supunerea deplină față de învățăturile duhovnicești, a energiei cu răbdarea nesecată în multe și grele încercări.

O lumină domoală îi învăluia chipul înduioșător mai sever față de sine și mai îngăduitor față de ceilalți călugări.

Nevoitorul, care a purtat poveri, greutăți și necazuri pentru schitul Optina s-a grăbit să predea comoara pământească

cu mâinile care s-au nevoit pentru Dumnezeu și cu care a întărit și a înfrumusețat renumita obște. Cuviosul Moisei este îngropat în biserica Kazansk a schitului Optina. În rând cu el a fost așezat fratele său, egumenul Antonie.

Într-adevăr, cinstită este înaintea lui Dumnezeu moartea cuvioșilor Lui!

B. Minunile

Clarviziunea starețului

Ieromonahul Vassian, care s-a stabilit la schitul Optina după ce a plecat de la mănăstirea Danilov din Moscova, povestește că a auzit diferite zvonuri nedrepte și păreri despre activitățile necanonice ale părintelui arhimandrit Moisei și crezându-le, a hotărât de câteva ori să vorbească deschis cu părintele arhimandrit despre ceea ce se auzea. Însă de fiecare dată era întâmpinat cu bucurie și duioșie, încât toată îndrăzneala și hotărârea cu care venea se pierdea și spunea: „Eu, fiind dezarmat, – nu mai puteam să-mi ating scopul pentru care venisem“. Cu toate acestea, însuși starețul vorbind despre ceva anume, conducea discuția spre scopul sosirii mele: „Iată ce se spune despre mine“, începea el și prin explicațiile pe care mi le dădea îmi lămuria toate nedumeririle și cu amabilitate părintească mă lăsa să plec fără să îmi arate că înțelesese foarte bine scopul cu care venisem.

Vindecarea bolii, ca rod al ascultării de stareț

Nu demult s-a stins din viață monahul Porfirie și a lăsat printre scrisorile din chilie câteva notițe despre părintele arhimandrit Moisei. „Pentru că deseori mă supăra stomacul, nu puteam să merg întotdeauna la trapeză, deși mă străduiam foarte mult. Într-o astfel de perioadă a bolii îmi alegeam unul sau două feluri de mâncare și luam masa în chilie. Părintele arhimandrit m-a întâlnit când îmi duceam mâncarea și m-a blagoslovit nefăcându-mi nici o observație. Odată m-a întrebat: „Ce faci în chilie?“ și eu i-am explicat. Atunci mi-a spus: „Dacă mergi cu credință la trapeză, te poți vindeca de boală, nu numai de cea trupească, ci și de cea sufletească“. (Într-adevăr, în acea vreme, eram mult împovărat cu diferite gânduri).

Respectând cuvântul părintelui arhimandrit am început să merg să iau masa la trapeză; de atunci, în decursul a cinci sau șase ani am putut să mănânc zilnic la trapeză fără să mă mai supere stomacul. Ulterior am vrut să mă obișnuiesc și să cinez la trapeză, însă n-am putut și la fel ca înainte, a trebuit să-mi iau un fel de mâncare. Dar imediat ce am făcut ascultare am și căpătat folos“.

Puterea binecuvântării starețului Moisei

Datorită sărăciei, părintele arhimandrit era nevoit să trimită câțiva dintre frați după ajutoare. Îi sfătuia ca la intrarea în orice casă să rostească în gând rugăciunile „Tatăl nostru“, „Cuvine-se“ și altele pe care le știi.

Un călugăr a povestit o întâmplare minunată de-a lui pe când se afla în Tul:

„Am sosit la casa concesionarului de atunci, Molceanov. Când am intrat în antreu, omul care era acolo m-a întrebat:
– De ce aveți nevoie?

– Iată, fac o chetă pentru mănăstire.

– Aici nu e nimeni, așa că nu veți găsi.

Zicând acestea el a ieșit iar eu am stat și m-am gândit să plec, ca să nu mi se întâmple ceva neplăcut, însă un alt gând mi-a spus: îndeplinește cuvântul părintelui și zi „Tatăl nostru“. Și am început să rostesc în gând această rugăciune. Nici nu am apucat să o termin căci pe ușa laterală a ieșit o doamnă bine îmbrăcată și m-a întrebat:

– Părinte, ce doriți?

– Eu strâng ajutoare pentru mănăstire.

– Așteptați puțin și a ieșit pe aceeași ușă. Am auzit-o cum vorbea cu cineva: „A venit un călugăr după ajutor“. „Păi, dă-i ceva“ a răspuns celălalt glas. Apoi a trosnit încuietura unui sertar. „Dar aici nu e mărunțiș, numai zece ruble.“ „Dă-i-le lui“. Doamna mi-a adus zece ruble mie, unui necunoscut. Acest lucru pentru mine a însemnat o mare bucurie; dacă aș fi plecat fără să respect cuvântul părintelui n-aș fi căpătat nimic. Așa de mare era puterea cuvintelor lui“.

Ajutorul de la Sfântul Nicolae

În cazul traversării râurilor și lacurilor peste care „se întinde un drum subțire“ după cum se exprima părintele Moisei, îi sfătuia pe frați să-l cheme în ajutor pe Sfântul Nicolae, Făcătorul de minuni.

Unul dintre acei călugări care strângeau ajutor a povestit că în timpul revărsării apelor, când a traversat râul pe podul inundat, s-a afundat cu tot cu căruța însă amintindu-și cuvintele părintelui arhimandrit, l-a chemat în ajutor pe Sfântul Nicolae. Atunci calul lui, care fusese cufundat în apă, dintr-o dată s-a smucit și a sărit pe pod, trăgând după el și căruța și călărețul.

Minunea dobândirii banilor prin rugăciunile starețului

Părintele egumen Antonie a povestit că odată câțiva dintre muncitori au venit să-și ceară plata. Eu i-am spus părintelui arhimandrit: „Părinte, au venit muncitorii și vă roagă să-i plătiți“. „Păi, se cuvine să-i plătim“. „Dar bani nu sunt, părinte“. „Trebuie să împrumutăm de la cineva și să-i răsplătim pe muncitori“. Eu am plecat de la părintele gândindu-mă: de la cine să împrumut? Și numai ce am ieșit din cerdacul chiliei lui că am văzut venind în întâmpinarea mea o doamnă cunoscută care apropiindu-se, m-a întrebat despre sănătatea părintelui arhimandrit. Eu am răspuns: „Îi slăbesc puterile; iată că mi-a dat blagoslovenie să-i răsplătesc pe muncitori, dar bani nu sunt și trebuie să împrumut de la cineva“. Această doamnă și-a scos pe loc portofelul, a scos din el 50 de ruble și mi le-a dat zicând: „Părinte egumen, dați-mi voie să vă ajut. Vă rog să primiți de la mine acești bani fără să mi-i restituiți“. Astfel, pentru rugăciunile părintelui arhimandrit, Dumnezeu a trimis imediat bani spre a-i plăti pe muncitori.

Clarviziunea starețului

Iată o întâmplare nemaipomenită. Când starețul s-a îmbolnăvit și a început să se întristeze și să scoată gemete de boală, l-a chemat la el pe ucenicul din chilie și a spus: „Întreabă ce este cu această femeie? Ce îi trebuie? Pentru ce mă tulbură?“. Ucenicul, nevăzând nici o femeie, s-a gândit că delirează și i-a spus câteva cuvinte, numai ca să-l liniștească pe părintele bolnav. După aceea a văzut că, într-adevăr, în cerdac stătea o femeie care primise o iconiță și nu vroia să plece și insistent cerea să i se dea o altă iconiță pentru fiul ei. Aflând acest lucru, ucenicul a luat o iconiță, a dus-o părintelui arhimandrit pentru blagoslovenie și i-a dat-o țărâncii care aștepta.

Apoi i-a spus starețului că femeia dorea să primească binecuvântarea lui și acum este mulțumită. Starețul a răspuns: „Acum sunt și eu împăcat“.

Cuviosul sfârșit al starețului Moisei

Pe 14 iunie starețul, ca și cum ar fi fost în delir, a început să se îmbrace pentru drum și spunea că toți s-au pregătit pentru plecare și că el nu face nimic și că mai rămâne acolo doar o zi. A poruncit să i se scoată din chilie toate veșmintele și lucrurile, cu excepția unei perne și a spus că toate acestea nu-i mai trebuie de acum încolo. Apoi a poruncit să se așeze în fața lui pe perete icoana Sfântului Tihon Zadonsk, care a și stat înaintea lui până a murit, în ziua de 16 iunie, a pomenirii Sf. Tihon.

Datorită credinței și nădejzii lui în milostivirea lui Dumnezeu, în timpul înfricoșătoarei despărțiri a sufletului de trup nu s-a observat în el nici o frică de moarte. Plin de dragoste și liniște se îngrijora pentru obștea care-i fusese încredințată. Ieromonahului Isaac, care după moartea părintelui Moisei a fost numit starețul schitului Optina, muribundul i-a vorbit mult despre iubirea pentru Dumnezeu și aproapele ca și cum ar fi prevăzut că el va fi urmașul său și-ar fi dorit să-l pregătească pentru primirea și purtarea crucii de stareț. După ceva vreme, răsuflarea muribundului încetinise într-atât încât unul dintre ieromonahii care se aflau acolo a întrebat: „S-a sfârșit?“. Părintele bolnav, nedeschizând ochii, abia auzit a răspuns: „Continuați“. Și preoții au continuat să citească făcând cu rândul. La ora la care starețul a răsuflat ușor și în deplină liniște și pace i-a predat Domnului sufletul său, chiar în acel timp, unul din ieromonahi citea sfârșitul capitolului 16 din Evanghelia după Matei: „Căci Fiul Omului va să vină întru slava Tatălui Său, cu îngerii Săi; și atunci va răsplăti fiecăruia după faptele sale. Adevărat grăiesc vouă. Sunt unii din cei ce stau aici care nu vor gusta moartea până ce nu vor vedea pe Fiul Omului venind în împărăția Sa“ (Matei 16, 27–28).

Scrisoarea starețului Antonie despre arătările de după moarte ale starețului Moisei

Cu mare mâhnire în sufletul meu vă voi spune greaua ispită prin care am trecut. Acest lucru nu mi s-a întâmplat în 42 de ani și să dea Dumnezeu să nu mi se mai întâmple niciodată.

Iată cum a fost: Pe 1 martie, de dimineață, tânăra Nadejda, luând apă fierbinte din cazan pentru spălarea rufelor murdare, a alunecat și a căzut în cazan și s-a opărit toată în apa clocotită, dar prin bunăvoința lui Dumnezeu, a mai trăit două zile fără să-și piardă cunoștința și s-a împărtășit cu Sfintele Taine. În ziua de duminică, 3 martie, s-a sfârșit în pace. Eu, când am auzit despre o așa întâmplare îngrozitoare, am plâns cu lacrimi amare și până în ziua de azi m-am tot gândit la acest lucru și mă căinez pentru că de 26 de ani sufăr din cauza picioarelor, însă boala mea în comparație cu boala dinaintea morții tinerei Nadejda nu presupune decât să ung și să frecționez picioarele. Nadejda, ca o mare muceniță, a îndurat groaznică ei durere fără urlate și tânguieți, iar eu trăiesc în belșug, mă hrănesc cu de toate și nu fac decât să mă întorc de pe o parte pe alta.

Iată o întâmplare minunată: într-o zi, părintele M. a venit de la utrenie în chilia sa și culcându-se, a adormit și l-a văzut în vis pe părintele arhimandrit Moisei, care i-a poruncit să alerge imediat la grajdul vitelor unde era nevoie de ajutor grabnic. Părintele M., care s-a trezit brusc, a alergat cu uimire la grajdul vitelor și acolo a fost întâmpinat cu o veste tristă. Din aceasta puteți să înțelegeți că părintele arhimandrit Moisei și după moartea sa se îngrijea de toate și de toți – slavă Domnului!

Vă mai spun că înaintea îngropării tinerei Nadejda, o îngrijitoare de vaci l-a văzut în vis pe părintele arhimandrit în schimă, cu un toiag, intrând în biserică unde era așezată cea care murise. Primind binecuvântare, ea l-a întrebat: „Unde vă grăbiți, părinte?“. El a răspuns: „Merg să o conduc pe Nadejda“. Vedeți, așadar, cât de îmbucurătoare erau visele cu sfântul părinte.

9 martie, anul 1863

Neputrezirea moaștelor starețului Moisei

După moartea cuviosului Moisei, i-a venit rândul fratelui său să guste din cupa morții, egumenului Antonie. Consiliul eparhiei a hotărât ca rămășițele pământești ale acestuia să fie îngropate în cavou comun cu fratele său și au deschis mormântul arhimandritului Moisei fără să ia seama la umezeala pământului dinăuntru; capacul mormântului se ridicase numai puțin. Egumenul Mark îl iubise foarte mult pe părintele arhimandrit, iar inima lui ardea de dorința de a vedea în neputrezire moaștele marelui său avva și de a lua ceva din veșmântul cu care acesta a fost îngropat ca să aibă amintire. Zidarii care au făcut cavoul au plecat iar părintele Mark, profitând de acest moment, a intrat în cavou și cu ajutorul unui foarfece a reușit să bage mâna pe sub capacul coșciugului și a pipăit trupul neputrezit, chiar moale și aproape cald al cuviosului Moisei și îndată ce a început să taie o bucată din schima mortului, capacul coșciugului s-a închis puternic și i-a strivit mâna egumenului Mark. Atunci egumenul s-a rugat: „Iartă, sfinte părinte, îndrăzneala iubirii mele; eliberează-mi mâna“.

Și mult s-a rugat egumenul Mark pentru iertare până când capacul coșciugului s-a ridicat iarăși singur și a eliberat mâna care îndrăznise, chiar dacă era din dragoste, să se atingă de moaștele dreptului, fără binecuvântarea Bisericii. Ca amintire despre această întâmplare, părintele egumen a rămas pe toată viața cu degetul arătător de la mâna dreaptă vătămat.

Din scrisorile cuviosului Moisei

Către verișoara sa primară, monahia Maximilla de la Mănăstirea Boznesensk Moscova

Preacinstită între monahii, iubită surioară, Maximilla Ivanovna. Să te bucuri în Domnul!

Am primit la timp scrisoarea ta plăcută mie și am fost mulțumit în inima mea pentru toate. Să nu te mai sfiești de acum încolo să-mi scrii și să nu-ți mai fie greu: scrie-mi cât mai simplu, numai ce simți, așa cum vorbești. Nu am nevoie de explicații despre simpatia și iubirea ta pentru mine; știi și fără să-mi spui, de mult timp.

Mie să-mi scrii mai mult decât toate despre tine, în ce neputințe și necazuri te afli cu sufletul pentru ca eu să pot să cuget la folosul tău sufletesc, nu la dezmierdări deșarte.

Eu, neputinciosul, nu pot să discut cu tine despre nevoițe aspre și virtuți înalte, ci numai despre neputințe și necazuri ale vieții. Scrisoarea primită azi de la tine m-a mulțumit: este așa cum trebuie să fie întotdeauna. Îmi scrii

cu sinceritate adâncă despre neputința ta. Această exprimare îmi e plăcută, deoarece și Sf. Apostol Pavel a mărturisit înaintea întregii lumi că dacă este puternic, e prin darul lui Hristos, căci el este neputincios: „eu mă laud numai în neputințele mele, căci blestemat sunt; cel care mă izbăvește de moartea trupului vede că binele nu locuiește în trup“.

Ascultă, surioară! Să nu-ți tremure sufletul la gândul că ești neputincioasă și că nu te poți îndrepta.

Desigur, poți avea îndreptări mari și totuși nu ai; sper că ai unele mici pe care nu le vezi, dar care se pot aduna destul. La vedere nu sunt mari, însă ele pot fi pentru mântuire nu numai mici, ci și folositoare.

Eu ți-am arătat parțial acele lucruri care nu îți sunt străine, dar care îți folosesc exact în anumite cazuri:

Dacă vei da cuiva ceva anume de pomană, pentru aceea vei fi iertată.

Dacă vei suferi împreună cu cei necăjiți (ceea ce nu e mare lucru), te vei număra printre mucenici.

Dacă îl vei ierta pe cel ce ți-a greșit pentru aceasta, nu numai că ți se vor ierta păcatele, ci vei fi fiica Tatălui ceresc.

Dacă te vei strădui din toată inima spre mântuire, chiar dacă e puțin, te vei mântui. Dacă te vei muștra, învinui și condamna pentru păcate înaintea lui Dumnezeu prin conștiință, pentru aceasta vei fi îndreptată.

Dacă-ți vei mărturisi păcatele înaintea lui Dumnezeu – pentru aceasta vei avea iertare și răsplată.

Dacă te vei nevoi pentru păcate sau te vei umili sau vei plânge cu lacrimi sau vei suspina atunci duhul tău nu va mai putea sta ascuns de El: „Nu se poate ascunde de Dumnezeu – spune Sf. Simeon – picătura de lacrimă“. Iar Sf. Ioan Gură de Aur cuvântează: „Dacă vei plânge pentru păcate, atunci El va ține cont pentru mântuirea ta“.

Privește câte lucruri ai făcut deja și despre care nu ai cunoștință. E mai bine pentru tine să te lauzi cu neputințele, decât să-ți admiri îndreptările; lasă să le cântărească Dreptul Judecător, iar noi să fim atenți numai la păcatele noastre și pentru ele să ne pocăim în toate zilele și să cerem iertare.

VI. CUVIOSUL STAREȚ ANTONIE

(1795-1865) (7 august)

*Sârguiți-vă mai ales spre smerenie,
care de obicei se naște din ascultare
și vă copleșește.*

A. Viața

Cuviosul **Antonie Putilov** s-a născut în anul 1795. El a fost fratele mai mic al egumenului schitului Optina, Moisei. Încă din anii tinereții, asemenea fraților, a năzuit spre monahism. În timpul invaziei francezilor din anul 1812 se afla la Moscova și a suferit cumplit din cauza lor – abia a scăpat. După multe chinuri s-a alăturat cuviosului Moisei care trăia ca un pustnic în pădurile Raslovl. Aici s-a deprins cu adevărata nevoință, cu smerenia, cu ascultarea împreună cu fratele său, a participat cu propriile mâini la construirea schitului din Pustia Optinei. A devenit conducătorul schitului la vârsta de 30 de ani, după numirea fratelui său ca egumen al Optinei.

În obștea schitului Optina nu exista un călugăr atât de smerit precum era tânărul ocârmuitor Antonie, care nu dădea nici cea mai mică dispoziție fără binecuvântarea schimnicului și cuviosului său frate, Moisei. Una dintre pomenirile pe care le făcea era: „Pomenește, Doamne, pe binefăcătorul și părintele meu sufletesc, cel mai cinstit între toți, egumenul ieromonah Moisei“. Obștea schitului era alcătuită în general din schimnici cuvioși și se înțelege cu câtă blândețe și înțelepciune trebuia să o cârmuiască tânărul stareț ca să nu aibă cu nimeni vreo neînțelegere. Din cauza numărului mic de frați, însuși starețul îndeplinea multe ascultări ce se cuveneau fraților. Deseori i se întâmpla să rămână fără ucenic în chilie care să se ocupe de bucătărie, de grădinărit, de coacerea pâinii. „Ca cea mai săracă plantă – scria starețul Antonie în 1832 unei rude – trăiesc singur în chilie: singur mă duc după apă, singur – după lemne... Cu rang de preot acum avem în schit cinci cuvioși, însă toți au îmbătrânit și sunt neputincioși, de aceea sarcina slujirii o duc eu singur pentru toți“.

El trăia „făcându-se toate tuturor ca, în orice chip, să mântuiască pe unii“. Acest text, în sens direct, se potrivește slujirii de stareț. Cu toate acestea, nici cuviosul Antonie, nici cuviosul Moisei nu au luat asupra lor sarcina ocârmuirii duhovnicești în rândul fraților de mănăstire. Fiind ei înșiși schimnici, purtători ai Sfântului Duh, au înțeles importanța ocârmuirii duhovnicești și au lăsat-o în seama acelor schimnici mari, pe care i-au atras la schitul Optina, acesta fiind cel mai larg domeniu de activitate.

Prin urmare, întărirea ocârmuirii duhovnicești în schitul Optina și înflorirea acesteia au fost în întregime lucrarea acestor doi frați. Iată ce impresie i-a lăsat schitul prin ceea ce însemna el unei persoane care a fost acolo în tinerețe

datorită starețului Antonie: „Ordinea nemaipomenită și oglindirea unei frumuseți nepământene în toată obștea schitului, adesea au atras inima mea de copil spre desfătarea sufletească, despre care îmi amintesc și acum cu venerație și consider că acel timp a fost cea mai bună perioadă din viața mea. Simplitatea și smerenia fraților, ordinea strictă de pretutindeni și curățenia, abundența diferitelor soiuri de flori și plăcutul lor miros și, în general, acel sentiment al prezenței darului, fără să vrei te obligă să uiți tot ce se află în afara acestei obști.

În biserica schitului mi se întâmpla să stau îndeosebi în timpul Liturghiei. Aici, încă din momentul intrării, mi se întâmpla să mă simt în afara lumii și a falsității ei. Cu ce venerație înduioșătoare se săvârșea dumnezeiasca slujbă! Și această venerație se oglindea în toți participanții până la o așa măsură încât se auzea fiecare foșnet, fiecare mișcare în biserică. Cântarea de la strană, la care adesea participa însuși părintele Antonie, starețul schitului, era armonioasă, corectă și minunată. Ceva asemănător nu am mai auzit nicăieri după aceea, deși foarte des mi s-a întâmplat să ascult cei mai elevați cântăreți în capitală și pe cei mai cunoscuți în Europa.

În cântările schitului se auzeau blândețea, smerenia, frica de Dumnezeu și venerația din rugăciuni, așa cum în cântările lumești se reflectă lumea și patimile ei, însă acest lucru este atât de banal! Ce să vă mai spun despre acele zile, în care slujbele erau săvârșite de însuși starețul schitului, părintele Antonie. În fiecare gest al lui, în fiecare cuvânt și cântare se vedeau curăția, blândețea, venerația și alături de acestea sentimentul luminos al măreției. Ceva asemănător cu acea slujire nu am mai întâlnit nicăieri după aceea, deși am fost în multe mănăstiri și biserici“ („Biografia starețului mănăstirii Nicolaevsk Maloiaroslavețki, a egumenului Antonie“, Moscova, anul 1870, p. 27).

Schimnicul Antonie a fost starețul schitului timp de 14 ani. Apoi episcopul de Kaluga, Nicolae, fiind pornit împotriva ocârmuirii duhovnicești și pricinuindu-i mari necazuri egumenului Moisei, l-a numit pe cuviosul Antonie starețul mănăstirii Nicolaevsk Maloiaroslavețki. Starețul Antonie împlinise vârsta de 40 ani. Ca urmare a nevoițelor și greutăților cu care se confrunta, pe picioare i s-au deschis niște răni. Totuși i-a fost extrem de greu să se despartă de ascultările sale și de singuraticul schit Optina, unde era înconjurat cu toată dragostea de fratele său care îi era îndrumător în toate. Slujirea ca stareț în acele condiții de viață străine s-a dovedit a fi pentru el cea mai grea și mai minunată cruce.

„Odată – scria el – sufletul meu se mâhnise puternic și după ce am adormit, am văzut în vis chipurile părinților duhovnicești. Unul dintre ei, primul între cuvioși, m-a binecuvântat și mi-a spus: «De vreme ce dorești Raiul, trebuie ca acum să te nevoiești, să te rogi și să te tânguești!». Și brusc, sculându-mă, am găsit în mine o anume liniște. Doamne, dă-mi sfârșit bun!“.

Bolnavul stareț, egumenul Antonie, deseori putea să stea numai culcat și să dea porunci și nu era în stare să supravegheze dacă erau îndeplinite cu exactitate dispozițiile sale. De nenumărate ori s-a rugat să fie mutat pentru a se săvârși în pace, însă episcopul Nicolae a fost neînduplecat. Suferința lui a continuat 14 ani.

Uneori trebuia să meargă la Moscova după ajutoare, folosite la terminarea construcțiilor mănăstirii. La Moscova, cuviosul Antonie se bucura de o atenție deosebită din partea mitropolitului Filaret, care înțelegea structura spirituală a smeritului nevoitor. El îl iubea și îl invita să slujească împreună, arătându-i dovezi de căldură părintească și înduioșându-l în cuvântări. În cele din urmă, mitropolitul a insistat pentru el la arhiepiscopul eparhiei, care a fost de acord să îl mute la schitul Optina. Acest lucru s-a întâmplat în anul 1853. După ce s-a întors la schitul Optina, starețul Antonie a mai trăit 12 ani. În decursul acestei perioade a trăit la schitul Optina ca orice călugăr care se afla „pe calea spre cele veșnice“ și nu s-a amestecat în treburile interne ale mănăstirii sau ale schitului, nici măcar nu alerga să dea sfaturi. Nu făcea decât să îi mângâie în necazuri pe cei care veneau la el.

I s-a întâmplat să apuce sfârșitul fratelui său, al cuviosului Moisei, ceea ce pentru el a însemnat o mare și grea pierdere. Două luni a stat zăvorât și s-a rugat neîncetat pentru cel ce murise. Nu putea să vorbească despre fratele său fără lacrimi, deoarece se întâmpla să comunice lucruri din viața interioară și prețuită a celui adormit. Cuviosul Antonie avea mulți fii duhovnicești printre mireni, mulți cunoscându-l din timpul slujirii ca stareț în mănăstirea Maloiaroslavețki. După sfârșitul lui s-a reușit culegerea și publicarea colecției de scrisori către aceste persoane. Au fost alese scrisorile care conțin învățături generale.

Biograful său spunea: „Aceste scrisori se evidențiază printr-o expresivitate naturală și un ton plăcut, care sunt ziditoare de suflet și prin elocvență și putere. Stilul său era cu totul deosebit, propriu numai starețului Antonie. În scrisori s-au imprimat clar toate trăsăturile spirituale înalte ale starețului multiubitor. Citindu-le, e ca și cum ai

asculta chiar cuvântarea lui“. Cuviosul Antonie era înzestrat cu darul clarviziunii și deseori nu aștepta să primească scrisori, ci scria învățături și mângâieri celor care aveau nevoie. Schimnicul optinean Macarie l-a numit pe cuviosul Antonie „cel mai bătrân și mai înțelept și după rang și după minte“. Cuviosul Antonie a suferit cumplit din cauza rănilor de la picioare neîncetat, aproape toată viața. Ziua morții lui a fost 7 august, anul 1865. El este îngropat în rând cu fratele său, egumenul Moisei.

B. Minunile

Vedenia ucenicului starețului Antonie

Există motive întemeiate pentru a afirma că părintele **Antonie** avea mare îndrăzneală către Dumnezeu în rugăciune și se învrednicea de vedenii duhovnicești și de alte vizite fericite.

Iată ce ne-a mărturisit călugărul P., din schitul **Optina**, un fiu duhovnicesc al cuviosului: „Pe 8 noiembrie, anul 1862, de ziua arhistrategului Mihail, înaintea utreniei, am auzit în vis o voce necunoscută, care mi-a vorbit: starețul tău, părintele Antonie, este un om cu viață sfântă și un mare schimnic al Domnului. După aceea a sunat ceasul deșteptător și toate cuvintele rostite de acea voce tainică s-au întipărit clar în mintea mea. Gândindu-mă la cele auzite, am plecat la utrenie. Nu am ajuns în partea unde locuia starețul, însă am trecut pe lângă acel loc și am văzut că deasupra locului de rugăciune din chilia lui a apărut nu se știe de unde, un nor alb, luminos, de foc, lung cam de un stânjien, lat de 2 arșini. Încet și liniștit s-a ridicat de la acoperiș, a mers tot mai sus și s-a ascuns în văzduh. Această apariție m-a uluit și de aceea, venind de la utrenie, m-am hotărât să o tănuiesc în inima mea. Nu am îndrăznit să comunic această vedenie a starețului, ci o consider o învățătură de minte pentru mine, nevrednicul, ca să am credință, devotament și ascultare față de starețul meu. O mai consider mărturie clară a rugăciunii curate, arzătoare și plăcute lui Dumnezeu“.

Darul spovedaniei

Se întâmpla ca părintele să le pomenească unora din cei care veneau la el despre întâmplări pe care aceștia nu numai că nu i le dezvăluiseră, dar ei înșiși le uitaseră. Sau le porunca să se roage pentru un anumit păcat, despre care ei nu știau că îl au și nici nu îl înțelegeau cu totul sau nu îl considerau păcat. Însă în timp, prin cercetarea atentă a vieții, cu uimire descopereau în ei ceea ce le arătase starețul.

Înștiințare de sus

O tânără, luându-și rămas bun de la stareț, în glumă i-a cerut să se roage să o ajute Dumnezeu să se mărite. „Da, de vreme ce vreți să vă măritați“, i-a spus el. „Vreau“, i-a răspuns tânăra.

După câțva timp, vizitându-l pe stareț, a fost întâmpinată de acesta cu următoarele cuvinte: „Pentru ce mă tot păcăliți? Am vrut chiar să vă scriu despre aceasta“. Tânăra uitase despre gluma ei pe care o considera nevinovată în înțeles lumesc și în discuția cu părintele duhovnicesc a răspuns nedumerită că nu-și amintește să-l fi păcălit. Atunci starețul Antonie i-a amintit despre ultima ei dorință când și-a luat rămas bun: „După cuvântul dumneavoastră, de trei ori am înălțat rugăciuni pentru căsătorie și de trei ori am auzit o voce: «Ei nu îi trebuie acest lucru!»“. Pentru ce mă mai păcăliți?“.

Smerenia și clarviziunea starețului

Odată, o altă tânără, în timp ce cuviosul Antonie o fixa cu privirea lui scrutătoare și clarvăzătoare, i-a explicat cu sinceritate că se teme atunci când el se uită așa la ea. „Vedeți toate păcatele mele“, a adăugat ea. „Gândeți așa pe nedrept, a contrazis-o starețul. Dacă mă rog pentru ceva și Dumnezeu îmi descoperă, atunci știu acel lucru, dar dacă Dumnezeu nu-mi descoperă, atunci nu știu nimic“.

Vederea gândurilor

Călugărul, care se ocupa cu trimiterea scrisorilor cuviosului Antonie relatează astfel: „Într-o seară l-am găsit pe stareț bandajându-și picioarele bolnave, pe care un privitor străin n-ar putea să le vadă fără să se cutremure. Compătimindu-l pe stareț în suferințele lui, inima s-a încălzit de iubire pentru el; și m-am gândit așa: iată, starețul nu pretinde nimic și nu știe că eu îl iubesc din toată inima.“

Doar ce am izbutit să gândesc în inima mea astfel, că starețul mi-a și vorbit: «Știi că P.P. mă iubește foarte mult». Și mă întrebă: «Vorbesc adevărul sau nu?». Eu i-am răspuns: «Sfinția voastră, părinte, binevoiți să spuneți adevărul, că eu vă iubesc cu toată inima și puterea».

„Minunat stareț!” – își amintește ucenica lui. „Cine poate exprima toată dragostea pe care el a avut-o către aproapele? Cum știa el să aline și cum se mâhnea când nimeni nu venea la el? Ca și cum n-ar fi fost în suflet, tot răul se spulbera prin cuvintele lui. Și cum te grăbeai să ajungi pe pragul chiliei lui, vedeai imediat acel chip luminos. El știa ce să spună fiecăruia și prin ce să aline, deoarece avea darul clarviziunii.

Odată am venit la el, fiind tulburată de câteva gânduri și cu o oarecare tristețe în suflet, însă nu i-am vorbit starețului despre acest lucru, deoarece nu eram singură cu el. Starețul, conducându-ne pe toți, a pus mâna pe umărul meu și a spus: „Nu te întrista! Voia Domnului zidește totul spre mai bine, supune-te Lui!”

Și totul s-a spulberat, eu am simțit o liniște inexplicabilă în suflet; și nu îi spuseseam ce vreau. În mod evident, starețul însuși a știut ce am în suflet.

Am mai fost odată uimită de clarviziunea lui, când l-am vizitat împreună cu fratele meu și cu sora mea. Discuția a început și a continuat despre lucruri străine, neinteresante pentru mine. Eu încă de la început m-am plâns de fratele meu că vorbește despre atâtea fleacuri cu un așa schimnic și că îl sâcăie pe părintele bolnav. Însă, văzând că nici părintele nu schimbă discuția, am cutezat să cârtesc și împotriva lui. Ce înseamnă asta? am gândit eu. Doar părintele știe că nu putem să stăm mult aici; mai bine ne-ar spune ceva de folos în locul acestor discuții. Când am început să ne luăm rămas bun, părintele ne-a binecuvântat pe toți, iar când eu m-am apropiat și i-am făcut metanie, mi-a zis:

„Să mă iertați dacă n-am vorbit ce trebuie”. Eu am fost uimită de aceste cuvinte, însă el a adăugat cu blândețe.

„Veniți la mine după vecernie”. Cu adevărat multe au fost întâmplările în care s-a dovedit clarviziunea starețului: uneori vrei să întrebi ceva dar nu știi cum, iar el știind aceasta începe să vorbească direct despre gândurile ascunse.

Despre rugăciunile starețului Antonie

Unul din fiii duhovnicești ai părintelui Antonie a povestit următorul lucru: „Când am ieșit la pensie, pentru că nu aveam casă pe moșie, a trebuit să locuiesc în Kaluga, într-un apartament închiriat. Deși trăiam cu foarte mari restricții, totuși având o familie mare, nu ne ajungeau veniturile moșiei pentru întreținere, nici pensia pe care o primeam, așa că am făcut datorii și de aceea era neapărat nevoie să construim o casă la țară. Pentru aceasta m-am dus la părintele cu rugămintea: „Părinte, binecuvântați să construim o casă la țară”.

„– Bine”, a răspuns el. Dumnezeu să vă binecuvinteze.

„– Vă rog să faceți și rugăciuni ca să ne ajute Dumnezeu”.

„– Voi face și rugăciuni”.

Trebuie să știți că în acea vreme aveam cu totul 400 de ruble de hârtie și pregătisem o sută de bârne. Cu aceste mijloace modeste am început să construiesc o casă cumsecade. Dar ce să văd? Prin rugăciunile și binecuvântarea părintelui Antonie, Dumnezeu ne-a trimis pe neașteptate, în chip minunat cele de trebuință încât pe timp de vară casa a fost proiectată, construită și acoperită. În vara următoare au fost făcute podelele, sobele, ferestrele, ușile și către toamnă am putut deja să ne mutăm și să locuim în ea. Făcând un calcul complet, fără construcția grajdurilor, numai casa, ne-a costat mai mult de 2000 de ruble iar cu acareturile mai mult de 3000 de ruble de argint. Casa s-a dovedit a fi călduroasă, liniștită, spațioasă și frumoasă. E clar că Dumnezeu ne-a ajutat pentru rugăciunile și binecuvântarea părintelui Antonie”.

„În anul 1860, înainte de săptămâna brânzei, eu am răcit și m-am îmbolnăvit la țară de o boală grea: pe spinare mi se formase un furuncul uriaș. M-am spovedit și m-am împărtășit cu Sfintele Taine.

Din Kaluga a fost adus un doctor, care, examinându-mă, a poruncit să fiu dus imediat la Kaluga. În această călătorie am suferit groaznic din cauza hopurilor strașnice, dar cu ajutorul lui Dumnezeu am ajuns. În această perioadă, vecina noastră s-a dus la Optina ca să postească. Eu am rugat-o să transmită schimnicilor optineni despre boala mea și să-i roage pe părinții Moisei, Macarie și Antonie să facă rugăciuni pentru însănătoșirea mea. Ei au manifestat cu toții un viu interes pentru mine, iar părintele Antonie a spus direct: „Să ne rugăm, fraților, ca Dumnezeu să se milostivească și el să se însănătoșească”. Și într-adevăr, Dumnezeu a ascultat rugăciunile lor. Eu aveam 70 de ani și mă luptam cu o așa boală grea; doctorii aveau puține speranțe, mi-au făcut operație și Dumnezeu, pentru rugăciunile cuviosului părinte Antonie și pentru rugile fierbinți și cu lacrimile mele, ale familiei mele, m-am ridicat, dacă se poate spune, chiar am înviat de pe patul de moarte”.

„Ocolind școala, odată, într-o noapte, am ieșit din fabrica Zindinov pe drumul mare, în satul Maklaki. Când mergeam pe drum s-a pornit un viscol strașnic și s-a făcut frig; locurile, fiindu-mi necunoscute, au început să mă deruteze și m-am rătăcit; nu am mai văzut nici case și drumul nu-l mai găseam; am ajuns la deznădejde și am început să îngheț. În sinea mea mă rugam lui Dumnezeu ca să mă scape de necaz și să-mi arate drumul, pentru rugăciunile robului său, ale părintelui Antonie. Dintr-o dată au apărut doi oameni. Eu i-am rugat să-mi arate drumul spre satul Maklaki și le-am promis o recompensă. Unul era birjar, iar celălalt mergea lângă căruță; eu am mers în liniște cu ei. Unul se tot uita la ceea ce se afla în căruță. Lângă mine se aflau puști încărcate și săbii, chiar am luat o pușcă în mână. Am mers cam un ceas împreună cu cei doi. Apoi ei au cotit cu carul dintr-o dată într-o parte; eu i-am propus vizitiului să coboare și să conducă în așa fel încât vântul să bată din partea dreaptă.

Atunci însoțitorii mei m-au abandonat brusc și au fugit. După aceea am aflat că erau tâlhari. În scurt timp am auzit lătrat de câine și m-am apropiat de hotarul satului Maklaki și mulțumind lui Dumnezeu, am ajuns cu bine la han, unde am înnoptat. Acolo am aflat că în sat, înaintea mea, năvăliseră tâlharii și prădaseră o casă. Dumnezeu, pentru rugăciunile părintelui Antonie, îmi trimisese bandiți ca să-mi arate drumul. Multe întâmplări asemănătoare au avut loc în viața mea: să mă rătăcesc din drum noaptea, să mă rog cu mintea lui Dumnezeu ca, pentru rugăciunile părintelui Antonie să-mi arate drumul și să-mi apară imediat ajutor: ori un trecător, ori întâlneam un convoi“.

„Odată, din sat am trimis un om în Kaluga după cumpărături și să aducă scrisori, ziare și 50 de ruble de argint. Era toamnă. În următoarea zi, seara, omul trebuia să se întoarcă, însă spre seară a început ploaia și bătea vântul; s-a așternut întunericul, drumul s-a înrăutățit, podețele erau rele; omul nu venea și eu eram foarte îngrijorat. Trecuseră opt ore, apoi nouă, iar ploaia era tot mai tare; calul era slab, iar omul nu era de toată încrederea; a trecut și ora 11 noaptea; toată lumea s-a dus la culcare, iar eu am rămas la rugăciune, rugându-L cu lacrimi pe Bunul Dumnezeu, ca pentru rugăciunile părintelui Antonie să-l ajute pe acest om să se întoarcă cu bine. Vă vine să credeți? Cinstit vă încredințez că am făcut numai trei metanii și am auzit că ușa se deschide în cerdac; am luat lumânarea, am ieșit și – câtă bucurie și uimire am avut! Omul, ud până la piele, se întorsese cu bine și adusese totul, fără să strice ceva. Atunci lacrimile de mulțumire mi-au inundat ochii. Asemenea întâmplări au avut loc de multe ori în viața mea și am primit ajutor grabnic pentru rugăciunile părintelui Antonie“.

„Fiica mea, domnișoara E., a fost bolnavă mult timp; a răcit, a început să tușească și medicamentele nu o ajutau; a slăbit; abia mai putea merge. Se îmbolnăvise de tuberculoză. Noi l-am rugat pe părintele Antonie să facă rugăciuni pentru ea; el ne-a făgăduit că se va ruga și de atunci fata a început să se însănătoșească în mod evident. Dumnezeu a înviat-o, ea s-a însănătoșit complet și acum e sănătoasă“.

„Iată o altă întâmplare. Noi trăiam la țară foarte liniștiți, aproape în singurătate, însă deseori ne aflam în lipsuri și în situație grea. Odată m-am întristat foarte mult și m-a cuprins melancolia și din cauza neajunsurilor și din cauza vizitatorilor și chiar din cauza celor apropiați încât începuse să mă chinuie o mare mâhnire. La un moment-dat, am primit pe neașteptate o scrisoare de la cuviosul părinte Antonie care îmi scria așa: „Duceți-vă viața astfel și Dumnezeu vă va liniști!“.

Acest lucru m-a mirat foarte tare. Cum se putea ca la o depărtare de 100 de verste părintele să afle despre necazul meu și de ce m-am întristat?

Simțeam, într-adevăr, tristețe pentru viața mea, iar părintele m-a alinat și m-a liniștit.

Citind scrisoarea părintelui am dobândit o mare nădejde în ajutorul lui Dumnezeu. Alină-l, Doamne, acolo, în viața viitoare, așa cum m-a alinat și el pe mine, aici! Și cât era de ospitalier și de bucuros! Când soseam la Optina și mergeam la el, ne servea cu ceai și uneori ne dădea și ne ruga să mâncăm, ospătându-ne cu tot ceea ce i se dăruia; el nu mânca, ci îi ospăta pe toți. Turna în pahare de sticlă miere, ne servea și spunea: «Mâncați! Aceasta e hrană rece; însă e din inimă, cu dragoste fierbinte». Și într-adevăr, cât de plăcută și gustoasă era această hrană și ceaiul era atât de gustos prin binecuvântarea lui.“.

Clarviziunea

„Când trei dintre fiicele mele s-au hotărât să meargă la mănăstire, i-au vorbit despre acest lucru părintelui Antonie și l-au rugat să îmi ceară consimțământul pentru ele. Când părintele mi-a transmis dorința fiicelor mele, m-am cam tulburat. Atunci am zis: «Părinte, cum să rămânem eu și soția mea fără ajutor la bătrânețe?». Iar el a răspuns: «Vă mai rămân încă o fată și un băiat». Eu m-am împotrivit și am zis că situația noastră este foarte strâmtorată și că nu pot să le dau mai mult de două sute de ruble de argint pe an pentru ca să se întrețină toate, ceea ce nu este de ajuns.

«Cu privire la asta nu vă faceți griji – a spus el – se îngrijește Dumnezeu, numai bunăvoință să existe». Și, într-adevăr, cuvintele lui s-au împlinit. Dumnezeu ne-a ajutat în chip nevăzut și toate s-au aranjat.

În scurt timp s-a ivit ocazia să le cumpăr o chilie potrivită, spațioasă, aproape nouă. Când au fost chemate la tunderea în monahism, nu am avut bani pentru confecționarea veșmintelor monahale și nici pentru a aduce o contribuție mănăstirii, deoarece trăiam în condiții groaznice. De mult timp publicasem anunțuri despre vânzarea întregii moșii și a unui loc viran nu prea mare de 22 deseatine, însă nu se ivise nici un cumpărător. Datorită rugăciunilor părintelui Antonie, spre marea noastră mirare a venit cineva din gubernia Tul, care se afla la 130 de verste în Kaluga pentru a cumpăra acel mic loc viran.

În ziare publicasem în anunț așa: «Adresați-vă în Kaluga fiului proprietarului». De data aceasta însă, fiul plecase cu treburi în guberniile Riazansk și Voronej. Prin urmare, această doamnă, negăsindu-l pe fiul nostru, a plecat înapoi și vânzarea nu s-a putut face. Însă, prin grija lui Dumnezeu s-a întâmplat în așa fel încât eu cu soția am sosit în acel timp în Kaluga, pentru a ne ruga și a ne închina la icoana făcătoare de minuni a Maicii Domnului „Kalujaskaia“ care fusese adusă atunci în Kaluga. Și lucru minunat: am mers la Kaluga împreună cu această cumpărătoare în aceeași zi, iar în ziua următoare ea a venit la noi ca să ne facă propunerea. Eu am invitat-o să îmi arăt locul. I-a plăcut foarte mult, chiar și povârnișul și poziția pământului, totul corespundea cu pretențiile ei. Târgul a fost încheiat; cumpărătoarea mi-a dat aproape cât mi-am dorit.

Astfel am putut să aducem o contribuție mănăstirii, să le îmbrăcăm pe fete și să acoperim anumite necesități. Cât sunt ele de fericite acum pentru că Domnul le-a scăpat de lume și că nu le-a abandonat!“.

„Odată, înaintea praznicului Sfințelor Paști, i-am scris părintelui Antonie: «Cunoașteți pe cele două vecine ale mele, A. și B., bolnave incurabil: prima bolnavă are de doi ani cancer la sân încât se văd oasele. Cealaltă, de asemenea, este grav bolnavă; doctorii nu mai speră în vindecarea ei și are șapte copii mici. Rugați-vă pentru ele lui Dumnezeu». El a răspuns că prima dintre ele se curăță de păcate prin boala ei, că trebuie să aibă răbdare și să nu cârtească, iar pe a doua Domnul o va milui de dragul copiilor. Într-adevăr, prima a tot bolit și a murit având un sfârșit creștinesc minunat, iar a doua, mai presus de așteptările medicilor, a început să se însănătoșească.

Și, lucru ciudat, chiar în ziua în care i-am scris părintelui Antonie, ei i-a fost foarte bine și apoi s-a îndreptat și a ieșit din spital. În momentul de față este bolnavă iarăși. E clar că aceasta e voia Domnului Dumnezeu și că așa trebuie să fie“.

„Prin binecuvântarea și rugăciunile părintelui Antonie, Dumnezeu m-a călăuzit către o sfântă mănăstire ca să mă pocăiesc. Din multele întâmplări s-a putut vedea că părintele Antonie avea darul clarviziunii. De nenumărate ori mi s-a întâmplat să mă hotărâsc să-i vorbesc despre ceva anume și să-i cer sfatul, însă el însuși, cunoscând gândurile mele, mă prevenea: „Vreți să faceți acel lucru sau doar să mă întrebați despre el?“ și îmi expunea direct tot ce gândeam și îmi dădea sfaturi. Când plecam acasă luându-mi rămas bun, întotdeauna dăruia întregii familii diferite lucrușoare; cuiva o iconiță, cuiva un sfeșnic, fiecăruia o cârtică, dădea câte ceva fiecăruia ca amintire, apoi ne binecuvânta și ne conducea. Uneori ieșea din cerdac și cu picioarele bolnave ne conducea până la porțiță și ne binecuvânta pe toți. De multe ori avea lacrimi în ochi, atât de mult ne iubea!

Ultima dată l-am vizitat când era bolnav pe patul de moarte la sfârșitul lunii iulie, iar pe 1 august, după dumnezeiasca Liturghie, ne-am luat rămas bun de la el pentru totdeauna. Ca și cum n-ar fi fost grav bolnav, ne primea cu mare dragoste și chiar discuta cu noi mult timp. Stând pe pat, binecuvânta fiecare membru al familiei. Pe cei care nu erau prezenți și-i aducea aminte și îi binecuvânta în lipsa lor, dând fiecăruia câte o iconiță. În cele din urmă ne despărțeam și părintele plângea. Era îngerul, binefăcătorul nostru! Să intre în bucuria Domnului său! Unicului Dumnezeu, slavă în veci. Amin“.

Izbăvirea de chinuitoarele ispite ale vrăjmașului

Considerăm un păcat a pune sub tăcere vreo întâmplare minunată din viața cuviosului Antonie, în care evident s-a manifestat puterea rugăciunilor lui. De asemenea, se poate vorbi despre îndrumarea spre mântuirea sufletească a celor apropiați în cazul în care oamenii credincioși erau supuși atacurilor din partea dușmanilor.

Tânăra și evlavioasa P. (astăzi călugăriță în mănăstirea de maici T-skoi) era chinuită de o ispită asemănătoare cu cea a Sf. Mucenițe Iustina.

Aceasta era urmărită de un om, care, văzând că toate eforturile lui de a provoca în ea dragoste reciprocă sunt zadarnice, a mers la o vrăjitoare și cu ajutorul ei a început să o vrăjească. Fiind anunțată din timp printr-o servitoare credincioasă și începând să simtă în ea acțiunea forței vrăjmașe, această tânără, în afară de Dumnezeu nu a putut să caute ajutor nicăieri, deoarece nu avea cunoștințe printre persoanele cu viață duhovnicească. Într-o noapte, servitoarea pomenită mai înainte a avut un vis în care un călugăr de statură înaltă a intrat în camera stăpânei ei și a îmbrăcat-o în veșminte călugărești. În scurt timp după acest vis, rudele apropiate ale tinerei, care niciodată nu primiseră un călugăr în casa lor, pe neașteptate și-au exprimat dorința de a face cunoștință cu cuviosul Antonie și în aceeași zi seara, prin deosebita rânduială a Vooi Divine, părintele Antonie, fără să fi fost invitat, a vizitat această familie, deși nu făcuseră cunoștință mai înainte. Această vizită a fost foarte importantă. În timpul ei s-a arătat și voia lui Dumnezeu cu privire la această familie și acțiunea diavolilor și puterea spirituală a părintelui Antonie.

Iată ce se știe cu adevărat despre acest lucru. Cum a intrat în casă starețul, mulțimea de diavoli pe care părintele Antonie o vedea a năvălit asupra lui cu ocări și amenințări, interzicându-i să păsească înăuntru. Însă starețul nu s-a temut de amenințările vrăjmașilor, a chemat în ajutor numele lui Dumnezeu cu smerenie și Dumnezeu a alungat diavolii. Când părintele a intrat, toți au observat că o paloare ca de mort i-a acoperit fața. Servitoarea aceea, văzându-l pe stareț, a recunoscut că pe el l-a văzut în vis. Tânăra P. de la prima vedere a simțit către părintele Antonie o deplină atracție sufletească și încredere și s-a hotărât să-i descrie în scris istoria întregii sale vieți. Starețul a înțeles că singura cale de mântuire pentru această tânără este să se îndepărteze într-o mănăstire, însă despre acest lucru părinții ei nici nu au vrut să audă. Părintele Antonie a considerat că e inutil să încerce să-i convingă și de aceea a început numai să se roage pentru izbăvirea tinerei P. de vrăjmașii care o înconjurau.

Prin scrisorile lui o întărea în chinurile provocate de puterea nevăzută a diavolilor, îndreptați către ea de vrăjitor. După câțva timp, părintele Antonie a sfătuit toată familia tinerei să meargă la mănăstirea unde trebuia să se săvârșească tunderea în monahism a câtorva persoane. Această propunere a fost acceptată și prin rugăciunile cuviosului Antonie, ceremonia călugăririi i-a făcut o impresie atât de adâncă mamei tinerei P., încât la ieșirea din biserică, pe neașteptate, și-a dat consimțământul pentru ca fiica ei să intre în mănăstire. Tânăra P., cu mare bucurie și mulțumire față de Dumnezeu s-a grăbit să se folosească de bunăvoința mamei și a intrat în mănăstirea T-skoi, unde se află și azi. Cu toate acestea, vrăjitorul se lăuda că și din mănăstire o poate scoate. Într-adevăr, tânăra călugăriță a continuat să simtă în ea acțiunea forței vrăjmașe, neavând pace nici ziua, nici noaptea. Și iarăși a găsit întărire în rugăciunile și sfaturile părintelui egumen Antonie.

Fiind izbăvită complet de chinurile ispitei vrăjmașului, tânăra nevoitoare a primit prin rugăciunile marelui sfânt contemporan numele celui care e respectat până la marginile Rusiei și peste hotarele ei, al Mitropolitului Filaret al Moscovei.

Odată el i-a apărut în vedenie în vis tinerei P. citind psalmul 16 și i-a poruncit să zică după el toate stihurile aceluia psalm.

Apoi i-a dat poruncă să citească zilnic acest psalm. După ce s-a sculat, a simțit că ispita care o chinuse mulți ani a plecat cu totul de la ea.

C. Învățăturile

Mulți pictori Îl înfățișează în icoane pe Hristos, însă puțini reușesc să-L picteze cât mai potrivit. Creștinii, în general, sunt însuflețiți de icoana lui Hristos, iar cel care este blând, cu inimă smerită și ascultător, acela seamănă mai mult cu Hristos decât toți.

Nu trebuie să cereți cu insistență egumenului: dacă de prima dată vă spune: „Domnul să vă binecuvânteze!“, atunci cu mulțumire mergeți în numele Domnului. Iar când auziți: „De ce?“ supuneți-vă în duh pașnic și nu căutați voia voastră. Dacă smulgeți acordul stareței, atunci negreșit urmează ispita.

Trebuie să vă feriți să cârțiți împotriva lui Dumnezeu, și să vă temeți de aceasta ca de moarte, căci Domnul Dumnezeu, prin marea lui bunătate, îndelung rabdă toate greșelile noastre. Cârteala noastră nu atrage bunătatea Lui. Ascultările și pravilele nu le faceți fără încuviințarea părintelui duhovnic. O singură metanie cu sfatul lui vă aduce mai mult folos decât o mie de metanii făcute de capul nostru.

Fariseul se ruga și postea mai mult decât noi, însă fără smerenie toată truda lui a fost în zadar. De aceea sărguiți-vă cel mai mult spre smerenie, care de obicei se naște din ascultare care vă copleșește.

În orice necaz și în boală și în sărăcie și în strâmtorare și în nepricepere și în toate neplăcerile e mai bine să gândești și să vorbești cu sine mai puțin și prin rugăciune, deși scurtă, să vă apropiați de Hristos Dumnezeu și de Preacurata Lui Maică, pentru că așa va fugi duhul tristeții amare, iar inima se va umple de nădejde în Dumnezeu și de bucurie. Blândețea și smerenia inimii sunt virtuți fără de care nu numai Împărăția Cerească nu o moștenim, dar nici pe pământ nu suntem fericiți, nici liniște sufletească nu avem.

Să învățăm să ne muștrăm pentru toate în minte și să ne judecăm pe noi, nu pe alții, căci cu cât suntem mai smeriți, cu atât creștem mai mult; Dumnezeu îi iubește pe cei smeriți și revarsă pestei ei darul Său.

Ca și cum nu te-ar fi lovit necazul, ca și cum nu ți s-ar fi întâmplat nici o nenorocire, să spui: „Eu rabd acestea pentru Iisus Hristos!”. Numai dacă spui acest lucru îți va fi mai ușor. Căci numele lui Iisus Hristos e puternic. Datorită Lui, toate necazurile încetează, iar diavolii pier. Se va potoli și necazul tău; va înceta și lipsa de curaj când vei chema dulcele Lui nume. Doamne, ajută-mi să văd păcatele mele; Doamne, dă-mi răbdare, mărinimie și blândețe!

Rugăciunea cuviosului Antonie

În mâinile mării Tale milostiviri, o, Domnul meu, îmi las sufletul și trupul bolnăvicios. Tu fii Ajutorul meu și Apărătorul meu în toată viața mea, de acum și până la sfârșit și în toate. Atât în bucurie, cât și în tristețe, în fericire și în nefericire, în boală și în sănătate, în viață și în moarte – în toate să fie cu mine voia Ta cea sfântă, atât în cer cât și pe pământ. Amin.

VII. CUVIOSUL STAREȚ ILARION

(1805-1873) (18 septembrie)

E mai folositor să recunoști că ești în toate vinovat și ultimul dintre toți, decât să alergi către autojustificare (decât să-ți găsești scuze).

A. Viața

Cuviosul **Ilarion**, în lume **Rodion Nichitici Ponomarev**, s-a născut în noaptea de Paști din 8 spre 9 aprilie 1805, în Kliuceah. Părinții erau Nichita Filimonovici și Eufimia Nichiforovna, stăpâni de iobagi.

Ziua nașterii starețului a fost socotită cea de 8 aprilie, închinată cinstirii Sf. Apostol Irodion și așa a fost numit și noul născut. Rodion a fost al treilea fiu al Ponomarevilor. După el s-au mai născut încă un fiu și o fiică, iar aceasta a murit, fiind încă mică. Rodion l-a văzut puțin și rar pe tatăl său până la vârsta de 15 ani, deoarece acesta era croitor și, în afară de activitatea din oraș, avea multe comenzi și din partea moșierilor din împrejurimi, unde trebuia să meargă des. Supravegherea familiei și a gospodăriei se afla, în special, în mâinile Eufimiei Nichiforovna.

Eufimia Nichiforovna era o femeie respectabilă și cu frică de Dumnezeu și pe copiii ei i-a educat într-un astfel de duh.

Rodion Nichitici, în copilărie, a fost tăcut, cu o fire blândă. Se juca rar cu cei de vârsta lui, adesea se îndepărta de jocurile și veselile lor. Odată a încercat să se balanseze pe scândură, unde se distrau ceilalți colegi, dar n-a avut succes. Scândura s-a răsturnat și Rodion s-a lovit; a rămas pentru totdeauna cu cicatrice la degetul mijlociu al mâinii drepte. Asemenea lovituri au dus mai târziu la o sănătate șubredă. Cei mai mari îl tachinau pe Rodion pentru neîndemânarea lui. Văzându-l concentrat și neînțelegând unde se îndreaptă gândurile tânărului, mulți dintre cei ai casei îl tratau cu nepăsare și răceală; el nu a fost răsfățat, cu duioșie și atenție, iar acest lucru l-a făcut să se concentreze cât mai mult în el însuși. Fără îndoială, Dumnezeu Se hotărâse asupra lui pentru un țel bun și înțelept; în acest fel a educat și a pregătit în el un viitor propovăduitor și împlinitor al învățăturilor sfinte.

În anul 1820, Rodion s-a mutat cu familia sa în județul Novohoperski, gubernia Voronej, unde a locuit până la vârsta de 20 de ani. A fost un ajutor folositor pentru tatăl său, deoarece s-a deprins treptat cu meseria de croitor. Tatăl nu vroia ca el să învețe această meserie și nici mama lui nu dorea acest lucru. Ea i-a prevestit încă de la împlinirea vârstei de 17 ani că va fi călugăr. Tânărul dorea să se ocupe cu meșteșugul tatălui, deoarece încă din copilărie a simțit în el năzuința de a intra în mănăstire și se gândea că acolo, în mănăstire, această ocupație îi va

prinde bine. În zilele de sărbătoare el mergea împreună cu familia la biserică, la Liturghie. De două ori a mers în pelerinaj la Lavra din Kiev.

Conform cu înclinația lui Rodion spre însingurare, desfătarea lui preferată în Novohopersk era vânătoarea. Pentru a învăța mai bine meseria de croitor, Rodion s-a hotărât să plece la Moscova. Plecând din Novohopersk pe 2 decembrie în anul 1824, Rodion a ajuns la Moscova. Despre șederea lui la Moscova starețul a povestit următorul lucru: „În Moscova nu mi-a fost ușor la început. Sosind fără mijloace de trai, fără bani, m-am străduit mult spre cele de trebuință; mi-am căutat o locuință, însă nimeni nu m-a primit. În general mi-a fost dat să suport în Moscova multe necazuri, lipsuri și ispite“.

A căutat câțiva croitori, însă din cauza eforturilor intense și a diverselor necazuri nu a mai putut să lucreze și s-a îmbolnăvit: „Sărăcia și boala de piept m-au scăpat de multe vicii și m-au ajutat să-mi mențin direcția cucernică a gândurilor. Însă, în cele din urmă, am observat că gândurile mele, din cauza ispitelor neconținute, au început să slăbească în evlavie și eu, cunoscând îndeajuns meseria, am hotărât să plec din Moscova acasă“.

După ce a stat trei ani și jumătate în Moscova, Rodion s-a întors acasă și apoi s-a mutat cu familia în Saratov în anul 1829. Acolo Ponomarevii și-au deschis propriul atelier și o cooperativă de producție.

În perioada în care a stat la Saratov lui Rodion i s-au făcut două propuneri de căsătorie, însă în planurile lui Dumnezeu era altceva hotărât dinainte. Acele propuneri nu au fost onorate: una, datorită acțiunii deosebite a voii lui Dumnezeu pentru că tânăra a murit pe neașteptate după o boală scurtă; iar cealaltă, datorită refuzului pe care l-a manifestat însuși Rodion.

Condițiile de viață religioasă din această localitate în care Rodion se mutase, au avut o influență însemnată pentru îndreptarea vieții lui interioare. Orașul fusese invadat de rascolnicii tuturor sectelor și erau mulți de alte credințe: catolici, luterani, evrei, chiar și închinători la idoli. Câteva persoane deosebite și-au îndreptat eforturile împotriva dezbinării. La cercul acestor luptători împotriva dezbinării a aderat și Rodion Nichitici. El a găsit pentru sine în acest domeniu un câmp larg de activitate, în care a avut necazuri și amărăciuni.

Printr-o încurcătură, a fost chemat împreună cu tovarășii lui de luptă la judecată. A fost eliberat numai după ce i s-a dat un canon greu de penitență pentru suflet, pe 40 de ani. În acest fel, prin necazurile și ispitele pe care le-a îndurat, voia lui Dumnezeu l-a educat pe viitorul învățător și stareț.

Activitatea misionară a lui Rodion Nichitici a avut, prin binecuvântarea lui Dumnezeu, rezultate bune. I-a întors la sânul Bisericii mame pe cei mai mulți care se rătăciseră și își uciseră sufletele.

Între timp, studiul atent al Bibliei și al scrierilor Sfinților Părinți experimentat în viață, au deschis treptat sufletul delicat al lui Rodion Nichitici și a înțeles că deși în viața lumească se ocupa cu lucruri duhovnicești și se dedicase credinței în Hristos, totuși, exista pe pământ și o altă viață, mai bună și mai înaltă decât cea pe care a trăit-o el până atunci. Aceasta era viața monahală și dorința puternică pentru ea, pe care a recunoscut-o în el încă din copilărie, s-a accentuat și mai mult. Ca să se apropie mai mult de ce-și dorea și să se lămurească la care din mănăstiri să se ducă, Rodion Nichitici a petrecut o parte din anul 1837 și tot anul 1838 vizitând cea mai mare parte din mănăstiri.

A fost în Sarov la mănăstirile Suzdalsk, Rostovsk, Belozersk, Tihvinsk, Ladojsk, Olonețki, Solovețki, Moscova, Voronej, Kiev, Poceaev, la schiturile Sofroniev, Glinsk, Plosceansk. Și, în cele din urmă, sufletul lui a încetat să mai caute, deoarece a găsit în Pustia Kozelsk schitul Optina, care i s-a părut lui a fi desăvârșit. La începutul șederii sale în schit, Rodion Nichitici a trăit alături de chilia marelui om duhovnicesc, fostului egumen al mănăstirii Valaam, părintele Varlaam, care viețuia acolo „spre a muri în pace“.

Schimnicul Ilarion mai târziu și-a amintit cu dragoste și recunoștință de egumenul Varlaam și de influența binefăcătoare pe care au avut-o sfaturile acestuia asupra lui și de exemplele lui de puternică trezvie și nevoiță atât de importante mai ales pentru tinerii începători.

Rodion Nichitici a povestit mai târziu: „Dacă se întâmplă să mergi la el și începeai să-i transmiți: părinte, am auzit aceasta, am văzut aceasta“, egumenul răspundea: «Ce foloase reies din aceasta? Mai bine nu vezi și nu auzi nimic; sânguiește-te numai să-ți verifici gândurile și inima». Astfel de observații corespunzătoare au însemnat pentru Rodion Nichitici unul dintre mijloacele deprinderii lui cu viața monahală. Nevoitorul rugăciunilor și al tăcerii, starețul Varlaam a murit în pace pe 26 decembrie, anul 1849. După ce starețul Antonie a fost mutat la Maloiaroslavețki (1 decembrie 1839), în locul lui a fost numit duhovnicul obștii, schimnicul Macarie. Rodion Nichitici a fost ales ca ucenic în chilia acestuia și în această ascultare față de starețul Macarie a trăit timp de 20 de ani, până la fericitul său sfârșit care a avut loc pe 7 septembrie, anul 1860.

Ca și ceilalți frați, Rodion Nichitici se spovedea cuviosului Macarie și împreună cu acesta, mergea zilnic la cuviosul Leonid din mănăstire ca să-și mărturisească gândurile. Lecțiile smereniei, dragostei și blândeții, Rodion Nichitici le-a primit de la cuviosul Leonid până când acesta a murit. Pentru că în lume s-a îngrijit de problemele credinței și evlaviei, fiind un exemplu și învățător pentru mulți, Rodion Nichitici a început de acum încolo nevoița grea a curățirii inimii de cele mai subtile acțiuni interioare ale iubirii de sine, ale trufiei și ale celorlalte patimi. Pentru acest lucru a luat asupra lui crucea ascultării, predându-și pe deplin voința și gândurile în supunerea față de părintele duhovnic, învățătorul său modest.

Învățăturile starețului Macarie, viața și activitatea lui au pătruns adânc în inima tânărului călugăr și i-au fost de folos pentru începutul său de ocârmuitor în îndelungata viață monahală.

Starețul Macarie se purta cu începătorii aspru, serios și îi educa pe frați în duhul ascultării necondiționate. Nu-l lăsa pe nici unul nepedepsit chiar și când în cea mai neînsemnată întâmplare nu asculta de stareț.

După cum relatează cuviosul Ilarion, el se străduia să „păstreze pacea între ucenici; se îngrijea să-i învețe dragostea către aproapele și să-i deprindă să suporte necazurile cu răbdare“. În afară de ascultările pe care cuviosul Ilarion le ducea ca ucenic în chilia starețului, privind trebuințele personale și liniștea starețului – mai avea și alte ascultări, care îi dădeau cuviosului Ilarion ocazia și posibilitatea de a vedea și asculta multe lucruri care nu puteau fi auzite și văzute de alții. Cu răbdare și dragoste a dus multe alte ascultări. Din ziua stabilirii sale în schit și până la primirea funcției de ierodiacon, care a avut loc după 12 ani (1839–1852), Ilarion s-a ocupat cu trebuințele obștii – și cu gospodăria, a fost și grădinar, și pomicultor, a preparat cvas și a copt pâine, s-a ocupat cu albinăritul. Nu mai socotim celelalte domenii ale gospodăriei în care a avut ascultări temporare sau permanente.

Această realitate exterioară a vieții de nevoitor a cuviosului Ilarion era evidentă pentru toți, însă nevoițele și realizările vieții interioare erau ascunse în Dumnezeu. Ele aveau totuși, un cunoscător experimentat și atent; erau cercetate cu înțelepciune sfântă de către învățătorul care a și mărturisit acest lucru, de fericitul stareț Macarie. Acesta, în ultimele zile înainte de a muri i-a predat cuviosului Ilarion și unui alt ucenic al său, schimnicului Ambrozie, continuarea ocârmuirii duhovnicești, încredințându-le îndrumarea spirituală a multor fii duhovnicești de-ai lui.

Primind de la starețul său această ascultare, cuviosul Ilarion a dus-o până în ultimele zile ale vieții sale – până în 18 septembrie 1873.

Fiind mult timp cel mai apropiat ucenic al cuviosului Macarie, cuviosul Ilarion a devenit starețul schitului și duhovnicul obștii după 2 ani și jumătate de la moartea cuviosului Macarie. S-a străduit ca atât în administrare, cât și în ocârmuirea duhovnicească să mențină acele rânduieli care au fost stabilite de învățătorul său drag.

De cinci ori pe an, în toate posturile, îi spovedea pe toți cei care veneau la el – spovedania nu era generală, ci punea întrebări fiecăruia din cei care i se spovedeau, cerând amănunte despre interesele acestuia până ajungea la cele despre viața și structura interioară. Fiecare, după trebuință, primea învățătură pentru mai departe. Neținând cont de greutate și de sănătatea șubredă, starețul stătea în picioare la toate slujbele bisericesti și în special, la cele foarte lungi din prima și a șaptea săptămână a Postului Mare. După ce termina de spovedit obștea, începea cu persoanele de sex feminin. Veneau la el surorile de la grajdul mănăstirii, călugărițe sau mirence, toate spre a-și mărturisi păcatele. Adesea spovedania ținea până la citirea rugăciunii „înainte de culcare“. În zilele de sâmbătă dinaintea sărbătorilor veneau pentru spovedanie ieromonahi și ierodiaconi, la rând.

Îndeosebi după masa de seară călugării mai bătrâni sau cei care aveau vreo trebuință deosebită aproape zilnic veneau la stareț, după rânduiala stabilită, pentru a-și curăța conștiința prin mărturisirea gândurilor și pocăință. De asemenea veneau pentru a fi primiți de stareț sub îndrumarea lui duhovnicească și să le dea sfaturi potrivite cu structura fiecăruia. În cea mai mare parte, starețul nu vorbea de la sine, ci arăta cuvinte și exemple din Sfânta Scriptură sau din scrierile Sfinților Părinți sau amintea ceea ce spunea, sfătuia sau poruncește starețul Macarie în cazuri asemănătoare. Cuvintele de învățătură ale starețului Ilarion erau scurte, clare, simple și aveau putere de convingere, deoarece el însuși îndeplinea mai întâi ceea ce îi sfătuia pe frați și trecuse prin întâmplări și experiențe diferite, putând să dea învățături corespunzătoare fraților.

Deși se ocupa cu frații din mănăstire, starețul nu refuza nici unul din vizitatorii străini, care veneau să vorbească cu el despre problemele lor sufletești. De fiecare dată, la el intrarea era liberă și pentru cunoscuți și pentru necunoscuți, și pentru bogați și pentru săraci și pentru apropiați și pentru cei de departe, și pentru monahi și pentru mireni. Starețul îi primea pe toți și era cu toți deopotrivă amabil, și atent. Pe bărbați îi primea în chilia lui de oaspeți, iar pe

femei le primea în așa-zisa „hibarcă“, o clădire separată, alcătuită din tindă și o chilie mică, cu o singură fereastră, cu intrare separată din afară, lângă porțile schitului.

În colțișorul din tindă, înaintea icoanelor Mântuitorului Hristos și a Sfântului Apostol Petru stătea o candelă, o cruce, un îndrumar pentru spovedanie și un epitrahil pentru cei care doreau să se spovedească.

Mulți dintre vizitatori veneau la schit pentru a împărtăși starețului Ilarion problemele lor sufletești ca unui învățător experimentat. După salutul obișnuit starețul, prin întrebări iscusite, îl provoca pe vizitator să explice deschis țelul vizitei sale și ca să înțeleagă situația sufletească a aceluia. Când considera că e necesar, îi recomanda vizitatorului să se pregătească pentru curățirea conștiinței lui prin spovedanie. Pentru acest lucru era nevoie de nu mai puțin de 3 zile ca să-și cerceteze toată viața dinainte, începând cu vârsta de 7 ani, să-și amintească și să-și redescopere mai ales păcatele uitate, pentru care nu a făcut pocăință și în care deseori se ascunde cauza bolii sufletești. Dacă vizitatorul, din anumite motive, nu atingea acest scop, starețul însuși la spovedanie, prin întrebări iscusite, își dădea seama cum stăteau lucrurile și îl provoca pe vizitator să-și aducă aminte păcatul pentru care nu s-a căit și care îi intrase în obișnuință datorită neatenției.

Trezind conștiința și mâhnirea pentru păcate, uneori, starețul, după măsura și importanța lor, îi dădea celui pocăit canon, potrivit cu felul de viață, profesia, situația, ocupația, sănătatea, vârsta vizitatorului. Trebuia ca cel ce se pocăiește să îndeplinească acel canon cu exactitate și fără întrerupere.

Canonul (epitimia) consta în rugăciuni, canonul de pocăință, citirea catismelor, metanii, fapte de milostenie, iertarea jignirilor și ocărilor, împăcarea cu cei supărați, înapoierea datoriilor sau a celor însușite pe nedrept, renunțarea la tot ce era necuviincios pentru un creștin, la distracții și plăcere, la trecerea zadarnică a timpului și altele. După spovedanie dădea voie la primirea **Sfintelor Taine**.

Mulți dintre aceia care dobândeau la spovedanie un însemnat folos sufletesc, continuau și după aceea să trăiască după învățăturile starețului, izbăvind-se de bolile sufletești. Astfel, prin rugăciunile starețului, trăiau cu evlavie și fericire și îl păstrau ca duhovnic și învățător permanent. De asemenea, la stareț veneau mulți care sufereau cu nervii sau aveau alte boli sufletești și pe care îi vindeca în chip minunat cu puterea darului care sălășluia în el.

În afară de legăturile bazate pe discuții verbale, mulți oameni se adresau în scris. În acest fel, ultimul deceniu din viața lui activă și multroditoare, cuviosul Ilarion și l-a petrecut nu în liniște și odihnă, ci în activități neîntrerupte atât externe, cât și interne.

După moartea starețului său a rămas principalul ascultător și împlinitor al sfaturilor acestuia și al învățăturilor înțelepte primite de la el. Cuviosul Ilarion a fost și continuatorul activității de constructor a starețului său. După moartea cuviosului Macarie, a participat activ la reconstruirea bisericii schitului. Ultima încercare la care a fost supus starețul cu voia lui Dumnezeu spre a ajunge la măsura desăvârșită a vârstei sale duhovnicești a fost o boală grea, care a ținut aproape doi ani. Multe greutatea a îndurat starețul în această încercare nouă și dureroasă a forțelor duhovnicești, sporind și înmulțind talanții dați de Dumnezeu. În timpul bolii, starețul nu i-a cerut lui Dumnezeu să-l ușureze prin îndepărtarea ispitei, ci să-i dea răbdare Tatăl Ceresc în această încercare. Starețul i-a primit pe doctori, fiind constrâns numai de dragostea către fiii săi duhovnicești și s-a supus dorinței și sânguinței lor.

Având smerenie din belșug, mult păcătosul înaintea Tatălui său Ceresc se considera demn de pedeapsa pomenită de prea înțeleptul Iisus Sirah: „Cel care păcătuiește împotriva Ziditorului său, să cadă în mâinile doctorului“ (Sirah, 38, 15). Cei care l-au văzut pe starețul Ilarion pe patul în care a zăcut înainte de moarte au fost martorii înaltei lui răbdări, blândeții și smereniei la care nu mulți ajung pe pământ. În decursul bolii, starețul a fost de două ori (13 martie 1872 și 25 iunie 1873) uns cu Sfântul Mir și s-a împărtășit des cu Sfintele lui Hristos Taine.

De pe 17 august, în ultimele 33 de zile din viața lui, s-a împărtășit zilnic cu Sfintele Taine. Ultimele 4 săptămâni starețul le-a petrecut chinându-se zi și noapte, fără somn. Nu avea nici posibilitatea de a se mișca în vreun fel pe fotoliu, căci i se ridica apa în piept și nu-i permitea să stea culcat. Până în ultimele zile ale vieții, starețul și-a îndeplinit toate pravilele de rugăciuni stabilite în schit spre a fi făcute de fiecare în chilie. În mod egal s-a îngrijit și de pravila pentru împărtășanie. Pe 18 septembrie, ascultând pentru ultima dată rugăciunile de dimineață și primind la prima oră a dimineții Sfintele Taine, pe la ceasul 6 dimineața, starețul Ilarion și-a încetat nevoița. Se afla în deplină cunoștință când i-a venit sfârșitul liniștit, binecuvântat. Cuviosul s-a îndreptat în fotoliu și după câteva răsufări ușoare, neprivind nici în dreapta nici în stânga, și-a dat duhul în mâinile lui Dumnezeu („Biografia starețului schitului **Optina**, ieroschimonahul Ilarion, anul 1897“).

B. Minunile

Darul vindecării

La cuviosul **Ilarion** veneau mulți, care sufereau cu nervii sau aveau boli sufletești care, de obicei, se numesc „stricăciuni“. Cuviosul Ilarion era ferm convins că pocăința complet sinceră, iertarea tuturor jignirilor și împăcarea cu cei potrivnici era cel mai bun medicament pentru bolile sufletești. Căci cauza unor asemenea boli cel mai des este dușmănia fără împăcare, dezbinarea familiei și păcatele grele pentru care nu s-a făcut pocăință.

Aceste cauze diferite ale bolnavilor, starețul le recunoștea fără greutate prin întrebările iscusite pe care i le puneă celui bolnav. Prin diferite căi știute numai de el și prin ajutorul lui Dumnezeu îi vindeca, cu darul Tainei Pocăinței. Starețul îi arăta celui bolnav nu cauza închipuită, ci pe cea adevărată a bolii și îi trezea conștiința, îndemnându-l la pocăință și la mâhnire, pentru păcatele sale. Dacă bolnavul îi spunea că cineva anume este cauza bolii lui și că adesea îl chinuie nervii, starețul Ilarion îl sfătuia atunci să-și ceară iertare de la acea persoană dacă mai este în viață, iar dacă a murit să se împăce cu ea, făcându-i la mormânt o panhidă pentru a se odihni în pace. De asemenea, să o pomenească la proscomidie și să se roage acasă, făcând pocăință și primind canon și să pună început bun vieții. În afară de aceste sfaturi, le mai dădea pentru acasă apă sfințită, sfântul artos și untdelemn din candela care ardea la mormintele stareților Lev și Macarie.

Odată, starețul, contrar obiceiului, a zăbovit mult înainte de a ieși din hibarca unde spovedise femeile; îl așteptau mulți vizitatori, bărbați și femei. Aceștia au mers să afle cu cine se ocupă starețul acolo și au aflat că în acel moment se găsea la el o femeie bolnavă sufletește, care se spovedea. Starețul a obligat-o să-și facă semnul crucii și să-și mărturisească păcatele, însă ea s-a împotrivit cu tărie și nu a vrut să le spună. Țipa și îl ocăra pe stareț cu cuvinte grosolane și necuviincioase.

Cuviosul Ilarion, fără să acorde atenție chinului ei, s-a străduit să o aducă în deplină cunoștință și să o determine să se pocăiască pentru acel păcat din cauza căruia suferise puternic. În cele din urmă, după multe eforturi, femeia bolnavă și-a venit în simțiri, a mărturisit totul, s-a pocăit și a făgăduit să împlinească tot ce a sfătuit-o starețul. La plecare, starețul i-a dat artos sfințit și apă sfințită.

O țărancă de 40 de ani, din județul Odoevsk, vizitând des mănăstirea, a povestit că în decursul a multor ani, a suferit puternic din cauza crizelor care erau însoțite de convulsii, spasme și țipete pe diferite voci. În stare de criză, țipa neîncetat, se chinuia și manifesta o putere nefirească, încât nu puteau s-o țină câțiva bărbați. Auzind multe lucruri despre cuviosul Ilarion, a plecat către el, după ajutor. Ca întotdeauna, și în acest caz, starețul a spovedit-o de toate păcatele, în special de cele pentru care nu se pocăise și astfel, prin puterea binefăcătoare a tainei pocăinței, ea a primit prin stareț vindecare completă. Nu a mai avut crize și s-a făcut sănătoasă și s-a liniștit, fiind adânc recunoscătoare pentru ajutorul primit. În anul 1877, încă mai trăia și o cunoșteau personal mulți frați.

Izbăvirea de la sinucidere

Un anume negustor, vânzător din Nijni, de vârstă mijlocie, neînsurat, suferea de câțiva ani de o boală care nu-i dădea pace. După cum a afirmat el însuși, avea senzația că cineva îi șoptește în gând să se sinucidă. Când mergea în apropierea apei, vocea îi șoptea: „De ce să trăiești mai mult pe lume? Îneacă-te!“ . Dacă vedea un foc, vocea îl îndemna să se arunce în foc. Dacă vedea un cuțit sau vreun alt instrument ascuțit, vocea îl îndemna să se înjunghie, ca și cum nu mai avea de ce să rămână în lume. Slăbit, istovit, cu ochii duși în fundul capului din cauza bolii sufletești, el a venit împreună cu mama sa la mănăstire. A mers la stareț și când a fost întrebat din ce cauză suferă, a explicat că, după convingerea lui, s-a îmbolnăvit din cauză că în copilărie, pe când avea doar doi ani, mama lui l-a blestemat.

Starețul s-a îngrijit mult timp de el, i-a pus întrebări amănunțite despre ce a considerat că e necesar și și-a dat seama că pricina bolii nu este aceea pe care i-o spusese, ci alta. Boala îi fusese trimisă ca pedeapsă pentru părerile greșite pe care le avea cu privire la mama lui. Mama aceluia era o bătrânică bună și îl iubea foarte mult, dorindu-i tot binele, iar el se gândea că l-a făcut nefericit toată viața. Mult timp nu a fost de acord cu părerea starețului. În cele din urmă, la spovedanie, starețul, cu ajutorul lui Dumnezeu, l-a determinat să părăsească părerea greșită despre blestemul mamei lui și, în schimb, să se smerească înaintea ei și cu sentimentul căinței să o roage să-l ierte pentru că a gândit rău despre ea. Împlinind învățăturile starețului, s-a învrednicit de primirea Sfintelor Taine și s-a arătat starețului înnoit, liniștit și fericit.

Nu mai auzea îndemmurile spre moarte; conștiința lui s-a împăcat. Iar sufletul, sfințit prin tainele pocăinței și împărtășaniei, s-a întors către o viață luminoasă. Înapoiindu-se în Nijni, și-a continuat viața după învățăturile starețului.

Un negustor din județul Bogorodițki, gubernia Tulsk, de 35 de ani, rezonabil, suferea de mai mult de doi ani de o boală sufletească: i se părea că toți își bat joc de el și de activitățile lui și că anumiți oameni necunoscuți îl urmăreau oriunde se ducea și intenționau să-i distrugă viața. Aceste gânduri nu-i dădeau pace nici ziua, nici noaptea și de câteva ori i-a venit și gândul sinuciderii și a început să provoace teamă în toată familia sa. După convingerea mamei, I. V. a mers la mănăstire. M. i-a explicat starețului Ilarion situația lui. Starețul s-a îngrijit de el de câteva ori și a văzut că are un păcat ascuns pe care nu l-a mărturisit duhovnicului deoarece se îndoia că ar putea fi iertat. Cuviosul l-a convins că nu există păcat care să nu fie iertat de iubirea de oameni a lui Dumnezeu dacă se face pocăință pentru el. Negustorul a căpătat prin spovedanie liniște și primind încuviințare, s-a învrednicit de împărtășirea cu Sfintele Taine. După dezlegare, starețul i-a spus: „Mergi cu Dumnezeu; acum nu te vor mai urmări“. Într-adevăr, așa a fost. I. V. s-a însănătoșit complet după boala cea grea.

Vindecarea nebuniei

Un negustor din județul Novosilsk avea de doi ani boala nebuniei, care nu-i dădea pace nici un minut și îl ducea până la inconștientă. I se părea că este urmărit din toate părțile, că vor să-l lege și să-i distrugă viața. De aceea, nu mai era în stare să se ocupe de treburile negustorești. A. E., cu privirea rătăcită, fugea de oameni și pronunța cuvinte nesăbuite. Cei ai casei se temeau ca într-o criză de nebunie să nu-și ia viața. Soția lui era neliniștită mai mult decât toți din cauza acestei boli și, în cele din urmă, s-a hotărât să-l ducă la schitul Optina. Ajunși la schit, ea i-a explicat starețului boala bărbatului și i-a cerut ajutorul. Starețul s-a îngrijit mult de el și, din întrebări a înțeles că principala cauză a bolii era dușmănia și nesupunerea pe care o avea față de tatăl său și pe care o tănuia în inima lui. Starețul l-a convins pe A. E. să lase răutatea și să ceară iertare tatălui, arătându-i că numai în acest caz poate să primească ajutorul lui Dumnezeu și să se izbăvească de boală. De prima dată bolnavul a fost încăpățânat, mult timp se îndreptătea pe el, iar pe tatăl său îl învinuia, însă în cele din urmă și-a manifestat acordul de a împlini tot ce l-a îndemnat starețul. Starețul l-a spovedit, iar bolnavul, după împărtășirea cu Sfintele Taine a mai stat la schit încă trei zile, după care a plecat acasă la tatăl său complet sănătos. Acum, în liniște și pace sufletească, se ocupă în Moscova de treburile lui negustorești, mulțumind lui Dumnezeu și starețului Ilarion.

Izbăvirea de frica inconștientă

Fiul unui negustor din orașul Belev, pe nume P. M., care se ocupa cu comerțul pe lângă tatăl său, suferea mult de indispoziție sufletească.

S-a gândit că suferă de frică inconștientă, pentru că adesea lucrurile văzute lui nu i se păreau așa cum erau ele în realitate. În cele din urmă a început să-i slăbească mintea. Ajungând la schit ca să facă ceea ce l-au sfătuit părinții, bolnavul s-a dus la starețul Ilarion. Starețul l-a spovedit și l-a ajutat cu sfaturi. Bolnavul a rămas de tot la schit din anul 1870 și trăiește în el și azi ca monah, deși înainte nu-și dorea și nici în gând nu avea vreo atracție spre viața monahală.

Bolnavii de nervi sau cu alte boli sufletești nu sunt singurii care au primit vindecare de la stareț prin ajutorul lui Dumnezeu; starețul a acordat ajutorul său multor oameni care se aflau și în alte situații și împrejurări ale vieții, când cei care veneau la stareț ajungeau să împlinescă cu conștiința curată învățăturile primite de la el.

Izbăvirea de necredință

Un student la universitatea din Moscova, moșierul, A.P.A. din Tul a ajuns aproape de totala necredință în Dumnezeu. Fiind în trecere pe la schit, a avut convorbiri lungi cu starețul. Fiind pline de sinceră simpatie și bunătate sufletească, cuvintele starețului l-au mișcat pe tânăr. El a consimțit și și-a recunoscut rătăcirea, a petrecut câteva zile în schit la propunerea starețului, s-a spovedit, a făcut pocăință, s-a împărtășit cu Sfintele Taine și a plecat la Moscova ca un creștin credincios și evlavios.

Clarviziunea starețului Ilarion

Mama unei familii evlavioase (gubernia Tul, județul Bogorodițki), T., care respecta adânc sfaturile starețului – părintelui ei duhovnic, a venit la schit să-i ceară sfatul cu privire la căsătoria fiicei ei. Aceasta e cerută în căsătorie

de trei tineri, iar ele au hotărât ca alegerea să se facă după cum va sfătui starețul. Trei zile au tot mers la stareț, dorind să audă ce le va spune. Se părea că starețul alesese deja unul din cei trei tineri, însă în cele trei zile nu le-a arătat hotărârea lui. La întrebarea lor: „Cum ne blagosloviți, părinte?“, a răspuns: „Of, fetiță, fetiță! Milă îmi e de tine, însă cum să mă port cu tine? Să mai așteptăm!“ . În a patra zi le-a spus: „Uite, fetiță! Când înoți, înoți așa! Ești om dacă traversezi apa înot. E clar că lui Dumnezeu așa îi place“.

Din aceste cuvinte ale cuviosului Ilarion se subînțelegea că prin căsătorie tânăra va avea parte de multe necazuri. La început cuvintele starețului s-au arătat a fi misterioase, însă, după ce tânăra s-a căsătorit, s-au adeverit. Încă din start i-a fost foarte greu în familia soțului; a îndurat multe necazuri și supărări, încât sănătatea ei s-a zdruncinat și a început să slăbească și sufletește. Amintindu-și cuvintele starețului, T. s-a întărit cu ele și a așteptat să se schimbe împrejurările în altele mai favorabile. Situația ei grea a continuat încă trei ani. În cele din urmă, totul s-a schimbat pe neașteptate: sănătatea ei s-a îndreptat iarăși și de atunci și până azi trăiește fericită, binecuvântând amintirea starețului.

Un tânăr dintr-o familie de negustori a rămas văduv după patru ani de căsnicie și cei apropiați au început să pețească o nouă logodnică pentru el. Când fratele lui a plecat la schitul Optina, el l-a rugat să-i ceară starețului Ilarion binecuvântare pentru a doua căsătorie. Starețul i-a dat următorul răspuns: „Spune-i fratelui tău să mai aștepte un an, apoi să vină la mine și mai vedem noi“. Tânărul nu și-a făcut timp să se ducă personal la stareț, a tot amânat, și între timp i-au petrit o logodnică. Pentru că nu s-a văzut personal cu starețul, nu a împlinit sfatul pe care l-a primit și s-a căsătorit a doua oară. Însă peste trei săptămâni și jumătate i-a murit și a doua soție. După aceea rudele i-au propus să se gândească la a treia căsătorie. Atunci a mers personal la schit să ia de la stareț binecuvântare. Starețul l-a primit cu simpatie și i-a spus: „De ce nu ai ascultat? Iată cum ți-a fost în căsătorie“. Petrecând câteva zile la schit, tânărul, la spovedanie, și-a manifestat dorința ca în loc de căsătorie să intre în monahism. Starețul l-a întrebat dacă i-a apărut demult această dorință. Acela a răspuns: „De câteva ore“. Starețul a răspuns: „Trebuie, mai întâi, să fii pus la probă câțva timp“. După ce a încheiat spovedania, zâmbind, a zis: „Hai, vino, vino, te voi îndruma eu“. În scurt timp, tânărul și-a părăsit familia și în anul 1865 a intrat în schit unde și acum trăiește ca monah.

Nepoata protoiereului catedralei din Belevski, Ivan Vasilievici Glagolev, care se afla în relație de prietenie cu schimnicii Leonid și Macarie, și era binefăcătorul mănăstirii de maici din Belevsk (Monografia mănăstirii de maici Belevska, anul 1863, p. 97–98) de șase ani trăia în mănăstire ca egumena Paulina, împreună cu nepoata ei, monahia M. Slujea la strană pentru că avea o voce plăcută. La un moment dat, două surori din cele care cântau la strană au plecat din Belev la una din mănăstirile din Moscova, iar mai târziu au tras-o cu ele și pe Mașa. Însă la Moscova n-a avut pace mult timp, conștiința ei nu a fost liniștită și a ajuns la crize de nervi. Câteva surori din Belev i-au cerut starețului să se roage pentru ea. Starețul a spus că Dumnezeu o va îndrepta și se va întoarce la obștea dinainte cu căință. Cuvintele starețului s-au adeverit: în luna iunie a anului 1871 ea s-a întors la mănăstirea Belevskaia.

Când a venit la stareț, în hibarcă era multă lume; a plâns la picioarele starețului, care a primit-o cu dragoste, ca de obicei, și i-a zis: „Mașa, ești încă vie? Slavă Domnului! Cu adevărat rugăciunea maicii egumene a ajuns la Dumnezeu!“ . Ea i-a spus starețului: „Milostive părinte! Dacă este și pentru mine, păcătoasa, milă la Dumnezeu, izbăviți-mă! Toată nădejdea mea după Dumnezeu este în sfinția voastră și în rugăciunile sfinției voastre, cărora eu m-am încredințat demult“.

Starețul a spus: „Milostiv e Domnul! Nu deznădăjdui, ai credință și nădejde; să aduci numai pocăință sinceră pentru tot ce ți-a împovărat conștiința și cu ajutorul lui Dumnezeu să pui început bun!“ . Starețul voia fără amânare să se ocupe de sora bolnavă însă ea a mai făcut o criză. Surorile care erau cu ea, crezând că nu-și va veni în fire curând, i-au explicat starețului că ea are des astfel de crize și au spus că n-ar fi potrivit ca starețul să rămână cu ea până în ziua următoare. Însă starețul, care urmărea criza cu atenție și preocupare a hotărât să nu amâne.

El i-a poruncit ucenicului să-i dea apă sfințită, a binecuvântat-o pe bolnavă și i-a dat să bea; bolnava a băut și a devenit mai liniștită, iar în cele din urmă s-a liniștit de tot. Trebuia să fi văzut cu câtă căldură sufletească s-a îngrijit starețul de ea. Pentru câteva minute, bolnava a dormit într-un somn ușor. Starețul i-a poruncit unei surori să aibă grijă de ea ca imediat ce-și revine să se spovedească. Între timp, el a continuat să primească alte vizitatoare care de data aceasta au fost multe. După câțva timp bolnava și-a revenit. Starețul părăsindu-le pe celelalte, a întrebat-o: „Cum îți este acum?“ . Ea a răspuns: „Pentru rugăciunile sfinției voastre a trecut aproape totul, numai înaintea ochilor văd negru“. „Îți amintești totul? Poți să te spovedești?“ , a întrebat starețul: „Îmi amintesc totul, milostive părinte!“ . Și i-a cerut, dacă se poate, să se spovedească. Starețul s-a ocupat de ea timp de 2 ore. După spovedanie a

mângâiat-o ca pe un copil mic, i-a dat metaniile lui, apă sfințită și artos sfințit. I-a dat, de asemenea, blagoslovenie să bea aghiasmă atunci când apare criza. La plecare a binecuvântat-o și i-a spus: „Să-i mulțumești lui Dumnezeu: de acum vei fi vie și dacă s-ar întâmpla să mori, căci milostiv e Domnul, făcă-se voia Lui cea sfântă! Să îți minte că e mai bine să fii ucenica ucenicului, decât să trăiești bazându-te pe mintea ta și după voia ta“ și, îndreptându-se către surorile care o însoțeau, le-a poruncit să nu o părăsească pe cea bolnavă.

După plecarea bolnavei, starețul a fost foarte mulțumit pentru faptul că a putut să se pocăiască din toată inima și a zis: „Surorile ei se gândesc că ea nu se află chiar în pericol, însă numai Dumnezeu știe! Și cei sănătoși mor uneori dintr-o dată, dar cea bolnavă, aflându-se într-o situație așa de chinuitoare, cu atât mai mult e fără de apărare. Dar nu avem de unde să știm ce ni se poate întâmpla în noaptea ce vine sau în ziua următoare. Dacă se poate numai să îl ajutăm pe cel sărman – atunci așa să fie. În astfel de cazuri nu trebuie să amânăm, ci să ne folosim de fiecare minut, ca să nu pierdem sufletul ce caută mântuirea, fără ajutor“.

Întorcându-se în camera de oaspeți, cea bolnavă le-a spus surorilor: „Prietenele mele! Cât de ușor îmi e în suflet acum! Demult n-a mai simțit inima mea păcătoasă o așa liniște mângâietoare în suflet și asemenea sentimente inexplicabile ca cele pe care le-am simțit când am venit de la părintele stareț. Slavă lui Dumnezeu pentru toate!“. Apoi a cerut să i se aprindă candela, a băut aghiasmă, a luat metaniile primite de la stareț și s-a așezat pe pat, închinându-se cu semnul Sfintei Cruci. Surorile au lăsat-o și au plecat să ia masa de seară. După ce au mâncat și au discutat între ele despre schimbarea înduioșătoare, care a avut loc în acea seară în starea bolnavei, s-au întors la ea, ca să citească împreună rugăciunile „înainte de culcare“. Însă au găsit-o pe Maria dormind somnul de veci. Aflând despre sfârșitul ei, starețul a spus: „Trebuia să vă așteptați la aceasta, deoarece aseară nu am vrut să o las nespovedită“. Apoi le-a relatat o povestire din Prologe (14 iulie) care spunea că o soră a plecat de la mănăstire în lume (în Soluna) și după o perioadă în care a dus o viață păcătoasă a venit la porțile mănăstirii cu intenția sinceră de a face pocăință, însă pășind dincolo de porți, pe neașteptate a murit. Despre sfârșitul ei un episcop a avut revelația următoare: îngerii îi apărau sufletul spunând: „Ea ne-a slujit nouă atâția ani“. Diavolii se împotriveau: „Ea și în mănăstire a trăit în lenevie, cum puteți să spuneți că s-a pocăit?“.

Îngerii au zis: „Dumnezeu i-a văzut sufletul când îngenunchea și i-a primit pocăința, căci ea a făcut pocăință și a slujit cu intenția ca viața ei să fie în stăpânirea Domnului Dumnezeu. La înmormântare au venit și egumena Paulina împreună cu surorile alături de care cânta la strană. Starețul a dorit să o prohodească el însuși pe cea răposată, însă, brusc, această intenție a avut-o și părintele egumen, astfel că prohodirea a fost săvârșită în biserica cimitirului de părintele egumen, starețul Ilarion și părintele vistiernic Flavian care săvârșea, de obicei, Liturgia. Era înduioșător să-l vezi pe stareț citind cu voce slabă și emoționată deasupra răposatei rugăciunea de dezlegare.

Pe 11 iunie, în anul 1871, într-o zi de joi, la ora 7 seara, o tânără bolnavă a fost la schit să se spovedească, iar la ora 1100 a murit, fiind în al 22-lea an al vieții; în duminica din 13 iunie a avut loc înmormântarea răposatei la cimitirul nou al mănăstirii Tuturor Sfinților („Studiul biografic al Egumenei Paulina din mănăstirea Belevska, «Strannic», anul 1880, decembrie“).

Din scrisorile monahiei Mihaela (Bolotnikova) din mănăstirea Belevska

Prezicerea despre rangul de egumenă

Noi, patru surori bune, am intrat în momente diferite la mănăstirea sfântă din Belev. La început, o soră, care până atunci slujise timp de 17 ani în altă mănăstire (ca rasoforă – Serafima, iar apoi ca egumenă – Macaria), s-a mutat de la mănăstirea Velikoluțkaia, la mănăstirea Belevskaia, pentru a fi aproape de părintele Macarie. Altă soră, câțiva ani mai târziu după ea, a ieșit din lume și a intrat în obște (schimonahia Ilariona). Noi, celelalte două surori (Mihaela – în lume Alexandra – și Magdalena) am intrat împreună într-o chilie separată, mai târziu decât primele două, în anul 1858.

După moartea părintelui nostru Macarie, toate patru am intrat prin binecuvântarea lui, sub îndrumarea celui mai apropiat ucenic al său, părintele Ilarion. După ce s-a mutat în Belev de la altă mănăstire (Velikoluțkaia), sora mea, maica Macaria, fiind bolnavă de mult timp, a zăcut o iarnă întreagă. Însă, datorită dorinței de a-l vedea pe stareț, cu greutate și-a adunat puterile, a ajuns la Optina și i-a vorbit părintelui Ilarion. „Probabil, părinte, că nu mai am mult de trăit!“. Iar părintele i-a răspuns: „Nu, nu vei muri; ci te vom face egumenă“.

După ce s-a întors în Belev, sora mică a aflat că egumena noastră a primit vestea despre moartea neașteptată a egumenei din Tul și, în scurt timp, episcopul a numit-o în locul ei pe sora noastră cea bolnavă. Spre mâhnirea ei, episcopul i-a poruncit nou-numitei egumene să fie de Sfintele Paști deja la Tul. Era Postul Mare, iar ea era dezorientată. Cu acest necaz în suflet a venit la părintele Ilarion și i-a spus că acum, în starea ei bolnăvicioasă nu poate să meargă pe un drum rău, iar părintele, liniștind-o, a răspuns: „De ce acum? Când va fi cald și uscat o vom transporta pe Macaria“. Așa s-a și întâmplat. Episcopul a amânat sosirea egumenei nou numite până când a venit vremea uscată: ea a ajuns acolo în mai, adevărindu-se astfel prezicerea părintelui. Acolo i-a fost foarte greu. În sfânta ascultare a petrecut 6 ani, ducându-și crucea. Acum s-a izbăvit de acea ascultare și își petrece zilele de boală în liniște. Însă în timp ce-și petrecea zilele în liniște, părintele i-a repetat de câteva ori: „Vezi să nu te aleagă din nou ca egumenă!“. Noi am crezut că glumește, însă, spre surprinderea noastră, cuvintele părintelui s-au împlinit. Când începuse să-i slăbească sănătatea mai mult și împlinise 70 de ani, pe neașteptate a primit o scrisoare în care o persoană importantă dintr-o mănăstire (nu cea din Tul) a propus-o pentru locul de egumenă. Era rugată să comunice dacă e de acord sau nu cu propunerea, încredințând-o că nu va avea nici un fel de griji, iar toate acțiunile necesare hotărârii ei le îndeplinea această persoană. Sora mea, însă, a refuzat propunerea.

De acum voi vorbi despre mine. Când am primit împreună cu sora mea, la mănăstirea Belevskaia, chilia noastră, părintele, vorbind în parabole, ne-a dat de înțeles că acea chilie e șubredă, ceea ce mai târziu s-a adevărit. Însă noi, la început, nu am înțeles aluziile și obținând mijloace materiale, i-am cerut părintelui binecuvântare să o aranjăm în interior, iar în exterior să o acoperim cu cherestea și să-i punem acoperiș de tablă. Părintele nu a consimțit la aceasta, însă ne-a dat binecuvântarea să locuim în ea, așa cum este. La repetata noastră dorință, în special la nerăbdarea mea, părintele, fără tragere de inimă, a căzut de acord cu privire la lucrările menționate. În același timp ne-a dat pedeapsă severă, să nu întreprindem și să nu facem nicidecum ceva mai mult în afară de acele reparații. Această fermitate în voia mea și în ascultarea față de stareț mi-a provocat pentru toată viața mea păcătoasă muștrări de conștiință.

Această reparație ne-a costat în jur de 300 de ruble. Când sora noastră a plecat la Tul ca egumenă, noi, cu binecuvântarea starețului și a maicii noastre egumene am mers după ea. Chilia noastră am vândut-o la prețul care ni s-a oferit, astfel încât față de cât a costat reparația am ieșit în pierdere. În acest timp am avut mai multe mijloace materiale, însă în afară de ele aveam nădejde în cele viitoare. Când mijloacele materiale au început să se împutineze, am sărăcit și lipsurile se făceau cât mai simțite. Și iată cum m-au pierdut nepăsarea și încetineala cu care împlineam voia starețului. Părintele Ilarion ne binecuvântase pe mine și pe sora mea ca, în cazul morții, una să-i cedeze celelalte bunurile sale și mi-a zis ca sora mea să-mi cedeze bunurile ei. Însă eu, din nepăsare, nu i-am amintit surorii mele și am tot amânat, gândindu-mă că mai e destul timp când, deodată, pe neașteptate, sora mea a căzut bolnavă și a murit.

Astfel, culegând multe din trecut, fără să vrei îți dai seama de trecerea iremediabilă a timpului prețios de care eu, păcătoasa, din nepăsare, n-am știut să mă folosesc. Când sora mea trăia, ne-am dorit foarte mult să mergem să ne închinăm cuvioșilor lui Dumnezeu, Sfinților Tihon și Mitrofan (din Voronej) însă datorită împrejurărilor nu am putut să facem acest lucru mai înainte și pentru că nu ne-am luat rămas bun de la stareț. Mai apoi am avut posibilitatea și am găsit un vizitiu care cerea ieftin și, beneficiind de această șansă, am mers la părintele să-i cerem binecuvântare să pornim la drum. Eram pe deplin încredințate că nu ne va refuza însă, spre surprinderea noastră, părintele nu ne-a dat binecuvântare pentru drum, spunând: „Așteptați ca să faceți o călătorie mai ieftină și mai veselă“. În scurt timp așa s-a și întâmplat. Am plecat pe neașteptate în călătoria care a fost nu numai ieftină, ci aproape lipsită de cheltuieli. Astfel, pentru sfintele rugăciuni ale părintelui, în această călătorie, absolut totul ne-a încântat.

Părintele ne-a blagoslovit ca să ne întoarcem din Zadonsk iarăși pe la Optina și ne-a mângâiat foarte mult, în special pe sora mea; a fost neobișnuit de milostiv cu ea, ne-a condus până în pridvor, privind din urma noastră, până când am ieșit din vizorul lui în schit, – vai! pe drumul acela plăcut, pe care niciodată n-am mers la părinții Macarie și Ilarion (e scris în anul 1876). Foarte târziu, părintele nostru drag a venit la noi în arhondaric și, pe neașteptate, ne-a spus: „Eu am venit ca să-mi iau rămas bun de la voi!“. Când sora mea i-a mulțumit pentru toate mângâierile și milosteniile pe care părintele i le-a arătat în special ei, el a spus: „Hai, acum pregătește-te!“. S-ar putea spune că părintele ne-a explicat, însă noi două am tăcut, probabil sora mea nu a înțeles, iar eu, deși bănuiam înțelesul cuvintelor lui, din cauza ispitei, m-am temut să cer lămuriri și să mă conving. Părintele, datorită iubirii sale pământești își dorea în mod evident să ne explice că sora mea trebuia să se pregătească pentru trecerea în veșnicie

și, așteptând câțva timp, a întrebat-o din nou: „Magdalena, vei fi de acum sănătoasă?”. Ea a răspuns: „Voi fi, părinte, pentru sfintele rugăciuni ale sfinției voastre“. În acea perioadă ea a fost complet sănătoasă, însă după sosirea noastră la mănăstirea din Tul, în scurt timp s-a îmbolnăvit de tifos și a murit.

Mulți dintre noi, copiii părintelui, s-au adunat la ziua lui onomastică; toți stăteau în jurul lui; cel mai aproape dintre toți stătea o soră (maica Ilariona), care pe atunci era sănătoasă. Avusese mai demult o boală din cauza căreia i-a cerut părintelui blagoslovenie să poarte bandaj la ureche, iar părintele, cu voce tare, i-a răspuns: „De ce? Pământul acoperă tot!”. Apoi, ca și cum ar fi vorbit în general, a spus: „Anul viitor, în această zi, nu voi găsi aici pe cineva“ și privind către acea soră a adăugat: „Iată, s-ar putea spune că pomul deja e tăiat, adus și făcut coșciug“. Acestea au fost spuse pe 21 octombrie, iar în ziua de 5 septembrie sora a murit și au înhumat-o exact într-un coșciug gata pregătit.

În a noua zi de la moartea părintelui, în timpul proscomidiei, o femeie m-a întrebat: pentru cine se slujește? Când i-am răspuns că se slujește pentru starețul Ilarion, brusc a început să plângă, cu lacrimi amare. Apoi a spus că mulți ani a fost bolnavă sufletește iar „el, binefăcătorul meu, m-a vindecat“.

Au fost multe întâmplări asemănătoare, dar nu pot să mi le amintesc pe toate.

Maica Mihaela (Bolotnikova), († 28 noiembrie, anul 1889, p. 241–246).

Descoperirea către starețul Ilarion (înștiințare de sus)

O moșiereasă suferea de o zdruncinare serioasă a vieții interioare. La Moscova boala ei era considerată foarte primejdioasă, grea și aproape incurabilă. Astfel încât a fost neglijată complet, iar ea s-a întors de la Moscova într-o grea depresie. La începutul lunii august, în anul 1871 a plecat la Kiev ca să se vindece acolo, la un doctor renumit. Cei apropiați și-au exprimat înaintea starețului teama cu privire la incurabilitate și la probabilitatea ca boala ei să se sfârșească rău.

Starețul nu a respins această teamă ci, dimpotrivă, a fost oarecum îngrijorat, el însuși împărtășindu-le neliniștea. Apoi a plecat din camera de primire în chilie și a petrecut în singurătate aproape un sfert de oră. După aceea s-a întors din nou în antreu și a început să vorbească în mod categoric despre faptul că boala ei va trece și le-a spus ce va trebui să facă moșiereasa după ce se întoarce din Kiev.

Era clar că starețul, în chilie, prin rugăciune, obținuse înștiințare de sus despre faptul că boala ei se va sfârși cu bine. Într-adevăr, moșiereasa, după tratamentul din Kiev s-a îndreptat complet.

Prezicerea însănătoșirii

În săptămâna brânzei din anul 1873, când starețul era bolnav, s-a îmbolnăvit grav monahul Vasilie; în urma reumatismului acut, care s-a dezvoltat puternic, i-a înțepenit toată jumătatea stângă a trupului din creștetul capului până la extremitățile picioarelor; îi înțepenise nasul, își pierduse auzul și posibilitatea de a mișca mâna stângă și piciorul stâng. Chipul bolnavului era ca o mască: jumătate din dreapta rămăsese în starea obișnuită, iar cea din stânga se urâțise, se zbârcise și încetase să mai fie vie. Doctorul considera că starea bolnavului se află în mare primejdie.

Când boala era deja în maximă dezvoltare, starețul mi-a spus categoric (fără să-l vadă pe bolnav) că părintele Vasile se va însănătoși. Și, într-adevăr, acesta s-a îndreptat și a fost sănătos încă 80 de ani.

Dezlegarea celei sterpe

Aflându-mă odată la schitul Optina, am văzut o femeie care mi-a povestit cu venerație următorul lucru: 17 ani nu a reușit să aibă copii; împreună cu soțul ei trăiau îndestulați, însă sufereau cumplit că nu aveau copii. Astfel că a venit cu necazul ei la părintele Ilarion. El a blagoslovit-o să meargă în Zadonsk și, se pare, că și în Voronej și a adăugat: „Iar anul viitor vei veni încoace cu copilașul“. După un an, în luna mai, ea a venit la părintele cu fiul.

C. Învățăturile

Cuviosul **Ilarion** i-a învățat pe oameni mult despre suportarea jignirilor fără mânie și cu blândețe. I-a învățat să le primească cu mustrări de conștiință, ca fiind trimise de Voia lui **Dumnezeu** pentru păcatele lor, spre folosul sufletesc.

Să nu te rușinezi când părintele duhovnic îți descoperă bubele și fii pregătit să primești de la el mustrea pentru păcatele tale, ca să eviți prin ea rușinea veșnică. Biserica este pentru noi cerul pământesc unde Însuși Dumnezeu, în chip nevăzut, e prezent și îi primește pe cei care vin. De aceea, în biserică trebuie să stăm cuviincios și cu mare evlavie. Să iubim Biserica și să fim râvnitori față de ea; ea ne este mângâiere și bucurie, atât în necazuri, cât și în împliniri.

Când îi îmbărbăta pe cei aflați în necazuri, starețul adesea spunea: „dacă Dumnezeu este cu noi, cine este împotriva noastră?” (Rom. 8, 31).

Fiecare lucru să-l începem neapărat chemând în ajutor numele lui Dumnezeu. Deseori a vorbit starețul despre menținerea conștiinței curate, despre observarea atentă a gândurilor, faptelor și cuvintelor și despre pocăința pentru ele.

I-a învățat pe cei supuși să-și ducă lipsurile și neputințele cu bunăvoință. „Mustrați-vă – îi învăța starețul – și nu dați hrană propriului egoism, gândindu-vă dacă ați putea să îndurați ceea ce cereți de la ceilalți.

Dacă simți că te-a cuprins mânia, păstrează tăcerea și nu spune nimic până când nu ți se potolește inima prin rugăciune neîncetată și muștrări de conștiință.

E mai folositor pentru suflet să recunoști că ești în toate vinovat și ultimul dintre toți, decât să alergi către autojustificarea ce se naște din mândrie, căci celor mândri Dumnezeu le stă împotrivă, iar celor smeriți le dă har. Deseori starețul amintea cugetarea apostolului: „Dragostea adevărată nu se aprinde de mânie, nu gândește răul, nu se trufeste”.

VIII. CUVIOSUL STAREȚ AMBROZIE

(1812 – 1891) (10 octombrie)

*A trăi înseamnă să nu fii mâhnit,
să nu judeci pe nimeni,
să nu superi pe nimeni
și cu toți să fii respectuos.*

A. Viața

Părintele Ambrozie s-a născut la 21 noiembrie 1812, în județul Lipețk, din gubernia Tambov, în familia numeroasă a unui paracliser de la sat. În acea zi se sărbătorea hramul bisericii din sat și în jurul casei în care s-a născut băiețelul erau adunați o mulțime de țărani veniți la sărbătoare. Părintele Ambrozie spunea: “Precum m-am născut în mijlocul poporului, astfel și viețuiesc în mijlocul lui” .

Băiețelul se distingea printr-un caracter vioi și ager. Terminând școala duhovnicească de la Lipețk, el a intrat la seminarul de la Tambov. Prietenii aveau să povestească mai târziu despre înzestrarea sa: “Stătea uneori să-ți pregătești lecțiile, iar el tot alerga. Însă atunci când începea să răspundă, o făcea de parcă ar fi citit direct din carte!” După sfârșitul studiilor la seminar, Alexandru Mihailovici Grenkov (acesta era numele din lume al părintelui Ambrozie) a fost un oarecare timp învățător la o casă particulară, iar apoi profesor la școala duhovnicească de la Lipețk.

Uimitor de ager și înzestrat cu un spirit de observație foarte dezvoltat, foarte comunicativ, el a făcut cunoștință cu moravurile diferitelor pături ale societății, fapt care avea să-l ajute foarte mult în activitatea sa ulterioară de stareț. Între timp, în Grenkov are loc o ruptură. Alexandru a început să se însingureze. Ceilalți au observat că în timpul nopții mergea să se roage în livadă, iar apoi, pentru a-și ascunde și mai mult rugăciunea sa, urca în pod. Astfel, el a început să cugete la deșertăciunea a tot ce e pământesc, dorind să se dedice celor care nu trec, ci dăinuie pentru veșnicie. Chilia monahală prindea deja contur în mintea sa.

În mijlocul unor astfel de gânduri el s-a îmbolnăvit grav și a făgăduit să se facă călugăr, dacă se va tămădui. Însă vindecându-se, a ezitat să-și împlinească promisiunea și s-a îmbolnăvit din nou. Atunci el a hotărât cu tărie să-și ia

rămas bun de la lume și însănătoșindu-se, a mers spre a-i cere sfatul starețului Ilarion Troekurovski. Părintele Ilarion i-a indicat Sihăstria Optina, spunându-i: “Mergi la Optina și vei ajunge experimentat”.

Alexandru Mihailovici a plecat în taină de la Lipețk la Optina, fără să descopere nimănui intenția sa; nici măcar n-a cerut permisiunea conducerii eparhiale. Ajuns la Optina, el îi scrie arhierului de la Tambov, explicându-i cu sinceritate motivele plecării sale tainice: se temea că încercările de a-l convinge ale rudelor și cunoștințelor îl vor clătina în hotărâre a sa, și de aceea a hotărât să plece fără să dea de știre nimănui.

La Optina, părintele Ambrozie a fost primit la schit și i s-a dat o ascultare la bucătărie. Apoi a fost luat ajutor la părintele Macarie și a devenit cel mai apropiat ucenic al acestuia. Ca un om învățat ce era, părintele Ambrozie a participat la importanta muncă întreprinsă de părintele Macarie: traducerea în limba rusă și tipărirea operelor despre viața monahală a viețuitorilor din vechime ai pustiei. Pe neobservate s-a dezvoltat în părintele Ambrozie acea înălțime a duhului, acea putere a dragostei pe care atunci când a devenit stareț și-a închinat-o spre alinarea necazurilor și suferinței omenești. El s-a distins chiar de la intrarea sa în schit printr-o bunăvoință deosebită. După moartea părintelui Macarie, turma acestuia a trecut la părintele Ambrozie în liniște, fără de zguduire. Starețul a început o luptă duhovnicească neîncetată.

Părintele Ambrozie, cum a început să fie cunoscut în popor, a fost unul dintre acei stareți de la Optina la care fiecare putea să vină în clipa de apăsare sufletească și de nenorocire în viață și să-i ceară ajutor. Oamenii veneau la el auzind despre înțelepciunea lui, despre sfințenia lui, și îndeosebi despre marea bunătate cu care el întâmpina pe oricine.

A-i iubi pe cei din jur dorindu-le toată fericirea binecuvântată de Dumnezeu și a se strădui să le ofere această bucurie - aceasta a fost viața și respirația sa. Și în acest torent al dragostei, pe care părintele Ambrozie îl revărsa asupra fiecăruia dintre cei care veneau la el, se făcea simțită o mare putere, dincolo de cuvinte și fapte. Era suficient să te apropii de părintele Ambrozie pentru a simți cât de mult iubește el, și în același timp, drept răspuns la simțământului, inima celui venit se deschidea, născându-se o încredere deplină și cea mai strânsă apropiere. În ce chip apărea o astfel de relație? Este taina părintelui Ambrozie.

Astfel, oamenii veneau la părintele Ambrozie din diferite colțuri ale Rusiei și-i puneau înainte suferințele lor. El îi asculta fie stând jos, fie semi-întins pe patul său; pe toate le înțelegea mai bine decât cel care povestea, și începea să arate ce înseamnă toate acestea și cum trebuie procedat. Interlocutorul știa că în aceste clipe starețul a pătruns în totalitate în viața lui și se îngrijea de el mai mult decât își purta el însuși de grijă. Și părea că părintele Ambrozie își uită ființa sa personală, o scutură de pe sine, renunță la ea și în locul acestui “eu” alungat îl așează pe aproapele său.

La părintele Ambrozie puteai găsi răspuns lămuritor tuturor întrebărilor. Lui îi erau încredințate atât tainele cele mai ascunse ale vieții lăuntrice, cât și cele privitoare la afaceri financiare, la acțiuni comerciale, și în generala orice intenție din viață. Oamenii care nu înțelegeau nici stăreția, nici pe părintele Ambrozie, nici pe fiii lui duhovnicești, îndrăzneau să-l judece pe stareț spunând: “Treaba lui trebuie să fie sufletul, și nu diverse acțiuni. Cel care vorbește cu el despre astfel de lucruri, nu respectă religia”. Însă părintele Ambrozie înțelegea foarte bine că acolo unde se moare de foame, mai înainte de a vorbi de dreptate, trebuie să oferi pâine, dacă îți este cu putință. El însuși fiind un om cu o viață duhovnicească înaltă, care stinsese în sine toate necesitățile proprii, părintele Ambrozie merită mai mult decât oricine altul lauda lui Hristos pentru grija purtată celor nenorociți: “Flămând am fost și mi-ați dat să mănânc, însetat am fost și mi-ați dat să beau, gol am fost și m-ați îmbrăcat”. Precum putea, el slujea oamenii cu comorile dragostei, înțelepciunii, înainte-vederii, daruri de care erau pline sfaturile sale.

Oamenii temători de Dumnezeu și care căutau mântuirea, urmăreau cu atenție fiecare gest al părintelui, știind că acesta va avea nenumărate consecințe pentru viața lor interioară. Ei căutau ca fiecare pas al lor să fie binecuvântat de către duhovnicul căruia își încredințaseră voia lor.

În urma unei astfel de binecuvântări, ei aveau conștiința că această faptă e bună și folositoare, și ca urmare a acestei convingeri faptele lor erau însuflețite de curaj, tărie și perseverență, și în general, se săvârșeau în liniștea sufletului. Creștinismul are o arie de acțiune foarte vastă, cuprinzând toată diversitatea lucrărilor omenești. Prin aceasta și este mare creștinismul și se demonstrează izvorullui dumnezeiesc, prin faptul că e atotcuprinzător. Creștinismul, prin aria sa largă de acțiune, binecuvântează munca învățătorului, ostașului, medicului, savantului, judecătorului, negustorului, scriitorului, slugii, funcționarului, meșteșugarului, avocatului, simplului muncitor, pictorului. El proclamă drept sfântă orice muncă cinstită și învață cum poate fi aceasta împlinită mai bine, după cuviință. Același lucru îl învață și părintele Ambrozie.

Dacă se apropiau de el oameni și povesteau că familiile lor sunt în necaz și se gândeau cum să-și procure cele necesare, părintele Ambrozie nu spunea: “Nu e treaba mea, mă preocup doar de suflete”. El începea să ardă în totalitate de aceeași dorință, asculta toate propunerile, întreba, întărea sau completa ceea ce fusese hotărât, sau propunea el însuși ceva. Și tot ceea ce binecuvânta părintele Ambrozie nu putea să nu reușească, pentru că lui îi erau descoperite toate. Această uriașă compătimire, capacitatea harică de a primi amarul străin și nevoile aproapei explică marea importanță pe care o avea părintele Ambrozie pentru cei care îl cunosteau.

În mijlocul răcelii și indiferenței unanime și în general în mijlocul lipsei de interes a oamenilor pentru a vedea și a simți mai departe de propria persoană, viața multora este grea. Simți nevoia de un om căruia ai putea să-i spui tot ceea ce-ți neliniștește și-ți împovărează sufletul, căruia ai putea să-i descoperi toate gândurile și speranțele, să-i încredințezi orice taină, pentru ca să-ți fie mai ușor și să fii mai fericit. Și e de trebuință ca acest simțământ să fie împărtășit... E nevoie să ai parte în viață de o privire compătimitoare, de un cuvânt blând, e necesar să conștientizezi faptul că ești iubit și ți se dă crezare, simți nevoia de ceea ce se găsește foarte rar în lume, și anume o inimă atentă. O astfel de inimă se zbătea în părintele Ambrozie. El știa că totul în viață are un preț și urmări. N-a existat nici o întrebare la care el să nu fi răspuns cu sentimentul neschimbat al binelui și compătimirii.

Înțelegerea desăvârșită a oamenilor, știința de a privi lucrurile din punctul de vedere al celui din fața ta, provenea din acea uriașă dragoste pe care o purta starețul în el. În clipa în care oamenii i se adresau, el se identifica cu ei, lua asupra sa toate cele ale lor, toată povara, durerea, suferința, iar în schimbul nedumeririlor lor le dăruia cuvântul său înainte-văzător. Chiar și între oamenii simpli, unde există iubire lucrurile se înțeleg ușor. Dragostea care îl însuflețea pe părintele Ambrozie a fost cea poruncită de Hristos. Ea se deosebește foarte mult de acel sentiment cunoscut în lume. În ea nu există mai puțină poezie, e la fel de mișcătoare, însă e mai cuprinzătoare, mai pură și nețărmată. Principala ei caracteristică este că oferă totul și nu cere nimic în schimb. În clipa în care e nevoie de ea, e gata să facă cele mai mari jertfe de sine, iar în momentul în care suferința se va mai diminua, ea se îndepărtează în tăcere și se duce acolo unde e o altă suferință. Apostolul a spus: “dragostea nu caută ale sale”, adică nici cele carei aparțin pe drept, de exemplu, încrederea, recunoștința. Astfel a fost și starețul...

El îl iubea cu o dragoste nemărginită pe cel care venea la dânsul, dăruindu-i tot ceea ce putea, fără a se gândi la sine însuși. Părea că nu-i trece nici măcar prin gând că face ceva pentru care ar putea primi recunoștință. Săvârșindu-și treaba, îndrumându-l pe cel în nevoie, el se liniștea. Erau și oameni care nu-i dădeau ascultare și făceau totul după voia lor: nu ieșea bine, se întorceau din nou la stareț și-i spuneau: “Ați spus să procedăm astfel, noi însă am făcut după voia noastră. Ce să facem acum?” Starețul n-a spus niciodată că o astfel de încredere este jignitoare, ci îi era milă de ei că a ieșit atât de rău și le dădea un nou sfat. Putea-i să răspunzi grijii sale în cel mai nepotrivit chip și totuși să simți participarea lui cea mai caldă.

În lume, oamenii sunt iubiți fie pentru că sunt utili sau plăcuți, fie pentru ei înșiși. Părintele Ambrozie îi iubea pentru că sufereau, pentru că erau păcătoși, îi iubea și pe cei neplăcuți oamenilor, îi iubea pentru ei înșiși... O călugăriță neplăcută îl supăra mult. L-au întrebat cum de o suportă. El a răspuns cu o privire uimită: “Dacă aici, când mă străduiesc să o liniștesc îi este totuși atât de greu, cum se va simți dacă o vor certa! Cum să nu o rabzi?”.

Dragostea părintelui Ambrozie era nedespărțită de credința sa. El credea în om cu tărie, fără ezitare, credea în chipul lui dumnezeiesc. Chiar și acolo unde era cea mai mare deformare omenească: unde acea scânteie dumnezeiască era situată foarte departe de Dumnezeu, și pe aceasta o cinstea părintele Ambrozie. Oricât de întinat ar fi fost cel care vorbea cu el, cuvântul starețului lucra cu putere, pentru că îi oferea păcătosului conștiința că îl privește de la egal la egal, că el nu este pierdut definitiv și poate să renască. Chiar și celor mai mari păcătoși starețul le insufla nădejde, curaj și încredere că și ei pot pași pe o nouă cale. Având o astfel de atitudine față de oameni, aceștia nu-i puteau răsplăti starețului cu o dragoste asemănătoare, nu pentru că n-ar fi voit, ci din pricina nedesăvârșirii lor.

Starețului îi erau toate descoperite. Dacă observa că oamenii sunt cu totul indiferenți, se străduia să termine vorba rapid cu ei, într-un mod politicos. Asemenea oameni spuneau despre el că este “un călugăr foarte deștept”; și în general nu a existat nici un om care să-l fi văzut și să nu fi simțit stimă față de el. Însă uneori această neîncredere se risipea deodată și făcea loc simțământelor călduroase.

Aria de acțiune a starețului era foarte întinsă. Chiar și oamenii care nu vedeau în părintele Ambrozie ceea ce era în el, nu puteau să nu recunoască însemnătatea sa... Dacă ar fi să evaluăm acea activitate pe

care o săvârșea părintele Ambrozie, vom înțelege că până și cele mai mari eforturi omenești n-ar fi fost suficiente pentru împlinirea ei. Gândul despre prezența harului se impune de la sine. E nevoie să înțelegi ce anume făcea părintele Ambrozie. De dimineață până seara veneau la el oameni cu cele mai arzătoare probleme, pe care el și le însușea, cu care viețuia în timpul discuției. El cuprindea cu înțelepciune miezul problemei, o lămurea și răspundea foarte la obiect. Pe parcursul celor 10-15 minute de discuție nu se rezolva doar o simplă problemă, ci în acest timp părintele Ambrozie îl cuprindea în inima sa pe om în întregime, cu toate dorințele sale, cu toată lumea sa exterioară și interioară. Din cuvintele și indicațiile sale se vedea că îl iubește nu doar pe omul cu care discută, ci și pe toți cei pe care-i iubea acel om, viața sa, lucrurile sale. Propunând o cale de rezolvare a problemei, părintele Ambrozie avea în vedere nu doar o oarecare acțiune singulară. El vedea fiecare pas cu toate consecințele lui, atât pentru omul respectiv, cât și pentru alții, pentru toate laturile vieții cu care această problemă se unea în vreun oarecare fel... Iar astfel de probleme îi erau aduse înainte spre rezolvare zilnic de câteva zeci de oameni, fără a pune la socoteală mulțimea monahilor și cele 30-40 de scrisori, care soseau și se expediau în fiecare zi. Cu o astfel de muncă uriașă, care a continuat zi de zi timp de treizeci de ani, în această mreață neterminată a celor mai încurcate probleme, a celor mai deznădăjduite situații de viață, a nu greși niciodată, a nu spune niciodată: “Nu știu ce să zic, nu mă pricep”, nu putea fi doar rodul unei capacități omenești. Starețul nu vorbea de la sine, ci inspirat fiind de Dumnezeu, se observa uneori că el își ia răspunsul de undeva din afară. Cuvântului nu era doar cuvântul unui stareț experimentat, era un cuvânt cu putere multă, întemeiată pe apropierea de Dumnezeu, care i-a dat cunoaștere dumnezeiască.

Cineva a observat pe bună dreptate că e puțin probabil să găsești în zilele noastre un asemenea dar al discernământului precum îl avea părintele Ambrozie. Acesta e capacitatea de a da oricărei probleme rezolvarea cuvenită, oricărei împrejurări evaluarea corectă, să-i determini cursul, însemnătatea, dezvoltarea ulterioară. Discernământul este arma neprețuită pentru rezolvarea problemelor privitoare la viața interioară și exterioară, și la comportament. Bazându-se pe discernământul duhovnicesc, părintele Ambrozie considera a fi pierzător pentru unii ceea ce pentru alții tot el considera a fi necesar. Darul dumnezeiesc îi oferea acea arie vastă a cunoștințelor prin care el se distingea.

Multe se istoriseau despre înainte-vederea părintelui Ambrozie. El se străduia să ascundă de oameni acest dar și nu și-a făcut din prezicere un obicei. Însă din sfaturile pe care le dădea, acest dar se descoperea în toată măreția sa. Înaintea starețului lucrurile erau ca și descoperite.

Putea să vină la el un om necunoscut și să tacă, el însă îi cunoștea viața și împrejurările care l-au marcat, starea sa sufletească și de ce a venit respectivul. Din întrebările și răspunsurile pe care le puneă părintele Ambrozie, omul atent putea cunoaște că starețul le știe pe toate. Uneori, din cauza caracterului vioi, această înainte-vedere se vădea, fapt care-l făcea pe stareț să se sfiască. Odată a venit la el un bărbat cu mâna bandajată și a început să se plângă că nu o poate nicicum vindeca. În “căsuța” starețului erau prezenți un călugăr și câțiva mireni. N-a reușit acesta să adauge: “Tot mă doare, mă doare foarte tare”, când starețul l-a întrerupt: “Și va continua să te doară, de ce ai supărat-o pe mama ta?” Însă deodată s-a sfiit și a continuat: “Te porți bine, ești un fiu bun? N-ai supărat oare pe nimeni?”

Înainte-vederea starețului se descoperea îndeosebi cu ocazia așa numitelor binecuvântări generale. Starețul trecea pe lângă oamenii care-i așteptau binecuvântarea, îi privea cu atenție, iar unora le spunea câteva cuvinte. Adeseori, adresându-se tuturor, el povestea ceva ce constituia gândul ascuns al unei anume persoane prezente. Era metoda minunată a starețului de a discuta cu fiii săi duhovnicești lucrurile pe care ei nici măcar încă nu i le spusese. Părintele Ambrozie cunoștea nu doar sentimentele celor care se aflau înaintea sa, el cunoștea și gândurile celor care veneau la dânsul pentru întâia oară. Când era înștiințat că a venit un oarecare om, starețul știa deja dacă respectivul a fost adus de necesitate sau a venit din curiozitate, dacă trebuie să-l primească mai repede sau să-l smerească prin așteptare. Cel care era atent la sine observa că cu cât mai grea era povara cu care venea la stareț, cu atât mai binevoitoare era primirea, chiar și atunci când era întuneric și nu se vedea expresia feței celui venit.

După cum își tănuia darul înainte-vederii, părintele Ambrozie își ascundea de asemeni și darul vindecării. El avea obiceiul să-l trimită pe cel bolnav să se scalde în fântâna tămăduitoare din pustiul Tihon, îndepărtând în acest fel de la sine slava de tămăduitor. Doar prin acțiunea harului poate fi explicată acea putere caracteristică părintelui Ambrozie de a purta suferințele nenumărate. Oamenii veneau la el din toate părțile pentru a-i încredința lui aceste poveri și a-și ușura sufletele. El îi primea fără murmur, le primea poverile nu ca pe unele străine, ci ca pe ale sale proprii, le retrăia ca pe ale sale... Părintele Ambrozie era întărit mereu de o putere nevăzută, astfel încât în orice

clipă putea lua asupra sa o nouă sarcină... Starețul își șoptea uneori mustrarea: “Am fost strict la începutul stăreției mele, iar acum am devenit slab. Oamenii sunt cuprinși de atâta patimi, de atâtea patimi”. Și în aceste clipe de tristețe își încredința povara sa lui Dumnezeu și primea puteri noi. Dumnezeu, care l-a așezat în mijlocul suferințelor omenești pentru a le ușura, era totdeauna împreună cu el; și tocmai de acea părintele Ambrozie putea să-i mângâie pe cei aflați în suferințe, pentru că era mijlocitor între oameni și acea Cruce a lui Hristos, pe care în vecii vecilor au fost dezlegate suferințele noastre, și pe care petrece nesfârșita putere a compătimirii dumnezeiești.

“Sunt slab”, spunea părintele despre stăreția sa, însă aceasta nu era slăbiciune, ci îngăduință, întemeiată pe credința în menirea dumnezeiască a sufletului și pe dragoste... El știa că până și sufletul care a cunoscut cele mai mari căderi nu a pierdut capacitatea de a ajunge pe culmile nevoiței ascetice, că sunt persoane care își răscumpără greșelile din trecut printr-o mare pocăință. El știa că există oameni care chiar dacă se prăbușesc în adâncimea păcatului, se ridică totuși și se înalță și petrec într-o continuă luptă împotriva păcatului; și chiar dacă sunt uneori învinși, nu-și pierd nădejdea și nu cedează, purtând războiul duhovnicesc până la sfârșit. Unii ca aceștia merită mai mult decât oamenii obișnuiți, care nu sunt nici buni și nici răi, despre care este spus: “Nu ești nici rece, nici fierbinte și de aceea te voi vărsa din gura Mea”.

Pentru a înțelege mai bine de ce era atât de scump starețul în ochii fiilor săi duhovnicești, trebuie să descriem și alte laturi ale ființei lui. Smerenia părintelui era atât de mare, încât îi făcea pe alții să uite despre acea mare apariție pe care o reprezenta părintele Ambrozie. Despre oamenii care îi făcuseră mult rău, starețul vorbea cu cea mai sinceră compătimire și, bineînțeles, nu credea că prin aceasta face o mare faptă. Nici lipsa de încredere, nici jignirile nu puteau înăbuși în el dragostea fierbinte și grija pentru fiecare om. Atunci când altcineva chiar și fără voie s-ar fi tulburat, el glumea. Odată, în prezența poporului, o oarecare femeie simplă, o țigancă cred, i-a strigat: “Părinte, părinte, nu-mi ghiciți și mie!” Părintele Ambrozie i-a răspuns: “Și cărțile le-ai adus?” “Nu, n-am cărți”. “Ei, cum vrei să-ți ghicesc fără cărți?”

Milostivirea lui nu avea margini. El însuși respecta și îi sfătuia și pe ceilalți să respecte următoarea regulă: pe nimeni și niciodată să nu refuzi; și pe nimeni nu l-a refuzat. Prin mâinile sale au trecut o mulțime de bani, jertfiți de fiii săi duhovnicești, și acești bani se împărțiau cu o rapiditate uimitoare. Cu acești bani s-a construit și s-a întreținut Mănăstirea Samordino cu obștea sa mai mare de cinci sute de monahii, precum și spitalele mari ale mănăstirii. Din acești bani, zeci, sute și mii erau dați sub formă de cadou, împrumut fără restituire și pur și simplu ajutor tuturor celor care cereau, iar adeseori și celor care nu cereau, însă care aveau nevoie.

Adeseori aveau loc discuții. Părintele stătea întins pe pat și căuta bani, iar cel care cerea insistă să i se dea chiar în acel moment. Părintele îl chema la el pe ucenicul care-l ajuta: “Ia vezi, cred că ne-a mai rămas pe undeva o rublă, caut-o...” “Dacă n-ați fi poruncit să o dau ieri, ar fi rămas, acum însă sigur că nu mai sunt bani. Împărțiți totul, iar muncitorii cer salariu, cu ce-i vom plăti?”. Pentru a-l liniști pe ajutorul său din chilie, Părintele clătina din cap, căindu-se. Rubla era căutată de undeva, iar în scurt timp pe numele ieromonahului Ambrozie venea un aviz de la poșta din Kozelsk... erau plătiți muncitorii, și de la aceeași poștă veneau ajutoare către toți cei aflați în nevoie. Una dintre ultimele jertfe ale părintelui a constat într-o mare sumă de bani dată celor care sufereau de foame.

Părintele Ambrozie avea în sânge lucrarea creatoare. Îi învața adeseori pe oameni să facă un oarecare lucru, iar atunci când veneau la el pentru binecuvântare în acest sens oameni cinstiți, el începea cu caldura să discute și să-și propună sfaturile. Iubea oamenii vioi, ageri la minte, care respectau cuvintele “tu însuși să nu greșești”, și le dădea binecuvântare, iar cu aceasta aprindea credința în reușita celor mai curajoase încercări. Starețul era și foarte inventiv, în sensul că stia cum să procedeze spre a depăși dificultățile ivite, iar înarmat cu darul înainte-vederii, distrugea toate piedicile ce păreau de netrecut: Atunci când oamenii i se adresau cuprinși de deznădejde, implorându-l să-i învețe cum să procedeze, el nu spunea: “Nu știu ce să vă spun, nu cunosc”, ci le arăta cum și ce trebuie făcut. E un prilej de smerenie să-ți amintești ce minte luminată avea starețul și ce lucruri știa să inventeze pentru fiii săi duhovnicești începând de la cele mai dificile și până la obiecte de uz casnic. Ne rămâne cu totul neînțeles cum dobânda părintele Ambrozie acele cunoștințe adânci din toate domeniile de activitate umană, de care dispunea; nu era nici o problemă la care părintele Ambrozie n-ar fi putut da un răspuns temeinic.

Ziua starețului începea la ora 4-5 dimineața. La această oră el îi chema pe ucenicii săi de chilie, și se citea pravila de dimineață. Ea continua mai bine de două ore. Apoi, ucenicii de chilie ai starețului plecau și părintele rămânea singur. Cât timp folosea pentru somn nu se cunoaște, însă, din exemplele altor asceți, se poate presupune că din cele

patru ore care-i mai rămâneau, majoritatea timpului și-o dedica rugăciunii. Probabil că în orele de dimineață pe care le petrecea singur, el se pregătea pentru marea sa slujire din ziua care începea și căuta la Dumnezeu putere. Aceasta se vedește din următorul exemplu.

O. dată Starețul le-a stabilit încă de cu seară unor soți, care aveau o problemă importantă, să vină la el la o oră când părintele încă nu începea primirea vizitatorilor. Ei au intrat. Părintele Ambrozie stătea pe pat, îmbrăcat în haine albe, având în mână șiragul de mătăanii. Fața îi era transfigurată. O sclipire nepământească îl acoperea, și totul în chilie era plin de o oarecare bucurie de sărbătoare. Cei care au venit au fost foarte emoționați, fiind cuprinși de o bucurie de nespus. Nu puteau spune nici un cuvânt și au stat mult timp, nemișcați și contemplând chipul părintelui Ambrozie. Împrejur era liniște și părintele tăcea. Ei s-au apropiat pentru binecuvântare, el i-a însemnat în tăcere cu semnul Sfintei Cruci; au privit încă o dată această priveliște, pentru a o păstra pentru totdeauna în inima lor; cu aceeași față transfigurată, părintele Ambrozie a rămas adâncit în contemplație. Soții au ieșit cuprinși de evlavie, fără să deranjeze prin vreun cuvânt această sfințenie.

De la ora nouă au început vizitele. Părintele locuia la schit, într-o căsuță mică, construită lângă curte, astfel încât din colțul exterior puteau intra și femeile. De la Optina până la schit se întindea o cărare largă, de aproximativ 150 de stânjani lungime, înconjurată de pini înalți... La Optina, omul fără să vrea se privește pe sine însuși și se smerește, își amintește fărădelegile sale și se cutremură. Neînsemnate ți se par a fi toate grijile lumești, și vrei atât de mult să le uiți și să te îndepărtezi cât mai departe de toate acestea.... Iar pini înalți se ridică la mare înălțime și stau încremeniți în contemplarea cerului și tainelor lui. Și dacă e să privești spre spațiul fără sfârșit de unde asupra întregii lumi se revarsă raze de viață făcătoare, vei înțelege unde să mergi, spre ce să aspiri. Între acești copaci e așezat schitul de la Optina. El este așezat într-o livadă foarte mare; la mijloc e o biserică de lemn, mai degrabă un lăcaș de rugăciune. Pe alocuri cresc pini, întreg schitul fiind presărat în cea mai mare parte de meri; printre copaci sunt construite căsuțe simple; vara, locul e plin de flori frumos mirositoare. ...Aici se adunau oamenii cărora părintele le era de neînlocuit.

De la ora nouă veneau călugării, unii mulțumindu-se cu binecuvântarea generală, alții având nevoie de o discuție aparte. După ei, câte unul, veneau mirenii, unii loviți de o suferință sufletească, alții cu păcate mari, unul cu nenorocirea sa, altul cu o nedumerire, unii cuprinși de bucurie, alții de durere. Toți erau întâmpinați cu aceeași mare dragoste și purtare de grijă. Primirea se prelungea până la prânz. În jurul orei 14, părintelui i se aducea o oarecare mâncare densă, el lua câteva linguri; apoi mai încerca cu furculița un alt fel de mâncare. Aceasta însemna că părintele a luat prânzul.

După masă rămâne a singur pentru vreo oră și jumătate, însă probabil că nu dormea, pentru că nu observa dacă împrejur era gălăgie, îl deranjau doar discuțiile. Apoi se citea Vecernia, și reîncepeau vizitele ce durau până seara în jurul orei 23 se săvârșea lungă pravilă de seară, și nu mai devreme de miezul nopții starețul rămânea singur.

Părintele Ambrozie nu iubea să se roage când era privit. Ucenicul de chilie și care citea pravila trebuia să stea într-o cameră alăturată. Odată un călugăr din schit s-a decis să se apropie de părintele în acest timp. Se citea Canonul de rugăciune către Născătoarea de Dumnezeu. Ochii părintelui Ambrozie erau ațintiți spre cer, fața îi strălucea de bucurie; o strălucire atât de intensă se odihnea peste el, încât călugărul n-a putut s-o suporte. Singura dată când părintele evita poporul era în ajunul zilei când se împărtășea și în ziua respectivă.

Între orele închinat vizitatorilor, găsea timp pentru citirea scristolrilor și așternerea în scris a răspunsurilor. În fiecare zi veneau treizeci-patruzeci de scrisori. Părintele lua teancul cu scrisori în mână și fără să le deschidă le sorta, stabilind care sunt urgente, care dintre ele pot să mai aștepte; sau alteori scrisorile erau așezate pe dușumea înaintea sa și el arăta cu un băț care să i se dea. Să scrie răspunsurile singur nu putea. El le dicta. Aceste scrisori smerite ale "mult păcătosului ieromonah Ambrozie" purtau mângâiere dumnezeiască în multe părți ale lumii, manifestând din depărtare aceeași înțelepciune, aceeași înainte-vedere...

Părintele Ambrozie suferea de mult timp din cauza picioarelor bolnave. Uneori, pentru vreo zece minute, el ieșea din chilia sa și, aplecându-se, sprijinindu-se în cârja sa, umbla pe alee. Cea mai mare parte a zilei însă o petrecea stând semi-întins în pat. Arareori, vara, mergea pentru vreo două zile în adâncul pădurii, la vreo șapte vers te de Optina, unde era situată o casă mare, însă oamenii îl găseau și acolo. La o astfel de casă, cu numele de Rudново, mergea părintele și de la Șamordino. Astfel se nevoia marele stareț, și Domnul trimitea semne despre dreptul Său.

Părintele Ambrozie a ieșit odată vara la popor pentru binecuvântarea generală și deodată în mulțime s-a auzit un strigăt înfiorător: “El, el!” Când l-a văzut pe bărbatul care striga, părintele l-a cunoscut, însă nu mai putea face nimic. Acest om își căutase mult timp rostul, deja nu mai știa ce să facă, și a fost cuprins de deznădejde. Într-o noapte, în timpul somnului, el a văzut un pelerin cu părul cărunț, îmbrăcat în haine monahale, cu o cârjă, cu capul acoperit: doar că nu era acoperit cu praf, toate hainele îi erau curate. Pelerinul i-a spus cu o voce blândă: “Mergi la pustiul Optina, acolo viețuiește un stareț hlând, el te va ajuta!” Omul a plecat și atunci când l-a văzut pentru prima dată pe părintele Ambrozie, l-a recunoscut în persoana sa pe acel pelerin.

Atingând o măsură atât de înaltă a harului, părintele Ambrozie rămânea același om smerit, simplu, binevoitor. Avea dezvoltată la maxim acea aptitudine numită tact și dădea fiecăruia ceea ce căuta și ce avea nevoie. Părintele atrăgea în mod special prin siguranța că te va apăra și nu va lăsa să fii supărat. În pofida înainte-vederii sale, se înfricoșa să-l demaște pe cineva înaintea oamenilor și cu aceeași bunăvoință îi primea pe un om drept și pe un groaznic păcătos. De aceea, fiilor duhovnicești ai părintelui nu li se putea naște niciodată îndoiala: “Cum să mă înfățișez înaintea lui, după ce am procedat în acest fel?”, îndoială pierzătoare, care te îndepărtează atât de mult de pocăință! Nu prin înfricoșare, ci cu dragoste știa părintele să-i călăuzească pe oameni spre îndreptare și știa să inspire credința că nu-i totul pierdut și se poate “să-l birui pe vrăjmaș”.

Atunci când oamenii care-l cunoșteau pe părintele intrau la el cu suferințele și greutățile lor, deodată totul devenea ușor și liniștit. Totul se clarifica și devenea nespus de luminos, pentru că în prezența luminii este imposibil să existe întuneric. Și părintele posedă... adevărata știință de a înțelege viața, începuturile și scopul ei, știința de a discerne orice întâmplare apărută și de a-i atribui un preț. Într-un cuvânt, darul discernământului era marea sa comoară.

Starețul avea o statură mijlocie, era foarte evlavios, purta un caftan negru călduros din vată, și o căciulă-preotească neagră, călduroasă. Se sprijinea în cârje, asta în cazul în care se ridica din pat, pe care stătea totdeauna semi-culcat, chiar și în timpul vizitelor. În tinerețe avea o față frumoasă și, precum se vede din portretele sale, foarte gânditoare. Cu cât înainta însă în vârstă, fața îi devenea mai blândă și mai plină de bucurie în prezența oamenilor. Părintele nu poate fi imaginat fără zâmbetul său prin care totul devenea deodată vesel, călduros și bun fără privirea sa plină de grijă, din care înțelegeai că în curând îți va spune ceva foarte bun... Din cauza firii sale pline de voieșie, expresia feței părintelui se schimba neconștient. El privea pe cel dinaintea sa cu blândețe, uneori râdea însuflețit împreună cu el, cu un râs tânăr, alteori îl compătimea cu veselie. Dacă era mulțumit înclina încet capul, dacă istorisea ceva trist, se adâncea pentru o clipă în cugetare; atunci când starețul voia să îi spună cum să procedeze, începea să dea energie din cap, îl privea atent și cu înțelepciune și îi explica detaliat, privindu-l dacă înțelege, cum să își aranjeze treburile. În tot timpul discuției, ochii negri ai părintelui priveau cu atenție la cel dinaintea sa. Simțea că acești ochi văd totul, tot ce ai făcut, ce este bine sau rău și te bucura faptul că în tine nu rămâne pentru dânsul nici o taină. Părintele vorbea încet, iar în ultimele luni adeseori grația în șoaptă. Pentru a ne închipui măcar puțin nevoiața părintelui Ambrozie, trebuie înțeles ce efort în semna pentru el să vorbească mai bine de 12 ore pe zi, când din cauza oboselii limba refuza să acționeze, vocea trecea în șoaptă, iar cuvintele ieșeau cu greutate, abia spuse. Nu puteai privi liniștit atunci când vedeai cum starețul, extrem de extenuat, cu capul căzut pe perne și limba ce abia se mai mișca, se străduia să se ridice și să discute în amănunt lucrurile care îi frământau pe cei care veneau la el. În general, oricât de ocupat ar fi fost părintele, dacă venea cineva la el cu o oarecare treabă importantă, puteai fi sigur că nu-și va economisi timpul și, până când treaba nu se va rezolva, cel venit nu va simți că trebuie să plece.

Nimic nu se poate compara cu acea bucurie pe care o simțeau copiii părintelui Ambrozie atunci când îl întâlneau după o despărțire îndelungată. Erau clipe care nu pot fi descrise, ci trebuie să le reținem. După zilele petrecute cu părintele, oamenii se întorceau în lume întăriți și iluminați, iar ceea ce e mai important, totul devenea clar și simplu. În lumina dreptății lui Hristos, în care trăia și în care propovăduia părintele Amhrozie, nu mai există îndoieli și viața toată e clară, toate vicleniile dispar și dispar de la sine. “Viețuiește mai simplu, viețuiește mai simplu”, adică viețuiește cu Dumnezeu, era unul dintre sfaturile îndrăgite ale starețului. După discuțiile de la Optina, lumea apărea în toată goliciunea ei, acea lume unde opiniile sunt atât de limilate, unde inimile sunt atât de împietrite, unde sunt atât de multe cuvinte și atât de puține fapte... și pretutindeni e minciună și deșertăciune, acea lume unde multă vorbire este numită înțelepciune și unde părintele Ambrozie a trecut neobservat, în sfârșit, acea lume pentru care ți-e frică și ți-e milă. Și în această viață tristă, în acest torent întunecat în care se adâncesc oamenii fără dragoste și credință, între desfigurări jalnice, apărea în amintire în luminoyitatea sfințeniei chipul părintelui Ambrozie. Spre acest chip îți duceai toate simțămintele, voiai să-l vezi și să te odihnești.

Începe ultima perioadă din viața starețului. În vara anului 1890, el s-a mutat la Șamordino. Toamna, părintele a intenționat de câteva ori să se întoarcă, însă de fiecare dată puterile i se sfârșeau. Probabil că aceasta na voia lui Dumnezeu, ca părintele să-și dea ultima suflare în brațele “copilului” său drag, Șamordino. Spre sfârșitul iernii anului 1891, părintele Ambrozie a slăbit foarte mult, însă primăvara puterile parcă i s-au întors. Toamna târziu, situația s-a înrăutățit iarăși. Vizitatorii vedeau cum uneori starețul stătea extenuat de oboseală, capul îi cădea fără putere înapoi, limba abia mai putea să pronunțe răspunsul și îndrumarea; abia auzită, șoapta neclară ieșea din piept, iar el se tot jertfea, nerefuzând pe nimeni. În acest timp, starețul spunea cuvinte oarecum ciudate, care aveau să se adeverească mai apoi, după ce starețul a murit, cuvinte prin care își prezicea împrejurările morții sale. De mai mult timp, arhiereul de la Kaluga îi cerea starețului să se întoarcă la Optina. Ce putea să-i răspundă starețul, în afară de ceea ce le spunea și altora, și anume că a rămas la Șamordino din cauza voii aparte a lui Dumnezeu. Când îi spuneau că pot să-l ducă la Optina cu de-a sila, el spunea: “Știu că nu voi ajunge la Optina; dacă mă vor duce de aici, voi muri pe drum”

Toată vara a fost așteptată la Șamordino venirea arhiereului.

- Cum să-l întâmpinăm pe Vlădica? îl întrebau maicile pe stareț.

- Nu noi pe el, ci el ne va întâmpina, răspundea starețul.

- Ce să-i cântăm Vlădicăi?

- Îi vom cânta Aliluia, răspundea starețul.

- Părinte, despre multe vă va întreba Vlădica.

- Vom vorbi cu el încet, nimeni nu va auzi.

Atunci când unul dintre monahii apropiați starețului a declarat că vlădica va sosi în curând, starețul, care-l primea totdeauna pe arhiereu în chilie, a spus de această dată: “Ei bine, mergi la biserică și pregătește-mi locul unde voi sta”.

De la 21 septembrie, starețul a rămas fără puteri; a apărut o slăbiciune extremă, manifestată prin pierderea auzului și vederii, precum și o durere intensă în zona urechilor, feței, capului și în tot trupul. Apoi, câteva zile i-a fost mai bine, însă surzenia continua, și întrebările i se scriau pe o foaie mare de hârtie, iar el răspundea glăsuind. În data de 6 octombrie, situația s-a înrăutățit. În fiecare clipă putea veni sfârșitul. Starețului i s-a slujit Sfântul Maslu, iar la 9 octombrie a fost împărtășit de ucenicul și urmașul său, părintele Iosif. În acea zi, a venit să-și ia rămas bun de la stareț și egumenul de la Optina, părintele Isaac. Văzând starea starețului, el a început să plângă. Părintele, văzându-l, a ridicat mâna și și-a scos fesul.

Părintele spunea adeseori: “Iată, toată viața mea am fost în mijlocul poporului, astfel voi și muri”. Așa s-a și întâmplat.

În dimineața de joi, 10 octombrie, puterile l-au părăsit. Stătea întins fără răsuflare. Buzele nu i se mai mișcau. Părintele Iosif a plecat la schitul de la Optina, pentru a aduce hainele pregătite de către stareț pentru înmormântarea sa, între acestea fiind și cămașa părintelui Macarie, pe care părintele Ambrozie făcuse propria inscripție: “după moartea mea să mă îmbrăcați neapărat cu ea”. La ora unsprezece s-a citit canonul Macii Domnului la ieșirea sufletului. Când au citit rugăciunea la ieșirea sufletului, starețul a început să-și dea duhul. A oftat puternic de două ori, apoi a ridicat mâna dreaptă, a așezat-o pentru însemnarea cu semnul Sfintei Cruci, a dus-o până la frunte, apoi la piept, la umărul drept și, ducându-o până la cel stâng, a lovit cu putere umărul; iar atunci respirația a încetat. Apoi a mai respirat (oftat) pentru ultima dată. Era exact ora unsprezece și jumătate zma.

Mult timp toți cei dimprejur au stat înlemniți. Chipul starețului era strălucitor și liniștit, fiind iluminat de un zâmbet nepământesc. Chiar în clipa adormirii starețului, episcopul Vitalie a ieșit din Kaluga spre a merge la Șamordino și a fost adânc uimit, primind în drum știrea despre sfârșitul starețului. Durerea de la Șamordino nu poate fi descrisă în cuvinte. Maicile nu se îndepărtau de trupul învățătorului lor. La rugămințile lor fierbinți, când starețul stătea deja în sicriu, a fost cusut un acoperământ mare, care a acoperit fața celui adormit. Fața îi era minunată, luminoasă, cu expresia salutului, după despărțirea îndelungată de dragii lui copii. Din cauza arderii lumânărilor și înghesuielii, pe fața luminoasă a starețului se puteau vedea chiar și stropii de sudoare, ca și când ar fi fost viu. În data de 12, sicriul a fost dus din clădirea în care adormise starețul, la biserică. Între Optina și Șamordino s-a iscat o controversă cu privire la locul unde urma să fie înmormântat starețul. Disputa a fost rezolvată de Sfântul Sinod, care a indicat Optina ca loc de înmormântare.

De pretutindeni s-au adunat persoane din toate păturile sociale. În total la Șamordino s-au adunat până la opt mii de persoane. Panihidele erau slujite la dorința poporului zi și noapte. Poporul aducea baticuri, bucăți de pânză, rugând să fie atinse de trupul starețului, și ie primea înapoi ca pe niște sfințenii. La data de 13 octombrie a venit Prea Sfințitul și s-a îndreptat direct în biserică, unde în acest timp se cânta Ajilua, Alilua, Alilua, fapt despre care vorbea starețul: “Îi vom cânta Vlădicăi: Alilua”. ‘ După Liturghie, săvârșită de către arhiereu și cuvântările de înmormântare, a început slujba festivă: Maicile și-au luat rămas bun până spre ora trei.

La 14 octombrie a avut loc mutarea trupului la Optina. Timpul nu a fost prielnic. Vântul rece de toamnă îi străpungea pe călători, iar ploaia neîncetată a transformat pământul într-o mocirlă. Pe tot parcursul drumului, sicriul, condus de mii de persoane, a fost dus pe mâini.

Adeseori se opreau pentru oficierea Litiei, însă spre sfârșit, când a început să plouă foarte tare, Litiile erau oficiate fără oprire, din mers. În satele întâlnite în drum, însoțiți de dangătele clopotelor, preoții înveșmântați ieșeau din biserici cu heruvimi și icoane, sătenii se închinau înaintea sicriului și se alăturau procesiunii. S-a observat că, în pofida ploii și a vântului puternic, lumânările care înconjurau sicriul starețului nu s-au stins pe tot parcursul drumului.

Când procesiunea s-a apropiat de Optina, începuse deja să se întunece. În întâmpinarea sicriului a ieșit tot clerul orașului Kozelisk, împreună cu locuitorii. Asemănător unui nor negru plutea spre mânăstire procesiunea. Mult deasupra capului se vedea sicriul, de parcă ar fi plutit în aer. Părea ca și cum ar fi fost mutarea moaștelor. Ce sentiment haric i-a cuprins pe toți! Când procesiunea a pășit pe podul amenajat peste Jizdra special pentru această ocazie, au văzut, cum însingurat de toți, fără să vadă noroiul, fără să simtă vântul și ploaia, într-o îmbrăcăminte simplă, cu un nedescris sentiment de durere mută în fiecare mișcare, mergea în întâmpinarea Cuviosului actualul stareț, ieroschimonahul Iosif, care s-a aflat mai bine de treizeci de ani nedespărțit de cel adormit.

La 15 octombrie a fost săvârșită înmormântarea Starețul a fost așezat lângă învățătorul său, părintele Macarie. În ultimii ani, părintele Ambrozie îi comandase pictorului o icoană a Maicii Domnului, pe care a numit-o “Sporitoarea pâinii” și care o reprezintă pe Maica Domnului pe mori, binecuvântând snopii pe câmpul secerat. El a stabilit sărbătoarea acestei icoane la 15 octombrie, și aceasta era ziua înmormântării sale.

Iată încă un eveniment minunat. La începutul bolii care i-a precedat moartea, pănțele Ambrozie i-a poruncit unei monahii să citească cartea lui Iov. În această carte este spus, printre altele, că de mirosul urât al rănilor acestui drept a fugit chiar și soția lui. Prin acest exemplu, starețul parcă prezicea că și cu el după moartea sa se va întâmpla același lucru. Într-adevăr, la început de la trup se simțea un miros foarte urât. Cu mult timp înainte, starețul îi spusese despre aceasta pe față ucenicului său, părintelui Iosif, iar la întrebarea de ce se întâmplă aceasta, a răspuns: “Pentru că în timpul vieții am primit multă cinste nemeritată”. Însă cu cât trecea timpul, cu atât mai puțin se simțea acest miros urât, iar în ultima zi de la trupul celui adormit în Domnul s-a revărsat un miros plăcut. Dragostea starețului năzuiește și acum să-i ajute pe oameni, precum a făcut-o în toate zilele vieții sale pământești.

B. Minunile

Despre înaintevădarea starețului, după povestirile monahilor

Momentele clarviziunii starețului Ambrozie au fost nenumărate, foarte des și uimitoare. Vom face cunoștință cu câteva dintre ele. Cele pomenite mai jos sunt luate din „Biografia celui adormit în Domnul, a starețului optinean, ieroschimonahului Ambrozie“, în două părți, anul 1900.

Prea Sfințitul Episcop Macarie din Kaluga a binevoit să ne comunice despre sine următorul lucru: Pe când era preot de mir și profesor la institutul din Orlov la domnișoarele nobililor, i s-a întâmplat ca împreună cu părintele rector al seminarului duhovnicesc din Orlov, arhimandritul H., să meargă la schitul Optina la **starețul Ambrozie**. După ce a discutat cu oaspeții, la plecare, starețul le-a dat amândurora câte o cârticică cu un conținut unic; anume – despre călugărie. „Eu, ca preot, relata episcopul, m-am gândit atunci la ce îmi va folosi o asemenea carte?“. Și starețul, ca și cum și-ar fi dat seama, a spus: „A, nu că v-ar trebui, apoi a adăugat: Dar așa și va fi“. După o perioadă a rămas văduv și cum se știe deja, fostul preot și profesor a intrat în monahism.

Fostul ieromonah al schitului Optina, **Iarion**, a povestit: „Trăind în lume, mergeam în fiecare an la **schitul Optina**, unde se afla în rândul fraților și fratele meu, ierodiaconul Pafnutie. În fiecare din aceste vizite eu îmi doream mult să merg la batiușka Ambrozie și să primesc de la el binecuvântare. Odată starețul mi-a vorbit: „E timpul să vii la noi“.

Eu i-am răspuns: „Mă țin legăturile, batiuška, sunt însurat“.

Starețul a spus: „Încă nu s-a copt!“. Chiar în acel an a murit mama mea, iar peste doi ani am intrat la Optina. Astfel s-a împlinit invitația starețului „e timpul să vii la noi“. Împreună cu mine a intrat și soția mea și a trăit aproape 13 ani la grajdul vitelor mănăstirii. A murit în anul 1882, după ce a primit schima“.

Trăia în schit un cunoscător al rânduiei, **ieromonahul Palladie**. Odată a slujit în biserica schitului în ziua de duminică Sfânta Liturghie și se simțea sănătos. Însă chiar în acea zi batiuška l-a trimis la el pe ucenicul din chilie și i-a poruncit imediat să fie îmbrăcat în schimă. Părintele Palladie a fost foarte mirat de acest lucru și i-a spus ucenicului că e sănătos. Batiuška l-a trimis la el pe ucenicul său și a doua și a treia oară cu aceeași propunere, însă acela a refuzat să o primească. A venit ziua de luni. De dimineață, batiuška l-a trimis pentru a patra și ultima oară pe ucenicul său la părintele Palladie din nou cu acea propunere. Însă înainte de a se pregăti pentru primirea schimei, acesta a făcut congestie cerebrală. Deși îi paralizase limba, rămăsese totuși conștient. Au izbutit să-l îmbrace în schimă și să-l împărtășească cu Sfintele lui Hristos Taine. În seara aceleiași zile a murit.

După moartea fratelui meu eu, cu binecuvântarea părintelui Ambrozie, m-am dus acasă și am adus cu mine doi orfani – un nepot de 10 ani și o nepoată de 7 ani. Pe băiat l-au instalat în atelierul mănăstirii, iar pe fată a dus-o la orfelinatul mănăstirii din Șamordino. După un an și jumătate am primit vestea că fata s-a îmbolnăvit grav. Am mers la stareț și i-am mărturisit mâhnirea mea. Starețul le-a întrebat despre aceasta pe surorile care veniseră chiar în acea zi din Șamordino, însă ele au spus că fata e mai bine și că nu există nici un fel de pericol.

Astfel am plecat de la batiuška. Însă după aceea am aflat de la ceilalți că în acea zi, după plecarea fraților, cam pe la ora 11 seara starețul s-a dus direct la icoană și a început să cânte: „Cu sfinții odihnește“. Chiar în acele momente nepoata mea murea în orfelinatul din Șamordino.

Alte înainteveri ale starețului Ambrozie, povestite de mireni

Doamna Șișkova scrie: „În gubernia Tambov, o rudă a părintelui Ambrozie s-a căsătorit cu preotul mănăstirii de maici Troekurovski, la 20 de verste de moșia noastră. După numirea ca preot a soțului ei în această mănăstire, tânăra a mers la batiuška să-i ceară blagoslovenie să se stabilească acolo, deoarece până atunci trăise într-o locuință incomodă, închiriată. Batiuška nu i-a dat binecuvântare pentru acest lucru și i-a zis: „Mai așteaptă zece ani, iar atunci – ce va da Dumnezeu“. Soția preotului a așteptat cu nerăbdare apropierea celui de-al zecelea an. Se plictisise să trăiască în casă străină și nu o singură dată le-a spus călugărițelor: „Ceva se va întâmpla în anul acesta, căci doar este al zecelea an, nu cumva să se întâmple ceva cu noi, să nu moară soțul meu“. El fusese bolnav. Dar iată că s-a apropiat sfârșitul celui de-al zecelea an și, pe neașteptate, s-a îmbolnăvit soția preotului; a făcut febră, iar după trei zile a murit. Preotul, vădov fiind, a trebuit să părăsească mănăstirea de maici“.

Din Petersburg au venit la stareț două surori. Cea mică era gata de măritat, cu o fire veselă; cea mare era liniștită, gânditoare, tăcută. Una i-a cerut binecuvântare pentru căsătorie iar cealaltă pentru mănăstire. Starețul, celei de măritat, i-a dat metanii, iar celei mari i-a spus: „Ce mănăstire? Tu te vei mărita – însă nu acasă – iată unde va fi“ și i-a denumit o gubernie, unde ele nu mai fuseseră niciodată. Amândouă s-au întors în capitală. Cea mică a aflat că tânărul ei a trădat-o. Acest lucru a produs în ea o schimbare puternică, deoarece dragostea ei fusese adâncă. Ea a înțeles zădărniciile lucrurilor cu care se ocupa înainte; și-a îndreptat gândurile către Dumnezeu, și în scurt timp, a intrat la mănăstire.

Între timp, cea mare a primit o scrisoare dintr-o gubernie îndepărtată de la o mătușă aproape uitată, o femeie cucernică, ce trăia în vecinătatea unei mănăstiri de maici. Ea a chemat-o ca să se deprindă cu viața monahală. Însă s-a întâmplat altceva. Locuind cu mătușa, nepoata a făcut cunoștință cu un bărbat nu prea tânăr, care semăna foarte mult cu ea la caracter și s-a căsătorit cu el.

Neascultarea față de stareț și urmările ei

Un țăran tânăr din ținutul Tihonova, care este lângă Kaluga (60 de verste de Optina) a hotărât să se însoare, deoarece mama lui bătrână slăbise și alte femei în casă nu erau. În sârbătoarea Adormirii Maicii Domnului a mers la stareț, însă acesta l-a sfătuit să aștepte până la Tăierea Împrejur, iar mama lui a fost foarte nemulțumită de sfatul starețului. La Tăierea Împrejur a venit iar și batiuška i-a vorbit: „Mai așteaptă până la Bobotează și atunci vom mai vedea“. Bătrâna s-a tulburat foarte mult. S-a dus de la ea și puțina liniște pe care o avea. La Bobotează tânărul a revenit la stareț și i-a mărturisit că nu mai poate să îndure ochările mamei. Însă batiuška i-a răspuns: „Mă tem că nu mă vei asculta, însă sfatul meu acesta este: nicicum nu trebuie să te însori, mai așteaptă“. Tânărul a plecat și s-a însurat, iar peste două luni tinerii căsătoriți au murit.

Iată o povestire despre un locuitor din orașul Kozelsk, Kapiton. Acesta avea un singur fiu – un tânăr matur, iscusit și

frumos. Tatăl a hotărât să-l trimită în lume și l-a dus la stareț ca să obțină binecuvântare de la el pentru ce și-a propus. Amândoi stăteau în hol și lângă ei mai erau câțiva monahi. Kapiton, primind împreună cu fiul său blagoslovenie, i-a explicat părintelui că vrea să-și trimită băiatul în lume. Starețul a fost de acord cu această intenție și l-a sfătuit să-și îndrepte fiul spre Kursk. **Kapiton** a început să-l contrazică pe stareț și a zis: „În **Kursk** nu avem cunoștințe, dar binecuvântați-ne, batiuška, să mergă la Moscova“. Starețul a răspuns cu un ton glumeț: „**Moscova** lovește cu piciorul și izbește cu scândurile, mai bine să mergă la Kursk“. Însă Kapiton nu l-a ascultat pe stareț și l-a dus pe fiul său la Moscova, unde în scurt timp i-a găsit un post bun. În acea perioadă proprietarul a construit o clădire unde să stea numai tânărul pe care l-a angajat la el. Brusc au început să cadă de sus câteva scânduri, care i-au zdrobit ambele picioare. Numai decît a fost înștiințat tatăl lui, printr-o telegramă. Cu lacrimi amare a venit el la stareț să-i mărturisească necazul, însă pentru această amărăciune nu mai exista ajutor. Pe fiul bolnav l-au adus de la Moscova și a zăcut mult. Deși rănilor s-au închis, el a rămas pentru toată viața olog, nemaifiind apt pentru nici un fel de muncă.

Vindecarea fiului profesoarei, bolnav de febră tifoidă și izbăvirea minunată de la dezastru

Doamna M. P., profesoară la Moscova, avea pentru stareț un mare respect. Unicul ei fiu era aproape de moarte din cauza febrei tifoide. Despărțindu-se de el, s-a dus la Optina și l-a înduplecat pe părintele Ambrozie să se roage pentru fiul ei. „Ne vom ruga împreună“ i-a spus starețul și amândoi au început să se roage în genunchi. După câteva zile mama s-a întors la fiul ei, care a întâmpinat-o pe picioare. Chiar în acele momente în care starețul se ruga pentru el, s-a produs o schimbare și s-a însănătoșit repede.

Tot această doamnă, împreună cu fiul ei, deja vindecat, au mers în vara anului 1881 la Optina și au stat acolo mai mult decît și-au propus. Soțul ei, care se afla în guberniile de sud, s-a îngrijorat cu privire la cei doi și, în cele din urmă, i-a spus într-o telegramă ziua în care va veni după ei la gară cu caii. M. P. a mers să-și ia rămas bun de la batiuška.

Părintele Ambrozie, care nu oprește niciodată pe nimeni fără motiv întemeiat, i-a mărturisit că nu îi dă binecuvântare să plece. Ea a început să-i demonstreze că nu poate să stea mai mult la Optina, iar el i-a răspuns: „Eu nu binecuvântez să pleci astăzi. Măine e sărbătoare; rămâi până după liturghie și atunci mai vedem“. Ea s-a întors în arhondaric unde o aștepta fiul ei, care a fost foarte nemulțumit de hotărârea părintelui. Nu mai aveau nici un motiv să rămână, însă mama lui l-a ascultat pe stareț. În ziua următoare, batiuška le-a spus: „Acum mergeți cu Dumnezeu“. În Kursk au aflat că s-a întâmplat un dezastru în Kukuevsk cu trenul care a plecat în ajun și cu care au vrut și ei să plece.

Un alt caz de vindecare

Uneori **starețul Ambrozie**, fugind de slava lumească, după exemplul înaintașului său, starețul Lev, se comporta ca și cum ar fi fost scrântit. Dacă îi prezicea cuiva ceva vorbea pe un ton glumeț, așa cum am menționat mai sus, încât ascultătorii începeau să râdă; dacă vroia să dea ajutorul în boală cuiva, lovea locul bolnav cu mâna sau uneori cu toiagul și boala trecea.

De exemplu a venit la stareț un călugăr cu o cumplită durere de dinți. Trecând pe lângă el, starețul l-a lovit cu toată puterea pumnului peste dinți și vesel l-a întrebat: „E bine?“. „E bine, batiuška, a răspuns călugărul în răsul tuturor – dar încă mă doare foarte mult“. Însă, când a ieșit de la stareț a simțit că durerea a trecut și nici după aceea nu a mai revenit.

Apariția în vis și vindecarea călugăriței bolnave

O călugăriță din mănăstirea de maici din **Kașirsk**, gubernia Tul, Ilariona Ponomareva, a comunicat despre ea în scris următorul lucru: „Fiind grav bolnavă, cu două zile înainte de Sf. Nicolae (6 decembrie, anul 1888), m-am întristat și am plâns pentru că în ziua de sărbătoare, din cauza bolii, urma să stau în chilie, fără să am posibilitatea să merg în biserica lui Dumnezeu.

Atât de puternice erau durerile, încât la ora 10 seara m-am așezat în pat și am adormit. Și iată ce am văzut în vis: părintele Ambrozie s-a apropiat de mine și mi-a vorbit: „Ce te necăjește mai înainte de vreme?“. Apoi m-a lovit așa de tare peste urechea dreaptă, încât mi-a izbucnit sângele din ea. Și a adăugat: „Pleacă în biserică, nătango, la praznic!“. Când m-am trezit am văzut că perna pe care am dormit și capotul în care eram îmbrăcată erau murdare de sânge. Însă chiar în acel moment m-am simțit complet sănătoasă – și nu mi-au rămas urme după boală.

Apariția după moarte și vindecarea

Fragment din scrisoarea nepublicată către Liudmila Osipovna Raevskaia, care a trăit în mănăstirea Șamordino, din 23 februarie, anul 1898:

„Ieri a sosit V. și a povestit că o doamnă, rudă a lui Z., i-a scris din Moscova că soțul ei e foarte bolnav. Doctorii au refuzat să-l trateze și el era pe moarte. Într-o noapte, acesta l-a văzut lângă el, pe pat, pe stareț, care s-a rugat și i-a vorbit: „Fă rugăciunile Sf. Ambrozie din Mediolan“ și-a dispărut. Bolnavul i-a spus acest lucru soției și ei au făcut rugăciunile. El s-a împărtășit și de atunci a început să se îndrepte. S-a ridicat chiar și din pat și nimănui nu i-a vorbit despre această apariție a starețului. Când a început să se simtă bine, i-a apărut din nou starețul! Bolnavul îl cunoștea deja și starețul i-a spus: „Acum ești pe deplin sănătos, de ce te ascunzi și nu vorbești despre vindecarea ta? Trebuie să vorbești! Iar starețul din fața ta este Ambrozie de la Optina“ și a dispărut. Când V. mi-a povestit, eu l-am invidiat, însă în suflet am simțit o așa bucurie, încât nu pot să o descriu. Părintele nostru drag nu m-a lăsat.

C. Învățăturile

A trăi înseamnă să nu fii mândru, să nu judeci pe nimeni, să nu superi pe nimeni și cu toți să fii respectuos. Pentru mireni, rădăcina tuturor relelor este iubirea de argint, iar pentru călugări – iubirea de sine. Tristețea vine din îngâmfare și de la diavol. Vine din îngâmfare când nu ni se face voia, când ceilalți nu vorbesc despre noi așa cum am vrea și, de asemenea, vine din râvna de a depune eforturi peste puterile noastre. Omul e ca un gândac: când e cald ziua și e soare el zboară, se mândrește și bâzâie: „Toate pădurile și luncile sunt ale mele! Toate luncile sunt ale mele, toate pădurile sunt ale mele!“. Iar când soarele dispăre, când vine frigul și bate vântul, gândacul își pierde îndrăzneala, se lipește de o frunzuliță și zice: „Nu mă împinge jos!“. Neliniștea sufletească este simptomul mândriei ascunse și demonstrează lipsa de experiență și de pricepere a omului.

Dacă cineva este neputincios cu trupul, dar a făcut multe păcate, acela să pornească pe drumul smereniei. Înțelepciunea duhovnicească se câștigă prin smerenie, frică de Dumnezeu, menținerea conștiinței curate și a răbdării în necazuri.

Casa sufletului este răbdarea, hrana sufletului este smerenia. Când în casă nu se găsește hrană, atunci sufletul iese afară, adică din răbdare. Pe vechii creștini, vrăjmașul îi ispătea prin chinuri, iar pe cei de azi – prin boli și gânduri. Fiți dar înțelepți ca șerpii (Matei 10,16). Șarpele, când trebuie să-și schimbe vechea piele cu cea nouă, caută un loc îngust și ferit de ochii lumii, care i se pare potrivit și astfel își lasă pielea dinainte. Așa și omul, care dorește să-și scoată șubrezeala (omul vechi) trebuie să meargă pe calea îngustă a împlinirii poruncilor evangheliei.

Domnul, în **Grădina Ghetsimani**, a plâns pentru că știa că nu mulți se vor folosi de suferințele Lui de pe cruce, ci mulți prin rea voință se abat de la mântuire. Dacă cineva nădăjduiește să ajungă acolo unde e **Sfânta Treime**, acela să se străduiască să nu piardă din vedere pe Hristos întrupat. Cei care ating despățimirea vor fi acolo unde e Sf. Treime, iar cei care obțin iertarea păcatelor se învrednicesc să locuiască înlăuntrul grădinii raiului și contemplă chipul lui Hristos.

Din scrisorile cuviosului Ambrozie

„În general știi, cum ai citit și tu însuși în cărțile sfinților părinți, că vrăjmașul la nimic nu stă împotriva, așa cum stă împotriva rugăciunii lui Iisus. De aceea, dacă ai început să faci rugăciunea lui Iisus, nu o lăsa, ci continuă, nădăjduind la mila și ajutorul lui Dumnezeu.

Dumnezeu și Împărăteasa Cerului au putere să ne ferească de relele și necazurile pe care le aduc vrăjmașii sufletului“.

„Făcând rugăciunea cu buzele, nimeni nu intră în necaz, dar făcând rugăciunea minții și a inimii fără îndrumare devine primejdios. O astfel de rugăciune are nevoie de îndrumări, de liniște, tăcere și de încurajare smerită în fiecare întâmplare neplăcută. De aceea sunt lipsiți de primejdie toți cei care fac rugăciunea cu gura pentru că suntem săraci în răbdare, smerenie și blândețe“.

„Nu au existat exemple în rândul celor care au zis cu gura rugăciunea ca vreunul să fi căzut în cursa vrăjmașului. Dar cei care au făcut rugăciunea minții și a inimii incorect au căzut destul de des în cursa vrăjmașului.

De aceea, mai înainte de toate, trebuie să se facă cu tărie rugăciunea verbală, apoi cea mintală, cu smerenie și pe urmă cel căruia i se cuvine și îi dă Dumnezeu binecuvântare, poate trece la rugăciunea inimii, după sfatul Sfinților Părinți și urmărind experiența înaintașilor“.

„Te plângi că bârfele te împiedică să exersezi rugăciunea lui Iisus. Ce să faci? Ducând viață de obște, nu se poate să

scapi pe deplin de vorbe și griji. De asemenea, mai scrii că rugăciunea verbală nu poți să o faci întotdeauna cu putere, însă de rugăciunea minții te temi să te apuci, ca să nu cazi în cursă. **Sf. Grigorie Sinaitul** în „Iubirea binelui“, în al 7-lea și ultimul capitol despre cursa vrăjmașului, scrie așa: „Noi nu trebuie să ne temem; sau să oftăm, ci să-L chemăm pe Dumnezeu. Dacă unii s-au abătut, scrântindu-se la cap, atunci să știi că au suferit de îngâmfare și mândrie. Căci în ascultare, prin rugăminți și smerită înțelepciune, cel care îl caută pe Dumnezeu, niciodată nu e lăsat în voia răului de harul lui Hristos, care vrea să-l mântuiască pe tot omul. Dacă totuși se întâmplă să vină ispita și aceasta este spre încercare și încununare și este însoțită de ajutorul grabnic al lui Dumnezeu, care a îngăduit-o, el știe cu ce scop. Căci cine trăiește drept și se poartă respectuos cu toți, lepădându-se de plăcerile lumești și de îngâmfare, acela, chiar dacă s-ar ridica împotriva lui ispite nenumărate sau un întreg regiment de diavoli nu poate fi vătămat după cum spun și Sfinții Părinți.

Cei care acționează având încredere prea mare în sine și nefăcând ascultare, sunt supuși relelor“.

„Îmi scrii că faci rugăciunea lui Iisus cu gura și cu mintea, însă despre rugăciunea inimii nici măcar nu ai idee. Rugăciunii inimii îi trebuie nu povățuitor. Totuși cine face de la început corect rugăciunea verbală își închide mintea în cuvintele rugăciunii: „Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătosul (sau păcătoasa)“. Dar apoi începe să facă corect și rugăciunea minții cu smerenie, având mintea atentă. În acele momente, și fără îndrumător, la unii, rugăciunea minții se transformă singură în rugăciunea inimii“.

„Trei virtuți se cuvinesc să le avem negreșit: înfrânarea, tăcerea și muștrarea de sine, adică smerenia“.

Despre Taina Maslului

„În neputințele mele, printre picături, ca de obicei, nădăjduiesc să vă răspund la scrisoarea dumneavoastră. Mă rugați să fac rugăciuni pentru mama dumneavoastră suferindă și pentru fiul ei bolnav, care este principalul sprijin al familiei și împreună cu aceasta să îi alin în necazul lor. Deși sunt nevrednic și păcătos, totuși nu pot să refuz să fac acestea pentru că porunca apostolului spune: vă rugați unul pentru altul ca să vă vindecați“ (Iacov 5, 16). Spre mângâierea lor propun sfatul **Sfântului Apostol Iacov**, care ne vorbește: „Este cineva bolnav între voi? Să cheme preoții Bisericii și să se roage pentru el, ungându-l cu untdelemn, în numele Domnului. Și rugăciunea credinței va mântui pe cel bolnav și Domnul îl va ridica și de va fi făcut păcate se vor ierta lui (Iacov 5, 14–15). Nu se știe de ce în Rusia s-a înrădăcinat concepția că la **Taina Maslului** trebuie să alergăm numai atunci când omul nu are speranțe că va mai trăi. Dimpotrivă, în Grecia și oamenii sănătoși primesc taina ungerii, după obiceiul de acolo, făcând aceasta deși nu li se apropie moartea. Cuvintele apostolului zise mai sus ne arată contrariul concepției false înrădăcinate în Rusia, deoarece în ele se spune destul de clar: „rugăciunea credinței va mântui pe cel bolnav și Domnul îl va ridica; și de va fi făcut păcate, se vor ierta lui“. Puterea Tainei Maslului constă în faptul că prin ea se iartă în special păcatele uitate datorită neputințelor omenești, iar prin iertarea păcatelor se dăruiește sănătate trupului și voia lui Dumnezeu va fi peste acesta. Să ne rugăm lui Dumnezeu ca El să vindece mai înainte sufletele noastre și împreună cu aceasta să ne dăruiască și sănătatea necesară trupului, după cum va rândui voia Lui cea sfântă“.

Smerenia

„Din scrisorile tale se vede că te-ai dăruit neîncrederii într-atât, încât spui că nimeni nu poate să te convingă. Aceasta nu e bine. Spui că nu trebuie ca cineva să te facă să-ți schimbi convingerea. Aceasta înseamnă că ești foarte încrezătoare în neputința de a greși și convingerilor tale și a concluziilor pe care le tragi. Dar aceasta este o trăsătură rea, este simptomul mândriei.

Întotdeauna ai cerut ca Dumnezeu să-ți dăruiască smerenie. Însă nu Dumnezeu dă acest dar. Dumnezeu este gata să-l ajute pe om să dobândească smerenia și binele în toate, însă trebuie ca și omul să se îngrijească de acest lucru. Sfinții Părinți spun: „Dai sânge și primești duh“. Aceasta înseamnă: ostenește-te până la vărsarea sângelui – și vei dobândi darul duhovnicesc. Tu cauți și ceri daruri duhovnicești, însă îți pare rău de vărsarea sângelui; ție îți place ca nimeni să nu te sâcăie sau să te neliniștească. Dar printr-o viață liniștită cum se poate să obții smerenie? **Smerenia** constă în faptul că omul se vede pe sine cel mai rău dintre toți – nu numai dintre oameni, ci și dintre animalele necuvântătoare și chiar dintre duhurile rele. Când oamenii se tulbură, iar tu vezi că nu rabzi și te mâni pe ei, atunci să te consideri, cu siguranță, cea mai rea. Sau, de exemplu, când îi judeci și îi bănuiești pe ceilalți, din nou să te consideri, vrând-nevrând, cea mai rea. Dacă vei plânge pentru răutatea ta și te vei muștra pentru nedreptate și dacă te vei căi sincer înaintea lui Dumnezeu și a părintelui duhovnicesc, atunci vei fi deja pe calea smereniei. Acum ni se pare că e rău ceea ce e dureros, tulburător și neplăcut. Este adevărat, însă este folositor pentru suflet. Îți spun, de asemenea, ni se pare că sunt nefolositoare pentru suflet. Dar toate acestea ți se întâmplă pentru că nu înțelegi viața duhovnicească.

Totuși Dumnezeu a numit drumul spre **Împărăția Cerească** o cale îngustă. Dar dacă nu te-ar tulbura nimeni și ai rămâne în starea de liniște, atunci cum ai putea să-ți cunoști răutatea? Cum ai putea să-ți vezi lipsurile? Nu ai putea nicicum să te vezi rea, ci imediat ai începe să te consideri îndreptățită și s-ar putea să ajungi să-ți pierzi mințile. Au fost multe exemple asemănătoare chiar în ochii noștri. Te întristezi pentru că, după cum ai observat, toți caută să te umilească. Dacă vor cu tot dinadinsul să te înjosească înseamnă, că vor să te smerească, dar și tu însăși să-i ceri lui Dumnezeu smerenie. De ce să te mai superi pe oameni după aceea? Tu te plângi de nedreptatea oamenilor, care te înconjoară cu privire la atitudinea lor față de tine. Dacă vrei să reușești să împăratești cu Domnul Hristos, atunci uită-te la El și vezi cum a procedat față de dușmanii care L-au înconjurat: **Iuda, Ana, Caiafa**, cărturarii și fariseii, toți cei care I-au pregătit moartea. Se pare că El nu S-a plâns de nimeni, nici de faptul că vrăjmașii s-au purtat cu nedreptate față de El. Însă în toate chinurile cumplite la care a fost supus de dușmanii Lui, El a văzut Voința Unică a Tatălui Său Cerească pe care s-a hotărât să o îndeplinească și a împlinit-o până la ultima Lui suflare, neținând cont de faptul că instrumentele cu care a fost împlinită voia Tatălui Său au fost oamenii cei mai nelegiuiți. El a văzut că acționează în grabă și în neștiință și de aceea nu i-a urât, ci S-a rugat pentru ei: „Tată, iartă-i căci nu știu ce fac“. Nu analiza faptele oamenilor, nu judeca și nu spune: „De ce e așa, pentru ce e aceasta?“. Mai bine spune în sinea ta: „Dar ce treabă am eu cu ei? Nu eu trebuie să răspund pentru ei la Înfricoșătoarea Judecată a lui Dumnezeu“. Îndepărtează-ți fiecare gând de la judecarea faptelor oamenilor și roagă-te cu sârguință lui Dumnezeu, ca El singur să te ajute în acest lucru. Deoarece fără ajutorul lui Dumnezeu, noi nu putem să facem nimic bun, după cum Însuși Domnul spune: „Fără Mine nu puteți să faceți nimic“. Păzește-te de neîncredere ca de foc, pentru că vrăjmașul așa îi prinde pe oameni în plasa lui și se străduiește să prezinte totul în chip denaturat: ce e alb în negru și ce e negru în alb, așa cum a procedat cu protopărinții Adam și Eva în Rai“.

Căutarea drumului liniștit în viață

Marea greșală din partea noastră este că nu vrem să ne supunem voii Atotbunului Dumnezeu care ne arată după împrejurări drumul folositor pentru suflet. Toți căutăm un drum liniștit, care există numai în visele noastre, iar nu în realitate pe pământ. Nu tuturor, ci doar câtorva le e dat să se liniștească atunci când se cântă: „Cu sfinții odihnește“. Viețuirea omului pe pământ înseamnă mahnire, muncă, boli, nevoițe, tristețe, nedumerire, strâmtorare, pierderea cuiva sau a altuia, necazuri, tulburări, revolta patimilor, lupta cu ele, epuizare sau biruință, deznădejde și altele asemănătoare cu acestea. Nu degeaba a spus proorocul David: „Nu există pace în oasele mele de la fața păcatelor mele“. Iar dreptul Iov cerea ajutor: „Să nu fie ispită omului viața aceasta“. Noi toți gândim așa; nu se poate oare să se aranjeze totul în liniște și pe liniște. Și deseori gândim: dacă n-ar exista asemenea neajunsuri și dacă n-ar fi asemenea împrejurări și dacă n-ar fi omul potrivit, atunci poate că ar fi și pentru mine mai comod și mai liniștit traiul. Însă uităm că aceste neajunsuri deseori provin dinlăuntrul nostru, ca și gândurile rele. De unde locuiesc patimile, (de acolo) provin toate neajunsurile noastre, neînțelegerile, neplăcerile și haosul. Însă dacă toate acestea îi mântuiesc pe cei păcătoși la Parousie atunci să ne ridicăm să ne pocăim, să ne smerim și să fim supuși.

Cum să-L imităm pe Dumnezeu

Sfântul Apostol Pavel, în **Epistola către Efeseni**, scrie: „Fiți, dar, următori ai lui Dumnezeu, ca niște fii iubiți (Efes. 5, 10).

Adevărații creștini pot să-L imite pe Dumnezeu prin împlinirea în special a următoarelor trei porunci evanghelice: 1. Domnul vorbește în Evanghelie: „Fiți milostivi, precum și Tatăl vostru cel Cerească milostiv este (Luca 6, 36), că El face să răsară soarele peste cei răi și peste cei buni și trimite ploaie peste cei dreپți și peste cei nedreپți“ (Matei 5, 45).

Această poruncă, în primul rând, arată că omul trebuie să fie milos față de aproapele și să facă milostenie fără să îi deosebească pe cei vrednici de cei nevrednici. În al doilea rând trebuie ca noi să fim îngăduitori cu aproapele și să îi iertăm toate defectele, insultele și supărările.

2. **Sf. Apostol Petru** scrie: „Ca fii ascultători, nu vă potriviți poftelor de mai înainte, din vremea neștiinței voastre, ci după Sfântul care v-a chemat pe voi, fiți și voi înșivă sfinți în toată petrecerea vieții, că scris este: „Fiți sfinți, pentru că Eu sunt sfânt“ (1 Petru 1, 14–16). Această poruncă arată că omul trebuie să-și păstreze nevinovăția și curățenia trupească și sufletească nu numai în ceea ce privește patima desfrâului, ci și cu privire la alte patimi deoarece și invidia și ura și pomenirea răului provoacă necurăția sufletului.

3. Se spune în **Evanghelia după Matei**: „Fiți, dar, voi desăvârșiți precum Tatăl vostru cel cerească desăvârșit este (Matei 5, 48).

Desăvârșirea creștină, după cuvintele **Sf. Isaac Sirul**, constă în adâncimea smereniei: fariseul, cum a și mărturisit

singur despre el, nu era supus nici unui viciu, ca acela care, ridicându-se, se muștra și se umilea chinându-se. În comparație cu vameșul nu numai că a pierdut totul, dar a fost și pedepsit de Dumnezeu.

Pentru acest motiv, Domnul spune: „Așa și voi când veți face toate cele poruncite vouă, să ziceți: suntem slugi netrebnice, pentru că am făcut ceea ce eram datori să facem“ (Luca 17, 10).

Dacă cineva dintre creștini nu ar fi tare și ferm în împlinirea obligațiilor lui de creștin, această împlinire și faptele sufletești, după cuvântul Sfinților Părinți, se aseamănă numai cu mica cristelniță sau cu focul cel mai mic, iar poruncile lui Dumnezeu se aseamănă cu marea cea mare, după cum spune **Sf. Prooroc David**: „porunca Ta este fără de sfârșit“ (Ps. 118, 96).

Față de această vastitate, vrând nevrând s-au smerit și cei mai mari sfinți, numindu-se pământ și cenușă și s-au considerat mai răi decât orice făptură. Sau, așa cum s-a exprimat cel mai înțelept dintre apostoli, Sfântul Pavel: „Uitând cele ce sunt în urma mea și tinzând către cele dinainte, alerg la țintă, la răsplata chemării de sus, a lui Dumnezeu, întru Iisus Hristos. Așadar, câți suntem desăvârșiți aceasta să gândim“ (Filip. 3, 14–15).

Necazurile nu neucid, ci ne mântuiesc dacă le îndurăm cu răbdare și cu nădejde în Dumnezeu

Am primit scrisoarea ta despre necazuri. Îmi scrii că ești gata să arunci totul și să fugi undeva. Ai răbdare, înainte să aștepti să vină sfârșitul, căci s-ar putea să nu fie așa cum ai plănuț. În zadar gândești că oamenii se prăpădesc din cauza nenorocirilor. Dimpotrivă, vedem în **Sfânta Scriptură** că necazurile îi apropie pe oameni de mântuire dacă aceștia nu sunt nehotărâți și nu deznădăjduiesc, ci se înarmează cu răbdare, smerenie și credință în voia lui Dumnezeu. Tu așteaptă încă să vezi cum se va sfârși lucrul. Roagă-te cu sârguință Împărătesei Cerului, Sfântului Nicolae, Sfântului Ioan Războinicul și Sfântului Mucenic Foca. Rugăciunile lor puternice te apără de atacurile agresive.

Răbdă cât trebuie și ține minte cuvântul apostolului: „Necazul aduce răbdarea, răbdarea – iscusință, iscusința – nădejdea, iar nădejdea nu te va face de rușine“.

Învățătură prin proverbe

„Aud că ți-ai dori să primești de la mine ceva în stil omenesc, iar textele Sfintei Scripturi le știi.

Dacă Fiul lui Dumnezeu nu a vorbit nimic de la Sine, ci a împlinit doar poruncile Tatălui, ce poate să-ți spună de la el un om păcătos și bolnav cu trupul și sufletul?

Ai răbdare și ascultă (pentru dorința ta). Isidor de Carp a trăit în Columna, dar cine nu păcătuiește în necazuri.

Dacă ar fi în stare de beție și nu ar simți gerul, atunci înseamnă că este un stejar matur.

Laptele searbăd, ca omul nătâng, e puțin folositor. Altfel sunt crema de lapte și smântâna și în special untul bun făcut din ele, curat și bine păstrat.

Ce nu bagi în seamă, plătești cu buzunarul.

Cine se resemnează, după aceea are satisfacții.

Fuga lui Adam a fost la început de lumină. Adam a făcut o greșală și după aceea a trebuit să rabde mult; așa se întâmplă cu toți cei care fac greșeli.

Cuvântul nu e ca vrabia – zboară, dar nu îl prinzi. Foarte des, din cauza cuvintelor nesocotite, se întâmplă mai multe necazuri decât din cauza faptelor. De aceea este numit omul cuvântător, ca să pronunțe cuvintele gândite și chibzuite. Iată că ți-am spus o grămadă de cuvinte omenești. Nu știu dacă vei alege din ele ceva inteligent pentru tine și util pentru fapte“.

Ispita este folositoare

Ispita e un lucru bun și foarte folositor. Pe cei care se află în ispită, apostolul îi laudă zicând: Fiind în ispită, cel ce rătăcește se pierde, iar cel ce suferă se întărește. În concluzie, adaugă: de ei nu e vrednică toată lumea.

Dacă ei nu au fugit de ispita în necazuri, pentru folosul lor sufletesc, atunci noi, neputincioșii, nicidecum nu trebuie să renunțăm și să fugim de ispitele folositoare pentru suflet.

Îmi mai scrii că, uneori, din cauza luptei cu gândurile defăimătoare, nu poți să te uiți la icoană. Ca gândurile să te chinuie mai puțin, poți să te uiți din când în când numai la icoană, însă trebuie să știi că icoanele sunt doar pentru ochii exteriori și de aceea stând la rugăciune, trebuie să ne amintim că stăm înaintea lui Dumnezeu. Nu trebuie să ne închipuim icoana în minte în nici un caz.

D. Acatistul Cuviosului Ambrozie de la Optina (10 octombrie)

Rugaciunile incepatoare, apoi:

Condacul 1

Drept ales al lui Dumnezeu si facator de minuni, Mare staret Ambrozie, lauda Optinei si indrumatorul minunat al intregii Rusii, laudand viata ta plina de nevointe, iti aducem cinstita cantare de lauda. Tu insa, ca unul care indrazneala catre Domnul ai capatat, roaga-te pentru noi toti, fiii tai duhovnicesti, care cu umilinta te chemam: Bucura-te, Cuvioase Ambrozie, intru Dumnezeu intelept invatator al credintei si evlaviei!

Icosul 1

Viata ingereasca urmand, ai lepadat toate frumusetile trecatoare ale lumii acesteia si pasii ti i-ai indreptat spre invatatorul duhovnicesc si inainte-vazatorul staret Ilarion, ca sa te calauzeasca pe calea adevaratei vietui si sa te binecuvanteze pentru nevointele mantuirii. El insa, vazand inainte cu duhul viitoarea ta viata placuta lui Dumnezeu, te-a trimis la Sihastria Optina, si acolo ai gasit tie liman bun. Vazand aceasta purtare de grija a lui Dumnezeu pentru tine, iti cantam:

Bucura-te, vlastar de Dumnezeu ales al evlaviei parintilor tai;
Bucura-te, ca din copilaria ta pe Domnul l-ai iubit;
Bucura-te, ca spre intelepciunea cartii din tinerele ravna ai avut;
Bucura-te, ca invatatura Sfintilor Parinti ai cunoscut;
Bucura-te, renuntare la bunurile grabnic pieritoare ale lumii acesteia;
Bucura-te, iubire cu dor necontenit a comorilor nesticicioase;
Bucura-te, cautare a vocii lui Dumnezeu spre mantuire;
Bucura-te, ca binecuvantare pentru calea monahala ai primit;
Bucura-te, Cuvioase Ambrozie, intru Dumnezeu intelept invatator al credintei si evlaviei

Condacul 2

Vazand inima ta plina de buna dorire, Hristos ti-a oranduit spre mantuire o cale stramta si plina de spini. Si pe patul de moarte al bolii fiind, i-ai fagaduit Domnului, de te va vindeca, sa te inchini cu totul Lui, prin monahicestile nevointe. Atunci te-ai ridicat din mila lui Dumnezeu de pe patul patimirii, si L-ai slavit pe data pe Preabunul Dumnezeu, Doctorul sufletelor si al trupurilor, cantand Lui: Aliluia!

Icosul 2

Intelepciunea Dumnezeiestilor Scripturi dobandind, cugetai cu frica de Dumnezeu cum iti va orandui El calea mantuirii tale si cum vei merge pe calea grea si plina de suferinta a nevointei monahale. Noi insa, de gandul tau bun minunandu-ne, iti cantam:

Bucura-te, nadejde pusa intreaga in Pronia lui Dumnezeu;
Bucura-te, cautare doar a vocii Lui celei bune;
Bucura-te, pregatire de a indura orice incercare pentru mantuirea sufletului;
Bucura-te, urmare a indemnului constiintei;
Bucura-te, urare a desfatarii lumesti;
Bucura-te, nealipire de bogatiile pamantesti;
Bucura-te, ca rob a lui Dumnezeu te-ai facut;
Bucura-te, dorire de a-I bineplacea Lui mai presus de toate;
Bucura-te, Cuvioase Ambrozie, intru Dumnezeu intelept invatator al credintei si evlaviei!

Condacul 3

Intarit in credinta de puterea dragostei, ai nazuit sa dobandesti viata Evanghelică după pilda Preacuviosilor parinti ai Bisericii vechi. Si cand ti-a dat Dumnezeu priceperea vietuirii bineplacute Lui, cu umilinta ai cantat: Aliluia!

Icosul 3

Avand credinta puternica in purtarea de grija a lui Dumnezeu pentru mantuirea omului, ai cazut la Cinstita icoana a Prea Curatei Nascatoare de Dumnezeu "Tambovskaia", care iti era binecuvantare parinteasca, si ai rugat-o cu smerenie pe Stapană, sa-ti indrepte calea. Noi inasa, vazand nadejdea ta neclatinata in mila imparatesei Cerului, cu veselie iti cantam:

Bucura-te, fiu credincios si preaiubit al Maicii Domnului;
Bucura-te, cunoscator al sfantului ei acoperamant;
Bucura-te, bun pastrator al binecuvantarii parintesti prin icoana ei;
Bucura-te, cinstitor evlavios al Mijlocitoareii;
Bucura-te, inaltare de rugaciuni cu lacrimi catre dansa in vremea noptii;
Bucura-te, primire de la ea a ajutorului ceresc nerusinat;
Bucura-te, dobandire in inima a mangaierii sale preadulci;
Bucura-te, aflare a umilintei aducatoare de liniste;
Bucura-te, Cuvioase Ambrozie, intru Dumnezeu intelept invatator al credintei si evlaviei!

Condacul 4

Manat de furtuna patimilor ai venit la Manastirea Cuviosului Serghie de Radonej, pentru ca Marele Facator de minuni al intregii Rusii si invatatorul ostanelilor monahale sa-ti intareasca inima pentru nevointele monahicesti care vor urma. Si ai primit ajutor minunat de la racla cu cinstitele sale moaste, pentru care umilindu-se inima ta, cu bucurie ai strigat: Aliluia!

Icosul 4

Auzind despre viata minunata si evlavie inteleptilor intru Dumnezeu Parinti si Stareti de la Sihastria Optina, lumea si toate cele din ea in taina le-ai parasit, si ai venit degrab in manastire cu inima smerita, ca sa te mantuiesti si bineplacut lui Dumnezeu sa fii. Iar noi, vazand ravna sufletului tau, cantare de lauda iti aducem:

Bucura-te, lepadare a bunurilor pieritoare ale acestei lumi;
Bucura-te, cunostinta a dulcetii bisericesti;
Bucura-te, salasluire in lacasul cel Sfant;
Bucura-te, deplina incredintare de sine lui Dumnezeu;
Bucura-te, implinire osardnica a poruncilor lui Dumnezeu;
Bucura-te, gustare din roadele dulci ale invataturii lui Hristos;
Bucura-te, urmatore al nevointelor Sfintilor Parinti;
Bucura-te, aparator neadormit al curatiei sufletesti;
Bucura-te, Cuvioase Ambrozie, intru Dumnezeu intelept invatator al credintei si evlaviei!

Condacul 5

Sihastria data de Dumnezeu primindu-te ca in bratele-i Parintesti, te-ai asezat intr-insa cu traiul. Acolo ti-ai purtat primele ostenele ale ascultarii in chilia marelui Staret iluminat de Dumnezeu, Leon, si spre duhovniceasca nevointa de el ai fost indrumat. Iar noi vazand dulceata renuntarii la voia ta, strigam lui Dumnezeu: Aliluia!

Icosul 5

Vazand sporirea ta in nevointele monahicesti, Parintii pustiei in hainele schimei mari te-au imbracat. Si te-a invrednicit incepatorul nevointelor Hristos sa te impartasesti de harul cinului ingeresc, pentru care iti cantam:

Bucura-te, iubire de Dumnezeu din toata inima;
Bucura-te, slujire a Lui din tot sufletul;
Bucura-te, cel prin multe osteneli intarit in credinta;
Bucura-te, inarmare cu nadejde in ajutorul de Sus;
Bucura-te, iubire a comorii Evangheliei;
Bucura-te, potir al Duhului Sfânt;
Bucura-te, ostas neinficat al nevointelor monahicesti;
Bucura-te, viata in asemanare cu a ingerilor lui Dumnezeu;
Bucura-te, Cuvioase Ambrozie, intru Dumnezeu intelept invatator al credintei si evlaviei!

Condacul 6

Propovaduitor al credintei ortodoxe si al adevaratei vietii intru Hristos Iisus te-ai aratat, risipind invataturile potrivnice Evangheliei si Bisericii. Si pe multi de pe calea ratacirii la Hristos datatorul de Viata intorcandu-i, cantai cu multumire: Aliluia!

Icosul 6

Stralucind in pamantul Rusiei ca un mare luminator, cu razele adevarului pe toti care la tine veneau ii luminai. Oamenii impovarati de multe pacate si suferinte ca pe un intelept indrumator al dumnezeiestii evlavii te-au cunoscut si parinte bun ai fost celor neputinciosi, suferinzi si necajiti. Pentru aceasta iti cantam:

Bucura-te, luminator al Rusiei ortodoxe;
Bucura-te, oglinda a iubirii dumnezeiesti;
Bucura-te, stalp al credintei apostolice;
Bucura-te, piatra a nadejdii vietii vesnice;
Bucura-te, indrumator insuflat de Dumnezeu in toate incercarile;
Bucura-te, propovaduitor al pocaintei;
Bucura-te, doctor al neputintelor trupesti;
Bucura-te, tamaduitor al bolilor sufletesti;
Bucura-te, Cuvioase Ambrozie, intru Dumnezeu intelept invatator al credintei si evlaviei!

Condacul 7

Vrand lui Hristos sa-I urmezi, i-ai fost Lui credincios intru toate, drept care jugul Sau asupra ta ai luat. Si de la El invatand blandetea si smerenia, ai dobandit liniste sufletului tau, neincetat strigand: Aliluia!

Icosul 7

Noua si minunata stea a sfintheniei te-ai aratat pe cerul Bisericii, si pe scara duhovniceasca la desavarsirea cea dupa ingereasca asemanare urcandu-te, ti-ai imprastiat razele dragostei tale pe fata intregului pamant rusesc. Asa ai atras la tine pe nobili si pe tarani, pe inteleptii veacului acestuia si pe cei mai putin intelepti, care-ti striga:

Bucura-te, cetate aflata in varful muntelui;
Bucura-te, luminator care risipesti intunericul necunostintei;
Bucura-te, tamaduitor a toata neputinta;
Bucura-te, izbavitor din toate nenorocirile si ispitirile vrajmasilor;
Bucura-te, mangaietor al celor intristati;
Bucura-te, izvor duhovnicesc al celor insetati;
Bucura-te, vaditorul vicleniei acestui veac;
Bucura-te, intoarcere a multor rataciti la calea adevarului;
Bucura-te, Cuvioase Ambrozie, intru Dumnezeu intelept invatator al credintei si evlaviei!

Condacul 8

Ca un strain si calator in aceasta lume te-ai aratat, cautand cetatea cereasca. Greutatile si neputintele celor care veneau la tine le-ai purtat, si asa ai implinit poruncile lui Hristos, cu multumire cantand: Aliluia!

Icosul 8

Plin de dragoste dumnezeiasca, crucea mult-patimitoare a bolilor trupesti intreaga ta viata ai purtat-o, in rabdare dobandindu-ti sufletul tau, dupa cuvintele Evangheliei lui Hristos. Si pe noi toti ne-ai invatat a purta fara murmur crucea vietii, pentru care iti cantam:

Bucura-te, calauzitor al celor ce cauta mantuirea;
Bucura-te, chip al adevaratei ascultari;
Bucura-te, radare a neputintelor grele pana la sfarsit;
Bucura-te, invatator al rabdarii pentru cei mult intristati si bolnavi ce veneau la tine;
Bucura-te, bun iconom al turmei tale;
Bucura-te, hranitor al celor ce flamanzesc dupa viata vesnica;
Bucura-te, aparator al celor necajiti;
Bucura-te, inteleptitor al celor potrivnici voii lui Dumnezeu;
Bucura-te, Cuvioase Ambrozie, intru Dumnezeu intelept invatator al credintei si evlaviei!

Condacul 9

Toate bolile si neputintele trupesti le-ai incercat, rastignindu-ti patimile si placerile trupului, iar prin rugaciune neincetata asupririle si ispitirile duhurilor viclene le-ai alungat. Prin aceasta pe toti ii invatai sa se ridice impotriva uneltirilor diavolesti, cu credinta strigand: Aliluia!

Icosul 9

Mrejele falsilor intelepti, care n-au cunoscut puterea credintei ortodoxe, prin cuvantul lui Dumnezeu si viata ta curata le-ai rupt. Si cu adevarat ca un luminos stalp al evlaviei si pastrator al traditiei Parintilor ai stralucit, ostenindu-te a tipari scrierile Parintilor intr-un limbaj usor de inteles. Pentru aceasta, minunandu-ne de roadele nevointelor tale, iti cantam:

Bucura-te, piatra neclintita a credintei adevarate;
Bucura-te, viata intemeiata pe piatra credintei;
Bucura-te, insuflator al duhului evlaviei;
Bucura-te, semanator al virtutilor crestine;
Bucura-te, lucrator harnic al nevointelor staretiei;
Bucura-te, luminator duhovnicesc al multor calugari;
Bucura-te, calauzire a lor la limanul mantuirii;
Bucura-te, minunata aducere a multor pacatosi la pocainta;
Bucura-te, Cuvioase Ambrozie, intru Dumnezeu intelept invatator al credintei si evlaviei!

Condacul 10

Ajutandu-i sa se mantuiasca pe cei ce cauta imparatia Cerului, bun indrumator te-ai aratat, oranduindu-le pe cele lumesti si pe cele duhovnicesci; spre sfarsitul anilor tai multe osteneli ai depus, Manastirea Samordino frumos oranduind-o. Iar maicile liniste sufleteasca si mantuire au dobandit, inaltand cantare de lauda: Aliluia!

Icosul 10

Aparator si adapost fiilor tai duhovnicesci te arati, si prin rugaciuni neincetate ocrotitor in fata navalirilor vrajmase; in lupta impotriva duhului rautatii ii insufletesti, mandria si iubirea de sine prin smerenie biruind. Pentru aceasta, cu bucurie iti strigam:

Bucura-te, stingere a sagetilor arzatoare ale vrajmasului;
Bucura-te, biruire a legiunilor de demoni;
Bucura-te, slobozire a celor robiti de duhul rautatii;
Bucura-te, izbavire a multor suflete din temnita deprinderilor patimase;
Bucura-te, intoarcere la Dumnezeu prin dragoste si rugaciune a multor suflete ratacite;
Bucura-te purtatorul de grija al orfanilor si vaduvelor;
Bucura-te, purtatorul de Dumnezeu, indrumator al cetelor monahicesti;
Bucura-te, cinstit propovaduitor al fecioriei si blandetii;
Bucura-te, Cuvioase Ambrozie, intru Dumnezeu intelept invatator al credintei si evlaviei!

Condacul 11

Cantare de umilinta iti aducem tie, ca unui grabnic ajutorator in nevoi si mahniri al tuturor celor care cu credinta si dragoste vin la tine. Caci pana la sfarsitul vietii ai fost un parinte iubitor al fiilor tai duhovnicesti si al celor improvarati, care asteapta mangaierea sufletului. Si cu dreptate se proslaveste prin tine Dumnezeu, Cel minunat intru sfiintii Sai, care il slavesc si canta neincetat: Aliluia!

Icosul 11

Sfesnic al virtutilor te-ai aratat, parintele nostru Ambrozie, in rabdare si smerenie calatoria pamanteasca petrecandu-o. Si implinind toate cele pe care Hristos in Sfanta Sa invatatura ni le-a poruncit, te-ai stramutat de pe pamant la cer, intrand ca un rob credincios al lui Hristos in bucuria Domnului tau. Pentru aceasta cu bucurie iti cantam:

Bucura-te, sluga credincioasa, care ai implinit voia Domnului tau;
Bucura-te, ostas a lui Hristos, care ai renuntat la desertaciunea vietii;
Bucura-te, slujire adusa unicului Dumnezeu;
Bucura-te, implinire a tuturor poruncilor Sale;
Bucura-te, invrednicire de camarile ceresti;
Bucura-te, impartasire de slava de sus;
Bucura-te, mostenitor al vietii vesnice;
Bucura-te, drept prealaudat al lui Dumnezeu;
Bucura-te, Cuvioase Ambrozie, intru Dumnezeu intelept invatator al credintei si evlaviei!

Condacul 12

Mostenit-ai comoara nepieritoare a harului lui Dumnezeu si liman linistit fara furtuna in cer ai dobandit. Prin lucrarea Proniei lui Dumnezeu in zilele praznuirii a o mie de ani de la increstinarea Rusiei ai fost proslavit si in ceata sfiintilor infrumusetat te-ai aratat; iar noi, sfanta ta pomenire cu bucurie cinstindu-o, cantam: Aliluia!

Icosul 12

Cantand proslavirea ta, te marim, ca pe o cadelnita inmiresmata. Nu uita rugaciunile smerite ale fiilor tai duhovnicesti, care cinstesc sfantul tau nume si catre tine cu multumire striga:

Bucura-te, Ambrozie, mostenitor al nemuririi ceresti;
Bucura-te, lauda cinstita a Bisericii ortodoxe;
Bucura-te, invrednicire de a vedea chipurile Sfiintilor lui Dumnezeu;
Bucura-te, partas al pacii lui Hristos cu ceata Preacuviosilor Parinti;
Bucura-te, tare mijlocitor inaintea Altarului lui Dumnezeu Celui Atottiitor;
Bucura-te, fierbinte mijlocitor inaintea judecatii lui Dumnezeu;
Bucura-te, indrumator al nostru, celor ce in valea plangerii umblam;
Bucura-te, neincetat rugator pentru intreg pamantul;
Bucura-te, Cuvioase Ambrozie, intru Dumnezeu intelept invatator al credintei si evlaviei!

Condacul 13

Minunat drept al lui Hristos si facator de minuni, Cuvioase Starete al nostru Ambrozie, primeste acum smerita noastra rugaciune, a nevrednicilor fiilor tai duhovnicesti. Nu ne lasa pe noi in suferinta si boli, vino si tinde-ne mana de ajutor, indreptandu-ne pe calea pocaintei si mantuirii. Ca izbavindu-ne de moartea cea vesnica, pe tine pururea sa te marim, lui Dumnezeu cantand: Aliluia! (Acest condac se repeta de trei ori)

Apoi se citeste Icos 1 si Condac 1.

Rugaciuni catre Cuviosul Ambrozie de la Optina

Rugaciunea intaia

O, Mare Staret si Drept al lui Dumnezeu, Cuvioase parinte al nostru Ambrozie, lauda Optinei si al intregii Rusii invatator al evlaviei! Cinstim viata ta smerita intru Hristos, pentru care Dumnezeu a preamarit numele tau inca de aici de pe pamant, si cu cinste cereasca te-a incununat dupa plecarea ta in camara slavei vesnice.

Primeste acum rugaciunea noastra, a nevrednicilor tai robi, care te cinstesc si cheama sfantul tau nume, si ne izbaveste prin mijlocirea ta inaintea Altarului lui Dumnezeu de toate imprejurarile pline de suferinta, de neputinta sufletesti si trupesti, de rele, de ispite viclene si inselatoare.

Revarsa patriei noastre si lumii intregi de la Dumnezeu cel Atotbun pace, liniste si bunastare, fii mijlocitor neclintit a Sihastriei unde te-ai nevoit si ai bine-placut atotslavitului Dumnezeu in Treime, Caruia i se cuvine toata lauda, cinstea si inchinaciunea, Tatalui si Fiului si Sfantului Duh, acum si pururea si in vecii vecilor. Amin!

Rugaciunea a doua

O, Preacuvioase si Purtatorule de Dumnezeu Parinte al nostru Ambrozie! Dorind sa devii rob al lui Dumnezeu, te-ai salasluit in sihastria Optina, si fara lene, in osteneli, in privegheri, in rugaciuni si postiri te-ai nevoit, fiind indrumator monahilor si tuturor oamenilor zelos invatator.

Astazi insa, dupa trecerea ta de la cele pamantesti inaintea imparatului Ceresc stand, roaga-L sa miluiasca cu harul Sau locul nevointelor tale, Sfanta Manastire aceasta unde cu duhul neincetat petreci, si tuturor oamenilor care cu credinta cad la racla cu sfintele tale moaste, implineste-le cererile.

Roaga-L pe milostivul Dumnezeu sa ne trimita prisosinta de bunatati, indeosebi insa darurile cele spre folosul nostru sufletesc. Si invrednicindu-ne a sfarsi viata aceasta trecatoare in pocainta, in ziua Judecatii de mostenirea desfatarii din imparatia Lui sa ne faca partasi in vecii vecilor. Amin!

Rugaciunea a treia

O, Preacinstit Staret al Sfintei si Minunatei Sihastrii Optina, Cuvioase si Purtatorule de Dumnezeu Parinte al nostru, Ambrozie! Podoaba cinstita a Bisericii noastre si sfesnic luminos al harului, cu dumnezeiasca stralucire pe toti ii luminezi, si ca un preafrumos rod duhovnicesc al Rusiei, tuturor sufletelor credincioase cereasca desfatere si bucurie mare le reversi!

Pentru aceasta, cu credinta si cutremur cadem acum inaintea raclei cu sfintele si facatoarele de minuni moastele tale, pe care spre mangaiere si ajutor celor in suferinta le-ai daruit, si cu smerenie ne rugam tie cu gura si cu inima.

Parinte sfinte, indrumator al intregii Rusii si evlaviei invatator, pastor si doctor al sufletelor si trupurilor noastre cuprinse de neputinta, priveste spre fiii tai duhovnicesti, care pacatuiesc mult cu cuvantul si cu fapta, si acopera-ne cu multa si sfanta ta dragoste, cu care te-ai proslavit inca in timpul vietii pe pamant.

Si mai vartos dupa sfarsitul tau incununat, calauzeste-ne in randuielile Sfintilor si de Dumnezeu insuflatilor Parinti, invata-ne poruncile lui Hristos, pentru a caror implinire mult te-ai nevoit pe pamant pana in ultima clipa a vietii tale monahale.

Roaga-te pentru noi, cei neputinciosi cu sufletul si cuprinsi de suferinta, sa dobandim vreme binecuvantata si mantuitoare pentru pocainta, indreptare adevarata si reinnoirea vietii noastre, pentru izbavire de patimile aprige si de faradelegile fara numar.

Primește-ne, apara-ne și ne pazeste cu acoperământul milei tale, mijlocește pentru noi ca să primim de la Domnul binecuvântare și să purtăm cu răbdare jugul blând al lui Hristos până la sfârșitul zilelor noastre. Și așa să aflăm viața și împărăția viitoare, unde nu este durere, nici înținare, nici suspin, ci viața și bucurie vesnică, prin darul Singurului, Atotșfantului și Fericitului Izvor al nemuririi, Dumnezeu Cel în Treime închinat, Tatăl și Fiul și Sfântul Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin!

IX. CUVIOSUL STAREȚ ANATOLIE CEL BĂTRÂN

(1824-1894) (25 ianuarie)

*Trebuie astfel să ne rugăm
ca între suflet și Dumnezeu
să nu se afle nimic și nimeni.
Să fie numai Dumnezeu și sufletul.*

A. Viața

Când marele stareț Macarie se afla deja spre amurgul vieții, Dumnezeu, pentru rugăciunile Sfântului Ioan Botezătorul – protectorul schitului, l-a adus pe acela pe care l-a ales să fie de la început ajutorul și apoi succesorul marelui stareț Ambrozie.

Starețul Anatolie Zertalov s-a născut pe 6 martie 1824, în satul Bobol, gubernia Kaluga, în familia unui diacon. La sfântul botez a fost numit Alexie, în cinstea Sfântului Alexie, omul lui Dumnezeu.

Părinții lui, evlavioși, au avut dorința sfântă ca fiul lor să devină călugăr și l-au educat în cunoscuta rigurozitate. La timpul său, Alexie a fost dat la școala duhovnicească din Borov, iar când a terminat anii de învățătură a fost mutat la seminarul din Kaluga. La vârsta de 14 ani s-a îmbolnăvit de friguri și a pierdut un an de studiu. Sănătatea nu i-a fost niciodată prea puternică. Tendința către viața monahală s-a dezvoltat devreme în el și lui Alexie aproape că îi venea să plece la pustnicii din pădurile Roslavl.

Când a terminat anii de seminar, viitorului călugăr i s-au propus câteva locuri pentru a fi preot, însă el a refuzat aceste propuneri. Intrând în slujba administrației financiare, a locuit acasă. Împreună cu mama sa, căreia îi plăcea să meargă în locuri sfinte și cu sora lui, Ana, au mers în pelerinaj la cuviosul Serghie și au trecut prin Hotikovo. În Hotikovo i-a plăcut foarte mult tânărului Alexie și a convins-o pe sora lui să intre în această mănăstire.

În scurt timp însă Alexie s-a îmbolnăvit și doctorul i-a spus că are tuberculoză. Atunci, bolnav fiind, a făgăduit că, dacă se va însănătoși, va intra în mănăstire. Părinții l-au blagoslovit bucuroși pentru această faptă.

La **Optina** a fost primit cu dragoste de **cuviosul Moisei**. Pe 17 noiembrie, anul 1862, a fost tuns în monahism cu numele Anatolie, în cinstea Sfântului Anatolie, patriarhul Constantinopolului (a cărui pomenire e în ziua de 3 iulie). Starețul Macarie l-a îndrăgit pe noul venit din lumea deșartă și cu privirea sa de duhovnic priceput a văzut în el o râvnă puternică pentru mântuire. De aceea, cu o deosebită dragoste, a început să-l îndrume pe noul călugăr. Când mama lui Alexie a venit să-l revadă pe **cuviosul Anatolie**, **starețul Macarie** a primit-o cu dragoste pe această femeie evlavioasă și ea a fost adânc mișcată de cuvintele acestui povățuitor al călugărilor: „Fii binecuvântată, femeie bună, căci ți-ai adus fiul pe un drum așa de bun!”. Starețul însuși l-a învățat pe cuviosul Anatolie rugăciunea lui Iisus și acesta a plecat departe, în pădure, unde s-a rugat în singurătate. Pentru că starețul Macarie avea foarte multe treburi, l-a binecuvântat pe cuviosul Anatolie, ca în afară de el, să se adreseze și cuviosului Ambrozie pentru problemele lui sufletești. Starețul i-a explicat alegerea astfel: „El este mai glumeț“. Cuviosul Anatolie a fost unul dintre primii ucenici ai părintelui Ambrozie, urmașul lui Macarie. Astfel, pe căi tainice, au fost atrași într-o foarte strânsă legătură acești doi călugări care, mai târziu, s-au nevoit mult împreună pentru mănăstirea din Șamordino. Sub îndrumarea înțeleaptă a cuviosului stareț Macarie și Ambrozie, tânărul Anatolie, pe drumul neobosit și vigilent al lucrării duhovnicești, s-a călăuzit prin citirea cuvântului lui Dumnezeu și a scrierilor asceților, a sporit repede în viața duhovnicească și abia atunci s-a putut întrevedea viitoarea frumusețe morală.

Comportându-se față de cuviosul Anatolie cu deosebită dragoste și grijă, starețul Macarie l-a condus pe calea aspră

a nevoițelor monahicești și de aceea i s-a întâmplat de multe ori să îndure necazurile și greutățile vieții pustnicești. Fiecare soartă are necazurile ei și așa este și în viața monahală, iar înțeleptul povățuitor nu a îndepărtat aceste necazuri de ucenicul râvnitor ci, dimpotrivă, l-a îmbogățit cu ele. Acest lucru l-a făcut cu binecuvântatul scop de a forma în el o bună structură de monah și de a-l căli pentru viitor.

În mănăstire, cuviosului Anatolie i-a fost foarte greu în primii ani. Schitul era deosebit de sever în respectarea regulilor vieții monahale. La această structură severă a vieții s-a adăugat o altă greutate. Prima ascultare a lui Anatolie a fost la bucătărie unde, datorită muncilor neobișnuit de grele, se întâmpla să doarmă puțin și direct pe lemnele de foc. Apoi l-au mutat des din chilie în chilie. El era foarte îngrijit și îi plăcea curățenia. Acolo unde i se spunea să locuiască, de cum intra, spăla și curăța chilia, apoi începea să locuiască. Mergea zilnic să-și mărturisească gândurile, citea cărțile asceților. Și iarăși îl mutau în altă chilie. Abia se stabilea acolo că iarăși era mutat într-o alta nouă; altă curățenie, altă spălare și altă plecare. Fără să se împotrivescă, își lua catrafusele: bucata de pâslă, iconițele, hârtia și cerneala – și mergea unde i se spunea.

Odată a venit la Optina Prea Sfințitul Ignatie Brianceaninov. El a vrut să vadă și să vorbească cu acei călugări care cunoșteau bine învățătura Sfinților Părinți despre rugăciunea lui Iisus. Și i l-au recomandat pe cuviosul Anatolie. Episcopul a discutat mult cu el și această discuție i-a plăcut foarte mult. Luându-și rămas bun de la cuviosul Anatolie, Prea Sfințitul nu a putut să nu-și exprime mirarea și a spus că a fost bucuros că a întâlnit un asemenea călugăr erudit: experimentat în lucrurile duhovnicești și cunoscător al științelor lumești.

Întorcându-se după discuția avută cu episcopul Ignatie (la care a mers numai după două invitații și atunci la porunca stareților), cuviosul Anatolie s-a întâlnit cu starețul Macarie, care venea spre schit înconjurat de călugărițe și alte persoane. Starețul l-a întrebat: „Ce ți-a spus Prea Sfințitul?“. Cuviosul Anatolie, în simplitatea lui, i-a redat totul. Atunci cuviosul Macarie, în prezența tuturor, a început să-l bată cu toiagul și să-i spună:

„Ah, netrebnice, tu prea ți-ai luat-o în cap, crezând că ești așa de bun! Prea Sfințitul este aristocrat, crescut cu maniere și ți-a spus așa din politețe, iar tu ți-ai și ciulit urechile, gândindu-te că este adevărat“. Cu rușine a plecat apoi călugărul Anatolie. Iar starețul Macarie, imediat ce cuviosul Anatolie s-a îndepărtat de el, a spus celor ce erau cu el: Doar nu l-am muștrat! El este un călugăr ascet, isteț, cultivat și de aceea este respectat de astfel de oameni. Doar să nu se mândrească“. În acel timp, cuviosul Anatolie era deja ierodiacon.

Când starețul Macarie a murit, cuviosul Anatolie și cuviosul Ambrozie s-au apropiat între ei în chip deosebit, deoarece l-au pierdut pe starețul și îndrumătorul iubit deopotrivă de amândoi. Starețul Ambrozie a văzut cum cuviosul Anatolie a început să atingă măsura înaltă a structurii sufletești și că s-a maturizat într-atât încât să-i poată îndruma pe alții. Treptat a început să-l atragă în lucrarea lui de stareț (îndrumător duhovnicesc), făcându-l colaboratorul lui, exact așa cum i se întâmplase lui cu părintele Macarie.

În anul 1870, cuviosul Anatolie a fost hirotonit ieromonah. În anul următor, prin hotărârea Sinodului din 3 august 1871 a fost numit starețul mănăstirii Spaso-Orlovski, din gubernia Viatsk și ridicat la rangul de arhimandrit. Însă, de dragul lucrării duhovnicești și al ascultării față de starețul Ambrozie, cuviosul Anatolie a refuzat această slujire. Răposatul stareț, părintele Macarie, l-a numit uneori pe cuviosul Anatolie „cel mai mare“, pe de o parte referindu-se la statura lui înaltă, iar pe de altă parte, referindu-se la înălțimea structurii sale duhovnicești. Ținând cont de această structură, cuviosul Ambrozie l-a implorat să-i vină în ajutor încă de la început, apoi l-a atras în treburile schitului. Imediat după hirotonirea ca ieromonah, cuviosul Anatolie a fost numit econom. Ajutor al cuviosului Ambrozie a devenit prin rugămintea acestuia față de Prea Sfințitul arhiepiscop Grigorie, când se afla într-una din vizitele sale la Optina, iar numirea ca stareț al schitului a avut loc pe 13 februarie, în anul 1874, după moartea cuviosului Ilarion. După dorința cuviosului Ambrozie, el a fost numit în această slujire cu aprobarea părintelui arhimandrit. **Cuviosul Anatolie** a primit toate aceste numiri din ascultare față de starețul său și le-a purtat cu smerenie și vrednicie. Chiar el însuși a povestit mai târziu că despre numirea lui ca econom, mulți nu au știut vreme îndelungată. Odată a văzut că frații fac ceva neregular. Cuviosul Anatolie le-a făcut observație, iar ei în loc de răspuns l-au întrebat: „Dar ce treabă aveți frăția voastră?“ și foarte mult s-au fâstâcit când cineva care se apropia, le-a spus că acela este economul. Frații au început să-i ceară iertare și l-au rugat mult să nu-i spună arhimandritului. Cuviosul Anatolie nu i-a spus părintelui arhimandrit. În general, înainte să-l înștiințeze pe stareț cu privire la vreuna din abaterile fraților, cerea sfatul cuviosului Ambrozie; nu-i plăcea să se expună, nu avea nevoie de stimă. Și după ce a fost numit starețul schitului a continuat să se poarte față de starețul Ambrozie cu respectul dinainte și de multe ori, la fel ca ceilalți. Când se afla la stareț, stătea în genunchi. Odată starețul Ambrozie discuta cu el, iar el stătea în genunchi; cuviosul a chemat pe cineva anume și, arătând spre părintele Anatolie, a spus: „Vă recomand: starețul meu“, dând prin aceasta o edificatoare lecție de smerenie.

În cadrul slujirilor de duhovnic și stareț al schitului, cuviosul Anatolie a fost un mare nevoitor, cu spirit de sacrificiu și într-adevăr un succesiv vrednic al înaintașilor săi. Nimic nu scăpa din vedere și cu râvnă se îngrijea de câștigul sufletesc al fraților și îi liniștea, organizându-le bine viața pe rânduielile severe și simple ale vieții schitului.

Când frații i se adresau cuviosului Ambrozie privind treburile schitului, acesta întotdeauna îi trimitea la starețul lui, cum îl numea pe cuviosul Anatolie. Pe fiii săi duhovnicești, în toate problemele importante, cuviosul Anatolie îi îndruma pentru sfaturi către starețul Ambrozie, iar **starețul Ambrozie**, în asemenea cazuri, întreba întotdeauna: „Dar ce a spus Anatolie?”. Când afla că acesta nu îi sfătuia să facă așa cum au cerut, nici el nu le dădea binecuvântare.

A venit vremea întemeierii mănăstirii din Șamordino. Cuviosul Ambrozie, din cauza stării de boală, a căzut la pat și a stat numai în chilia lui. Cu deosebire, a început să nădăjduiască în ajutorul său – cuviosul Anatolie, care i-a devenit colaborator credincios și devotat. Eforturile lui cuprindeau toate laturile vieții mănăstirii și trăitorilor ei. Când în Șamordino a fost construită biserica, starețul Anatolie însuși le-a învățat pe surori rânduiala slujbelor și Tipicul. După ce biserica a fost sfințită, el a locuit în mănăstire două săptămâni și a slujit, învățându-le pe surori rânduielele slujbelor și să cânte. Zilnic participa la fiecare slujbă; el însuși le învăța pe surori să săvârșească „cincisutita“ (o pravilă de rugăciuni care consta, mai ales, în rugăciunea lui Iisus). Stând în picioare la strana din dreapta, supraveghea săvârșirea acestei pravile. Egumena mănăstirii din Șamordino, maica Sofia, întotdeauna s-a purtat față de starețul Anatolie cu adânc respect. Nu o dată a spus că un bun călugăr nu se deosebește prin nimic în comportament de cel mai educat aristocrat. Însă o diferență există între ei și e mare: aristocratul se poartă cu tact din bunăcuviință, iar călugărul bun – din credință și dragoste pentru aproapele. Și, ca model pentru a fi imitat, l-a recomandat pe cuviosul Anatolie.

Pe cuviosul Ambrozie ea îl numea „măreț“, iar pe cuviosul Anatolie „mare“ și „apostolul nostru“; cuviosului Ambrozie călugărițele i se adresau ca unui stareț, iar cuviosului Anatolie – ca unui părinte care lua parte întotdeauna la toate nevoile lor. De multe ori, când le întâlnea, le întreba: „Dar tu ai de toate?“ Starețul Ambrozie nu o dată le-a spus trăitoarelor din Șamordino: „Eu vă chem rar la mine să discutăm, pentru că în privința voastră sunt liniștit; voi sunteți cu părintele Anatolie“.

Cuviosul Anatolie avea un caracter neobișnuit de bun și era foarte milostiv. 21 de ani le-a slujit starețul ficelilor sale – trăitoarelor tinere mănăstiri. El, ca nevoitor devotat marelui stareț, întemeietorul mănăstirii, s-a dedicat cu totul lucrării sfinte de conducere a sufletelor spre mântuire și pentru acesta și-a folosit toate puterile.

Văzând neputințele și apropierea de moarte a egumenei Sofia, cuviosul Anatolie, ca să le liniștească pe surori, le-a spus că dacă Dumnezeu o cheamă, înseamnă că ea s-a maturizat pentru veșnicie, căci Dumnezeu, când fiul e pregătit pentru soarta fericită, nu zăbovește nici un minut și îl ia la El ca și cum n-ar fi nevoie de el aici. Și, ca exemplu, l-a arătat pe Sf. Vasile cel Mare pe care Dumnezeu, neținând cont de nevoia Bisericii, l-a luat de foarte tânăr, având 49 de ani. Prin binecuvântarea cuviosului Ambrozie s-au îndreptat către starețul Anatolie surori din mănăstirile din întreaga eparhie: Kaluga, Moscova, Smolensk, Tul, Orlov, Kursk și din alte părți.

Rugător înflăcărat și săvârșitor al rugăciunii lui Iisus, cuviosul Anatolie, întotdeauna le-a îndemnat pe surori să facă neîncetat această rugăciune și, astfel, le-a amintit despre necesitatea de a păzi curățenia inimii.

Nici smerenia și nici răbdarea nu se pot atinge fără să ne adresăm lui Dumnezeu în rugăciune. El considera că rugăciunea lui Iisus este principala cale spre mântuire. Starețul Anatolie învăța surorile că în zilele de post în special trebuie să facă această rugăciune cu sârguință, iar la liturghie, când se împărtășesc, să privească în sine, cu nimeni să nu vorbească și nicăieri să nu-și îndrepte gândurile. „Mai bine decât toate – scria el – să se întipărească în inima tânără și fragedă cel mai dulce nume – prin rugăciunea scânteietoare: Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătoasa. Atunci va fi culmea bucuriilor, o veselie nesfârșită. Atunci când în inimă Se înrădăcinează Iisus, nu-ți dorești nici Roma, nici Ierusalimul. Căci Însuși Împăratul, împreună cu Maica Sa, cu toți îngerii și sfinții vor veni la tine și vor locui la tine. „Eu și Tatăl vom veni la el și vom face la el locaș“, zice Domnul. Cuviosul Anatolie le-a învățat pe surori să cinstească zilele împăraților ca pe cele mai mari sărbători și a călăuzit gândul surorilor spre necesitatea de a se ruga zilnic pentru împărat. Când a învățat-o pe o soră să citească Psaltirea și ea s-a plâns că îi e greu, starețul a mângâiat-o, zicându-i: „Ce se face greu, va fi folositor, iar ce se face ușor se va uita ușor“. A poruncit să se citească zilnic cei 12 psalmi, plus încă un psalm care începe cu cuvintele: „Gata e inima mea, Doamne...“. Pentru aceasta dădea următoarele învățături: „Rostește neîncetat rugăciunea lui Iisus și nimeni nu te va mai deranja. Chiar și când vor fi mulți oameni de față, tu nu îi vei observa. Să nu mergi prin chilii și să nu discuți cu nimeni, dacă nu e nevoie. În biserică stai în picioare, ca îngerul, nu discuta și nu te uita în jur. Biserica este cerul pământesc. Când ieși din biserică rostește «Născătoare de Dumnezeu, Fecioară, bucură-te...» și nu vorbi cu nimeni, căci altfel te vei asemăna cu vasul care a fost plin și pe urmă s-a vărsat. Când postești, să faci cu deosebire și cu sârguință rugăciunea lui Iisus. Când mergi să te împărtășești, la liturghie, fii atentă la tine, nu vorbi cu nimeni și nu-ți îndrepta gândurile niciunde.

Să mergi să te împărtășești cu sufletul liniștit, făcând rugăciunile părintelui tău duhovnic. Despre rugăciune spunea: „Trebuie să te rogi lui Dumnezeu în așa fel, încât între sufletul ce se roagă și Dumnezeu să nu se afle nimic și nimeni. Să fie numai Dumnezeu și sufletul. Trebuie ca cel ce se roagă să nu simtă nici cerul, nici pământul și nimic

în afară de Dumnezeu, altfel rugăciunea nu va fi desăvârșită. Când te rogi sub impresia unei cântări sau citiri, rugăciunea făcută nu este o rugăciune adevărată. Iată care este adevărata rugăciune. Proorocul Ilie și-a lăsat capul pe genunchi când s-a rugat și în câteva minute l-a înduplecat pe Dumnezeu să-Și schimbe mânia în milă“.

Cuviosul Ambrozie îl numea pe cuviosul Anatolie un mare stareț și săvârșitor al rugăciunii lui Iisus. „Lui îi este dată rugăciunea (a minții și a inimii) și harul – spunea el – care se dau unuia dintr-o mie“.

Cuviosul Anatolie, spre amurgul vieții lui, a dobândit câteva daruri: al povățuirii duhovnicești, al vederii în adâncurile sufletului omenesc și al cunoașterii viitorului cu care au fost înzestrați îndrumătorii lui, mării stareți Macarie și Ambrozie.

Cuviosul Anatolie nu dădea binecuvântare să se stea jos în biserică în timpul primei catisme (la începutul vecerniei de duminică) și spunea: „Părintele egumen Antonie a poruncit cu strictețe să se stea în picioare; el a avut picioarele bolnave, cu răni, însă niciodată nu a stat jos“. De asemenea, a poruncit să nu se iasă din biserică în timpul catismelor, zicând: lupii aleargă și pot să te prindă. Dacă trebuie să pleci, atunci pleacă mai devreme sau după catisme, însă nu în timpul citirii lor.

Cuviosul era foarte bun și milostiv, ierta totul, numai în biserică pedepsea sever atunci când se vorbea.

De asemenea, mai spunea: „Când în biserică te neliniștesc gândurile rele, atunci să te ciupești mai tare, ca să-ți amintești unde te afli“. Odată o călugăriță i-a spus cuviosului: „Tare mă tem că îmi vor veni ispite“. Batiuşka i-a spus: „Trăiește, fără să judeci, privește la toți latura bună, nu te lua după oameni și Dumnezeu te va păzi. Îți mai spun că, cine zice rugăciunea lui Iisus, acela nu va avea ispite“.

Se întâmpla ca părintele să înceapă să le învețe cum să se obișnuiască cu rugăciunea lui Iisus: „La cel ce o rostește, Dumnezeu Își face cuib în inima lui. Acolo vor fi Tatăl, Fiul și Sfântul Duh, sfinții îngeri și toți sfinții și nu vor pleca“. Pe cei care locuiau în casele mănăstirii, conform ascultărilor, îi sfătuia: „Dacă locuiți și dormiți în casă, să nu vă plângeți și să nu mâncați pe ascuns. Căci altfel se va deplasa omul ca șarpele: cât nu ai ce mânca, nu vei fi sătul. Să nu trăiți după poftele voastre în casă. Trăiți corect și veți fi mântuiți“. Surorilor bolnave, care sufereau încât nu puteau să meargă la slujbe, starețul le spunea și le mângâia că pot citi rugăciuni și mulțumindu-se cu o singură rugăciune spusă în casă, să-și supravegheze cu atenție inima: să rămână acasă nu din lene, ci din cauza bolii.

El a sfătuit neîncetat să se facă pocăință din toată inima înaintea lui Dumnezeu, iar față de părintele duhovnic să nu se ascundă nimic. În parte definea folosul mărturisirii gândurilor ca fiind o dezvoltare a conștiinței și o durere pentru păcătoșenie, de unde reiese smerenia atât de necesară pentru lucrarea mântuirii. Când surorile nu îndeplineau sfaturile starețului sau făceau contrariul, nu aveau pace sufletească și obțineau pagubă, nu folos. Cu privire la drumul nevoițelor, starețul spunea surorilor: „Țineți calea de mijloc, nu alergați înainte și nu rămâneți în urmă“. O soră, aflându-se odată în necaz, a venit la cuviosul Anatolie și în amărăciunea ei a zis: „Of, de ce am venit la mănăstire?“. El i-a spus: „Dacă cei din lume ar ști cât e de greu să trăiești în mănăstire, atunci chiar de i-ar bate cu toiagul, n-ar veni la mănăstire; mai bine le-ar fi să meargă în lume descâlțați. Dar dacă ar ști ce răsplată au în cer călugării, s-ar lepăda de toate și ar pleca la mănăstire“.

Lui nu-i plăcea deloc atunci când cel ce se afla în necaz își dorea moartea, ci îl muștra și îl amenința: „Vrei ca eu să mă rog să mori?“. Iar acela, desigur, răspundea: „Nu, nu!“ – și începea să-i ceară iertare. Își dădea seama cât de puțin e pregătit pentru moartea pe care și-a cerut-o așa de ușor.

Nevoitorul Anatolie era de o gravitate înaltă; când afla despre un anumit necaz, se frământa îndelung, până când avea dureri de cap. Din această cauză, după observațiile medicilor, i-a apărut boala de inimă, de la care au început și alte boli. Uneori, auzind despre un anumit eveniment tragic chiar și din altă țară, cuviosul îl pomenea mult timp și îl plângea.

Un vizitator a vorbit astfel despre cuviosul Anatolie: „Acesta este neobișnuit de inteligent, neobișnuit de bun și este un rus autentic“.

După moartea starețului Ambrozie, cuviosul Anatolie a început să slăbească rapid. Gânditor și trist, își simțea grea singurătatea spirituală și se apropia cu repeziciune de apusul vieții sale.

La sfârșitul anului 1892 a mers la **Sankt Petersburg** și în **Kronstadt** s-a întâlnit cu **Sf. Ioan**, pe care îl cunoștea de mult timp și a discutat cu doctori. Împreună cu Sf. Ioan, cuviosul Anatolie a slujit pomenirea starețului Ambrozie de pe 10 octombrie și s-a mângâiat în sfaturi cu el. Doctorii i-au găsit inima slăbită și o ușoară umflătură. Conform cu sfaturile lor, a început să se trateze, însă acest tratament care necesită plimbări, a fost întrerupt repede: picioarele starețului au început să se umfle, refuzând să mai intre în încălzări și el nu a mai putut să meargă.

În timpul bolii dinaintea morții, discutând despre rugăciunea lui Iisus, a arătat care sunt și celelalte rugăciuni scurte, însă dintre toate a spus că cea mai bună este aceasta; ea e calea principală și cea mai adevărată spre mântuire. Când dădea lămuriri aducea foarte des exemple din Viețile Sfinților și din Proloage. Înainte de moarte, nu o dată și-a concentrat atenția asupra rugăciunii lui Iisus, dând învățături despre ea, după care, neputincios fiind, își lăsa capul fără putere pe piept și buzele slăbite șopteau rugăciunea lui Iisus.

Starețul Anatolie a suportat boala puțin timp. Pe 15 decembrie, în anul 1893, a primit în taină schima mare, lucru despre care au știut numai duhovnicul lui, **părintele Gherontie** și câteva persoane apropiate. La 3 luni și jumătate după acest eveniment, în anul 1894, în timpul citirii rugăciunilor de plecare, cuviosul stareț Anatolie a adormit în pace în al 71-lea an al vieții lui.

O tristețe adâncă a cuprins inimile călugărițelor și ale călugărilor devotați lui. Numai conștiința că starețul a moștenit partea dreptilor și rugăciunile au ușurat suferința acestei grele pierderi, atât de apropiate de cealaltă mare pierdere: moartea cuviosului Ambrozie. Multe dintre surori l-au văzut după aceea pe stareț în vis: ba în locurile sfinte, ba mângâindu-le, ba spovedindu-le, ba vindecându-le – și după aceste vise simțeau alinare, bucurie, iar câteva au primit și ușurare pentru suferințele lor.

Cuviosul Anatolie se odihnește printre îndrumătorii lui. În biserica din Kazan, pe dreapta, se odihnesc cuvioșii **Moisei, Antonie și Isaac**, iar în fața lor, un pic la stânga – **cuviosul Lev, cuviosul Macarie și cuviosul Ambrozie**. „Dă-ne nouă să ne împărtășim cu Tine mai sânguincios în zilele neapuse ale Împărăției Tale – scria starețul Anatolie. De ce este această zi neapusă?! Pentru că soarele ei nu este cel al creației, ci este Iisus Hristos. Acest soare răsare o singură dată și nu apune în vecii vecilor, nici nu pălește, nici de nori nu este umbrit, nici razele Lui nu pier. Acolo este o lumină nepieritoare, o frumusețe de nedescris și veselie veșnică.

B. Minunile

Vindecarea de tuberculoză prin rugăciunile starețului

Una din surorile din Șamordino povestea:

„Eu, după intrarea în mănăstire, m-am îmbolnăvit. Aveam 15 ani, doctorii mi-au găsit insuficiență cardiacă și ftizie și au spus că voi muri în scurt timp, însă mie nu-mi venea să cred că voi muri.

Batiușka mi-a spus: «Zi cum poți, și stând culcată și stând ridicată, **rugăciunea lui Iisus** și totul va trece». Așa am și făcut și, pentru sfintele lui rugăciuni, m-am însănătoșit.

De arunci au trecut 23 de ani și încă trăiesc, îmi duc ascultarea după puteri, în chilie fac tot ce trebuie deși nu am sănătate puternică, însă înainte nici prin chilie nu puteam să merg“.

Darul străvederii

Așa cum iarba se ofilește, sub razele soarelui arzător, toată neputința și slăbiciunea trec sub acțiunea postului, a ascultării și în general a vieții aspre, iar focul rugăciunii de care este cuprins cel ce moare îi aprinde sufletul și curățindu-l, îl întărește. Către sfârșitul zilelor sale, cuviosul Anatolie avea acele daruri ale Duhului Sfânt – vederea adâncurilor sufletului omenesc și cunoașterea viitorului, cu care au fost înzestrați îndrumătorii lui – marii stareți, **cuviosul Macarie și cuviosul Ambrozie**. El știa dinainte despre moartea fiilor săi duhovnicești apropiați, despre bolile și nenorocirile lor și îi prevenea în mod delicat pe aceia de care se apropia încercarea. Amintirile fiilor lui duhovnicești sunt încărcate de descrieri ale unor astfel de întâmplări. Unei călugărițe și unui călugăr le-a prezis mult timp că îi așteaptă ascultarea de stareță și stareț; unei tinere i-a descoperit moartea grabnică, unei călugărițe – boala picioarelor. Prevenea oamenii cu privire la încercările care se apropiau și cu privire la eliberarea de necazurile dure.

Rămânând singuri, trebuie să ne întărim cu rugăciunea lui Iisus

„Scrisoarea ta, soră bolnavă, A., am primit-o. Îmi scrii cu mâhnire că stai închisă în chilie, atunci când ceilalți merg la biserică. Înseamnă că tu, măicuță, uiți de dorința și înștiințarea mea, ca să faci cât de mult poți cu gura rugăciunea lui Iisus. Și mai ales să faci asta când rămâi singură. Cu timpul ți se înrădăcinează în memorie. Dar înseamnă că tu hoinărești cu mintea și acest lucru devine plictisitor. Însă rugăciunea lui Iisus veselește inima... Nu te descuraja dacă trăiești rău, ci smerește-te, și Dumnezeu are grijă de tine dacă te smerești, căci nu ține cont de faptele mari care nu sunt smerite. Pace ție și Domnul să te binecuvânteze“.

E folositor să ne temem de moarte dar nu trebuie să ne descurajăm

„Măicuță, cuvioasa mea!

Am primit toate scrisorile tale. Faptul că te temi de moarte e foarte corect și folositor. Dacă cineva are numai puține păcate, nu poate să nu se teamă de moarte. Însă tu, măicuță, nu ești dintre păcătoșii care deznădăjduiesc ci din turma

cea bună a celor care se căiesc și se muștră pe sine și se mândresc din cauza păcatelor. De aceea, nu te descuraja! Eu sunt de o sută de ori mai rău decât tine și tot strig: Tu, Doamne, ai venit să-i mântuiești pe cei păcătoși, nu pe cei drepecți îi chemi la pocăință. Așadar, mântuiește-mă și pe mine, păcătoșul!“ . Așa să te rogi și tu! Pace ție!“ .

Hristos cel înviat îi va învia pe toți

„Hristos a înviat, G! A înviat Hristos și mortul nu e singur în mormânt. Dacă mortul nu e singur, atunci e posibil ca cei bolnavi să fie? Nu!

Astăzi prăznuim distrugerea morții și nimicirea ei și începutul vieții veșnice. Dar ce mai fac Sașa, Masa și celelalte bolnave? Înșuși Dumnezeu a hotărât că apostolii, că s-au purtat omenește atunci când au auzit despre boala lui Lazăr pentru să sufere. Iar Adevărul Veșnic a grăit: „Aceasta na e spre moarte, ci spre slava lui Dumnezeu. Mă bucur pentru voi“ .

Slujește cu dragoste celor bolnavi. Iisus a spus: «Dacă veți sluji acestora mici, Mie îmi slujiți!»“ .

Despre rugăciunea lui Iisus

„Pace ție, soră A.! Vrei să primești de la mine un cuvânt: iată că-ți dau cinci! Dacă vrei să fii recunoscătoare, atunci învață cele cinci cuvinte: 1. Doamne, 2. Iisuse, 3. Hristoase, 4. Fiul, 5. lui Dumnezeu. Și la ele să adaugi:

„Miluiește-mă pe mine, păcătoasa“ . Așa să repeți mereu. Cu acestea Îl mulțumești pe Dumnezeu, mie îmi ești recunoscătoare, iar pe tine te mântuiești“ .

Mai presus de toate, gândește-te la bucuria Raiului și la chinul viitor

„Iată cum este, măicuță, să te desparți cu părere de rău, de cei apropiați, încă din timp. Dar ce va fi cu aceia care încep să-L simtă pe Mântuitorul și Dumnezeu lor în ultimul timp? Căci pentru totdeauna, fără putință de întoarcere, Bucuria noastră, Lumina noastră, Viața noastră, Mântuirea noastră înconjurată de slava veșnică, de mulțimi nenumărate de îngeri și sfinți, intră pe porțile raiului în Ierusalimul ceresc și privesc chipurile și frumusețea celor mântuiți, apoi merg în prăpastie și îi acoperă munții, prin care niciodată nu pătrunde nici cea mai mică rază de lumină, nici cea mai mică vorbă a dulcelui Iisus! Gândește-te la acest lucru! Dacă vei medita la acesta mai mult decât orice, nu vei fi așa de supărată și schimbătoare. Și vei fi mai miloasă față de surori!“

Duhul Sfânt ne mângâie în necazuri

„Eu nu te-am uitat, fricoaso! Întotdeauna îmi aduc aminte de tine și te pomenesc! Însă nu te pot mângâia cu puterea mea, căci Mângâietorul nostru este Duhul Sfânt. Adresează-i-te Lui cu toată inima și El va veni la tine neîntârziat. Numai că nu vine atunci când vrei tu sau când îi spui un termen. Faptul că te tulbură gândurile, cărteala și frica este rodul obișnuit al vieții greșite și slabe.

Dar vine ceasul și acum este, când morții (cei cu sufletul) vor auzi glasul Fiului lui Dumnezeu și, ascultându-l, vor învia prin **Duhul Sfânt**“ .

Trebuie să trăim în pace

„... Tu tot te mai cerți cu Nasta. Așa s-a întâmplat permanent: două neîndemânatică într-o singură treabă. Iată ce trebuie să faci: într-un moment prielnic vorbește cu Nasta ca să începeți să trăiți în pace. Și să știi că atunci e nevoie să i te supui: „Cinstindu-vă una pe alta, vă faceți bine vouă“ . Căci fără dragoste pentru aproapele e greu să te mântuiești. Totuși, trebuie să dobândiți această virtute căci altfel nu vă veți mântui“ .

Patima desfrânării pe toți îi luptă. Eforturile noastre vor fi evaluate în ziua Înfricoșatei Judecări

„Eu nu te-am uitat, dar am simțit o durere. Tot postul a fost fără odihnă. Patima desfrânării se luptă cu toți, iar diavolul desfrânării se laudă înaintea tuturor regilor întunericului, că el mai mult decât toți, a dat iadului pe cei capturați. Rabdă și cere-i lui Dumnezeu ajutor. E bine să vorbești cu surorile pentru folos, dar să taci e și mai bine. Iar să te muștri pe tine și să te rogi pentru ele – e cel mai bine.

Învață să citești și să iubești, iar eforturile noastre vor fi evaluate corect în ziua Judecării Universale.

Silește-te, soră, căci a celor ce se silesc este Împărăția Cerească. Trebuie să mărturisești acele gânduri care te tulbură

des. E încă devreme să afli despre rugăciunea minții. Până atunci, fă-o cu gura: Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătoasa!“.

Despre Schimbarea la Față a lui Hristos – Dumnezeu

„Vă salut pe tine și pe toate măicuțele noastre la un loc și pe surori, cu ocazia venirii unei veri noi și a participării la marea sărbătoare a Schimbării la Față. Mare este această sărbătoare a Schimbării la Față. Ea se prăznuiește de Sfânta Biserică pe tot pământul, în toată lumea. O prăznuiește fiecare suflet ortodox (în special monahul). Când prin necazuri, răbdare puternică și smerenie se purifică sufletul de patimi și în special de mândria diavolească, atunci se învrednicește de arătarea lui Dumnezeu, ceea ce înseamnă că Îl vedem pe Însuși Dumnezeu cu sufletul și El locuiește în noi: „În armonie e locul Lui“. Iar următoarele cuvinte spun: „și lăcașul Lui e în Sion“. Acest lucru e încă departe de voi. Trebuie multă minte și fapte ca să ajungeți până acolo. Iar pacea (armonia) puteți să o găsiți: la început în sufletele voastre, apoi cu surorile și apoi cu Dumnezeu. Atunci vom avea parte de arătarea lui Dumnezeu. De aceea străduiți-vă să găsiți pacea călăuzitoare. Desigur, singure nu puteți, dar rugați-vă lui Dumnezeu și vă va da „pacea care e mai presus de orice înțelegere“.

Iubește-i pe dușmani!

„Cu adevărat a înviat Hristos!

M., nu te mânia! M., smerește-te! Ai pur și simplu toane! Ai certat toate surorile și te întrebi: se poate ca aceasta să fie de la vrăjmașul? De ce nu gândești tu: nu e posibil să fie din cauza harului? Of, călugărițo! Le sancționezi pe sătence și pe surori după lege și tu însăși încalci legea monahicească, crezând că e dinte pentru dinte. Măicuța mea, cuvioasa mea! Ele nu sunt bune, dar tu ești bună? Pleosc-trosc, ce mai dușmani, nici nu vreau să-i văd. Dar cu ce ești tu mai bună decât ei? Așa cum se ceartă, știu și să se mâniaze. Pentru ce ți se cuvine respect? Pentru faptul că ești mai în vârstă? Acest lucru e rău pentru tine. Domnul a zis: „Cel ce vrea să fie mai mare, acela să fie sluga tuturor“. Iar tu – ca o cucoană supărată, zici: „Nu vreau să-i văd pe dușmani“.

Smerește-te! Să nu-ți pierzi mințile din cauza mândriei și a mâniei... Prin mila lui Dumnezeu îndură creștinește și monahicește! Dă surorilor un exemplu bun, iubește-i pe dușmani, căci și Dumnezeu ne iubește pe noi, păcătoșii“.

Patimile smeresc

Pace ție și binecuvântare de la Dumnezeu! Din scrisoarea ta văd plângerea dinainte – aceea că îmbătrânești, iar patimile nu se îndepărtează, neținând cont de cei 25 de ani ai tăi. Ți pare foarte rău că atâția ani ai trăit în lume și nu ți-ai omorât patimile! Dimpotrivă, îți spui: ce ar trebui să faci acum, la cei 25 de ani respectabili ai tăi? Cum s-ar putea să te smerești? Dar iată că acum, scormonind în această grămadă de gunoi rău mirositor al patimilor, nu ridic prea mult din sprâncene. Trebuie să reușești să nu te mândrești.

Chiar dacă ești păcătoasă, să fii smerită și vei fi liniștită. Căci pe cei smeriți Însuși Dumnezeu îi ocrotește.

Despre înalta chemare de a fi mireasa lui Hristos

Ți trimit salutări, S., pentru intrarea în turma noastră aleasă și iubită de Dumnezeu, în rândul mirenelor lui Hristos. Fii atentă la tine însăși, trăiește cu vrednicie față de noua chemare, căci această chemare e înaltă. Despre ea apostolul spune: „Voi sunteți cetățenii Ierusalimului ceresc, preoție împărătească, neam sfânt, oameni născuți din nou“. „Locuința voastră este în ceruri“. Dar cum se obține locuința cerească, mai adevărat zis, Împărăția Cerească? **Sfânta Scriptură** spune: „Prin multe necazuri ne e dat să intrăm în **Împărăția Cerească**“.

De aceea, dacă se înmulțesc necazurile – bucură-te, căci atunci mergi pe drumul adevărat. Iar cine nu fuge de necazuri și le suportă după puteri, acela va dobândi Împărăția Veșnică.

La întoarcere, mama ta a fost pe la noi și s-a bucurat pentru tine că ești liniștită, chiar veselă. Străduiește-te, cât poți, să ai pace sufletească, căci se spune despre omul lui Dumnezeu: „În pace este locul lui“. Aceasta înseamnă că Dumnezeu Însuși locuiește în acel om care are o inimă împăcată. În general să te consideri mai rea decât toți, nu căuta nici dragostea, nici cinstea de la nimeni, ci pe acestea să le ai tu însăși față de toți și astfel vei dobândi pacea! Dar dacă începi și cauți să te aprecieze ceilalți, ca să-ți descopere vrednicia și câteva virtuți, atunci pierzi pacea sufletească!

Batiuşka Ambrozie îți trimite binecuvântare!

Cei care suferă cu Hristos, cu El se vor preaslăvi

Hristos a înviat! Ce te-ai întristat? Ori nu crezi în Dumnezeu, care a venit la noi? Care a murit pentru tine și care te iubește mult? Tu Lui încă nu I-ai arătat nici un fel de dragoste, iar El ți-a dovedit și prin cuvânt și prin faptă și prin legământ; El Însuși ne-a învățat să îndurăm necazurile și a mers pe drumul suferințelor și a murit pentru noi cu moarte de ocară. Și le-a lăsat celor iubiți ai Săi următorul testament: „În lume necazuri veți avea. Însă necazul vostru se va preschimba în bucurie. Și bucuria voastră nimeni nu o va lua de la voi“. Dar bucuriile ocazionale sunt trecătoare. De aceea, bucură-te că suferi împreună cu Mirele tău, Iisus“.

„Ieri m-am îngropat cu Tine, Hristoase; astăzi mă ridic și înviez cu Tine. Ieri m-am răstignit cu Tine, (pentru aceasta) Tu Însuși mă vei preaslăvi în Împărăția Ta“. Înțelegi oare ce înseamnă „a preaslăvi“? Înseamnă că iradiez de acea lumină, cu care strălucește Însuși Atotțiitorul! Că mă îmbracă cu acel veșmânt împărătesc și dumnezeiesc în care este El însuși îmbrăcat atunci când stă de-a dreapta Tatălui Său, pe tronul slavei cerești.

Și Însuși Iisus îi cere Tatălui Său: „Tată! Dacă mi i-ai dat pe aceștia Mie, atunci să fie una cu Noi, precum suntem Eu cu Tine, Tu în Mine și Eu în Tine și aceia vor fi una cu Noi“. Amin.

Cum să ne izbăvim de oameni răi

Tu mă întrebi cum se poate să scapi de oamenii răi? Prin felul simplu de a gândi și a socoti, pentru că ai venit să slujești lui Dumnezeu, nu diavolului... Căci Stăpânul Cerului și al pământului și al întregului Univers nu e diavolul, ci Dumnezeu, care poruncește și îngerilor și demonilor și care dă pace sufletelor noastre.

La adaosul tău răspund cu un adaos: „Dacă necazurile tale te smeresc și îți dau sufletului liniște și îl îndeamnă la rugăciune, atunci să știi că sentimentul tău nu e înșelător. De aceea **Sfântul Marcu Ascetul** spune: „În necazuri este ascunsă mila lui Dumnezeu“.

Trebuie să purtăm crucea ascultării și să fim îngăduitori cu cei neputincioși

Cu dragoste vă felicit de Anul Nou și vă doresc o viață nouă, spre mântuire. Se înțelege că toate acestea nu se ating fără efort, ci prin săvârșirea cu vrednicie a ascultării, prin suferințe mari și răbdare. Cine n-ar vrea să stea liniștit? Iată că eu, de la 20 de ani, duc greutatea slujirii mele în folosul aproapelui, iar în prezent stau rău cu sănătatea și sufăr de astm și de insomnie, însă cine poate lua asupra sa, personal, această ascultare, pe care Domnul Atotbun a lăsat-o spre folosul sufletelor noastre și al celorlalți. Deși nu trebuie să vedem puținele foloase pe care ni le aducem nouă și celorlalți, totuși Dumnezeu singur rânduiește totul, dar nu se pierde răsplata Lui pentru bunăvoința inimii. Trebuie, fără îndoială, să spunem că fiecăruia i se dă crucea pentru mântuire și ea crește din cauza inimii noastre, dar numai prin această cruce putem să ne mântuim. De aici reiese că dacă noi refuzăm să ne ducem crucea ascultării fără pricină binecuvântată, atunci refuzăm să mergem pe cale cu Hristos, pe calea mântuitoare și vrem să se alcătuiască pentru noi un alt drum – ușor – către minunățiile Împărăției cerești. Însă acest lucru nu e posibil: Împărăția lui Dumnezeu se ia cu nevoița, iar nevoitoarele se vor bucura de ea.

Să-ți iubești aproapele și să îndeplinești trebuințele surorilor și să le îngădui neputințele lor este un lucru bun și mântuitor. Însă dacă egumena se opune acestui lucru, atunci fă binele mai mult în taină și alină pe cine cu ce poți, iar în discuții să vorbești puțin – căci mai repede se strică ambele părți, decât să se folosească...

Nu v-am răspuns mult și din cauza bolii și din cauza mării mele lipse de timp. Vă rog din suflet să iertați multele mele neputințe...

Învățătură despre cum să trăim și să ne mântuim

Blagosloviți-mă, sfințite maici și surori! Și în primul rând, cea mai cuvioasă maică a noastră, P. și toate maicile și surorile!

Am vrut să vin personal la voi, însă neputința m-a biruit... Vremea este umedă iar sănătatea mea o cunoașteți; iertați-mă!

Vă mulțumesc pentru salutările voastre și dragostea în Dumnezeu. M-ați bucurat mult. Îi voi duce vestea bunului nostru părinte și stareț.

Înainte de toate, supuneți-vă celor mai mari, fără să vă împotriviți, căci aceasta nu este de la Dumnezeu. Cei care se împotrivesc cu putere stau împotriva voinței lui Dumnezeu, iar unii ca aceștia acceptă păcatul.

E bine dacă cineva poate să meargă neîntrerupt la biserica lui Dumnezeu – în ea e viața noastră. Nu renunțați la masa comună. „La masa comună se așează cel iubit – spune **Sfântul Isaac Sirul** – iar masa de taină este masa

iubirii“.

Păziți tradițiile părinților: nu mergeți prin chilii, nu primiți mireni, în special bărbați, nu vă faceți prietenii între voi – noi toți suntem rude, iar prietenii deosebite întotdeauna sunt în afara legii.

Iertați-mă pe mine, nevrednicul și păcătosul iar eu, slujitorul vostru, vă iert în numele Domnului Iisus. Nu vă plângeți că în discuția cu voi n-am fost față către față; credeți-mă că inima mea e cu voi și va fi cu voi cât veți păzi învățăturile fericiților noștri părinți Macarie și Leonid. Pace vouă și mântuire!

X. CUVIOSUL STAREȚ ISAACHIE I

(1810-1894) (22 august)

*Trăiți după conștiință,
cereți ajutorul Împărătesei Cerești
și totul va fi bine.*

A. Viața

Cuviosul Isaachie (în lume Ivan Ivanovici Antimonov) s-a născut la Kursk, la 21 mai 1810, într-o veche familie de negustori, care se bucura de o mare stimă din partea orășenilor, datorită onestității și vieții creștine, milostivirii față de săraci și a râvnei spre înfrumusețarea bisericii din oraș.

Viitorul mare stareț de la Optina a crescut într-o atmosferă plină de dragoste, ascultare față de părinți, respectare strictă a rânduielilor bisericesti și acrivie morală. Băiatul era modest și blând, tăcut și reținut, însă nu era morocănos, nu era lipsit de umor, era ager la minte și simplu în purtări. Gândul despre plecarea la mănăstire s-a copt mult timp în sufletul tânărului evlavios, obligat să-i ajute tatălui în afacerile comerciale. La vârsta de treizeci și șase de ani gândul s-a maturizat definitiv. Acest fapt a fost influențat și de intrarea în monahism a fratelui său mai mare, Mihail.

Și iată că în anul 1847, fiind deja matur, el părăsește cu o fermă convingere casa părintească și intră ca poslușnic la schitul deja renumitei Sihăstriei Optina, în al cărei mod de viață era rânduită îndrumarea duhovnicească a fiecărui frate la un stareț. Poslușnicul Ioan a fost încredintat starețului Macarie de la Optina, al cărui renume trecuse mult dincolo de hotarele mănăstirii. Anii de ascultare au trecut sub îndrumarea sa duhovnicească: mai întâi la stupărie, apoi la brutărie și la bucătăria mănăstirii, a cântat la strună, iar în chilie, cu binecuvântarea starețului Macarie, fratele Ioan a lucrat și ca legător de cărți. În acest timp, împlinea fără nici o abatere pravila de rugăciune din chilie convenită fiecărui poslușnic, iar mai târziu, după ce a devenit rasofor în anul 1851 și a fost tuns în mantie în anul 1854, a arătat tot mai multă râvnă față de desăvârșirea lumii sale duhovnicești, a vieții sale lăuntrice, neîngăduindu-și nici măcar o indulgență: era aspru în a se sili pe sine însuși spre lucrarea minții, spre participarea la slujbele bisericesti și se înfrâna la mâncare și odihnă.

Fugind de gândurile iubitoare de slavă și ferindu-se din această pricină de orice înălțare, doar din ascultare față de starețul Macarie, părintele său duhovnicesc, el a primit în anul 1855 hirotonirea în diacon, iar mai apoi, în 1858, a fost hirotonit ieromonah. Și după primirea demnității preotești, Cuviosul a rămas la fel de modest precum era și mai înainte, însă și mai sever și exigent față de sine însuși, încrezându-se în toate îndrumării duhovnicești a starețului.

Probabil că așa ar fi trecut toată viața sa în mănăstire, în împlinirea ascultărilor și pravelor monahale, în respectarea tipicului bisericesc, în desăvârșire duhovnicească și înălțare treptată “din putere în putere”, dacă Dumnezeu nu ar fi binevoit altfel.

În anul 1860, deja grav bolnav, Cuviosul stareț Macarie și-a presimțit apropiatul sfârșit și l-a binecuvântat pe fiul său duhovnicesc să treacă sub îndrumarea marelui stareț de la Optina Ambrozie, ucenicul fericitului Macarie. Iar peste alți doi ani, în 1862, după moartea starețului Macarie, proestosul Sihăstriei Optina, Cuviosul Isaachie devine succesorul său.

El a condus mănăstirea pe parcursul a mai bine de treizeci de ani, continuând construcțiile începute încă din vremea păstoririi starețului Macarie. Prin străduința sa se duce la bun sfârșit construirea bisericii Tuturor Sfinților situată la noul cimitir, se înalță un iconostas nou în catedrala Kazanskaia și se reînnoiește un altul vechi, se execută o nouă

pictură a pereților, se clădește un nou spital mănăstiresc cu farmacie pentru folosință gratuită, cu o biserică pe lângă ea în cinstea Sfântului Ilarion cel Mare, apoi un magazin de cărți; se termină construirea apeductului, se ridică clădirea noului arhondaric și se restaurează, se reconstruiesc, se reînnoiesc multe alte încăperi. Sub înțeleapta sa îndrumare el hotărăște cumpărarea pășunilor de lângă moară, se deschide o fabrică de lumânări se susține dezvoltarea livezilor și grădinilor mănăstirești. În acest fel, Sihăstria Optina devine, în a doua jumătate a sec. XIX, una dintre cele mai înfloritoare mănăstiri din Rusia.

Însă activitatea mai-marelui mănăstirii nu s-a limitat doar la grijile gospodărești. Cea mai importantă a rămas totuși grija părintească severă în vederea împlinirii de către frați a ascultărilor și rânduielilor monahale, fără să facă excepție nici măcar pentru sine.

Fiind deja egumen, iar mai târziu, în anul 1885 arhimandrit, Cuviosul nu săvârșea fără binecuvântarea starețului nici o muncă mănăstirească și îi învăța același lucru și pe frați. “Părinți și frați! Trebuie să mergem la stareț pentru curățirea conștiinței”, repeta el adeseori. În acest fel, cu evlavie, aproape până la extenuare, el stătea la rând împreună cu toți ceilalți la duhovnicul său, Cuviosul stareț Ambrozie și discuta cu el, stând în genunchi, ca un simplu poslușnic.

În ultimii ani de viață ai proestosului asupra sa s-au abătut multe suferințe. Deosebit de greu a suportat plecarea starețului Ambrozie la Mănăstirea Șamordino, Douăzeci și nouă de ani am fost proestos pe lângă stareț și n-am avut parte de suferințe, acum însă se pare că binevoiește Domnul să mă cerceteze pe mine, păcătosul, cu suferințe”, spunea el.

Sănătatea a început să-i slăbească în mod vădit și în taină a fost tuns în schimă. În scurt timp a trecut la Domnul starețul Ambrozie, și împotriva proestosului Cuviosului Isaachie au început să apară denunțuri despre incapacitatea sa de a conduce mănăstirea, din cauza înaintării în vârstă și a bolii. Și cu toate că obștea fraților s-a ridicat în unanimitate în apărarea proestosului său, puterile i se stingeau deja. A murit liniștit, înconjurat de fiii săi duhovnicești înlăcrimați, cărora le-a dat ultima îndrumare: “Iubiți-l pe Dumnezeu și pe cei din jur, iubiți Biserica lui Dumnezeu. În slujba bisericească, în rugăciune, să nu căutați bunuri pământești, ci binele ceresc; aici, în această sfântă mănăstire, unde ați pus început vieții monahale, să vă sfârșiți zilele voastre”.

Preacuviosul părintele nostru Isaachie a trecut la Domnul la 22 august 1894. A fost un adevărat adept al acelei tradiții a stăreției, care deosebea modul de viață de la Sihăstria Optina de al altor mănăstiri din Rusia: cel al ascultării stricte a întregii obști de starețul-duhovnic, indiferent de demnitate și rangul ierarhic. Toată viața sa a fost o continuare vrednică a nevoinței începute deja de către predecesorul său, Cuviosul părintele nostru Macarie, și de alți mari stareți ai Optinei.

B. Minunile

Izbăvirea minunată de la picire

Credința părintelui Isaachie în voia lui Dumnezeu s-a întărit nu o singură dată prin mila și ajutorul lui Dumnezeu, care l-au mângâiat în timpul ocârmuirii. **Cuviosul Isaachie** a povestit despre sine următorul lucru: Odată a mers la moara mănăstirii, lângă orașul Bolhov. Era vreme de iarnă. A înnoptat în orașul Belev și apoi, după obicei, s-a urcat în trăsură și caii au pornit mai departe. Nu se știe de ce, au țâșnit dintr-o dată și au luat-o la goană. Vizitiul a reușit să sară de pe capră și privind în urmă troica ce se îndepărta cu putere a văzut-o cum sărea pe drum cu starețul care ședea în ea. Părintele Isaachie a simțit nenorocirea care l-a lovit, însă nu a avut posibilitatea să se elibereze din cupeul închis pe toate părțile și de aceea s-a îndreptat în gând cu rugăciune fierbinte spre mila Sfântului Nicolae, Făcătorul de minuni. Și caii s-au oprit imediat. Părintele Isaachie a ieșit din cupeu, s-a apropiat de ei și a început să-i mângâie. Se pare că troica s-a oprit la marginea unei râpe adânci. Un singur minut dacă ar mai fi trecut și starețul cu troica și caii n-ar mai fi fost nicăieri. Vizitiul, alergând în urma trăsurii, a strigat: „Batiuška, sunteți întreg?”. „După cum vezi” – a răspuns părintele Isaachie. „Iar eu am crezut – a continuat acela că n-o să găsec nici măcar un oscior al sfinției voastre”. Prin rugăciunile sfântului lui Hristos, Nicolae, părintele Isaachie a rămas viu și nu a simțit nici măcar o durere de la izbiturile din cupeu. Abia mai târziu, după un oarecare timp, a început să simtă durere în trup și a bolit ceva vreme. Din acea perioadă, părintele Isaachie a avut evlavie deosebită către grabnicul apărător în nenorociri, **Sfântul Nicolae Făcătorul de minuni**.

Arătarea starețului Isaachie către episcopul Alexandru

La înmormântarea părintelui Isaachie a venit episcopul de Kaluga, Alexandru. Pe 23 august el a participat la priveghiul liniștit, iar în ziua următoare, pe 24 august, după săvârșirea Dumnezeieștii Liturghii, a săvârșit și slujba înmormântării. Trebuie să menționăm că în noaptea de 23 spre 24, când episcopul Alexandru s-a așezat în pat și a ațipit, brusc înaintea lui a apărut părintele Isaachie, îmbrăcat în schimă și cu o voce puternică l-a întrebat: „De ce ai venit aici?”.

Episcopul Alexandru s-a sculat din pat și a mers în sală; acolo s-a așezat pe sutană, însă a fost deranjat din nou de vedenia părintelui Isaachie. Toata noaptea și-a petrecut-o fără somn. Această apariție l-a tulburat cumplit pe episcopul Alexandru, încât nu a putut să rabde și să nu povestească despre această apariție ciudată prințesei O., în auzul tuturor, în ziua următoare, pe 24 august, la prânz.

După plecarea din schitul Optina el a răcit, s-a îmbolnăvit serios și pe 8 octombrie în anul 1895 a murit.

XI. CUVIOSUL STAREȚ IOSIF

(1837-1911) (9 mai)

*Dacă te-ai apucat de un lucru, ține-te de el
și îndură toate câte se află..., și întotdeauna
muștră-te pe tine însuși – și te vei mântui.*

A. Viața

Starețul Iosif, în lume Ivan Litovkin, s-a născut pe 2 noiembrie în anul 1837 și a murit pe 9 mai în anul 1911.

Acesta a fost cel mai apropiat ucenic al marelui stareț Ambrozie. A fost cel mai apropiat nu numai în exterior, ci și cu sufletul, prin puterea ascultării, devotamentului și dragostei. El a fost cu adevărat „fiul cel iubit” al starețului Ambrozie. Acest fiu al ascultării s-a educat între pereții „hibarcăi” smerite și sărăcăcioase a cuviosului Ambrozie, pline de învățăturile marilor stareți Lev și Macarie și de rugăciunile continuatorului lor, **starețul Ambrozie**. Aici, în această chilie strâmtă, care devenise pentru el școala evlaviei, a făcut cunoștință cu cea mai înaltă dintre științe – monahismul și, la timpul său, a devenit el însuși îndrumătorul monahilor. Și cât de simplu și modest, chiar neobservat pentru mulți era acest lucru – monahismul! Trăsăturile distinctive ale caracterului cuviosului Iosif erau modestia neobișnuită, delicatetea, îngăduința, iar cu timpul aceste calități au pătruns adânc în toată ființa lui și s-au transformat în virtuți mari – smerenie, dragoste și blândețe îngerească.

Mersul îi era smerit, ochii plecați, răspunsul scurt, cu metanie, și întotdeauna zâmbetul amabil, de o modestie constantă.

Pe timpul când era ucenicul de chilie al starețului Ambrozie toți se purtau, oarecum inconștient, cu un deosebit respect față de el; simțeau în el ceva special.

Ivan s-a născut în gubernia Harkovsk. Părinții lui erau oameni simpli, dar evlavioși. Le plăcea foarte mult să citească cărți duhovnicești și să meargă la biserica lui Dumnezeu. Mama își lua copiii cu ea la biserică, iar acasă îi puneă să se roage. Micul Ivan cânta la strună. El a crescut ca un copil vesel, vioi și prietenos. În sufletul său delicat simțea o tristețe străină, însă din timiditate nu putea să-și exprime sentimentul acesta. Ivan avea 8 ani. Odată, jucându-se în curte, s-a schimbat brusc la față, a ridicat capul și mâinile în sus și a căzut fără simțire. Când și-a venit în fire, cei ai casei l-au întrebat ce i s-a întâmplat. El a răspuns că a văzut-o în văzduh pe Împărăteasa Cerească, lângă care era soarele. Învățătorul lui Vania spunea că din el va ieși ceva neobișnuit. Tatăl lui vroia ca cineva dintre copiii săi să meargă la mănăstire. Prima care a plecat a fost sora mai mare, Alexandra – monahia Leonida.

Vania avea 4 ani când i-a murit tatăl. Pe mama sa a pierdut-o când avea 11 ani – ea a murit de holeră! El a rămas complet orfan și a fost trimis la fratele mai mare, Semen. Însă Semen avea patima beției și în scurt timp, cheltuind toată averea părintească, a trebuit să meargă să lucreze la oameni străini. Pe fratele său Ivan, de asemenea, l-a stabilit într-un loc. Multe locuri a trebuit să schimbe tânărul Ivan. A fost încercat și de frig și de foame, uneori de bătaie și diferite primejdii. Deși trăia într-un mediu corupt și brutal, nimic rău nu s-a lipit de el. Rugăciunea a fost tovarășa lui statornică în viața nenorocită pe care o ducea, iar biserica – unicul loc unde căpăta mângâierea.

În cele din urmă i s-a întâmplat să nimerească într-un loc mai bun, la negustorul Rafailov, care l-a îndrăgit pe Ivan pentru firea lui blândă și chiar a vrut să i-o dea în căsătorie pe fiica lui, însă dragostea lumească era departe de Ivan. Sufletul lui curat trăgea spre mănăstire. Lectura preferată de el în copilărie fusese citirea vieților sfinților. Intenționa să meargă în pelerinaj la Kiev pentru închinare. Când negustorul i-a propus să se însoare cu fiica lui, Ivan l-a rugat

să-i dea voie să se roage, rămânând ca el să se pună la dispoziția voii lui Dumnezeu. Bunul său stăpân, văzând năzuința fierbinte a tânărului pentru Dumnezeu, nu a îndrăznit să-l rețină. Astfel Ivan a plecat la Kiev. Pe drum, ajungând în sfinții munți, în schitul de maici Borisovsk, a găsit-o pe sora lui, care era călugăriță.

Această obște se deosebea printr-un regulament sever. Aici schimonahia Alipia l-a sfătuit să nu meargă în Kiev, ci la Optina, la stareți. Ivan a ascultat sfatul ei și a plecat la **Optina**. Ajungând la starețul Ambrozie, i-a povestit acestuia toată viața lui și i-a cerut binecuvântare pentru călătoria spre Kiev, însă cuviosul l-a sfătuit să rămână la Optina. Ivan a fost încredințat că în cuvintele starețului se ascunde arătarea voii lui Dumnezeu și a rămas acolo. Acest lucru s-a întâmplat pe 1 martie, în anul 1861.

Prima lui ascultare în Optina a fost la bucătărie. Însă în scurt timp i s-a propus să se mute la starețul Ambrozie, care prețuia calitățile lui bune: ascultarea fără împotrivire, modestia și tăcerea. În „hibarca“ starețului Ambrozie a petrecut exact 50 de ani. La început, apropierea de stareț, pe de o parte, l-a înduioșat, iar pe de altă parte, forfoteala permanentă și primirea vizitatorilor îl tulburau și îl incomodau. Și iarăși începea să viseze la **Kiev** și la **Athos**. Odată, cuviosul Ambrozie l-a surprins în asemenea cugetări. Citindu-i gândurile, i-a spus: „Frate Ivan, la noi e mai bine decât la Athos, rămâi cu noi“. Aceste cuvinte l-au mirat într-atât pe tânărul ascultător, încât a înțeles că gândurile lui erau numai o ispită. De atunci a devenit cel mai devotat și iubit ucenic al cuviosului Ambrozie. Nu numai voia starețului, ci fiecare cuvânt al acestuia, pentru el era lege. Ucenicul mai bătrân al cuviosului Ambrozie era un om sever și ursuz, care nu îi arăta novicelui cum și ce trebuie să facă, iar când acesta greșea, îl muștra. Iată că această școală a răbdării l-a făcut pe starețul Iosif atât de blând și de smerit. Ea a prelucrat în el muștrarea de sine. Iar dreptatea îl supără de obicei pe om, însă când acesta, prin atenția la propria conștiință, începe să găsească vina în el, atunci, înainte de toate, se judecă pe sine și primește osânda aproapelui ca pe o pedeapsă de la Dumnezeu pentru păcatele sale și nu se supără, ci îi mulțumește chiar aproapelui.

Starea liniștită constantă a cuviosului Iosif avea influență în toate. El se afla în pace cu toți și știa să-i smerească pe toți prin propria lui smerenie, blândețe și îngăduință.

În anul 1872 a fost tuns în monahism, cu numele Iosif. De atunci starea lui sufletească atât de serioasă a devenit mai concentrată și mai adâncă. El a păstrat deplina ascultare față de starețul său și nu făcea nimic fără blagoslovenia lui. După cinci ani a fost hirotonit ierodiacon. Viața nu i s-a schimbat după acest eveniment, ci dimpotrivă, i s-au mai adăugat munci și griji.

Dormea în pridvorul starețului Ambrozie. Această încăpere se elibera uneori de vizitatori noaptea târziu, astfel că părintele Iosif nu avea timp să se odihnească. Deseori starețul Ambrozie, după învățătura **Sf. Ioan Scărarul**, încerca răbdarea și smerenia ucenicului său, dându-i ocazia să-și arate cumpătarea de monah.

În anul 1884 a fost sărbătorită deschiderea mănăstirii de maici din Șamordino, care se afla mai departe de Optina. La liturghie, cuviosul Iosif a fost hirotonit ieromonah. Încă din prima zi și-a început slujirea de preot cu tărie, claritate, evlavie și fără grabă. În zilele slujirii devenea oarecum bucuros.

Din cauza bolii, starețul Ambrozie nu mergea la biserică. Cuviosul Iosif a început atunci să-i slujească în chilie miezonoptica. A devenit ucenicul mai mare al chiliei și a primit o chilie împreună cu celălalt ucenic. Ca ucenic mai mare considera că principala lui obligație este să se îngrijească de liniștea starețului Ambrozie. De aceea, deseori ieșea în pridvor și cu atenție îi asculta pe vizitatori. Apoi transmitea cu exactitate răspunsul starețului și nimic nu adăuga de la el.

Prin aceasta a dobândit respectul și dragostea tuturor oaspeților. Pridvorul starețului uneori era ocupat până la ceasul 11 din noapte. Văzând istovirea starețului, curiosul Iosif începea delicat să întoarcă ceasul în camera lui, amintind astfel că e timpul să se termine vizitele.

Neținând cont de lipsa mare de timp, cuviosul Iosif găsea vreme pentru citirea operelor Sfinților Părinți, în special pentru „Filocalie“. Era un om căruia îi plăcea lucrarea launtrică adâncă și făcea rugăciunea lui Iisus. Cuviosul Ambrozie l-a pregătit treptat pentru slujirea de stareț, învățându-l prin cuvânt și exemplu personal. Starețul Ambrozie îl iubea și avea încredere în el, numindu-l mâna lui dreaptă și niciodată nu s-a despărțit de el în decursul a 30 de ani. După moartea cuviosului Ambrozie, starețul Iosif a rămas tot așa de smerit cum a fost. Niciodată nu și-a acordat nici un fel de importanță și spunea: „Ce însemn eu fără batiușka? O nulitate și nimic mai mult“.

Starețul Iosif avea sănătatea slabă și totuși era foarte cumpătat la mâncare. Niciodată și prin nimic nu s-a înălțat pe sine. Își făcea treburile în liniște și cu modestie. A fost un ajutor adevărat al starețului Ambrozie, însă se purta ca și cum n-ar fi fost ridicat așa de sus.

Comportamentul lui era neprefăcut și simplu din punct de vedere spiritual. Dragostea lui pentru starețul Ambrozie era atât de adâncă, încât era gata să-și dea viața pentru el. Nu l-a contrazis pe stareț nici cu cuvântul, nici cu fapta, nici cu gândul.

În ultimii ani ai vieții, la cuviosul Ambrozie au început să vină atât de mulți vizitatori, încât nu putea să-i primească pe toți. Și pe mulți îi trimitea la starețul Iosif.

În anul 1888 cuviosul Iosif s-a îmbolnăvit puternic și s-a pregătit de moarte. Deja începuseră să-i citească rugăciunea de plecare. Starețul Ambrozie s-a întristat foarte mult pentru ucenicul său iubit și desigur, s-a rugat fierbinte pentru el. În cele din urmă, cuviosul Iosif s-a îndreptat.

După însănătoșire a început să-l ajute pe starețul Ambrozie, spovedind credincioșii.

Chiar în acel an, în timpul verii, cuviosul Ambrozie i-a dat binecuvântare să meargă în Kiev, unde năzuise atât de mult să meargă cu 30 de ani în urmă. În călătoria sa a mers și la mănăstirea unde trăia sora lui, monahia Leonida. Bucuria ei nu a avut margini când și-a văzut „frățiorul“.

După doi ani, starețul Ambrozie s-a mutat complet în **mănăstirea Șamordino**, iar cuviosului Iosif i-a poruncit să rămână la Optina. Acesta s-a văzut deodată singur, fără stareț, însă fiind supus vocii lui Dumnezeu și a starețului, s-a împăcat cu noua lui poziție. După încă un an, în 1891, starețul Ambrozie s-a îmbolnăvit grav și în scurt timp a murit. Toți cei care se aflau aproape de cuviosul Ambrozie au suportat cu greu această moarte, însă mai greu decât toți a suportat-o starețul Iosif. Cu toate acestea, el nu s-a pierdut cu firea și nu s-a descurajat, ci chiar i-a alinat pe ceilalți. După moartea starețului Ambrozie, ocârmuirea duhovnicească a mănăstirii Șamordino i-a revenit cuviosului Iosif. Însă imediat după moartea conducătorului schitului, Anatolie, starețul Iosif a luat și această sarcină și a devenit ocârmuitorul întregii obști din schitul Optina.

Și astfel „hibarca“ starețului Ambrozie, care a fost martora atâtor rugăciuni și nevoințe, nu a fost părăsită. Fiii duhovnicești ai cuviosului Ambrozie au văzut în starețul Iosif pe succesorul lui.

Rânduiala zilei cuviosului Iosif a fost stabilită definitiv. De dimineață primea vizitatorii. După masă se odihnea puțin, iar apoi primea din nou credincioșii.

Cu sine era întotdeauna sever și niciodată nu își permitea nici un fel de indulgență. Se considera egal cu toți.

Răspunsurile lui scurte și învățăturile concise erau mai eficiente decât cele mai lungi discuții. În afară de influența pe care o avea cuvântul său plin de har asupra stării sufletești a omului, starețul Iosif avea și darul neîndoielnic al vindecării de boli trupești și sufletești. Cazurile în care s-a manifestat clar darul clarviziunii lui sunt așa de multe, încât este imposibil să le redăm pe toate. Iată un exemplu:

În cartea lui S. Nilus: „Pe malul râului dumnezeiesc“, tipărită în **Lavra Sf. Treimi-Serghiev** în anul 1916, e scrisă următoarea întâmplare:

„Pe 25 septembrie, în întreaga Rusie este ziua cuviosului Serghie de Radonej, Făcătorul de minuni. Este ziua numelui meu. Ieri seară, la noi în casă, s-a slujit vecernia și a fost extrem de mișcător. Pe toată ziua de astăzi inima a prăznuit cu o bucurie sărbătorească deosebită. Am mers la stareț. Starețul Iosif m-a uimit printr-o surpriză pe care niciodată nu am avut-o și nu am așteptat-o de la el. Ne-a primit în camera lui. Era slăbit, însă foarte liniștit și stătea pe divanul lui, fiind îmbrăcat în sutana călduroasă de culoare cenușie, făcută dintr-un postav foarte moale și pufos. Peste sutană era încins cu un șnur subțire, împletit din câteva șnururi – albe și roșii. Noi am stat în fața starețului, în genunchi, ca să primim binecuvântare.

Batiușka ne-a binecuvântat și, brusc, cu o mișcare năvalnică, și-a scos șnurul și a rostit cuvintele: „Iată – e pentru tine!“ – mi l-a pus pe ceafă și cu blândețe mi-a legat pe piept un nod, extraordinar de frumos și artistic. Ce ar putea să însemne aceasta?“.

Autorul cărții a fost nedumerit și s-a tot întrebat ce înseamnă acest gest al starețului? Explicația a venit mult mai târziu. Legătura simbolică a cordonului a însemnat închiderea în temniță a lui Nilus peste aproape 20 de ani. În Faptele Apostolilor, proorocul Agav și-a legat mâinile și picioarele cu brâul apostolului Pavel și a zis: „Pe bărbatul al căruia este acest brâu, așa îl vor lega iudeii la Ierusalim, și-l vor da în mâinile neamurilor“ (Fapte 21,11).

Învățându-i pe ceilalți cu răbdare, smerenie și bunătate, starețul Iosif însuși era primul care le dădea exemplu în împlinirea tuturor acestor virtuți. Fiecare necaz îl suporta cu o așa liniște și calm încât străinii nici nu bănuiau prin ce încercări trecea el. El îi îndemna pe fiii lui duhovnicești la săvârșirea rugăciunii lui Iisus, arătându-le că, în tot timpul acestei rugăciuni, e necesar să ne purtăm cu smerenie în toate: în privire, în mers, în îmbrăcăminte. La rugăciunea lui Iisus se ajunge tot prin rugăciune.

Cuviosul Iosif a petrecut în funcția de conducător al schitului și de stareț al obștii timp de 12 ani. În ultimii cinci ani a început să slăbească și uneori nu primea pe nimeni, timp de două zile. Din anul 1905 au început cu deosebire suferințele, însă cu duhul era tot așa de vioi și senin. La sfârșit a trebuit să renunțe la sarcinile de ocârmuitor al schitului. La mănăstirea din Șamordino a murit înțeleaptă și capabila stareță. Dintr-o dată s-au amplificat treburile, problemele și grijile din obște. Starețul Iosif stătea culcat și deja nu se mai putea ridica. Luându-și rămas bun de la obștea optineană și de la surorile din Șamordino și Beley, s-a stins din viață pe 9 mai, în anul 1911.

În biografia starețului Iosif, retipărită în mănăstirea Sf. Treime din Iordanville, în anul 1962, este prezentată povestirea prot. Pavel Levașev, care s-a învrednicit să-l vadă pe cuviosul Iosif luminat de o lumină harică, ce însoțea gradul înalt al săvârșirii rugăciunii inimii, așa cum scriu sfinții părinți în „Iubirea binelui“. Iată textul exact al povestirii părintelui Pavel:

„În anul 1907, am vizitat pentru prima dată schitul Optina, oarecum întâmplător, căci nu mă pregătisem pentru aceasta. Mai înainte auzisem câte ceva despre stareți, însă nu-i văzusem niciodată. Când am ajuns la mănăstire, mai înainte de toate m-am așezat să dorm, deoarece în tren am petrecut o noapte fără somn.

Clopotul, care chema la vecernie, m-a trezit. Credincioșii s-au dus în biserică la slujbă, iar eu m-am grăbit spre schit ca să am posibilitatea să vorbesc, pentru că erau mai puțini vizitatori. M-am interesat de drumul spre schit și acolo, de chilia starețului Iosif. În cele din urmă am ajuns în pridvorul hibarcăi. Pridvorul era o cămăruță cu mobilier extrem de modest. Pereții erau împodobiți cu portretele diferiților nevoitori cucernici și cu cugetările sfinților părinți.

Când eu am ajuns acolo, era un singur vizitator – un funcționar din Petersburg. În scurt timp a venit ucenicul de chilie al starețului și l-a invitat pe acel funcționar la batiușka, iar mie mi-a spus: „Acest domn așteaptă de mult timp“. Funcționarul a stat 3 minute și s-a întors; eu am văzut că în jos de la capul lui cădeau niște raze de o lumină neobișnuită, iar el emoționat, cu lacrimi în ochi, mi-a povestit că în acea zi de dimineață au scos din schit icoana făcătoare de minuni „Kalujskaia“ a Maicii Domnului, iar batiușka a ieșit din hibarcă și s-a rugat. Atunci, împreună cu ceilalți, funcționarul a văzut raze de lumină, care se răspândeau în toate părțile de la părintele care se ruga. După câteva minute m-au chemat și pe mine la stareț. Am intrat în chilia lui săracă și semiîntunecată, cu mobilier sărăcăcios, numai din lemn. În acele momente l-am văzut pe stareț istovit de nevoințele neîntrerupte și post, abia ridicându-se din locșorul lui. Pe atunci era bolnav. Ne-am salutat; după o clipă am văzut o lumină neobișnuită în jurul capului său și de asemenea, o mare rază de lumină, care cădea pe el de sus, ca și cum tavanul chiliei se desfăcuse. Raza de lumină venea din cer și era exact așa ca lumina din jurul capului său; chipul starețului devenise plin de har și el zâmbea. Nu am așteptat nimic de la stareț și pentru că am fost atât de uimit, am uitat complet toate întrebările care se îngrămădeau în capul meu și la care doream atât de mult să obțin răspuns iscusit din viața duhovnicească a starețului. Cu adâncă lui smerenie creștinească și prin blândețe – acestea erau calitățile specifice starețului – el stătea și aștepta răbdător ca eu să vorbesc. Eu, însă, uimit, nu puteam să mă desprind de vedenia complet neînțeleasă pentru mine. În cele din urmă abia am putut să-mi dau seama că vreau să mă spovedesc la el și am început să-i vorbesc: „Batiușka! Eu sunt un mare păcătos“. Nici nu am izbutit să-i spun acest lucru, căci într-o clipă fața lui a devenit serioasă, iar lumina, care se revărsa peste el și îi învăluia capul, a dispărut.

Înainte de a sta din nou obișnuitul stareț pe care l-am văzut în momentul în care am intrat în chilie. Am petrecut așa puțin timp. Căci lumina a strălucit iarăși în jurul capului său și iarăși a apărut acea rază de lumină, însă acum era de câteva ori mai strălucitoare și mai puternică. Din cauza bolii nu a putut să mă spovedească. I-am cerut sfatul cu privire la începutul meu în funcția de curator și l-am rugat să facă rugăciuni pentru mine. Nu puteam să mă desprind de vedenia aceea atât de minunată și de zece ori mi-am luat rămas bun de la batiușka și am tot privit chipul plin de har și luminat de un zâmbet îngeresc. Și l-am lăsat așa în acea lumină nepământească. După aceea am mai mers timp de trei ani la schitul Optina și am fost de multe ori la batiușka Iosif, însă niciodată nu l-am mai văzut așa ca atunci. Lumina pe care am văzut-o asupra starețului nu se aseamănă cu nici una dintre luminile pământești, cum ar fi cea solară, fosforescentă, electrică, lunară și altele; lumină ca cea a cuviosului nu am văzut în realitate.

Eu mi-am explicat această vedenie prin faptul că starețul se afla într-o stare puternică de rugăciune și harul lui Dumnezeu a ieșit din vasul Lui ales în chip văzut. Însă nu am putut să-mi explic de ce m-am învrednicit să văd o asemenea arătare, știindu-mi păcatele, căci nu mă pot lăuda decât cu neputințele mele. Poate că Dumnezeu m-a chemat pe mine, păcătosul, pe drumul pocăinței și al îndreptării, arătându-mi în față ce har pot dobândi aleșii Lui în această viață pământească a plângerii și necazului. Povestirea mea este adevărată și pentru că eu, după această vedenie, am simțit o bucurie nespusă și o înflăcărare religioasă puternică, deși înainte de a intra la stareț nu avusesem asemenea sentimente. Au trecut deja patru ani de atunci, însă și acum, prin simpla amintire a acelor momente, trec prin înduioșare și încântare“.

Povestirea mea „Judeilor le va fi îndemn, iar elinilor sminteală“; necredincioșilor, care șovăie și se îndoiesc de credință le va fi plâsmuire, fantezie sau în cel mai bun caz, halucinație. În vremea noastră, în care domnește neîncrederea, necredința și destrămarea religioasă, asemenea povestiri provoacă numai un zâmbet iar uneori chiar și supărare.

Ce să facem? Să tăcem noi, slujitorii adevărului – nu se va întâmpla! Vrednicul de pomenire starețul Iosif e o adevărată lumânare care arde și face lumină, iar lumânarea nu stă sub obroc, ci în sfeșnic pentru a-i lumina pe toți cei care se află în adevărata biserică a lui Hristos. Îi rog pe toți credincioșii creștini să se roage pentru el, ca și el să se roage pentru noi înaintea tronului lui Dumnezeu. Toate cele spuse mai sus le-am redat ca pe un adevăr curat: nu este aici nici o urmă de exagerare sau ficțiune, căci mărturisesc în numele lui Dumnezeu și din conștiința mea de iereu“.

Părintele Pavel a vizitat cu adevărat atunci schitul Optina, „oarecum întâmplător“ – scrie una dintre contemporanele acelor evenimente. El a ajuns acolo pentru că a mers în vizită la mătușa mea, care în acea perioadă locuia cu soțul ei permanent în mănăstire. Pe părintele Pavel mi-l amintesc încă din copilărie, când venea să facă sfeștanie în casa mătușii mele, Elena Alexandrovna Ozerova, soția lui S. A. Nilus. Pe atunci ea era tutorele școlii de fete felceri – Rojdestvensk – unde părintele Pavel era paroh al bisericii. La ea a și mers în vizită pentru un timp părintele Pavel, când mătușa mea locuia la schitul Optina. Părintele Pavel era un preot minunat, însă ca și majoritatea clerului mirean din Rusia, era împotriva monahismului. Dar iată ce zguduitoare l-a așteptat odată cu sosirea la schitul Optina. A devenit, de atunci, ascultătorul stareților optineni.

În anul 1916 a trebuit să îmi petrec iarna la Petersburg și acolo am mers la părintele Pavel să mă spovedesc. Înaintea mea s-a înfățișat un om neobișnuit de serios și atent, care se temea să rostească cuvinte de prisos. Era un călugăr sobru, deși fără călugărie. Participa des la privegherile care se săvârșeau noaptea la Karsov la biserica de pe cavoul părintelui Ioan de Kronștadt.

Acolo, în locul primitor de străini, slujea în fiecare săptămână acatiste.

În momentul pomenirii numelui Maicii Domnului începeau să urle duhurile rele care se aflau în cei îndrăciți, pentru că aceia veneau acolo în speranța vindecării. Țipetele erau foarte ascuțite, neasemănătoare la glas cu cele omenești. Erau nedescris de puternice și reci, înghețând sufletul de groază. Eu abia am putut să mă țin pe picioare din cauza țipetelor îngrozitoare pe care le scoteau cei posedați. Sufletul meu tremura ca o pasăre care aude glasul cruntului ei dușman.

În perioada descrisă, părintele Pavel era parohul bisericii, ales prin acordul general. După revoluție s-a mutat la Moscova și a slujit în mănăstirea Novo-Devicie și mai departe nu mai știu.

B. Minunile

Izbăvirea casei de incendiu prin rugăciunea micului Ivan, viitorului stareț Iosif

În sat s-a produs un mare incendiu. Familia micului Ivan Litovkin se mutase nu cu mult timp înainte într-o casă nouă, abia construită. Copilul a văzut spaima celor din casă și singur a înțeles primejdia. Neștiind la cine să se îndrepte pentru ajutor, și-a întins mâinile către biserica din apropierea casei lor și care avea hramul Acoperământului Prealuminioasei Născătoare de Dumnezeu și a început să strige: „Împărăteasă Cerească! Lasă-ne căsuța noastră, că e nou-nouță!“! Rugăciunea copilului a fost ascultată; totul în jur a ars, însă casa Litovkinilor a rămas întreagă.

Vindecarea surorii bolnave

O călugăriță a redat despre ea următorul lucru: „Încă din timpul vieții cuviosului am avut suferințe mari. Îmi era inexprimabil de greu, iar printre cei din jur nu era nici un om care să mă înțeleagă. În cele din urmă am ajuns până acolo, încât m-am îmbolnăvit de piept și îmi ieșea sânge din gât, iar ascultarea mea o îndeplineam cu mare greutate, ascunzându-mi slăbiciunea față de toți.

Între timp a venit vremea cositului fânului și a trebuit să merg în rând cu ceilalți, deși îmi simțeam cumplita slăbiciune.

M-am pierdut de tot cu firea și în timpul serii am rugat-o fierbinte pe Împărăteasa Cerească să mă ajute ea. Am adormit și am văzut că mă află în hibarcă, lângă icoana Maicii Domnului „Vrednică ești“. Am așteptat, însă batiușka nu m-a primit. În cele din urmă a ieșit liniștită maica egumenă față de care eram apropiată și i-am vorbit: „Măicuță, oamenii îl roagă pe batiușka pentru cei apropiați ai lor; sfinția voastră, de ce nu l-ați rugat pentru mine?“. „– Ba l-am rugat pe batiușka pentru tine“, a răspuns ea. Numai ce a spus aceasta și pe ușă a ieșit însuși batiușka, în halatul albicios și a spus de trei ori: Hristos a înviat! Iar eu am început să zic în somn „Vrednică ești...“ și, ajungând la sfârșitul rugăciunii, m-am aruncat la picioarele cuviosului și i-am povestit suferințele mele și cum mă doare pieptul. Atunci batiușka a făcut un nod jos la sutana lui și a apăsat cu el locul bolnav pe pieptul meu, spunându-mi să-mi amintesc că „Dumnezeu e milostiv“, apoi m-a mângâiat, și eu m-am sculat complet sănătoasă.

Minunea clarviziunii starețului

O moșiereasă bogată din Kozlovsk, după ce a citit cu însuflețire biografia starețului Ambrozie, le-a propus celor două fiice ale sale, ca imediat ce termină institutul, să plece la schitul Optina. Fata mai mică a consimțit cu dragă inimă, însă cea mare nu a vrut, pentru că așteptau ca la ei pe moșie să sosească un mare grup de oaspeți și tineret și

urma să-și petreacă timpul în mod plăcut. Mama ei a încercat să o convingă, însă ea a rugat-o să o lase acasă cu guvernanta. Moșiereasa împreună cu fata cea mică au plecat la Optina, unde le-a plăcut atât de mult amândurora, încât s-au hotărât să stea mai mult. Călugărul de la arhondaric le-a sfătuit să meargă la părintele arhimandrit și apoi să vadă camerele libere.

Ajungând la stareț pentru binecuvântare, ele i-au spus acestuia că le place acolo atât de mult, încât s-au hotărât să rămână pentru mai mult timp. Însă batiușka le-a răspuns în mod serios și categoric: „Nu, trebuie să mergeți mai repede acasă“. Acest răspuns le-a mirat foarte tare și le-a nedumerit, neînțelegând de ce batiușka se poartă cu ele așa de neprietenos și chiar le gonește.

În zilele următoare ele iarăși au mers în hibarcă. Starețul, ieșind să dea blagoslovenie, le-a văzut și le-a spus aspru: „Cum, mai sunteți aici? Plecați mai repede – și întorcându-se rapid s-a dus la el și urcând deja pe scări a vorbit – numai că mi-e teamă să nu găsiți un mormânt“.

Mulți dintre cei care se aflau în hibarcă au auzit aceste cuvinte, care au produs asupra tuturor o impresie puternică. În cele din urmă, moșiereasa s-a îngrijorat și, neținând cont de rugăciunile călugărului de la arhondaric, și-a strâns imediat lucrurile și a plecat.

Apropiindu-se de casa lor, au fost uimite văzând o mare mulțime de oameni în cerdac și în scurt timp, dincolo de ușă, au văzut un coșciug. Fata mai mare, refuzând să meargă la **Optina**, s-a plimbat pe creastă, a căzut de pe cal și s-a lovit mortal.

Sora rasoforă M. a spus despre ea: „Eu am intrat în mănăstire din dorință sinceră, însă eram foarte săracă. Mi-era total imposibil să trăiesc. M-am gândit și le-am vorbit călugărițelor: „Voi pleca în lume, mă voi angaja într-un loc, voi agonisi bani și atunci voi reveni și voi îmbrăca din nou veșmântul călugăresc“. Am trăit în mănăstire aproape un an, am studiat viața de mănăstire și am văzut că fără mijloace materiale nu se poate trăi, însă am părăsit această hotărâre cât am fost la batiușka. Când am sosit la părintele, am intrat la el trei persoane, iar el a vorbit: „Iată că au venit la mine două călugărițe și o mireancă. Această mireancă trăiește de mult în mănăstire, iar surorile îi spun: «Călugărește-te!» dar nu vrea. Ea spune: „Voi pleca în lume, voi agonisi bani și atunci mă voi călugări“.

Minunea de după moarte

În a doua zi după moartea starețului Iosif, la mormântul lui s-a vindecat complet o îndrăcită. Ea a suferit mult timp de o boală neînțeleasă și până nu s-a vindecat nimic nu a ajutat-o și nimeni nu a putut să-i spună din ce cauză este bolnavă.

În acea vreme, când s-a sfârșit starețul Iosif, i s-a întâmplat să ajungă la Optina și în biserică s-a așezat lângă mâna lui moartă și a început imediat să țipe. După aceea n-a putut nicicum să se apropie liniștită de mormântul starețului și de fiecare dată se opunea și țipa: „Mă tem, mă tem de el!“. În cele din urmă, țărani care o însoțeau au hotărât să o ducă forțat la mormânt; bolnava s-a opus, a țipat cu furie, însă toți aceia au înclinat-o și au așezat-o pe mormânt. Atunci ea s-a liniștit dintr-o dată și, după ce a stat culcată câțiva timp, s-a ridicat complet sănătoasă. Stând la Optina un timp destul de îndelungat, a postit și s-a însănătoșit, iar crizele de boală nu au mai revenit.

Răspândirea harului din ochii starețului

O credincioasă foarte devotată starețului, fiind pe deplin liberă, s-a mutat în apropierea schitului Optina ca să fie mai aproape de batiușka Iosif. O perioadă de timp s-a luptat puternic cu un gând ce o tulbura și îi spunea că ea îl neliniștește cumplit pe stareț și că nu are de ce să trăiască acolo. Cu aceste gânduri a intrat în schit, hotărându-se în sufletul ei să meargă la hibarcă pentru ultima oară. Starețul a primit-o să-i dea binecuvântare și când ea a vrut să-i spună de ce a venit, a fost uimită de privirea starețului: din ochii lui curgea potop de raze de lumină harică.

Vindecarea unei femei de patima beției

Una dintre contemporanele starețului a povestit: „Eu am primit o scrisoare de la o cunoștință din **Sevastopol**, care mi-a spus că s-a luptat puternic cu patima beției. Mergând la Optina, i-a explicat părintelui despre ea, însă el nu a crezut. Atunci eu i-am scris o scrisoare părintelui. Batiușka mi-a spus: „Dacă ea bea, atunci trebuie să facă canonul Mântuitorului, al Macii Domnului și al mucenicului Bonifatie“. I-a dat o iconiță și cu credință a adăugat: „Nu va mai suferi de această boală“. Într-adevăr, într-un timp scurt ea a încetat să mai bea și a trimis o scrisoare de mulțumire.

În acea noapte în care a murit starețul, o maică din mănăstirea Belevska, trăind în sărăcia ei fără ajutorul starețului și fiind foarte mâhnită la gândul cum va trăi de acum încolo, l-a văzut pe stareț în vis. Batiușka a venit la ea bucuros,

luminos, și i-a vorbit: „Nu te întrista. Iată că batiușka Ambrozie îți trimite pentru nevoi 25 de ruble“. După ce s-a sculat a aflat că batiușka Iosif a murit în acea noapte și s-a gândit că acum nu numai batiușka Ambrozie, ci și batiușka Iosif nu va mai putea să-i dea niciodată nimic și nici nu avea de unde să primească mai mult. Însă ce mare i-a fost mirarea când, după câteva zile, a primit o donație de 25 de ruble. În scurt timp, acea binefăcătoare i-a mai trimis 25 de ruble, deoarece și-a amintit că părintele Iosif a rugat-o cândva să o ajute pe această maică săracă.

C. Învățăturile

Toate sfaturile cuviosului **Iosif** sunt pătrunse de duhul învățaturii Sfinților Părinți și al stareților. Prin ele întotdeauna s-a străduit cu dragoste să explice că fiecare om trebuie să aibă răbdare în toate, în fiecare loc, până la sfârșit.

Dacă te-ai apucat de un lucru, ține-te de el și îndură toate câte există, numai să nu părăsești locul și întotdeauna să te mustri – și te vei mântui.

Necazurile sunt drumul nostru; vom merge pe el până când vom ajunge în patria veșniciei pregătită nouă, însă nenorocirea e că ne îngrijim puțin de veșnicie și nu răbdăm nici cel mai mic cuvânt de dojană.

Noi înșiși ne mărim necazurile atunci când începem să cârtim. Cine a biruit patimile și a dobândit rațiunea duhovnicească, acela și fără cultură exterioară are acces la inima fiecăruia. Pravila impusă întotdeauna e grea, iar săvârșirea ei cu smerenie este și mai grea.

Ce se dobândește cu trudă, acela e și folositor. Cel care este întrebat nu trebuie să vorbească mult, ci doar să răspundă celui ce întreabă, pentru ca binele să fie făcut prin voință liberă.

Dacă vezi greșeala aproapelui și ai vrea să o îndrepti și dacă ea îți alungă pacea ta sufletească și te supără, atunci și tu vei greși, prin urmare, nu vei îndrepta greșeala cu greșeală – ea se îndreaptă prin blândețe.

Dacă cele trebuincioase sunt imperfecte, înseamnă că sunt și folositoare; căci cu răul se pune la încercare binele.

Conștiința omului e asemenea unui ceas deșteptător. Dacă ceasul a sunat și te scoli imediat, știind că trebuie să mergi la ascultare, atunci înseamnă că îl vei auzi întotdeauna. Dar dacă nu te scoli imediat câteva zile la rând, spunându-ți: „Mai stau puțin!“, atunci la urma urmelor nu vei mai reuși să te trezești când sună.

Ce e ușor pentru trup, acela e nefolositor pentru suflet, iar ce e folositor pentru suflet, acela e greu pentru trup.

Rugăciunea însăși ne învață. Răbdarea este mama mângâierilor. Mântuirea înseamnă a răbda cu mulțumire.

Sunt mulți cei care plâng, însă nu pentru ce trebuie, sunt mulți care se mâhnesc, însă nu pentru păcate; sunt mulți care par smeriți, însă nu sunt cu adevărat. Exemplul Domnului Iisus Hristos ne arată cu câtă blândețe și răbdare trebuie să suportăm greșelile oamenilor.

XII. CUVIOSUL STAREȚ VARSANUFIE

(1845 - 1913) (1 aprilie)

Împlinirea legii lui Dumnezeu nu se poate învăța fără trudă, iar truda aceasta înseamnă rugăciune, post și trezvie.

A. Viața

În același timp cu **cuviosul Iosif** și **cuviosul Anatolie** și după moartea lor s-a nevoit în schitul Optina starețul Varsanufie, ulterior schiarhimandrit. **Starețul Varsanufie**, în lume Pavel Ivanovici Plihankov, de viță nobilă, s-a născut pe 5 iulie în anul 1845. După terminarea școlii în corpul de cadeți din Poloțk, a intrat în serviciul militar și a avansat până la gradul de colonel al armatei căzăcești din Orenburg, având funcția de conducător al secției de mobilizare și mare aghiotant al districtului militar din Razansk. Însă îndrumarea duhovnicească pe care i-au dat-o părinții încă din copilărie a căpătat trecere peste celelalte interese și el a hotărât să se dedice lui Dumnezeu.

Mai târziu, cuviosul Varsanufie a povestit despre el: „În fiecare zi mergeam la liturghia de dimineață. Așa m-a învățat mama mea vitregă și acum îi sunt foarte recunoscător! Când stăteam în sat și aveam numai cinci ani, ea mă trezea în fiecare zi la ora 6 dimineața. Eu nu prea vroiam să mă scol, însă ea trăgea pătura de pe mine și mă obliga să mă ridic; și trebuia să mergem, oricum ar fi fost vremea, o verșă și jumătate până la liturghie. Îmi mulțumesc pentru o asemenea educație! A avut o perseverență continuă și a educat în mine dragostea pentru biserică, pentru că ea însăși se ruga întotdeauna cu sârguință“.

Când starețul era încă ofițer, a reușit să participe la Liturghia pe care o săvârșea sfântul părinte Ioan Kronștadt.

Pavel Ivanovici a mers în altar. În acel moment, **Sf. Ioan** aducea Sfintele Daruri din proscomidier în altar. După ce a așezat potirul, Sf. Ioan repede s-a apropiat de el, i-a sărutat mâna și fără să spună nimic, a plecat iarăși în proscomidiar. Toți cei prezenți au văzut acest lucru și au spus după aceea că într-adevăr, el va fi preot. Însă Pavel Ivanovici nici nu se gândea pe atunci la aceasta.

Și iată că, odată, îmbolnăvindându-se grav de pneumonie și simțindu-și moartea aproape, i-a poruncit ordonanței să citească cu voce tare Evanghelia, iar el a ațipit... În acele momente i s-a întâmplat să aibă o vedenie minunată: a văzut cerurile deschise și o lumină puternică și s-a cutremurat, fiind cu totul cuprins de o mare frică. Toată viața i s-a derulat înaintea lui fulgerător. A fost pătruns adânc de conștiința pocăinței pentru întreaga sa viață și a auzit o voce de sus, care i-a poruncit să meargă la schitul Optina. În sufletul lui s-a produs o transformare, i s-a deschis vederea duhovnicească și a înțeles cuvintele Evangheliei, în toată profunzimea lor. Datorită chemării starețului Nectarie, „din strălucitul războinic, într-o noapte, prin bunăvoința lui Dumnezeu, a devenit un mare stareț“. În lume a purtat numele Pavel și această minune care i s-a întâmplat amintește de convertirea miraculoasă a protectorului său ceresc – apostolul Pavel. Pavel Ivanovici s-a născut în ziua aflării moaștelor cuviosului Serghie de Radonej și l-a considerat pe acesta protectorul său.

Spre uimirea tuturor, colonelul bolnav a început să se însănătoșească și a plecat la schitul Optina.

În acea vreme, stareț la Optina era cuviosul Ambrozie, care i-a poruncit să-și termine toate treburile în trei luni, spunându-i că, dacă nu va sosi la timp, va muri. Apoi au început diferite piedici. Colonelul Plihankov a mers la Petersburg pentru a-și pregăti retragerea, însă i s-a propus o funcție și mai bună și i-au refuzat retragerea. Colegii râdeau de el, plata banilor încetinea, nu putea să-și plătească datoriile față de toți cei care trebuia, a căutat bani cu împrumut și n-a găsit. Dar i-a venit în ajutor starețul Varnava de la schitul Ghetsimani: i-a arătat unde poate găsi bani. Și s-a grăbit să îndeplinească porunca lui Dumnezeu.

Oamenii, împotrivindu-se plecării lui, i-au găsit chiar și logodnică... Numai mama lui vitregă s-a bucurat și i-a dat binecuvântare pentru viața de călugăr. Cu ajutorul lui Dumnezeu a biruit toate obstacolele și a ajuns la Optina în ultima zi a termenului de 3 luni pe care l-a avut. **Starețul Ambrozie** era așezat în coșciug, iar el s-a lipit de coșciugul acestuia.

În luna decembrie a anului 1891, Pavel Ivanovici a fost primit în rândul fraților schitului Înaintemergătorului.

Succesorul starețului Ambrozie, cuviosul Anatolie Zertalov i-a dat ascultarea de a fi ucenicul de chilie al starețului Nectarie. Lângă starețul Nectarie, **cuviosul Varsanufie** a trecut în decursul a 10 ani prin toate treptele monahale, până la cea de ieromonah și i-a studiat pe Sfinții Părinți teoretic și practic. Timp de 3 ani, în fiecare seară, a mers la starețul Anatolie pentru convorbiri lungi, apoi la starețul Iosif.

În anul 1903 Înalt Prea Sfințitul Antonie, mitropolitul Sankt-Petersburgului, l-a chemat pentru o demnitate mai înaltă, însă cuviosul Varsanufie, din smerenie și dragoste pentru viața singuratică, a refuzat propunerea și a rămas la Optina unde, în anul 1907 a fost numit conducătorul schitului, cu ridicarea în rangul de egumen și i s-a dăruit cârja. Lui i s-a încredințat ocârmuirea duhovnicească a obștii și a tuturor vizitatorilor, cu care a stabilit apoi o relație spirituală neîntreruptă, al cărei rod a fost corespondența zilnică, ajungând până la nu mai puțin de patru mii de scrisori pe an.

Asprimea vieții, erudiția în cuvântul dumnezeiesc și bunul simț rar întâlnit, au atras într-un timp foarte scurt atenția multora față de el. De la moartea Sfântului Ioan de Kronstadt și a starețului Varnava Ghetsimanski, aflusul pelerinilor la Optina s-a mărit considerabil. Printre ei se aflau multe persoane din înaltele clase sociale și, de asemenea, tineret studios din ambele genuri de învățământ superior. Frământați de diferite sentimente și derutați din cauza îndoielilor, alergau către ajutorul și îndrumarea starețului Varsanufie și, datorită acțiunii harului dumnezeiesc, găseau la el medicamentul potrivit.

Cuviosul Varsanufie avea un caracter oarecum asemănător cu caracterul marilor stareți optineni **Lev** și **Anatolie**. Dreptatea incoruptibilă, simplitatea și sinceritatea lui erau de neîndurat pentru toți păcătoșii mândri, egoiști și fără scrupule. El nu putea niciodată să se prefacă și nici să dea dovadă de fățarnicie.

Cuviosul Varsanufie era înzestrat cu darul clarviziunii nu mai puțin decât au fost ceilalți stareți. În el acest dar se manifesta deschis. El vedea sufletul omului, iar acest lucru îi oferea posibilitatea să-i îndrepte pe cei lacomi, să-i îndrume de pe calea minciunii pe cea a adevărului, să vindece bolile trupești și sufletești, să alunge demonii. Starețul, îmbrăcat în sutană cu epitrahil, înainte de spovedanie purta discuții, în timpul cărora vedea sufletele celor prezenți cu ajutorul diferitelor întâmplări din viață, le arăta păcatele uitate sau pe cele de care se îndoiau.

Nu se uita la nimeni, ca să nu tulbure pe cineva și ca oamenii să înțeleagă bine. O tânără a spus odată: „Dar acest părinte m-a descris pe mine! Aceasta era taina mea, de unde a putut să o afle?!“.

După molitva de obște, starețul îl spovedea pe fiecare în parte. Nu se grăbea să pună întrebări, asculta și dădea povețe. Astfel a avut o atitudine total egală, atât față de cei mari, cât și față de ultimul dintre frați. Purtându-se cu foarte mare atenție și dragoste, trata sufletele, căci cunoștea în amănunțime structura sufletească a fiecăruia.

Dându-le binecuvântare celor ce posteau, îi sfătuia ca după pavecerniță, când se citeau canoanele, să nu mănânce nimic până la împărțășirea cu Sfintele Taine. În cazuri excepționale hotăra să se bea un ceai. „Uneori, în ziua împărțășaniei, se crează o stare greoaie, însă nu trebuie să-i acordăm atenție și nu trebuie să deznădăjduim, căci în ziua aceasta diavolul special îl întărește pe om și lucrează asupra lui ca o hipnoză. Hipnoza este rea, nu este o putere bună.

Datorită acestei înșelăciuni diavolul ne tulbură și pe noi, preoții, când săvârșim Liturgia“ – spunea starețul. De asemenea, îi sfătuia pe oameni să nu doarmă în ziua în care se împărțășeau.

Cuviosul Varsanufie spunea: „Nu trebuie să ieși din Biserică până la sfârșitul liturghiei, căci altfel nu primești harul lui Dumnezeu. Mai bine să sosești către sfârșitul liturghiei și să rămâi, decât să ieși înainte de sfârșit. Iată că la noi în biserică se citesc cei șase psalmi și oamenii, adesea, ies în aceste momente din biserică. Ei nu înțeleg și nu simt că cei șase psalmi sunt o simfonie duhovnicească, viața duhovnicească ce cuprinde tot sufletul și îi oferă cea mai înaltă desfătare“.

În tot timpul șederii la Optina, starețul nu s-a îndepărtat de obște și a ieșit din schit numai cu ascultare. Ultima lui ieșire a fost în anul 1910, la gara Astapovo, pentru că a fost chemat să-și ia rămas bun de la contele muribund Lev Tolstoi.

Însă lui, așa cum se știe, nu i-au permis cei din jurul contelui să-l vadă, spre părerea de rău a tuturor credincioșilor și a însuși cuviosului Varsanufie, care a spus cu tristețe: „Nu m-au lăsat să merg la **Tolstoi**. Doctoriile vracilor, ale rudelor, nimic nu l-a ajutat... Lanțul de fier l-a ferecat pe răposatul Tolstoi; deși s-a numit și Lev, tot nu poate să se rupă, nici să iasă din el...“.

Fără să țină cont de marile daruri duhovnicești ale cuviosului Varsanufie și de aptitudinile sale administrative, s-au găsit oameni nemulțumiți de activitatea lui.

În general, aceștia erau călugări noi, veniți în obște din rândurile revoluționarilor decăzuți spiritual. Ei nu înțelegeau nici esența nevoițelor călugărești, nici ideea ocârmuirii duhovnicești. Ei vroiau să producă schimbări în mănăstire, să închidă schitul și pentru aceasta doreau să ocupe funcții de conducere. Acest lucru a evoluat până la o răzvrățire deschisă. Din păcate, prin reclamații și vorbe de cleveteală și defăimare, ei l-au indus în eroare pe **episcopul Serafim Ciceagov**. Datorită dispoziției acestuia, starețul Varsanufie a fost îndepărtat din schitul Optina și numit egumen al mănăstirii Golutvinsk, una dintre cele mai sărace mănăstiri din Rusia. Acest lucru s-a produs în luna aprilie a anului 1912.

Starețul Varsanufie a găsit **mănăstirea Golutvinsk** în paragină, atât pe latură exterioară, cât și pe cea interioară.

Însă, în ciuda bătrâneții sale, a bolii și a încercărilor grele din ultimele zile, nu s-a descurajat. Cu energia lui specifică, s-a apucat de treburile conducerii, îngrijindu-se de bunăstarea exterioară și interioară a mănăstirii.

Eforturile lui au fost covârșitor de mari și însoțite de necazuri puternice, în principal, datorită contactului cu frații nedisciplinați.

În timpul cel mai scurt, mănăstirea a început să se înnoiască și să înflorească. Printre altele, în timp ce poporul credincios ortodox venea de pretutindeni la stareț pentru a dobândi vindecarea suferințelor sufletești și trupești, suferința l-a săpat pe însuși cuviosul Varsanufie. El a biruit-o oarecum tot anul 1912, însă de la începutul anului 1913 a început să slăbească rapid.

Trecuseră 365 de zile de la ieșirea din schitul Optina și această perioadă trebuia să coincidă cu sfârșitul cuviosului, după proorocia fericitei Parascheva din Sarov.

Batiușka s-a chinuit puternic și, uneori, chiar a plâns. În afară de sfinții plăcuți lui Dumnezeu și Maicii Domnului, față de care avea dragoste, el i-a chemat în ajutor și pe stareții optineni, spunând: „Batiușka Lev, batiușka Macarie, batiușka Ambrozie, batiușka Ilarion, batiușka Anatolie, batiușka Iosif, ajutați-mă prin sfintele voastre rugăciuni!“.

Pe 1 aprilie, în anul 1913, la ora șapte și șapte minute dimineață și-a dat sufletul său curat în mâinile Domnului, pe Care l-a iubit atât de mult și de dragul Căruia toată viața lui s-a răstignit până în ultimele clipe. În același timp, trupul starețului era îmbrăcat în schima pe care o primise în anul 1910 în taină și în care a vrut să fie așezat în coșciug, lăsând aceasta cu limbă de moarte.

Spre marea alinare a fiilor săi duhovnicești, Sfântul Sinod a hotărât să fie îngropat la schitul Optina, unde i-au și mutat trupul. Aici, în apropiere de mormintele marilor stareți optineni, în fața mormântului ieroschimonahului Pimen și în rând cu marele stareț Anatolie cel Mare, iubitul său părinte, duhovnic și îndrumător, și-a găsit locul de veci cuviosul Varsanufie. S-a stins marele stareț și și-a găsit odihna în iubitul său schit de la Optina.

Episcopul Trifon, care îl cunoștea pe stareț încă din vremuri îndepărtate, când era doar frate de mănăstire și care îl respecta adânc, a zis următorul lucru: „Tu ai știut numai să iubești, numai să faci bine și ce mare de răutăți și defăimări s-a revărsat peste tine! Toate le-ai primit cu supunere, asemenea lui **Iov**, care a suferit mult. Eu sunt martor că nici un cuvânt de osândă nu mi-a fost dat să aud de la tine cu privire la cineva... Eu, ca păstor, știu ce

înseamnă în vremurile noastre asemenea stareți. Învățăturile lui sunt mai prețioase prin faptul că a unit erudiția cu înălțimea vieții monahale“.

B. Minunile

Străvederea starețului Varsanufie

Cuviosul Varsanufie era înzestrat cu darul clarviziunii nu mai puțin decât ceilalți stareți. În el acest dar se manifesta oarecum deschis. În toată înfățișarea lui exista ceva asemănător cu marii prooroci sau apostoli, în care se oglindea, ca o lumină clară, slava lui Dumnezeu.

Despre înfățișarea lui interioară e greu de spus în două cuvinte. Un stareț adevărat, așa cum era el, trebuie să fie înzestrat cu darul proorociei. Dumnezeu îi descoperă nemijlocit trecutul, prezentul și viitorul. Aceasta este clarviziunea. Acest dar – de a vedea sufletul omenesc – îi dă posibilitatea de a-i îndrepta pe cei lacomi, de a-i îndruma de pe drumul greșit pe cel adevărat, de a vindeca bolile sufletești și trupești, de a alunga demonii. Toate acestea l-au caracterizat pe părintele Varsanufie. Un asemenea dar are nevoie de nevoință neîntreruptă, de sfințenia vieții. Mulți oameni au văzut stareți învăluiți de lumină în timpul rugăciunii lor. L-au văzut și pe starețul Varsanufie oarecum strălucind în timpul dumnezeieștii liturghii. O martoră în viață ne-a transmis despre acest lucru. Într-adevăr, el a mers pe urmele marilor săi înaintași și «a intrat în rândurile învingătorilor din oastea lui Hristos».

În anul 1903 starețul scria:

„Demult, în sufletul meu tănuiam dorința
De a rupe toate legăturile cu lumea deșartă,
De a începe o altă viață – o viață de nevoințe:
În obștea călugărilor să mă izolez pe veci
Unde aș fi putut și să plâng și să mă rog!
Cutreierând prin lumea rebelă și aspră
Să suport cu smerenie necazurile și greutățile ei
Și să aștept să încep o nouă viață duhovnicească
Să aduc roade vrednice de pocăință,
Și să intru cu bărbăție în rândurile biruitoare
Ale mării armate a lui Hristos“.

Clarviziunea părintelui Varsanufie era excepțională. Spre pomenirea lui, **părintele Vasile Șustin** a descris multe întâmplări. Maria Vasilievna Șustina, sora protoiereului, ne-a trimis următoarea povestire, care se referă la sora lor decedată: „Părintele Varsanufie i-a recitat surorii mele de 9 ani, Ana, următoarea poezie:

„Pasărea lui Dumnezeu nu cunoaște
Nici griji, nici greutăți,

Și nu-și construiește cuib pentru mulți ani“.

Apoi a continuat: „La starețul Ambrozie a venit o moșiereasă bogată împreună cu fiica ei frumoasă, ca să îi ceară blagoslovenie pentru căsătoria cu un husar. Starețul Ambrozie i-a răspuns: „Ea va avea un Mire mult mai minunat și mai onorabil. Veți vedea că va veni El Însuși în noaptea de Paști“. Și a venit Paștele. Toți erau frământați, se înfierbântaseră de tot și ardeau de nerăbdare. Când s-au întors de la biserică, mesele erau încărcate de bucate. Mama tinerei fete stătea pe verandă și a văzut o imagine minunată. Zorile începuseră să se ivească. La un moment-dat a exclamat: «Iată că vine o troică pe drum – sigur este mirele». Însă troica a trecut în goană pe lângă ei. După ea a apărut o a doua troică, însă și aceea a trecut pe lângă ei. Fata a ieșit pe verandă și a spus: «Mie mi-e rău!». Apoi au auzit clopoței. Mama ei s-a repezit să dea ordine, însă a auzit strigătul puternic al fiicei: «Iată, Mirele meu minunat!». Ea a alergat înapoi și ce i-a fost dat să vadă: fata ei ridicase mâinile către cer și căzuse fără cunoștință.“ Această povestire, ca și versurile despre pasărea lui Dumnezeu care «nu-și face cuib pentru mulți ani» au fost proorocii pentru Ana. Când a împlinit 19 ani, ei i-a plăcut un tânăr, apoi un altul mai bun, însă nu i-a fost dat să se bucure de fericire. În timpul războiului civil ea a trebuit ca, împreună cu părinții, să părăsească ferma din gubernia Poltava și să se îndrepte spre sud. Pe drum, în apropiere de Krâm, Ana s-a îmbolnăvit de febră tifoidă și a murit. Înainte de moarte s-a împărtășit cu Sfintele Taine. Iată cum s-a împlinit prezicerea părintelui Varsanufie.

Aceeași Maria Vasilievna scrie: „Altădată starețul a prevenit-o pe o călugăriță tânără să nu fie încrezătoare în sine. În scurt timp însă, ea singură s-a apucat să citească Psaltirea în biserică pentru cei morți și a refuzat participarea altor călugărițe. La miezul nopții a simțit că îi este frică, a luat-o la fugă și și-a prins îmbrăcămintea cu ușa. De dimineață au găsit-o pe dușumea, în delir. Au dus-o la sanatoriu, unde a stat un an și s-a întors încărunită“.

Nouă ne sunt cunoscute câteva cazuri de clarviziune a starețului Varsanufie dovedite în timpul spovedaniei fiilor lui

duhovnicești.

Elena Alexandrovna Nilus ne-a povestit că odată, când a mers împreună cu soțul să se spovedească la stareț (iar el, în chip excepțional, îi spovedea în același timp, pentru că știa că ei nu au secrete unul față de celălalt), l-a întrebat pe Serghei Alexandrovici dacă a săvârșit un păcat anume: „Da – a răspuns el – însă eu nu am considerat că e păcat“. Atunci starețul i-a explicat lui Nilus păcătoșenia faptei lui sau a gândului și a exclamat: „Și polița ați rupt-o în bucăți, Serghei Alexandrovici“.

Tânăra domnișoară Sofia Konstantinova a venit în vizită la Nilus în **schitul Optina** și la spovedanie s-a plâns starețului că, locuind în casă străină, e lipsită de posibilitatea de a ține posturile. „Dar de ce acum, în timpul călătoriei, în ziua de post v-ați ispitit cu salamul?“, a întrebat-o starețul. Sofia Konstantinova s-a înspăimântat: „Cum a putut starețul să afle acest lucru?“.

O întâmplare asemănătoare a avut loc cu Sofia Mihailovna Lopuhina, născută Osorghina. Ea a povestit că a mers la schitul Optina când era o tinerică de 16 ani. Mulțimea de o mie de oameni din jurul „hibarcăi“ starețului a uimit-o. (Hibarcă se numea căsuța de lemn unde locuia starețul).

Ea s-a suit pe un buștean ca să îl vadă pe stareț când iese. Nu după mult timp, starețul a apărut și, deodată, i-a făcut semn să se apropie. El a condus-o în chilie și i-a povestit toată viața ei, an cu an, enumerând-i toate greșelile, când și unde le-a săvârșit și a pomenit personajele după numele lor. Iar apoi i-a spus: „Măine tu vei veni la mine și îmi vei repeta tot ce ți-am spus. Nu am vrut decât să te învăț cum trebuie să te spovedești“.

Sofia Mihailovna nu a mai fost de atunci la schitul Optina. L-a revăzut pe stareț când acesta a poposit la Moscova, în drum spre Golutvin. Îmbătrânise mult și era tras la față. Spunea că e limpede că Dumnezeu îl iubește, dacă i-a trimis o astfel de încercare. A trecut un an. Ea s-a căsătorit cu Lopuhin. Starețul a murit. Pe neașteptate, în apartamentul ei s-a auzit soneria. A intrat un călugăr de statură foarte înaltă și i-a dat două icoane din partea părintelui care murise; după dispoziția lui, ele fuseseră așezate în coșciug și lăsate cu limbă de moarte pentru ea și verișoara ei primară, S. F. Samarina. De icoana „Kazanskaia“ a Maicii Domnului, Lopuhina nu s-a despărțit niciodată. Excepții a făcut numai atunci când i-a dat-o soțului care s-a aflat în temniță.

O a treia întâmplare, tot atât de minunată la spovedanie a avut loc în Golutvin, cu Nicolae Arhipovici Jukovski, astăzi ajuns la adânci bătrâneți, dar care e sănătos și trăiește în Franța, așa cum trăiește și S.M. Lopuhina, cea care ne-a dat voie deplină să aducem la cunoștință povestirea despre relația ei cu starețul (pe care ne-a comunicat-o monahia Taisia).

Părintele egumen Innochentie Pavlov, care și-a început viața monahală la Optina spre sfârșitul anului 1908 ne-a povestit prima lui spovedanie la stareț. În acea perioadă, conducătorul schitului și stareț era părintele Varsanufie. Din Brazilia, părintele care astăzi e mort, ne-a scris: „Acesta a fost un stareț admirabil care a avut darul clarvizionii ce l-am simțit pe pielea mea atunci când m-a primit în mănăstire și pentru prima dată m-a spovedit. Eu am amuțit de spaimă pentru că am văzut în fața mea nu un om, ci un înger în trup, care îmi citește gândurile cele mai ascunse, îmi amintește faptele pe care le-am uitat, persoanele și altele. Am fost cuprins de o teamă nefirească. El m-a încurajat și a spus: „Nu te teme, acest lucru nu pot să-l fac eu, Varsanufie păcătosul, ci Domnul mi-a descoperit despre tine. Cât trăiesc eu să nu vorbești nimănui despre ceea ce simți acum, dar după moartea mea poți să vorbești“.

În ultimele fragmente ale acestei povestiri, starețul însuși descoperă Izvorul harului și al darului său.

Un contemporan al starețului relatează: „Cu mine a avut loc o întâmplare. Familia noastră avea abonament în Petersburg la spectacolele de operă de la teatrul Mariinsk. Cu un an înainte de sosirea mea la Optina s-a jucat „Faust“, cu Șaliapin, în ajunul zilei de 6 decembrie, a Sfântului Nicolae Făcătorul de Minuni. Eu îmi doream foarte mult să ascult această operă cu Șaliapin. Gândindu-mă că nu voi putea să merg la vecernie, m-am hotărât ca în ziua următoare să mă scol mai devreme și să merg la utrenie. Și am intrat singur într-un asemenea compromis cu mine însumi. Am fost la operă, iar în dimineața zilei următoare, cu întârziere, am participat la utrenie, iar apoi la liturgia de dimineață și m-am gândit: „Am respectat astăzi pomenirea plăcutului lui Dumnezeu Sfântului Nicolae“. Deși în suflet ceva s-a produs, totuși am uitat.

Și iată că, înainte de spovedanie, batiușka mi-a spus că există cazuri în care nici nu bănuiești că ai greșit. Cum a fost, de exemplu, faptul că în loc să cinstesc pomenirea marelui cuvios al lui Dumnezeu, care e Sfântul Nicolae Făcătorul de Minuni și să merg la vecernie, m-am dus la teatru pentru propria desfătare.

Plăcutul lui Dumnezeu împlinește ceva nedesăvârșit și iată, păcatul e săvârșit. Apoi a avut loc o altă întâmplare în mănăstirea din Golutvin. Acolo bărbații și femeile posteau împreună și batiușka discuta cu ei într-o singură cameră de primire. S-a întâmplat ca să se afle atunci în post pentru împărțășanie 15 oameni, bărbați și femei. Și batiușka le-a vorbit: o fiică de boier iubea un tânăr, însă el nu i-a împărțășit dragostea și i-a făcut alteia curte. Atunci în acea domnișoară a apărut sentimentul geloziei și s-a hotărât să se răzbune pe tânăr. S-a folosit de faptul că el mergea permanent să patineze pe același patinoar, unde mergea și ea. Gândul ei era: „Îl distrug ca să nu îi revină rivalei mele“. Și iată că, atunci când el a prins viteză, rostogolindu-se, ea, în mod dibaci i-a pus piedică, acela a căzut pe

spate și și-a frânt mâna. Slavă lui Dumnezeu pentru aceasta, căci putea să facă o comoție cerebrală și să moară și ar fi fost un omor premeditat. Iar astfel de întâmplări deseori se uită la spovedanie. În timpul acestei povestiri, eu am simțit că în umerii mei s-au înfipt degetele cuiva. M-am uitat și am văzut că s-a agățat de mine o tânără de 18 ani, ruda mea, care devenise palidă ca o pânză. M-am gândit că i s-a făcut pur și simplu rău din cauza zăpușelii și am sprijinit-o. Însă ea mi-a spus apoi: „Acest părinte m-a descris pe mine! Aceasta era taina mea, de unde a putut să o afle?!...“

„Acum știi?“

Îi suntem îndatorați monahiei Taisia pentru comunicarea povestirilor pe care le-a auzit, în timpul șederii în Rusia, de la monahia Alexandra Gurko din Șamordino, tot o fiică duhovnicească a starețului Varsanufie. În lume ea a fost moșiereasă în gubernia Smolensk. Mama Alexandrei a povestit: „Odată, batiușka Varsanufie a adunat câteva călugărițe, fiicele lui duhovnicești și a purtat cu ele o discuție despre lupta cu duhurile din văzduh. Pe mine, nu știu de ce, m-a așezat lângă el, chiar a insistat să stau mai aproape de el. În timpul discuției, când batiușka vorbea despre răspunderile pe care le au monahii, am văzut brusc în realitate un diavol care stătea nu prea departe, cu o înfățișare atât de îngrozitoare, încât am țipat puternic. Batiușka m-a luat de mână și a spus: „Ce este? Acum știi?“ . Celelalte surori nu au văzut nimic și nu au înțeles ce s-a întâmplat“.

Strălucirea starețului în timpul slujirii Liturghiei

O altă povestire a mamei Alexandrei: „Odată am participat la Liturghia slujită de **părintele Varsanufie**. De această dată mi-a fost dat să văd și să simt ceva ce nu poate fi descris. Batiușka era învăluit de o lumină clară. El singur se afla parcă în centrul acestui foc și emana raze de lumină. Raza care ieșea din el lumina și chipul diaconului ce slujea împreună cu batiușka.

După slujbă eu am fost împreună cu alte maici la batiușka. El avea o înfățișare foarte obosită. Adresându-se uneia dintre noi, a întrebat: „Poți să spui «Slavă lui Dumnezeu?»“. Maica a fost încurcată de această întrebare și a spus: „Slavă lui Dumnezeu!“ . „De parcă așa se spune «Slavă lui Dumnezeu!»“ a exclamat batiușka. Atunci eu m-am apropiat de batiușka și am spus: „Dar și eu pot să spun – slavă lui Dumnezeu!“ . „Slavă lui Dumnezeu“ , „Slavă lui Dumnezeu“ , a repetat cu bucurie batiușka.

Dacă pătrundem în toate aceste mărturii, vedem că așa trebuie să ardem în inimă când spunem „Slavă lui Dumnezeu!“ .

Mărturia starețului despre sine

Mărturiile starețului despre sine, menționate mai jos, ne uimesc nu numai prin înălțimea darurilor lui, ci mai ales prin modestia și smerenia cu care starețul a primit aceste daruri.

S. Nilus scrie: „Părintele stareț Varsanufie mi-a spus că eu nu voi avea niciodată o relație apropiată cu părintele Eleodor și că toată legătura mea cu el s-a limitat de obicei la oficialitatea rece și aceea numai din întâmplare. În ziua în care el a murit, după ce am luat binecuvântare, nu știu de ce, brusc, i-am pus următoarea întrebare: „Dar ce, frate, te-ai și pregătit pentru drum?“ . Întrebarea a fost cu totul neașteptată și pentru mine și pentru el, încât părintele Eleodor chiar s-a tulburat și nu a știut ce să răspundă. Eu luasem cu mine din tavă dropsuri – dulciurile monahilor în sărbători – și i le-am îngrămădit în mână spunându-i: „Acestea ți le dau ție pentru drum!“ . Și gândiți-vă la ce drum a avut!

Starețul mi-a povestit, ca și cum s-ar fi mirat că s-a întâmplat exact așa cum a spus el. Însă eu nu m-am mirat: trăind așa de aproape de sfințenia Optinei, am încetat să mă mai minunez așa de mult“.

„Aceste morminte sunt ale fiilor mei duhovnicești. Iată aici este îngropat doctorul docent Z. de la universitatea din Moscova. El a fost matematician și astronom! A studiat înaltele științe și s-a plecat înaintea măreției creaturilor și mai ales, înaintea Creatorului lor. Colegii profesorului și soția lui, care era doctor în medicină, râdeau de el. A fost ucenicul renumitului profesor Lebedev. Soția lui Z., lucrând în clinică, s-a îndrăgostit de un profesor și a fugit la Paris, împreună cu copiii săi. Z. s-a întristat foarte mult și, după trecerea câtorva ani, a venit la noi ca să găsească aici alinare pentru necazul lui. Aici, cu îngăduința lui Dumnezeu, s-a îmbolnăvit grav de pneumonie și i-a fost foarte greu. Eu am văzut că va muri în curând și i-am propus să se lepede de lume și să se tundă în monahism. Deja de foarte multă vreme nu mai avusese nici un fel de informație despre familie. Z. s-a gândit și a fost de acord. După câteva luni a venit la schit o doamnă foarte înflăcărată și a început să strige: „Dați-mi-l pe soțul meu!“ . La început nu am înțeles ce vrea, însă apoi m-am lămurit că vorbește despre Z.

I-am spus că bărbatul ei se află printre îngerii. Cu supărare și-a manifestat dorința de a vedea mormântul soțului ei. Însă eu i-am spus că este interzisă pătrunderea femeilor în schit și de aceea nu am putut să-i dau voie să meargă într-acolo. Atunci ea, cu mândrie, a început să vorbească despre sine și despre cunoștințele ei: „Eu am studiat 12 limbi străine și am căpătat un renume peste hotare cu lucrările mele“. Ea a crezut că prestigiul ei științific îi va deschide porțile schitului, însă eu i-am spus că deși cunoaște multe limbi, totuși nu cunoaște singura limbă importantă – aceea a îngerilor. Ea m-a întrebat ironic: „Unde se poate învăța această limbă?“. „Ca să o cunoști – am spus eu – trebuie să citești Sfânta Scriptură. Aceasta este limba îngerească“. Ea a declarat că aici nu mai poate face nimic și că va trebui să plece peste hotare să țină cursuri la o universitate din Elveția.

Eu am rugat-o să-mi trimită o scrisoare atunci când viața îi va fi grea și i-am spus că va mai veni încă o dată aici. Ea a izbucnit în râs și a plecat. După câteva luni mi-a trimis o scrisoare din Elveția și mi-a scris că e foarte nefericită. Soțul ei mirean a trădat-o și a părăsit-o, luându-i cu el și pe copiii ei. Potrivit cu sfatul meu, ea a început să citească Evanghelia și a văzut că este foarte interesantă. În scrisoare mi-a pus câteva întrebări. Pentru rezolvarea lor i-am propus să vină la noi. Ea a venit și a petrecut la noi o vreme destul de îndelungată, apoi a început să vină de câteva ori pe an. Și a devenit credincioasă și bună“.

„Mai târziu am văzut-o iarăși – își amintește S. Nilus. Devenise foarte modestă și când batiușka intra în camera de primire, întotdeauna se apropia de el căzându-i la picioare. Era foarte bogată și toată averea a dat-o săracilor. Ce transformare s-a produs în ea!“.

Legătura duhovnicească dintre Sfântul Ioan de Kronștadt și cuviosul Varsanufie

Părintele Ioan de Kronștadt a văzut cu duhul în persoana părintelui Varsanufie un adevărat nevoitor. Din amintirile părintelui Vasile Șustin ne-a fost relatat faptul că **părintele Ioan**, în altarul catedralei Sfântul Andrei, i-a sărutat mâna tânărului ofițer – viitorului stareț și schimnic.

Din predica arhiepiscopului Teofan de Poltava, ținută pe 21 august în anul 1929, în Bulgaria, în orașul **Varna**, aflăm că **Sfântul Ioan** i-a apărut în vis lui Pavel Ilie și l-a trimis ca să se vindece deplin la schitul Optina la starețul Varsanufie. Prin aceasta l-a cinstit pe cuvios și a arătat că lui i-a fost dat de către Dumnezeu darul facerii de minuni. Trecând peste descrierea bolii și a obsesiei lui Pavel Ilie, aducem la cunoștință numai sfârșitul, în care părintele Ioan de Kronștadt îi apare bolnavului ce se afla în stare de inconștiență lângă mormântul lui.

Sfântul părinte Ioan de Kronștadt s-a apropiat de fratele Pavel și i-a spus: „Acum ieși din trup și cu sufletul urmează-ne pe noi“. Lui Pavel i-a fost foarte greu să îndeplinească această poruncă, însă a îndeplinit-o și i-a urmat pe sfinții părinți. „Ei mi-au arătat la început – a spus Pavel – locurile și desfătările din Rai, pregătite pentru cei virtuoși, iar apoi chinurile păcătoșilor. Nu se pot descrie nici slava și fericirea dreptilor, nici chinurile păcătoșilor. După ce mi-a arătat totul, părintele Ioan de Kronștadt a început să mă învețe cum să trăiesc, iar pentru a dobândi vindecare definitivă mi-a poruncit să intru din nou în trupul meu și să merg la schitul Optina, la părintele stareț Varsanufie“. Cu aceste cuvinte și-a încheiat fratele Pavel povestirea despre cele văzute în stare de extaz. În luna noiembrie a anului 1911, el a ajuns la părintele Varsanufie, fiind însoțit de un ierodiacon de la Valaam, cu numele Varsanufie.

Starețului i-a fost anunțată sosirea bolnavului, l-a primit, l-a spovedit și l-a împărtășit și după acestea a dobândit vindecare completă.

Apariția Sfântului Ioan de Kronștadt în visul starețului Varsanufie

Vorbind despre legătura spirituală dintre părintele Ioan și părintele Varsanufie, nu se poate să nu pomenim visul starețului, pe care el l-a adus la cunoștință Elenei Andreevna Voronova, președinta comitetului penitenciarului din Sankt-Petersburg, fiica lui duhovnicească apropiată. Acest lucru reiese din jurnalul optinean al lui S. A. Nilus:

„Am mers, împreună cu soția, pentru binecuvântare la părintele Varsanufie. E. A. Voronova a auzit de la el că în noaptea de miercuri, 17 februarie, spre joi, 18 februarie a avut un vis care i-a lăsat o impresie puternică părintelui nostru.

– Mie nu îmi place – i-a spus el Elenei Andreevna atunci când cineva începe să-mi povestească visele, căci eu însumi nu mă încred în visele mele. Însă uneori există și unele care pot fi recunoscute ca date de Dumnezeu. Asemenea vise nu se pot uita. Iată ce mi s-a întâmplat în noaptea de 17 februarie spre 18 februarie. Vă dați seama ce vis a fost dacă îmi amintesc chiar și datele!... Am văzut în vis că mergeam printr-un loc minunat și știam că scopul călătoriei mele este să obțin binecuvântarea părintelui Ioan de Kronștadt. Și iată că înaintea ochilor mei a apărut o clădire măreață, în genul unei biserici de o frumusețe nedescrisă și de un alb orbitor. Și știam că această clădire aparține părintelui Ioan. Am intrat în ea și am văzut o sală uriașă din marmură albă, prin mijlocul căreia se ridica o

scară de marmură albă, de o frumusețe uimitoare, largă și grandioasă, așa cum era, de fapt, toată biserica marelui păstor din Kronstadt. Scara începea de la pământ cu un palier, iar treptele ei, alternând cu asemenea paliere, năzuiau ca o lumânare dreaptă, spre înălțimea nesfârșită și se îndreptau spre cer. Pe palierul cel mai de jos stătea însuși părintele Ioan, în veșminte albe ca zăpada, care străluceau de o lumină puternică. Eu m-am apropiat de el și am primit binecuvântarea lui. Părintele Ioan m-a luat de mână și mi-a vorbit:

– Se cuvine ca eu să urc împreună cu tine pe această scară!

Și am început să urcăm. Și dintr-o dată mi-a venit în cap: Cum se poate întâmpla acest lucru? Doar părintele Ioan a murit: cum se poate ca eu să merg împreună cu el, ca și cum ar fi viu? Datorită acestui gând i-am și vorbit:

– Batiuşka! Dar sfinția voastră nu ați murit?

– Ce tot spui? a exclamat el în loc de răspuns. Părintele Ioan e viu, părintele Ioan e viu!

Și după aceea m-am trezit. „Cu adevărat ați avut un vis minunat“, i-a spus Elena Andreevna părintelui Varsanufie – și o mare bucurie să auziți chiar din gura părintelui Ioan mărturia adevărului incontestabil al credinței noastre!“.

Darul alungării demonilor

Fiii duhovnicești apropiați ai starețului au fost nu o dată martorii manifestării darurilor lui duhovnicești.

Iată un exemplu: Soția lui Nilus, venind odată la stareț pentru binecuvântare, a asistat la izgonirea unui demon dintr-un om care fusese adus la el. De data aceasta a fost nevoie din partea starețului de multă putere. Demonizatul se afla într-o stare de turbare violentă și arunca asupra părintelui Varsanufie cele mai rele cuvinte de ocară, numindu-l tot timpul colonel, fiind gata să se năpustească asupra lui. Starețul i-a explicat apoi lui Nilus că acesta a fost un caz greu și rar întâlnit, în care a avut de-a face cu diavolul „de miazăzi“. Acesta este unul dintre cei mai crunți demoni și se alungă greu. Despre acest diavol se pomenește în psalmul 90 în textul slav: „... și de duhul de miazăzi“. În traducerea rusească, textul e schimbat; „... și molima, care pustiește totul în miezul zilei“ (Ps. 90, 6).

Cazuri de vindecare prin rugăciunea starețului Varsanufie

Înainte de a pleca din Optina înapoi la **Petersburg**, Elena Andreevna a mers la părintele Varsanufie să-și ia rămas bun și să primească binecuvântare pentru drum. Batiuşka a condus-o din chilia lui în pridvor, i-a dat o icoană a Maicii Domnului și i-a spus:

– Duceți-i această icoană de la mine, ca binecuvântare, prințesei Maria Mihailovna și spuneți-i că, astăzi, eu, înainte de sosirea frăției voastre, ne-am rugat înaintea acestei icoane pentru a i se da sănătate sufletească și trupească.

– Dar o voi mai găsi eu, oare, printre cei vii? – a obiectat Elena Andreevna.

– Să dea Dumnezeu – a răspuns părintele Varsanufie – ca pentru rugăciunile Împărătesei Cerești să o găsiți nu numai vie, ci și sănătoasă.

Elena Andreevna s-a întors la Petersburg și prima grijă a fost să meargă la prințesă. A sunat la ușă. Ușa s-a deschis și a văzut-o pe prințesă: ea însăși deschisese ușa și era veselă și viguroasă, ca și cum n-ar fi fost bolnavă.

– Dumneavoastră sunteți, oare? – a strigat Elena Andreevna, pentru că nu-i venea să creadă ochilor. Cine este acela care v-a înviat?

– După ce dumneavoastră ați plecat – a spus prințesa – mie mi-a fost foarte rău și, dintr-o dată, în a treia zi, în jurul orei 10 dimineața, nu știu cum, dar m-am simțit mai bine, iar astăzi, precum vedeți, sunt complet sănătoasă.

– La ce oră spuneți că s-a întâmplat această minune?

– La ora 1000, în a treia zi.

Acestea au fost ziua și ora când părintele Varsanufie s-a rugat înaintea icoanei Maicii Domnului, pe care i-a trimis-o prințesei ca binecuvântare.

Această prințesă, Maria Mihailovna Dandukova-Korsakova, femeie cunoscută în tot Petersburgul prin acțiunile ei de binefacere, și-a închinat toată viața slujirii aproapei aflat în necaz: săracilor, bolnavilor, întemnițaților. A avut nefericirea de a se molipsi de ideile sectanților, care tăgăduiau credința în sfinții plăcuți lui Dumnezeu și chiar în Preacurata Născătoare de Dumnezeu. După această minune a fost incredințată pe deplin de sfințenia Preacuratei și a plăcuților lui Dumnezeu. Astfel a dobândit vindecare nu numai de suferința trupească, ci și de cea sufletească.

S. A. Nilus a scris:

„Elena Andreevna Voronova a stat la Optina 3–4 zile, a postit și s-a împărtășit. La plecare și-a luat rămas bun de la noi și a zis:

– Părintele nostru, Varsanufie, mi-a dat blagoslovenie pentru drum ca să merg la schitul Tihonov și să mă scald acolo în izvorul cuviosului Tihon din Kaluga.

Dacă n-am cunoaște marea îndrăzneală a credinței puternice din Elena Andreevna, ne-am îngrozi. Însă Optina, prin

duhul său, a reușit să ne învețe multe lucruri și de aceea noi, fără nici un fel de ezitare, ne-am luat rămas bun și am rugat-o să mă pomenească la cuviosul Tihon. În scurt timp de la plecarea Elenei Andreevna am primit de la ea o scrisoare din Petersburg și scria:

„Minunat e Dumnezeu nostru și marea noastră credință ortodoxă! Pentru rugăciunile părintelui nostru Varsanufie m-am scăldat în izvorul cuviosului Tihon, care în timpul băii avea 10 grade. Când m-am îmbrăcat, rufele stăteau ca parul din cauza gerului, așa erau de tari.

Douăsprezece verste de la izvor până la stația de cale ferată birjarul m-a dus în acea șubă în care m-ați văzut. Părul meu, ud din cauza băii, se transformase în țurțuri de gheață. Abia m-am dezghețat în gara încălzită și în vagon și nu am avut nici măcar guturai. De la pleurită nu a rămas nici urmă. Însă cu adevărat marea minune a milei lui Dumnezeu și a cuviosului Tihon a fost faptul că nu numai ochiul bolnav s-a însănătoșit, ci și celălalt, pierdut demult. Acum văd minunat cu ambii ochi!...“.

„O femeie, care stătea în mijlocul camerei, s-a aruncat a batiușka cu cuvintele: „Batiușka, rugați-vă! Fiul meu mi-a scos sufletul: am cheltuit pentru el toată averea, însă tot surdo-mut a rămas și așa este de 12 ani“. Batiușka l-a binecuvântat, s-a uitat la el și a spus: „El a săvârșit un mare păcat și trebuie să se pocăiască și să postească și va auzi și va vorbi din nou“.

Mama s-a întristat pentru fiul ei: „Cum! Doar este un băiat model; putea el oare să păcătuiască în doisprezece ani?“.

Batiușka s-a adresat tânărului și l-a întrebat: „Îți amintești ce ai făcut?“.

Acela, nedumerit, a clătinat din cap: „Dar el, batiușka, nu aude“ – a spus mama. „Pe tine nu te aude, dar pe mine mă aude“. Atunci batiușka s-a aplecat și i-a șoptit ceva la ureche iar băiatului i s-au făcut ochii mari pentru că și-a amintit. După o săptămână tânărul s-a însănătoșit.

Arătarea de după moarte a starețului față de fiul său duhovnicesc muribund, părintele Vasile Șustin

Sora lui a scris despre acest lucru. „E ciudat faptul că pe batiușka (pe părintele Vasile) de două ori l-au îngropat și de două ori a murit. Prima dată a murit în Rusia, după al treilea tifos. Avea temperatură mare și stătea întins fără cunoștință. Îl vedea pe doctorul care îi lua pulsul și pe sora lui. Doctorul a spus: „Va muri“. Sufletul fratelui a zburat în sus, s-a pomenit într-o grădină minunată, unde l-a întâlnit pe părintele Varsanufie de la Optina, care i-a vorbit: „Vrei să fii în această grădină după moarte?“.

„Da“.

„Atunci întoarce-te, că nu ești pregătit; după ce te vei chinui mult și vei îndura totul, te vei întoarce aici“. Fratele a intrat cu teamă în trupul lui. Oamenii veniseră să-l spele, aduseseră coșciugul și au fost uimiți, pentru că era viu“.

În a patruzecia zi, Maria Vasilievna l-a văzut în vis pe fratele său care se afla în acea grădină unde îl chemase părintele Varsanufie.

„Mergeam prin grădină singură pe cărare, însă simțeam că părintele Vasile merge în urmă. Cărarea cotea la dreapta, formând un unghi. Fratele meu mi-a luat-o înainte, s-a apropiat de colțul unde creșteau flori neobișnuite, a rupt o florică ce înflorise, iar cu degetul mi-a arătat altă floare, deschisă pe jumătate. Eu am întins mâna să o rup și totul a dispărut.

C. Învățăturile

Învățându-ne despre cum trebuie să fie un adevărat monah, **starețul Varsanufie** spunea că toată baza vieții monahale trebuie să fie rugăciunea, iar esența ei – lupta cu patimile, ascultarea, smerenia și dragostea.

Primul lucru pe care să-l faceți să fie semnul crucii; iar primele voastre cuvinte să fie cuvintele rugăciunii lui Iisus. Când este posibil, faceți rugăciunea lui Iisus pe metanii, iar când sunteți ocupați cu treburi, fără metanii. Când aveți anumite fantezii, nu vă contraziceți cu ele, ci aruncați în ele cu piatra. Piatra este numele lui Hristos, rugăciunea lui Iisus. Să alungați gândurile nu stă în puterea voastră, însă puteți să nu le primiți – numele lui Iisus le alungă. Dacă uneori nu sunteți atenți la rugăciune și sunteți împrăștiți, nu trebuie să vă descurajați. În timpul rugăciunii, gura noastră se sfințește cu numele Domnului Iisus Hristos. Să aveți permanent în voi rugăciunea lui Iisus. „Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătosul“. Numele lui Iisus distruge toate cursele diavolului, pentru că el nu se poate împotrivi puterii numelui lui Hristos. Toate uneltirile diavolului se transformă în pulbere. De ce se întâmplă așa și cum are loc acest lucru, noi nu știm. Știm numai că într-adevăr se întâmplă acest lucru. Unii oameni credeau că mă află într-o vrajă atunci când trăiam atent și făceam rugăciunea lui Iisus... Acum se gândesc așa: „Ori că te rogi, ori că nu te rogi – e tot una, pentru că nu vei dobândi rugăciunea. Au trecut acele vremuri“. Acesta este, desigur, un gând insuflat de diavol. Rugăciunea lui Iisus este necesară pentru a intra în împărăția Cerurilor.

Dacă trăiești rău, atunci nimeni nu te tulbură, iar când începi să trăiești bine, dintr-o dată apar necazurile și ispitele.

Proorocul David a spus: „Sărăcește cel cuvios“. De ce a sărăcit el? Pentru că a pierdut adevărul și a vorbit în deșert, pentru că nu a vorbit cele folositoare pentru suflet, ci a spus vorbele goale și a vorbit despre deșertăciuni. Proorocul David a mai spus: „Smereste-mă și mântuiește-mă, Doamne“. Pentru mântuire e de ajuns smerenia singură. Și iarăși spune în alt psalm: „Vezi-mi smerenia și osteneala mea și iartă-mi toate păcatele mele“. Proorocul David a vorbit așa, pentru că adevărata smerenie niciodată nu există fără osteneală... Drumul smereniei și răbdarea umilințelor sunt grele. Mulți s-au apucat de acest drum, s-au hotărât să meargă pe el și nu au rezistat. „Cine nu se unește cu Domnul Iisus aici, niciodată nu se va uni cu El“ – spune **Sfântul Simeon Noul Teolog**.

Operele Sfântului Ignatie Brianceaninov sunt de neînlocuit. Ele sunt, dacă se poate spune așa – abecedarul, silabele. Operele Sfântului Teofan Zăvorâtul sunt fondul gramatical, pentru că ele sunt mai adânci. Ca să reușim să le citim, întâmpinăm câteva greutăți.

Există păcate de moarte și păcate care nu sunt așa de grave. Păcatul de moarte este acela pentru care omul nu se căiește. Se numește de moarte, pentru că din cauza lui sufletul moare și după moartea trupească merge în iad. Femeia nu poate să trăiască fără credință. După o necredință vremelnică, ea se întoarce iarăși la Dumnezeu. În relația ucenicului cu starețul, principalul lucru este credința ucenicului. Dacă acesta îl întreabă pe stareț cu credință, atunci Dumnezeu, pentru credința celui ce a întrebat, îi descoperă ucenicului voia Sa.

Dacă cei care își doresc să intre în mănăstire ar ști ce necazuri îi așteaptă, nimeni n-ar merge la mănăstire. Dumnezeu ascunde aceste necazuri. Dar dacă oamenii ar ști ce fericire îi așteaptă pe călugări, toată lumea ar alerga la mănăstire. Esența vieții noastre de mănăstire – lupta cu patimile...

Smerenia și dragostea sunt cele mai înalte virtuți. Ele trebuie să fie trăsăturile caracteristice ale monahului... Să nu credeți că e posibil ca dintr-o dată să zburăm la cer. Nu. Trebuie să îndurăm fiecare necaz, umilință și întărâtare din lăuntru nostru, de la diavol și din afară – de la frații nesocotiți. De la început trebuie să trecem peste toată ispita. Trebuie să ducem luptă cu patimile, să dobândim o părere smerită despre sine și apoi... Uneori veți simți chiar dezgust și ură față de viața monahală... Toate acestea trebuie să le îndurați...

Călugării moderni se străduiesc în toate să-și îndeplinească propria voie. **Avva Dorotei** spune: „Eu nu cunosc pentru călugăr altă cădere decât respectarea voii sale...“. Monahismul s-a abătut de la drumul lui. Înseamnă că diavolului nu îi place monahismul zilelor noastre, dacă se răzvrătește atât împotriva lui. Datorită monahismului se menține lumea toată. Când nu va mai fi monahism, atunci va veni Înfricoșătoarea Judecată...

În învățăturile lui, cuviosul Varsanufie adesea avertizează cu privire la acele primejdii, care îl așteaptă pe monahul ce se află pe drumul mântuirii.

Fiecare om trebuie să îndure o vreme ispite și lupte – starea gravă a bolii. Cu privire la aceste chinuri se vorbește și în psalmi: „Cuprins sunt de boală, de când m-am născut“. Fiecare om, născându-se cu duhul într-o nouă viață, e încercat de boală, până când iese la lărgime. Aceste „boli“ constau în lupta cu patimile. Patimile se vor ridica împotriva voastră și vrăjmașul nu vă va lăsa. Aici e nevoie de răbdare. Trebuie să vă suportați pe voi și să nu depuneți armele, știind că lupta este inevitabilă.

Necazurile neîncetate, trimise de Dumnezeu omului reprezintă semnul grijii deosebite a lui Dumnezeu față de noi. Scopul necazurilor e diferit. Ele sunt trimise ori pentru curmarea răului, ori pentru învățătura de minte, ori pentru marea slavă din viața viitoare, ori ca pedeapsă pentru păcatele făcute înainte. Toți să-și ducă crucea.

Fiecare lucru bun ori este precedat, ori este urmat de ispită. În timpul îngerămădirii necazurilor trebuie să spunem în sinea noastră: „Cu adevărat merit toate aceste necazuri. Înseamnă că toate îmi sunt necesare ca să mă curăț de patimi, dar mai ales de trufie“. Nu e suficient să îndurăm jignirile, ci trebuie să ne străduim să nu ne înfuriem pe cel care a adus jignirea. Necazuri vom avea întotdeauna, însă starea lăuntrică a omului va fi alta. Chiar dacă vor fi necazuri, cel care a dobândit rugăciunea lăuntrică le va suporta ușor, căci cu el va fi Hristos, Care va umple de o bucurie nespusă inima nevoitorului și această bucurie a lui Dumnezeu nu o poate birui nici un fel de necaz. Când vă neliniștesc gândurile de teama necazurilor apropiate, nu trebuie să intrați în vorbă cu ele, ci să spuneți pur și simplu: „Să se facă voia lui Dumnezeu!“. Acest lucru vă va liniști foarte mult.

Din discuțiile cuviosului Varsanufie cu fiii duhovnicești

„Ridică-ți ochii tăi în jur, Sioane, și vezi că vin spre tine de la apus și din miazănoapte, și dinspre mare și de la răsărit copiii tăi“. Iată cum se poate spune acum: Din diferite locuri ați sosit aici în căutarea lui Hristos voi, copiii mei. Să vă răsplătească Dumnezeu pentru aceasta și să dea pacea și bucuria Duhului Sfânt în inimile voastre. Dar s-ar putea ca cineva dintre voi, la urmă, să se învrednicească de chipul îngeresc. Eu nu vă chem în mănăstire, puteți să vă mântuiți și în lume, numai să nu-L uitați pe Dumnezeu. În mănăstire oamenii intră pentru a atinge treapta înaltei desăvârșiri.

E adevărat că aici sunt ispite mai mari, dar vine și ajutor mare de la Dumnezeu. Un sfânt a dorit să afle cum îi ajută

Dumnezeu pe călugări și a avut o vedenie: a văzut un călugăr, înconjurat de o mulțime mare de îngeri cu sfeșnice care ardeau.

Se spune că în lume sunt mai puține ispite, dar să ne închipuim un om, după care aleargă un criminal. Să presupunem că a scăpat de el, însă acela i-a arătat pumnul și i-a spus: „Vezi, numai să-mi cazi în mână“. Dar să presupunem că un om merge și asupra lui se năpustește o mulțime de dușmani. Nu are unde să fugă. Însă dintr-o dată, de unde nici nu te aștepți, apare un regiment de soldați și vine în apărarea lui, iar dușmanii, cu fețele însângerate, se împrăștie în toate părțile. Nu-i adevărat că ultimul se află în afara pericolului mai mult decât primul? E greu să te mântuiești când trăiești într-o societate coruptă.

În Sfânta Scriptură se spune: Cu cel cuvios, cuvios vei fi și cu cel nevinovat, nevinovat vei fi și cu cel ales, ales vei fi și cu cel îndărătnic Te vei îndărătnici“ (Ps. 17, 28–29).

Patimile păcătoase acționează în chip dăunător și asupra sufletului și asupra trupului. Aflându-mă deja în mănăstire și citindu-i pe Sfinții Părinți, am aflat pentru prima dată că patimile sunt molipsitoare, asemenea bolilor contagioase și așa cum ultimele se transmit la ceilalți, așa fac și primele. Când Sfântul Spiridon, episcopul Trimitundeii, a mers la **Sinodul Ecumenic**, în drum a poposit la un han. Călugărul care îl însoțea pe **Sfântul Spiridon**, intrând la el, a spus: „Părinte, nu pot să înțeleg de ce calul nostru nu mănâncă“. Sfântul a răspuns: „Pentru că animalul simte duhoarea insuportabilă ce iese din varză, fiind provocată de faptul că patronul nostru este molipsit de patima zgârceniei“.

Omul care nu e sfințit de **Duhul Sfânt**, nu observă acest lucru, însă sfinții au darul dumnezeiesc de a constata patimile. De la lucrurile omului pătimăș ceilalți se pot molipsi de patima lui. Și natura înconjurătoare ne oferă multe învățăminte. Toți cunosc planta floarea-soarelui. Ea întotdeauna își îndreaptă inflorescența către soare, tinde către el și din această cauză a căpătat această denumire. Dar se întâmplă și ca floarea-soarelui să stea întoarsă față de soare, iar oamenii pricepuți în acest domeniu spun: „A început să se strice, în ea au apărut viermii; trebuie să o tăiem“.

Sufletul, însetat de dreptatea lui Dumnezeu, asemenea florii-soarelui, se îndreaptă și tinde către Dumnezeu-Izvorul luminii. Însă dacă încetează să Îl caute atunci un asemenea suflet va muri. E necesar ca în această viață să-L simțim pe Hristos; cine nu Îl vede aici, acela niciodată nu îl va vedea nici acolo, în viața viitoare.

Dar cum să Îl vedem pe Hristos? Calea spre el poate fi neîncetata rugăciune a lui Iisus care e capabilă să-L sădească pe Hristos în sufletele noastre. Adevăratul semn al morții sufletești este îndepărtarea de slujbele bisericești. Omul care și-a pierdut interesul pentru Dumnezeu mai înainte de toate începe să evite mersul la biserică, la început tinde să vină la slujbe mai târziu, iar apoi încetează de tot să mai intre în biserică lui Dumnezeu. Sunt multe căi spre mântuire. Pe unii, Dumnezeu îi mântuiește în mănăstire, iar pe alții în lume. Sfântul Nicolae din Mira Lichiei a plecat în pustiu ca să trăiască în post și rugăciune, iar Dumnezeu i-a poruncit să meargă în lume: „Nu acesta este ogorul pe care Îmi vei aduce rodul“, a spus Mântuitorul.

Sfintele Taisia, Maria Egipteanca, Evdochia, de asemenea, nu au trăit în mănăstiri. Oamenii se pot mântui pretutindeni, numai să nu-L părăsească pe Mântuitorul. Agățați-vă de mantia lui Hristos și Hristos nu vă va lăsa. Da, sunt mărețe zilele noastre. În lume oamenii se bucură în aceste zile, însă nu din punct de vedere spiritual: unul se bucură că a câștigat bani; altul – că a câștigat ranguri și distincții, al treilea – din alte motive. Câțiva se bucură că a trecut postul și e dezlegare la toate – aceasta este, oarecum, o bucurie întemeiată, dar numai în hrană nu se poate găsi adevărata fericire. Însă în sfintele mănăstiri există bucuria pentru Iisus înviat. Nu renunțați să vizitați mănăstirile, mai ales în sărbători, căci acolo se ascunde viața duhovnicească, ce încălzește sufletul omului.

Îmi aduc aminte de o întâmplare. Într-o familie bogată a fost petrecută o seară festivă. În cadrul ei, o tânără talentată a interpretat nemaipomenit de bine o frumoasă operă de Mozart. Toți au fost încântați, iar lacheul, care stătea la ușă și oferea țigări, ocupându-se, în general, cu servirea oaspeților, a spus pentru el: „Ce este această muzică plictisitoare pe care o ascultă domnii pe lângă dacă ar fi cântat la balalaică?“.

El a avut dreptate în aprecierea lui, căci muzica serioasă era pentru el complet neînțeleasă. Ca să înțelegi opera, arta pământească, trebuie să ai simț artistic. Canonul de Paști, facerea Sfântului Ioan Damaschin este așa de minunat alcătuit, încât înalță sufletul și îl umple de bucurie duhovnicească în măsura în care o primește fiecare. Însă apare întrebarea: unde este cheia pentru deschiderea bucuriilor duhovnicești? La ea există un singur răspuns: în rugăciunea lui Iisus. Această rugăciune are o mare putere. Ea are diferite trepte: prima este rostirea simplă a cuvintelor: „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătosul“. Pe treptele cele mai înalte are o așa putere, încât poate să mute și munții: Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătoasa – nu e greu pentru nimeni, iar folosul e foarte mare. Aceasta este arma cea mai puternică pentru lupta cu patimile.

Perioada bucuriei noastre de astăzi este Paștele. „Hristos a înviat din morți cu moartea pe moarte călcând și celor din mormânturi viață dăruindu-le“. Cine sunt aceia care se află în mormânturi? Sunt toți oamenii păcătoși, care au murit de timpuriu pentru Dumnezeu, însă au înviat spre o viață nouă prin învierea Mântuitorului Hristos.

Cei care Îl caută pe Hristos, Îl vor găsi așa cum spune cuvântul evanghelic: „Bateți și vi se va deschide, căutați și

veți afla“; „În casa Tatălui Meu multe locașuri sunt“.

Și luați seama că aici Dumnezeu vorbește nu numai despre locașurile cerești, ci și despre cele pământești și nu numai despre cele interioare, ci și despre cele exterioare.

Pe fiecare suflet, Dumnezeu îl așează într-un loc și îl înconjoară cu lumină, astfel încât să corespundă cel mai bine cu izbânzile sale. Acesta este locașul exterior. Sufletul îl umple de liniște, pace și bucurie – acesta fiind locașul interior, pe care Dumnezeu îl pregătește celor ce-L iubesc și-L caută.

Cât de bine e în Rai! Dostoievski, cel care a fost aici și a stat în acest fotoliu, i-a spus părintelui Macarie că înainte nu credea în nimic. „Ce v-a determinat să vă întoarceți la credință?“ I-a întrebat batiușka Macarie. „Am văzut Raiul. Ah, cât e de bine acolo, câtă lumină și câtă bucurie! Și locuitorii lui sunt atât de minunați, atât de plini de dragoste. M-au întâmpinat cu o blândețe neobișnuită. Nu am putut uita ceea ce am trăit acolo și de atunci m-am întors la Dumnezeu!“.

Astăzi creștinii nu mai sunt torturați în arene, nu mai sunt arși pe rug, bisericile sunt deschise, în ele se săvârșește slujba dumnezeiască, însă are loc un fenomen trist – mulți oameni, chiar și fără chinuri renunță la Hristos. Lumea îi prigonește pe robii lui Hristos prin ironie și dispreț, iar ei nu le pot îndura. „Dar ai început să mergi cam des la biserică!“ observă cei din jur ironic. Și creștinul tace. „Desigur, din această cauză nu mai ieși în zi de sărbătoare, dar se pare că aproape în fiecare zi nu ieși și ai început să ții posturile“. Și din nou tace. Altcineva spune: „Tot citești cărți sfinte, dar ai citit oare Nietzsche? Ia să citești numai și vei vedea ce spune“ și așa îl copleșește pe cel nepriceput cu numele dumnezeilor săi (ei au doar dumnezeii lor). „Dacă ești religios, trebuie să privești problema din toate părțile, dar nu te teme să ascuți o părere opusă“.

Nu trebuie să-i ascultați. Nu citiți cărțile care sunt fără Dumnezeu, rămâneți credincioși lui Hristos. Dacă sunteți întrebați despre credință, răspundeți cu îndrăzneală. „Se pare că mergi des la biserică!“ „Da, pentru că acolo îmi găsesc mulțumirea“. „Nu vrei, cumva, să ajungi printre sfinți?“ „Fiecare vrea acest lucru, dar nu depinde de noi, ci de Dumnezeu“. Astfel să îl respingeți pe vrăjmaș.

Trebuie să înțelegeți că Dumnezeu îi iubește pe toți și de toți are grijă, dar dacă vorbim omenește, nu se poate da un milion săracului pentru că se prăpădește și îi păgubește și pe alții, dar o sută de ruble poate să îl pună pe picioare. Dumnezeu știe mai bine ce îi este de folos fiecăruia.

Nu se poate învăța îndeplinirea legii lui Dumnezeu fără efort, iar acest efort e întreit – rugăciune, post și trezvie. Starețul Macarie se afla pe înalta treaptă a darului puterii cuvântului și vorbirea lui exercita o foarte mare influență asupra sufletului ascultătorului. Ieșind de la stareț, Gogol a spus: „Da, mi-au spus adevărul, acesta este singurul dintre toți oamenii cunoscuți de mine până acum, care are puterea de a te conduce spre izvoarele cu apă vie“. Gogol, după ce a recunoscut, a spus: „Am intrat la starețul unul și am ieșit altul“. Și Gogol a murit ca un creștin adevărat. Se știe că, nu cu mult înainte de moarte, i-a spus prietenului său apropiat: „Ah, cât de mult am pierdut, îngrozitor de mult am pierdut...“. „Ce ați pierdut? Din ce cauză ați pierdut?“ „Din cauză că nu am intrat în monahism... Ah, de ce batiușka Macarie nu m-a luat la el în schit...“.

Mi se întâmplă să aud plângeri cum că trăim vremuri grele în prezent, că acum s-a dat libertate deplină fiecărei învățături eretice și fără de Dumnezeu, că Biserica este împresurată din toate părțile de atacurile vrăjmașilor, care se ridică împotriva ei cu putere și că o răpun aceste valuri întunecate ale necredinței și ereziei.

Eu răspund întotdeauna: „Nu vă neliniștiți! Nu vă temeți pentru Biserică! Ea nu va muri: porțile iadului nu o vor birui până la Înfricoșătoarea Judecată. Nu pentru ea trebuie să vă temeți, ci pentru voi înșivă și e adevărat că vremurile noastre sunt foarte grele. De ce? Din cauză că acum e foarte ușor să te dezlipești de Hristos, iar atunci vine moartea“.

Testamentul cuviosului Varsanufie

Lăsând, în sfârșit, toate grijile acestei lumi, care asupresc și chinuie sufletul meu, voi spune, pe scurt, ultimul meu cuvânt și voi da ultimele mele povețe fiilor mei duhovnicești, care mi-au fost dragi. Și, în primul rând, cu smerenie vă rog: iertați-mi toate greșelile vrute și nevrute, pe care le-am făcut față de voi și, la rândul meu, vă iert pe toți pentru toate necazurile și supărările provocate prin intrigile vrăjmașului mântuirii noastre.

Credeți-mă, sfințiți părinți și frați, că toate faptele și dorințele mele au năzuit către un singur lucru – să păstrez sfintele învățături și povețe ale părinților nevoitori din vechime și ale marilor noștri stareți, în toată frumusețea lor minunată și dumnezeiască. Să le feresc de diferitele influențe vătămătoare ale acestui veac, căci începutul lor este mândria satanică, iar sfârșitul – focul nestins și chinul nesfârșit!

S-ar putea ca eu să fi îndeplinit rău acest lucru. Mă căiesc pentru aceasta și cad înaintea bunătății lui Dumnezeu, cerându-i milostivire. Iar pe voi, toți cei care mă iubiți în Domnul, vă iert și mă rog să îndepliniți vorbele mele

smerite. Nu vă distrugeți sufletele, ci aprindeți-le cu rugăciunea și citirea sânguincioasă a operelor Sfinților Părinți și a Sfintei Scripturi, având răbdare și curățind inima de patimi.

XIII. CUVIOSUL STAREȚ ANATOLIE CEL TÂNĂR

(1855-1922) (30 iulie)

*Încrede-te în voia lui Dumnezeu
și Dumnezeu nu te va face de rușine,
Încrede-te nu prin cuvinte, ci prin fapte!*

A. Viața

În anii tinereții, **cuviosul Anatolie**, în lume Alexandru Potapov, și-a dorit să devină monah și să intre în mănăstire, însă mama lui nu a vrut acest lucru și el, asemenea cuviosului Serghie Radonej, a intrat în mănăstire numai după moartea ei. Mulți ani a petrecut în schit, fiind ucenic la chilia marelui stareț Ambrozie. După moartea acestuia, fiind deja ierodiacon, a ocârmuit duhovnicește schitul și, în scurt timp, a devenit starețul recunoscut de toți al schitului Optina.

El și-a însușit duhul ascetismului optinean – al privegherii intense și grele a sufletului, în intimitatea chiliei sale, din „crăpătura în stâncă, unde Dumnezeu i-a vorbit lui Moise“, după cum s-a exprimat **cuviosul Isaac Sirul**. Avea o atitudine simplă și sinceră față de toate cele văzute în exterior – față de frați, vizitatori, natură, față de lumea lui Dumnezeu. Rânduiala vieții de obște, cu slujbele ei, cu stareții, cu activitatea cultural-spirituală bogată a educat în el un mare ascet, săvârșitor al rugăciunii lui Iisus. Își petrecea nopțile în rugăciune neîntreruptă și era un luptător iscusit în războiul cu vrăjmașul. A fost un militant social excelent, care a educat mii de suflete rusești în duhul adevăratei evlavii creștinești. L-a prețuit mult pe **Sfântul Tihon din Zadonsk** și dăruia oamenilor cu mare prețuire cartea acestuia: „Despre creștinismul adevărat“. După ce a trecut aproape jumătate de veac, un fiu duhovnicesc al starețului a pomenit cu înfiorare: „În anul 1921, dându-mi binecuvântare pentru preoție, starețul Anatolie mi-a spus: „La «Creștinismul adevărat» al lui Tihon din Zadonsk și trăiește după învățăturile lui“.

Învățând fundamentele duhovniciei monahale de la marele Ambrozie, starețul Anatolie a condus cu putere viața monahală interioară. Mărturisirea gândurilor înseamnă arma cea mai puternică ce se află în mâinile duhovnicului și starețului. Celui ce a scris aceste fragmente nu o dată i s-a întâmplat să se afle la schitul Optina, când starețul Anatolie primea de la monahi mărturisirea gândurilor. Aceste scene produceau o puternică impresie. Cu atenție și evlavie veneau monahii unul după altul la stareț. Se așezau în genunchi, luau binecuvântare și schimbau cu el câteva fraze scurte. Unii erau reținuți puțin, alții plecau repede. Se simțea că starețul lucrează cu dragoste părintească și cu putere. Uneori folosea metode exterioare. De exemplu, îl lovea peste frunte pe monahul care stătea aplecat în fața lui și cu adevărat alunga obsedantele gânduri, care îl urmăreau pe acesta. Toți plecau de la el împăcați, liniștiți, mângâiați. Acest lucru se întâmpla de două ori pe zi, dimineața și seara. Într-adevăr, „traiul“ la Optina nu era trist și toți monahii erau blânzi și înduioșați, bucuși sau adânc concentrați. Trebuie să vedeți cu ochii voștri rezultatul mărturisirii gândurilor ca să înțelegeți importanța ei. Starea de bucurie sfântă care învăluia toată existența celui ce se spovedea la stareț, o descrie un călugăr bătrân în următoarele cuvinte: „Eu mă umplusem de o bucurie nespusă, pentru că îmi simțeam mintea curățită de toate ticăloșiile. Dobândisem o asemenea curăție, încât e imposibil să descriu. Mărturisește despre aceasta însuși adevărul, iar eu m-am întărit puternic în credința în Dumnezeu și în iubire... Eram despătimit și ușurat, învăluit de iluminarea lui Dumnezeu și gata să fac poruncile Lui“ (Patericul Palestinian, ediția a II-a, p. 95–96).

Pentru mireni cuviosul ieșea, de obicei, în tindă și îl binecuvânta pe fiecare cu semnul crucii scurt și repede, lovindu-l ușor la început, de câteva ori, pe frunte, cu degetele, ca și cum ar fi înrădăcinat și ar fi întipărit semnul crucii. De statură mică, neobișnuit de vioi și rapid în mișcări, înconjurându-i pe toți cu privirea, răspundea la întrebările puse, iar apoi îi primea pe unii separat la el în chilie pentru discuții. Dragostea și blândețea cu care se adresa, atrăgeau întotdeauna la stareț mulțimi de oameni. Îmi amintesc că, în vremea bolii sale, cuviosul Anatolie, fără să iasă din chilie, doar se apropia de fereastră și, dincolo de geam, binecuvânta poporul, care se aduna afară, lângă fereastră. Când îl vedea, toată mulțimea se apleca la pământ.

Avea hernie și adesea se așeza pe o laviță mică iar oamenii se înclinau, trecând la rând. Starețul îi atingea pe frunte: „toc, toc, toc“ și îi binecuvânta. În același timp, în curte, iarăși se aduna popor, care aștepta să ia binecuvântare. Ucenicii lui de chilie spuneau: „Batiușka, spuneți oamenilor să plece“. Iar el se ridica la ferestraica chiliei și îi binecuvânta. Poporul tăcea și cu evlavie, politicos se împrăștia. Iar în inimi oamenii aveau liniște și pace.

În anul 1903 – își amintește arhimandritul Ambrozie Konovalov – eu a trebuit să merg și să răspund la chemarea de luptă pentru patrie din Petersburg în ținutul Belev Tulsk.

Am plecat împreună cu colegul meu, Iliușa Kartoșkin, care era de aceeași vârstă cu mine. Era un tânăr bun, însă nu cunoștea viața duhovnicească, cu atât mai puțin pe cea monahală. I-am spus: „Iliușa, vrei să mergi cu mine în pustiul Optinei, să vezi mănăstirea, călugării și pe marii stareți?“. El a răspuns: „Da. Sunt gata să merg pentru că nu știu nimic nici despre monahism, nici despre stareți“.

Ajungând în orașul Kozelsk, din gubernia Kaluga, la cinci verste de Optina, am plecat pe jos printr-o luncă minunată, acoperită de verdeață. Ea se întindea înaintea ochilor noștri ca un covor împodobit cu diferite flori. Iar la poalele muntelui, peste râul Jizdra se vedea Optina – această mare pustie, „Tebaida“ noastră, „Pustiul Iordanului“... Am ajuns la Jizdra. Acolo ne aștepta un vaporeș, pregătit să ne treacă peste râu. El lucra pentru călugării smeriți ai Optinei. Și iată că am pășit pe pământul sfintei mănăstiri, unde totul era pătruns de truda și nevoițele pustnicilor optineni, de lacrimile lor și de rugăciunea neîntreruptă...

După ce am coborât din vapor, am mers pe drumul spre arhondaricul cu șase corpuri. Toate erau ocupate, însă noi aveam o scrisoare de recomandare de la baroana O. P. Mengden, care îi admira pe stareți și ne-au dat o cameră modestă, rezervată pentru orice eventualitate. Am întrebat cum putem să mergem în schit la starețul Anatolie. Pe atunci el era ierodiacon, însă mergeau oamenii la el pentru sfaturi și învățături. Am plecat spre stareț prin livada mănăstirii, am trecut pe lângă grădina mănăstirii și am intrat în pădurea minunată de pini a mănăstirii cu copaci groși, care pot fi îmbrățișați de 2–3 oameni. Apoi am mers pe cărarea ce ducea direct în schit. Și, în sfârșit, am ajuns. Am văzut clopotnița schitului. La dreapta era hibarca, acea casă unde au locuit marii stareți optineni. Tot în partea dreaptă se afla și căsuța conducătorului schitului. Am ajuns la porți. Am bătut și a ieșit un călugăr: „Ce treabă aveți?“. Noi am răspuns că am venit să-i dăm starețului Anatolie o scrisoare de la O.P. Mengden.

Starețul ne-a primit cu dragoste. În timpul discuției cu el ni s-a dezvăluit darul clarviziunii lui. Pe toată viața mi-a rămas amintirea despre această discuție...

După aceea, în fiecare an, am vizitat Optina și pe stareții schitului și amintirile acestor vizite până în momentul de față m-au întărit și m-au menținut pe mine, păcătosul, în credință și evlavie“. Această impresie îmbucurătoare a viitorului misionar canadian, arhimandritul Ambrozie Konovalov se aseamănă cu prospețimea florilor de câmp, cu soarele, cu tinerețea și cu bucuria de viață. De asemenea și înfățișarea duhovnicească a marelui nevoitor optinean, a starețului Anatolie numit „cel tânăr“ spre deosebire de conducătorul schitului Anatolie „cel bătrân“ Zertalov. Prot. Serghei Cetverikov, în cartea sa despre **schitul Optina**, scrie despre starețul Anatolie: „În anul 1905 mi s-a întâmplat să mă aflu în chilia lui mică și strâmtă din adâncul schitului. În rând cu el, într-o altă chilie, locuia părintele Nectarie. Noi eram trei oameni așezați lângă samovarul părintelui Anatolie. Cu statura lui mică, cu vorbirea extrem de repezită, înflăcărat, cu multă dragoste, părintele Anatolie a lăsat atunci asupra mea o impresie nemaîntâlnită.

După trecerea a șase ani l-am văzut din nou pe părintele Anatolie, care era deja ieromonah. Nu mai trăia în schit, ci în mănăstire, lângă biserica cu icoana „Vladimirskaia“ a Maicii Domnului și se bucura de un mare renume, ca un stareț recunoscut de toți.

În jurul lui se creaa o atmosferă duhovnicească deosebită de dragoste și evlavie, care îi înconjoară, de obicei, pe adevărații stareți și în care nu există nici fățarnicie, nici nervozitate. Părintele Anatolie, atât prin înfățișarea lui exterioară, cât și prin stilul său, când ieșea la oameni în sutana neagră, prin adresarea smerită, bucuoroasă și drăgăstoasă față de ei, amintea de cuviosul Serafim de Sarov. Atrăgea atenția asupra sa prin maniera deosebită, pioasă, de a binecuvânta pentru că ținea un oarecare timp mâna cu care binecuvânta lângă fruntea celui binecuvântat. În el se simțeau clar duhul și puterea primilor stareți optineni. Renumele lui creștea cu fiecare an și numărul vizitatorilor se înmulțea“.

„Lângă chilia părintelui Anatolie se îmbulzeau oamenii – descrie prințul N. D. Jevahov, care a vizitat schitul Optina în ajunul revoluției, în legătură cu numirea lui ca adjunct al procurorului Sfântului Sinod – și erau acolo mai mult țărani, care sosiseră din satele din împrejurimi și din guberniile învecinate. Îi aduseseră cu ei pe copiii lor bolnavi și schilozi și se plâneau că au cheltuit fără folos mulți bani la doctori... O singură nădejde mai aveau, la batiușka Anatolie, ca să se roage lui Dumnezeu pentru sănătatea copiilor nevinovați.

Cu durere în inimă i-am privit pe acei copii nevinovați cu adevărat și nefericiți din cauza bolilor netratate, cocoșați, schilozi, orbi... Toți erau jertfele neatenției părintești, toți crescuseră fără supraveghere din partea celor mai mari și însemnau o muștrare vie pentru întunecimea și ignoranța sătenilor. La o oarecare distanță de ei stătea un alt grup de țărani, optsprezece oameni, cu lumânări aprinse în mâini. Ei așteptau să înceapă slujba și erau îmbrăcați ca de sărbătoare.

Eu am fost întrucâtva uimit, văzând înaintea mea oameni tineri și sănătoși și am căutat printre ei un bolnav. Însă nu era nici unul bolnav: toți păreau sănătoși. Abia mai târziu am aflat că la Optina au venit și oameni complet sănătoși

fizic, însă bolnavi spiritual, cuprinși de necaz, griji ale vieții, suferind de patima beției... Privind această masă de oameni credincioși, am văzut în ea, în același timp o îmbinare între incultură, simplitate și cea mai adâncă înțelepciune. Acești oameni, înapoiați cultural, știau unde este adevăratul doctor al sufletelor și al trupurilor: se duceau în mănăstire, ca într-o clinică duhovnicească și niciodată credința lor nu îi făcea de rușine. Întotdeauna se întorceau renăscuți, înnoiți și întăriți prin rugăciunea și discuțiile cu stareții.

Dintr-o dată, mulțimea a început să se agite; toți oamenii s-au adunat la ușa chiliei. Pe prag se arăta **părintele Anatolie**. Un stareț micuț, cu un chip uimitor de tânăr, cu ochii copilărești clari și curați, părintele Anatolie le era extrem de simpatic. Eu îl știam de mult timp pe batiușka și îl iubeam. El era întruchiparea iubirii și se deosebea printr-o smerenie și blândețe uimitoare iar discuțiile cu el îl reînnoiau cu adevărat pe om. Se părea că nu există problemă pe care părintele Anatolie să nu o rezolve; nu exista situație din care acest stareț al lui Dumnezeu să nu-i scoată cu mâna lui pricepută pe cei ce s-au rătăcit în labirintul vieții și pe cei ce s-au încurcat în plasele satanei. Acesta a fost cu adevărat un stareț – un mare învățător al vieții. Când l-a văzut pe părintele Anatolie, mulțimea s-a aruncat la picioarele lui pentru binecuvântare.

Starețul, croindu-și încet drum prin mulțimea de oameni, s-a îndreptat spre țăranii care așteptau slujba și a început să săvârșească **Taina Sfântului Maslu**.

În ultimii ani, starețul a locuit nu departe de biserică, în grădina mănăstirii. Mult popor mergea la el. **Cuviosul Nectarie**, care locuia în schit, vedea oamenii de departe și îi întreba: „La cine ați venit?” și chiar el însuși îi conducea la starețul Anatolie.

Panica în popor, provocată de ateismul revoluționar, i-a determinat pe credincioși să meargă la stareț pentru ajutor duhovnicesc.

A sosit șirul suferințelor și la starețul Anatolie. Cei din armata roșie i-au ras barba, l-au chinuit și și-au bătut joc de el. El suferea mult, însă atunci, când era posibil își primea fiii duhovnicești. În seara zilei de 29 iulie a anului 1922 a sosit o comisie, care l-a interogat îndelung și a fost nevoită să-l aresteze pe stareț. Însă el, fără să se împotrivescă, a cerut cu modestie o amânare de 24 de ore ca să se pregătească. Ucenicului de chilie, părintelui cocoșat Varnava, i-au spus cu mânie să-l pregătească pe stareț pentru plecare, astfel încât să-l ducă în ziua următoare și s-au retras. S-a instaurat liniștea și cuviosul a început să se pregătească pentru drum. În ziua următoare, de dimineață a revenit comisia. Au ieșit din mașină și l-au întrebat pe ucenicul chiliei, părintele Varnava: „E gata starețul?”. „Da, e gata” – a răspuns ucenicul. Au deschis ușa și l-au văzut pe cuviosul, care adormise în pace. Mare le-a fost uimirea când înaintea ochilor lor s-a înfățișat un asemenea tablou: în centrul chiliei, în coșciug, era așezat starețul mort „care se pregătise”. Nu a îngăduit Dumnezeu ca să fie dezonorat robul său credincios și în acea noapte l-a primit pe robul său pregătit. Acest lucru s-a întâmplat pe 30 iulie în anul 1922, în ziua strămutării din Solovețk a moaștelor cuviosului Gherman, Făcătorul de minuni.

Fiica duhovnicească a cuviosului Anatolie, E.G.R., a mărturisit: „În anul 1922, înainte de postul Adormirii Maicii Domnului, am primit de la batiușka Anatolie o scrisoare care se încheia așa: «Ar fi bine ca să vii să te odihnești în mănăstirea noastră». Nu m-am pregătit imediat de plecare pentru că nu am înțeles de ce batiușka m-a sfătuit să vin, dar când am ajuns la Optina a fost prea târziu: ziua următoare a fost a noua zi de la moartea dragului părinte. A fost foarte trist să simt că l-am pierdut pe omul apropiat, pe care nimeni nu îl poate înlocui. În a noua zi au venit diferite persoane și discutând cu ele am aflat că nu am fost singura care a întârziat; au fost și alții care au întârziat și pe care batiușka îi chemase fie prin scrisori, fie apărându-le în vis. Însă au fost și oameni care l-au mai găsit pe batiușka în viață”.

Despre înmormântarea starețului Anatolie nu avem mărturii, însă știm că a fost așezat în rând cu mormântul starețului Macarie.

În încheiere aducem câteva mărturii de la o altă fiică duhovnicească a starețului Anatolie, maica Maria, care i-a scris maicii Matrona, tot o fiică duhovnicească a cuviosului.

„Cât aș vrea să se întoarcă măcar pentru o lună acea perioadă fericită petrecută la Optina, patria mea spirituală dragă și de neuitat. Fiind deja mare, mergeam în vizită acolo timp de două luni și jumătate și mă simțeam liniștită și fericită, ca un copil sub ocrotirea tandră și dragăstoasă a părintelui stareț care ținea locul, în același timp și mamei și fratelui și prietenului și doicii cu o diferență, aceea că în el, în părintele stareț, totul era pătruns și învăluit de o iubire nepământească.

Îți amintești, draga mea, îți amintești biserica Vladimirskaia și în ea o mulțime de pelerini de 70–80 de oameni. Cine nu a fost mângâiat de cuvântul lui, de zâmbetul părintesc, de privirea lui, de acordarea sfinteii binecuvântări cu râvnă, de înfățișarea lui smerită? Cine?...

Imediat ce batiuška ieșea, fețele tuturor se luminau și nu mai țineau cont de stările apăsătoare. Cel ce venea se umplea de bucurie. Și după ce batiuška pleca, acea lumină se păstra în toți. Făcându-și semnul crucii, cu suspine din inimă, cu recunoștință față de Dumnezeu, pelerinii plecau pe un drum adesea foarte lung și soseau la el, uneori numai pentru a primi binecuvântare și ceva învățături spuse în trecere. Șaisprezece ani am trăit sub îndrumarea neuitatului părinte Anatolie. Șaisprezece ani de bucurie duhovnicească neîntreruptă. Slavă lui Dumnezeu, celui ce ne-a dat să simțim pacea și bucuria nepământeană încă de aici, de pe pământ și să vedem un înger ceresc. În această viață grea și plină de necazuri, amintirile vii, deseori chiar și pentru un minut, ne oferă liniște; și pentru aceasta se cuvine mulțumire Creatorului.

B. Minunile săvârșite de stareț prin rugăciune

Să ascultăm povestirea unui țaran, care era un vizitativ localnic: „Am mers spre batiuška întotdeauna pe partea dreaptă a acestui drum. În momentele grele, el îmi era la fel ca îngerul păzitor; cum spunea, așa și făcea. Niciodată nu voi uita următoarea întâmplare. Am plecat de la tatăl meu. Toți banii pe care îi aveam în buzunar erau cincizeci de ruble. Soția, copiii și eu însumi nu știam unde să ne punem capul (nu aveam adăpost). Am mers la economul mănăstirii din acele locuri și am cerut adăpost pentru o perioadă. Să-i dea Dumnezeu multă sănătate acelei mănăstiri căci ne-a ajutat. M-am gândit să iau de la ei o părticică de pădure și să-mi construiesc ceva.

Am mers la econom, însă nu era acolo. Ce i s-o fi întâmplat, numai Dumnezeu știe, căci eu nu pot să-mi dau seama. Eu am făcut și așa și așa, și nimic nu a ieșit. Așa stând lucrurile, m-am dus acasă și i-am spus soției: «Acum nu mai avem decât o singură plăcere gratuită – să te întinzi și să mori». M-am întristat puternic și primul lucru pe care noi, ca țaranii, l-am fi făcut ar fi fost să cheltuim banii, apoi aș fi lăsat-o pe nevastă cu copiii în sat și eu m-aș fi dus la Moscova să muncesc. Dar nu degeaba se spune că dimineața e mai înțeleaptă decât seara. Dis de dimineață m-am sculat și primul gând pe care l-am avut în cap a fost „mergi la starețul Anatolie și numai la el“. Nu aveam nimic de făcut; m-am sculat, m-am îmbrăcat și m-am dus“.

Am sosit, așadar, ca acum și am văzut o mulțime de oameni. Mă gândeam cum să răzlesc aici ca să pot discuta cu părintele; măcar pentru blagoslovenie să mă apropii. Numai ce am gândit și văd cum se deschide ușa chiliei și iese starețul Anatolie. Toți s-au grăbit la el pentru binecuvântare. Am răzbit și eu. El, starețul, avea următorul obicei: când te învrednicea cu sfânta binecuvântare, te lovea încet pe frunte de două ori și îți dădea binecuvântarea respectuos și uneori în acel moment era posibil să-i spui câteva cuvintele. Așa am hotărât să fac. El m-a binecuvântat, iar eu, în același timp, i-am spus: „Mă prăpădesc, batiuška, o să mor cu totul“.

„– Cum așa?“ „Iată că așa“. Și i-am spus despre casă. M-am tânguit și i-am spus că m-am hotărât să cheltuiesc banii. Ar fi bine să știți că dacă vreți să primiți un răspuns corect de la stareț, trebuie să-i spuneți totul pe rând. Starețul s-a oprit ca și cum s-ar fi gândit, iar apoi a vorbit: „Nu te descuraja, peste trei săptămâni vei intra în casa ta“. M-a binecuvântat încă o dată și, dacă mă credeți, am ieșit de la el cam sprinten. Devenisem alt om cu desăvârșire. Revenisem la viață. De unde și cum putea să se întâmple ca peste trei săptămâni eu să intru în casa mea? Nici nu am stat pe gânduri, ci am știut că acest lucru se va întâmpla negreșit, pentru că așa a spus **starețul Anatolie**. V-ați fi gândit că în seara acelei zile m-a angajat un locuitor din Șamordino? Mergeam prin sat și brusc m-a strigat o voce: „Ascultă, spune acolo în satul tău dacă nu vrea cineva să cumpere de la mine o casă din bârne... E bună casa, o dau pentru un sfert și banii în rate“. Display click tags

Înțelegeți ce minune a fost aceea?

Desigur, am luat casa pentru mine, iar în ziua următoare am mers iarăși la părintele econom; de data aceasta el a fost mai ușor de convins și a fost de acord. Și peste trei săptămâni împreună cu soția am mers să-i mulțumim starețului Anatolie și am plecat din propria noastră casă... Iată cum era el, starețul Anatolie!...

Multe povestiri asemănătoare se aud în jurul sfintei chilii a acestui nevoitor.

Hrănirea duhovnicească

Unul dintre vizitatorii lui își amintește: „Starețul mi-a dăruit o cupă de lemn lucrată de monahii optineni și pe ea se afla o inscripție importantă: «Domnul Dumnezeu îți întinde mâna Lui, dă-I-o și tu pe a ta“. Apoi mi-a dat cărțile: «Câteva trăsături ale vieții vrednicului de pomenire **arhimandritul Macarie Gluharev**, întemeietorul Misiunii Duhovnicești din Altai», «Învățătură despre faptele bune, necesare pentru mântuire», «Nu judeca, ci taci – efortul e puțin, iar foloasele sunt multe», «Cum trăiește și lucrează **Împăratul Nicolae Alexandrovici**», «Rugăciunile către Preasfânta Născătoare de Dumnezeu ale cuviosului Nil Sorski».

Când m-am uitat apoi prin toate aceste cărți, mi s-au părut, într-adevăr, extrem de folositoare și necesare, fără îndoială, pentru mine. Având o groază de treburi în cadrul transcrierii, pregătirii prelegerilor și discuțiilor cu

caracter special și datorită vizitelor aproape neîntrerupte ale oamenilor, care se interesau de schimbarea mea și de celelalte probleme ale mele, mie întotdeauna mi-a fost greu să repartizez timpul de lucru și munca mea și nicăieri nu am putut găsi povățuire directă pentru aceasta. Cât de mare mi-a fost satisfacția când în cartea „Cum trăiește și lucrează Împăratul“ am văzut procedeul împărțirii în egală măsură a muncii, privind ordinea însemnărilor la începutul zilei. Brusc am devenit organizat și am scăpat de greutatea extrem de neplăcută.

Clarviziunea starețului Anatolie

Maica Matriona Zaițeva, tunsă în monahism cu numele Nicolaia, ce se află astăzi în Italia, ne-a comunicat următorul lucru:

„La opt ani eu am rămas orfană. La paisprezece ani am intrat în mănăstire cu binecuvântarea starețului clarvăzător Atanasie. Mănăstirea era săracă, iar eu eram și mai săracă. Așa am trăit cinci ani. Am mers la schitul Optina pentru blagoslovenie să schimb mănăstirea. În acea perioadă, părintele Iosif era încă în viață. Eu l-am întrebat unde și cum e mai bine, iar batiușka Iosif stătea pe divan, îmbrăcat în anterior alb, ca un înger, și se uita la crucea metanierului lui. A spus că nu se dă binecuvântare pentru a schimba mănăstirea și că trebuie să continui să trăiesc în același loc. Eu m-am liniștit pentru că am primit blagoslovenie și de la părintele Anatolie.

În anul 1909 am sosit la **Optina** și de bucurie i-am spus părintelui Anatolie: «Vedeți, batiușka, am venit din nou». Iar batiușka a răspuns: «E bine că ai venit la noi, căci peste patru ani vei pleca în Italia». Eu nu i-am răspuns nimic și m-am hotărât să păstrez aceste cuvinte ca pe o taină. Nu am îndrăznit nici să-l întreb, nici să mă gândesc. Au trecut doi ani. Am plecat din nou. Am mers în Kaluga unde l-am întâlnit pe fericitul Nichitușka și mi-a spus că voi petrece cumva anume doi ani. Mi-a poruncit să-i spun părintelui Anatolie că l-am întâlnit. Batiușka s-a mirat și a spus că Nichitușka e un om mare. Iar eu i-am spus: „Iată că fericitul Nichitușka mi-a zis că voi mai trăi doi ani; probabil voi muri“. Iar batiușka Anatolie mi-a răspuns: „Nu, nu e vorba de moarte, ci de mutare; peste doi ani va avea loc o schimbare. Uite, arhimandritul nostru Varsanufie a trăit aici unsprezece ani și apoi l-au dus în Golutvin. Așa și se va întâmpla și ție“. Nici atunci nu am îndrăznit să îl întreb căci am înțeles referirea la cei 4 ani, cum a spus mai înainte și am răbdat și am așteptat.

În anul 1913 comitetul a hotărât să pornească să construiască un locaș în Bari. Și au hotărât să mă ia și pe mine acolo. În acea perioadă, o familie a fost la schitul Optina, iar batiușka Anatolie mi-a trimis prin ea o iconiță și a zis: „Spuneți-i că nu a crezut, dar iată, Dumnezeu o binecuvântează să plece“. Batiușka îmi arătase destinația și locul unde voi trăi, însă eu, desigur, nu înțelesesem.

După ce a trecut un an cu multe greutate, i-am scris: „Batiușka, binecuvântați-mă să vin înapoi. Aici e foarte greu și eu m-am obișnuit să trăiesc în mănăstire“. Batiușka mi-a răspuns: „Dumnezeu te binecuvântează, vino înapoi“. Eu m-am bucurat mult și nu am așteptat să-mi dea voie societatea palestiniană. Pentru ce să-mi dea voie, m-am gândit, căci nu mă voi mai întoarce în Bari. În acea perioadă se aflau acolo pelerinii noștri din Tul și împreună cu ei am plecat la Ierusalim, iar apoi acasă. După trei zile eram deja la schitul Optina. Am mers la batiușka Anatolie. Primul lui cuvânt a fost: „Ce este, ai fost la Ierusalim?“. „Da, batiușka, cu sfințele rugăciuni ale sfinției voastre“. „Vei fi cu noi acum, iar apoi te vei întoarce“. „Înapoi? Nu, batiușka, nu mă mai duc la Bari. Deja am predat pașaportul, de acum nu voi mai fi în slujba aceea. Am plecat fără să primesc voie“. Batiușka a răspuns: „Nu-i nimic, totul va fi bine“. Am stat la Optina aproape două săptămâni și tot timpul batiușka mi-a spus: „Să știi că în Bari este casa ta“. Iar eu îi spuneam: „Nu, nu! Nu mă mai duc la Bari!“.

În cele din urmă m-am hotărât și am zis: „Batiușka, m-ați binecuvântat să vin, iar acum trebuie să mă binecuvântați să plec înapoi“. Batiușka a răspuns: „Da, a fost foarte bine că ai venit să ne vezi pe noi și pe rudele tale. Nu ai de unde să știi ce va fi“. Și batiușka, apropiindu-se de icoana Maicii Domnului, a spus: „Maica Domnului! Ție ți-o încredințez! Îndrum-o tu însăși!“.

După aceste cuvinte nu am îndrăznit să zic nimic, numai am ascultat și am cerut blagoslovenie să plec. Batiușka m-a întrebat: „Unde?“. Eu i-am răspuns: „În Tul“. „Nu în Tul, în Bari. Iar acum îți voi spune ziua în care trebuie să mergi la Moscova, la fiii mei duhovnicești. Vei merge în trei case, numai să nu te duci în Tul“. Eu, desigur, din nesăbuință, m-am dus în prima zi în Tul, iar când am sosit la Moscova mi-au spus: „Cât de rău ne pare că nu ați venit ieri, căci a fost aici președintele dumneavoastră“. Și au început să mă întrebe ce și cum. Eu am spus că nu vreau să mă întorc în Bari. Fiii duhovnicești ai părintelui au început să mă convingă de faptul că s-a construit totul și se va merge pe stilul vechi. Bine. M-am dus să-mi iau înapoi pașaportul și am plecat. Batiușka mi-a spus că acolo prințul ne va ajuta în toate. „Unde e prințul, batiușka? Prințul e în Petersburg, iar eu merg la Bari“. Și am sosit acolo în aceeași zi cu prințul, ca și cum ne-am fi vorbit“.

Povestirea Elenei Karțova

– anul 1916, toamna –

Mi s-a spus că starețul Anatolie de la Optina vine la Petersburg și poposește la negustorul Usov. Toți trei – eu, sora și fratele meu ne-am îndreptat în ziua stabilită către Usov. Negustorul Usov era un binefăcător renumit, un ascultător mirean al stareților optineni. Când am intrat în casa lui Usov, am văzut un rând uriaș de oameni, care veniseră să primească binecuvântarea starețului. Rândul se întindea pe scară, până la apartamentul lui Usov și pe holurile și în camerele acestuia. Toți așteptau ieșirea starețului.

Când am pornit spre Usov, fratele și sora mea au spus că ei au nevoie de la stareț numai de binecuvântarea lui. Eu le-am spus că îmi doresc foarte mult să vorbesc cu el. Când ne-a ajuns și nouă rândul, starețul i-a binecuvântat pe fratele și sora mea, iar mie mi-a spus: „Tu ai vrut să vorbești cu mine? Acum nu pot; vino pe seară“.

Starețul cunoștea dorința mea fierbinte, deși nu mi-o exprimasem prin cuvinte!

Povestirea lui O.N.T. din Australia

O domnișoară tânără, făcându-i promisiuni logodnicului ei în secret față de părinți, a intrat la cursurile surorilor de caritate, ca să plece în război. Mama ei s-a hotărât să meargă la stareți și să facă așa cum o vor sfătuți ei.

În toamna anului 1915 ele au plecat la Optina. O.N.T. a spus: „După ce ne-am odihnit de pe drum, eu m-am dus la chilia părintelui, am intrat și m-am așezat în pridvor, iar în suflet m-am gândit: ce bine că am venit la stareț singură, fără mama. Starețul, desigur, mă va binecuvânta să merg în război, când îl voi ruga, iar mama, fără să vrea, îmi va da voie. La un moment-dat văd că se deschide ușa chiliei și în pridvor intră un stareț micuț, îmbrăcat în sutană și cu brâu din piele și care se îndreaptă direct spre mine spunând: „Tu, vino la mine“. Mie mi se făcuse inima cât un purice la auzul cuvintelor starețului. Însă am văzut că are un zâmbet neobișnuit de blând, pe care nu-l pot descrie! Trebuie să-l vezi! Am mers după el în chilie. El a închis ușa după noi, s-a uitat la mine și eu într-o clipă am înțeles că nu pot să-i ascund nimic: el mă vedea în întregime. M-am simțit oarecum transparentă; îl priveam și tăceam. Iar el a zâmbit tot așa prietenos și a spus: „De ce vrei ca mama să nu audă?“. Eu am continuat să tac. „Iată ce îți spun: mama ta te cunoaște mai bine, locul tău nu e în război, acolo nu sunt numai soldați, sunt și ofițeri; acest lucru nu e pentru firea ta. Eu, când eram tânăr, vroiam să fiu călugăr, însă mama nu mi-a dat voie, nu a vrut și eu am plecat la mănăstire tocmai atunci când a murit ea. Acum tu ce îmi spui: vrei să te măriți?“. Am tăcut. „Tu acum îl iubești pentru frumusețea lui! Mărită-te cu el atunci când simți că nu poți trăi fără el. Eu știu o întâmplare: un bărbat a plecat în război și a fost omorât. În același timp, soția lui a murit acasă. Iată cum iese“.

Cu aceste cuvinte starețul a luat un scaun, s-a așezat pe el și a ajuns la raftul de sus unde era o iconiță de lemn, de un sfert de arșin, pătrată, a Maicii Domnului „Kazanskaia“; eu m-am așezat în genunchi și m-a binecuvântat. Apoi a spus: „Când vei ajunge în Petrograd, nu te gândi că nu ai nimic de făcut – vei fi ocupată“. Cuvintele părintelui s-au adeverit întocmai. În prima zi de la sosire ei i s-a propus să lucreze într-un spital pentru soldați și s-a căsătorit cu aghiotantul corpului de divizie.

Din scrisorile lui I. M. Konțevici

O. a povestit: „În anul 1922, când am fost prima dată cu mama la Optina, starețul Anatolie era încă în viață. Despre tine noi nu aveam nici o veste, iar mama l-a întrebat pe părintele Anatolie cum să se roage pentru tine: pentru sănătate sau pentru liniștea de veci? Batiușka a întrebat-o pe mama dacă nu cumva i-ai apărut în vis. Mama a răspuns că și-a văzut fiii în vis, mergând cu caii; la început pe liniștitul Volodia, iar apoi pe tine, însă caii aveau culori diferite. Părintele Anatolie a spus: „Păi, ce mai este? Dumnezeu este milostiv, rugați-vă pentru sănătate, Dumnezeu e milostiv!“. Mama a crezut că starețul doar o mângâie.

După ce l-am vizitat pe părintele Anatolie, am fost la părintele Nectarie. Mama i-a pus starețului un șir de întrebări despre fetele ei, despre ea, despre mine, iar despre tine nu i-a spus nimic pentru că știa că nu se poate să-i întrebe pe doi stareți despre aceeași problemă. Eu nu am știut acest lucru și am presupus că mama a uitat să-l întrebe despre tine și tot timpul o sâcăiam și îi spuneam: „Dar Vania? Dar Vania?“. Mama continua să nu întrebe.

Atunci batiușka i-a spus după ce eu o întrebam: „Dar Vania?“. „El e viu. Rugați-vă pentru sănătatea lui. În curând veți primi o veste despre el. Nu ți-a fost util să știi despre el până acum“. După ce ne-am întors acasă, mama s-a grăbit să-i comunice părintelui Nicolae Zagorovski că Vania e viu. Preoteasa Ecaterina Ivanovna, văzând-o pe mama pe fereastră, a ieșit în întâmpinarea ei cu cuvintele: „Aveți o scrisoare de la Vanecica“.

Din amintirile preotesei Evghenia Gregorievna Râmarenko

Înainte de a fi hirotonit ca preot în anul 1921, părintele Adrian a fost la Optina. Părintele Anatolie i-a spus: „Trebuie să mergi la cursuri“. Și într-adevăr, **arhiepiscopul Partenie Poltavski** i-a spus: „Deși aveți cultură înaltă, este o

situație lumească și de aceea trebuie să susținem un examen“.

Părintele Adrian a locuit în Poltava o lună, s-a pregătit pentru examen și s-a meditat la profesori. Părintele Adrian i-a cerut starețului binecuvântare să meargă într-un sat, Evloși, sub Romn, unde se afla icoana făcătoare de minuni a Maicii Domnului „Kazanskaia“. Batiuška i-a dat pentru mine un oușor; pe el era desenată pe o parte o biserică, iar pe cealaltă parte – icoana Maicii Domnului. Batiuška a întrebat: „Ce icoană este aceasta?“. Părintele Adrian a spus: „Smolenskaia, se pare“, iar batiuška a răspuns: „Nu, e Iverskaia“.

Primul popas al părintelui Adrian a fost în Romn, la biserica în care se afla icoana Maicii Domnului „**Iverskaia**“ foarte cinstită de toți, învăluită într-un veșmânt mare și scump, sub un baldachin.

C. Învățăturile

„Mândria este diferită. Există mândrie lumească – deșteptăciunea, dar există și mândrie duhovnicească – iubirea de sine. Aceasta este așa: oamenii cu adevărat își pierd mințile dacă se încred în inteligența lor și dacă așteaptă totul de la ea. Dar unde ajungem dacă ne luăm după mintea noastră mică și plină de necurăție?

Luați de la ea ceea ce poate să dea, căci mai mult nu vă trebuie... Învățătorul nostru e smerenia. Dumnezeu stă împotriva celor mândri, iar celor smeriți le dă har și harul lui Dumnezeu este tot ce ne trebuie... Aici este și marea ta înțelepciune. Smereste-te și spune-ți: „Deși sunt un fir de nisip pe pământ, totuși tind spre Dumnezeu și să se facă asupra mea voia lui Dumnezeu“. Dacă spui acest lucru nu numai cu mintea, ci și cu inima și îndrăznești, efectiv, ca un creștin adevărat, să te bizui pe Dumnezeu și cu hotărâre fermă, smerit, să respecti voia lui Dumnezeu, oricare ar fi ea, atunci se vor împrăștia norii înaintea ta și se va ivi soarele, care te va lumina și te va încălzi. Atunci vei cunoaște adevărata bucurie a lui Dumnezeu și totul ți se va părea clar și transparent. Vei înceta să te chinui și în suflet îți va fi ușor“.

„Ar fi greu să trăim pe pământ dacă n-ar exista nimeni care să ne ajute să răzvim în viață... Dar deasupra noastră este însuși Dumnezeu Atotțiitorul, Iubirea Însăși... De ce să ne temem și să ne întristăm, pentru ce să ne ferim de greutățile vieții, să presupunem și să pricepem... Cu cât e mai complicat și mai greu să trăim, cu atât mai puțin trebuie să facem aceste lucruri... Lăsați-vă în voia lui Dumnezeu și Dumnezeu nu vă va face de rușine. Lăsați-vă nu cu cuvintele, ci cu faptele... De aceea a devenit viața grea, pentru că oamenii o încercă cu deșteptăciunea lor.

În loc să se îndrepte spre ajutorul lui Dumnezeu, au început să se adreseze rațiunii lor și se încred în ea...

Nu vă temeți nici de neazuri, nici de suferințe, nici de toate ispitele: toate acestea înseamnă cercetarea lui Dumnezeu, care este spre folosul vostru...

Înainte de sfârșitul vostru, mulțumiți-i lui **Dumnezeu** nu pentru bucurii și fericire, ci pentru neazuri și suferințe. Cu cât sunt mai multe în viața voastră, cu atât veți muri mai ușor și sufletul se va ridica la Dumnezeu.

XIV. CUVIOSUL STAREȚ NECTARIE

(1853-1928) (29 aprilie)

*Prin rugăciune și cuvântul lui Dumnezeu
se curăță orice răutate... Fără rugăciune
sufletul este mort fără de har.*

A. Viața

Ultimul stareț de la Optina ales de către obște a fost Cuviosul părintele nostru Nectarie, ucenicul Cuvioșilor Anatolie (Zertalov) și Ambrozie. Cuviosul Nectarie (în lume Nicolae Vasilievici Tihonov) s-a născut în anul 1853, în orașul Eliș din gubernia Orlov într-o familie săracă. Tatăl său era muncitor la moară și a murit de timpuriu. Cu mama avea o relație foarte inimoasă și caldă. Ea era exigentă cu el, însă acționa mai mult prin blândețe și știa să-i atingă inima. Însă și mama sa a murit la scurtă vreme. Și a rămas Nicolae orfan. Câțiva ani a muncit în prăvălia unui negustor. În timpul liber mergea la biserică și citea cărți bisericești.

În anul 1873 a venit la Sihăstria Optina, având în traistă doar Evanghelia. Aici, prin pronia lui Dumnezeu, și-a împlinit adevărata sa menire. Căci în puterea Domnului este și nu “în voia celui ce merge, puțința să-și îndrepte pașii săi” (Ieremia X, 23). Nicolae a fost primit de către Cuviosul Ambrozie. Cuviosul Nectarie n-a descoperit nimănui despre ce au discutat, însă după această convorbire a rămas pentru totdeauna la schit. A devenit fiu duhovnicesc al Cuviosului Anatolie (Zertalov), iar pentru sfat venea la starețul Ambrozie.

Prima sa ascultare la Optina a fost să îngrijească florile, apoi a fost numit paraclisier. Ușa chiliei Cuviosului Nectarie dădea direct spre biserica. În această chilie a viețuit el douăzeci de ani, fără să discute cu nimeni dintre monahi: mergea doar până la stareț sau duhovnic și se întorcea înapoi. Îndrăgea să repete că pentru călugăr există doar două ieșiri din chilie: la biserică și la mormânt. Petrecând mult timp în această ascultare, el întârzie adesea la biserică și umbla cu ochii somnoroși. Frații se plâneau de el starețului Ambrozie, dar acesta le răspundea: “Așteptați, Nicolae le va fi tuturor de folos”.

Sub conducerea marilor săi îndrumători, Cuviosul Nectarie sporea duhovnicește cu repeziciune. La 14 martie 1887 a fost tuns în mantie, iar la 19 ianuarie 1894 a fost hirotonit ierodiacon. Peste alți patru ani a fost hirotonit ieromonah de către arhiereul orașului Kaluga.

Încă din acești ani el a primit de la Dumnezeu darul de a tămădui pe bolnavi, darul înainte-vederii, al facerii de minuni și discernământului duhovnicesc. Însă din smerenie își ascundea aceste daruri sub nebunia exterioară.

În anul 1912, obștea de la Optina l-a ales stareț. Însă Cuviosul Nectarie a refuzat: “Nu, părinți și frați! Am puțină minte și nu pot duce o astfel de povară”. Și doar silit de ascultare a fost de acord să primească stăreția.

Vizitatorii erau primiți de către Cuviosul Nectarie în “căsuța” foștilor stareți. Uneori el lăsa pe masă în camera de primire cărți, pe care vizitatorii le răsfoiau în timp ce așteptau, și găseau răspuns întrebărilor lor. Iar Cuviosul Nectarie, din smerenie, spunea că ei vin la Cuviosul Ambrozie și chilia vorbește pentru el. Pentru fiecare om, starețul avea tratamentul sa, măsura potrivită. Uneori îl lăsa pe vizitator să rămână singur cu gândurile sale în liniștea “căsuței”, uneori discuta cu el îndelung și vioi, uimindu-i pe interlocutori cu cunoștințele sale, și oamenii întrebau: “Unde a absolvit starețul universitatea?” Și nu puteau înțelege că n-a învățat nicăieri. “Toată educația noastră este de la Scriptură”, spunea starețul despre sine.

După închiderea mănăstirii în anul 1923, Cuviosul Nectarie a fost arestat. După ieșirea din închisoare starețul a trăit în satul Holmscina, la un țăran, însă și acolo, în pofida dificultăților, veneau fiii săi duhovnicești pentru a găsi sfat și călăuzire. Starețul Nectarie a profetizat încă în anul 1917: “Rusia își va recăpăta puterile, nu va fi bogată material, însă va fi bogată cu duhul și la Optina vor mai fi șapte luminători, șapte stâlpi”.

Cuviosul Nectarie s-a sfârșit la adânci bătrânețe, la 29 aprilie 1928 și a fost înmormântat în cimitirul local. După renașterea Sihăstriei Optina, la 3 iulie 1989, în ziua pomenirii Mitropolitului Filip al Moscovei, a avut loc aflarea moaștelor Cuviosului Nectarie. În timp ce procesiunea se mișca prin mănăstire, moaștele starețului răspândeau o mireasmă deosebită: mantia starețului s-a descoperit a fi neputrezită, iar moaștele sale aveau o culoare de chilimbar. La ora actuală, racla cu Sfintele Moaște ale starețului se află în partea vestică a catedralei Sihăstriei.

Ca și în timpul vieții starețului, și după fericitul său sfârșit toți care apelează la el cu adevărată credință primesc ajutor binecuvântat. Mulțumită rugăciunilor Cuviosului Nectarie oamenii trec cu bine situațiile dificile ale vieții, și se săvârșesc minunile vindecării duhovnicești și trupești.

B. Minunile

Proorocia ascunsă sub nebunie

„Când l-au numit stareț, el a început să se poarte ca un măscărici (ca un nebun), încât au vrut să-l înlocuiască, dar un călugăr cu înaltă viață duhovnicească a spus: „Lăsați-l, că așa proorocește el“.

Apoi toți și-au dat seama că atunci el prefigura câte ceva anume. De exemplu, era îmbrăcat cu un halat pe trupul gol și în timp ce mergea, îi luceau picioarele goale. În anii 20–22 chiar studenții, cursantele și slujbașii mergeau la slujbă încălțați cu pantofii pe picioarele goale, fără albituri sau cu paltonul peste îmbrăcămintea uzată. Aduna diferite lucruri nefolositoare: pietricele, cioburi de sticlă, argile și altele; a construit un dulăpior foarte mic și l-a arătat tuturor: „Acesta e muzeul meu“. Într-adevăr, după aceea mult timp, la Optina a fost un muzeu.“

Clarviziunea starețului ascunsă sub purtarea de nebun

„Către ziua de 8 iunie am început să ne pregătim pentru împărtășania cu Sfintele lui Hristos Taine – scria S. Nilus. Vrajmașul nu dormitează. Astăzi, înainte de spovedanie, nu am vrut să mă ospățez cu mare plăcere și am iscat motiv

de neînțelegere cu părintele egumen, pe care îl respectam adânc și îl iubeam. Însă nu degeaba au trecut peste mine doi ani de viață părtașă la smerenia nevoitorilor optineni. M-am smerit și eu, ca și cum nu era greu pentru iubirea de sine lumească din mine. Această ispită a avut loc după slujba de seară, când eu, împreună cu soția, trebuia să mergem la spovedanie la părintele nostru duhovnic, **părintele Varsanufie**. După spovedanie ne-am întors acasă, am intrat în cerdac și am văzut că pe cerul pictat pe schița mea cu vopsele uleioase, cineva a scris cu cărbune, cu litere mari, pe tot cerul, în franțuzește „le nuage“ (norul).

Imediat am ghicit că vinovatul acestei „ștregării“ nu putea fi nimeni altul în afară de prietenul nostru, **părintele Nectarie**. Acest lucru era atât de asemănător cu înclinația lui către o oarecare scrânteală, sub care, pentru mine, deseori se ascundeau lecții edificatoare ale uneia sau alteia dintre virtuțile creștine. Acesta era el, fără îndoială era cel care prevedea apariția norilor pe cerul meu duhovnicesc; el, dragul meu batiușka, căruia îi plăcea uneori, spre surprinderea tuturor să pună în cuvântarea lui, pe neașteptate, un cuvânt franțuzesc!...

Stăteam pe terasa noastră și priveam iar el, scumpul nostru, stătea în colțișorul lui și râdea liniștit, așteptând să vadă ce va ieși din gluma lui.

„Ah, batiușka, batiușka! – râdeam și eu odată cu el – ce ștregar!“.

Iar „ștregarul“ s-a ridicat, s-a apropiat de schit, a șters cu mâneca sutanei sale inscripția și cu un zâmbet a spus:

„Vedeți? Nu a rămas nimic!“.

Nici în inima mea nu a rămas nimic din vrajbă. Fără îndoială, prietenul nostru avea o a doua vedere, cu care vedea ceea ce se ascundea pentru ochii omului obișnuit. Nu degeaba a avut o viață evlavioasă în mănăstire timp de patruzeci de ani.“

Schimbarea minunată din sufletul unei femei prin rugăciunile starețului Nectarie și prezicerea călugăriei ei

„Am conversat îndelung cu batiușka. Mi-a spus: „Chiar dacă ați avea toată lumea în puterea frăției voastre, tot nu ați avea liniște și v-ați simți nefericită. Sufletul vi se chinuie, suferă, iar dumneavoastră vă gândiți că se poate să-l mulțumiți cu lucrurile exterioare sau cu uitarea de sine. Nu! Toate acestea nu îl ajută și nu se va liniști niciodată... Trebuie să părăsiți totul...“.

După aceea batiușka a stat mult timp cu capul aplecat pe piept, apoi a vorbit: „Eu văd în jurul dumneavoastră harul lui Dumnezeu: veți ajunge la mănăstire...“ „Ce tot ziceți, batiușka? Eu, la mănăstire? Dar nu mă potrivesc deloc pentru aceasta. Nu sunt în stare să trăiesc acolo“.

Eu nu știu când va fi aceasta, s-ar putea în curând, dar s-ar putea peste zece ani, însă dumneavoastră sigur veți fi la mănăstire“.

Această călătorie la **Optina** m-a întărit și mai mult. După câteva zile am plecat în Altai și am intrat la mănăstirea pe care mi-a recomandat-o **mitropolitul Macarie**. Iată cum s-au împlinit cuvintele rostite de batiușka Nectarie: „Eu văd în jurul dumneavoastră harul lui Dumnezeu, veți fi la mănăstire“. Atunci eu m-am mirat și nu am crezut, dar la două luni după această discuție, într-adevăr, am îmbrăcat veșmântul călugăresc. Îi mulțumesc lui Dumnezeu care m-a povățuit să merg în acest colțișor fericit – schitul Optina“.

Prezicerea datei morții starețului Varsanufie

Părintele Nectarie a povestit: „Mare a fost **starețul Varsanufie**! Și extraordinar de smerit și ascultător a fost batiușka! Când el era sub ascultare, a trecut pe sub pridvorul meu, iar eu i-am spus în glumă: Ți-au mai rămas de trăit exact douăzeci de ani. Eu i-am spus în glumă, însă el a ascultat și exact peste douăzeci de ani, în aceeași zi de 1 aprilie, a și murit. Iată ce om de mare ascultare a fost“.

Înainte a unei asemenea puteri a părintelui Nectarie, fără să vreau, mă treceau fiorii.

Minunea cu ulciorul

Unul din ucenicii lui și-a amintit: „Batiușka mi-a spus – mai întâi scutură de praf samovarul, apoi toarnă apă“, căci deseori uitau să toarne apă și samovarul începea să se încingă. Ca urmare, samovarul se strica și rămâneau fără ceai. „Iată, apă este acolo, în colț, în ulciorul de aramă; ia-l și toarnă“. Eu m-am dus la ulcior, iar acesta era foarte mare, avea două vedre și era greu. Am încercat să-l mișc, însă nu am putut – nu mai aveam puteri și atunci m-am hotărât să aduc samovarul la el și să torn apă. Batiușka a observat intenția mea și mi-a repetat iarăși: „Ia ulciorul și toarnă apă în samovar!“.

„– Dar, batiușka, el e foarte greu pentru mine și nu pot să-l urnesc din loc“.

Atunci batiușka s-a apropiat de ulcior, i-a făcut semnul sfinteii cruci și a spus: „Ia-l“. Eu l-am ridicat și cu uimire m-am uitat la batiușka: îl simțeam extrem de ușor, ca și cum nu avea nici o greutate. Am turnat apă în samovar și am dus ulciorul înapoi, având o expresie de uimire pe chip. Iar batiușka m-a întrebat: „Ce spui, e greu ulciorul?“.

„– Nu, batiușka, mă mir că e extrem de ușor“.

„Ia aminte că fiecare ascultare care ne pare grea devine foarte ușoară în momentul îndeplinirii

ei, pentru că lucrul respectiv se face cu ascultare“. Dar eu am fost complet uimit: cum a desființat el forța greutății cu semnul sfintei cruci!

Clarviziunea starețului Nectarie

Unul dintre contemporanii starețului a povestit: „Într-una din vizitele mele la **schitul Optina** am văzut cum părintele Nectarie citea scrisori sigilate. A ieșit spre mine cu scrisorile primite, care erau în număr de cincizeci și, fără să le deschidă, a început să le studieze. Unele scrisori le-a pus deoparte zicând: „Aici trebuie să dau răspuns, iar aceste scrisori sunt de recunoștință, pot rămâne și fără răspuns“. Nu le citea, însă le vedea conținutul. Pe câteva din ele le-a binecuvântat, iar pe câteva le-a și sărutat, iar două scrisori, oarecum întâmplător, le-a dat soției mele și a spus: „Iată, citește-le cu voce tare. Îți va fi de folos“. Conținutul unei scrisori l-am uitat, iar cealaltă scrisoare era de la o studentă ce făcea cursuri la Școala superioară de fete. L-a rugat pe batiușka să se roage pentru ea, căci se chinuiește și nu poate nicidecum să se biruiască pe sine. Ea se îndrăgostise de un preot care a atras-o prin predicile lui înflăcărâte și iată că a renunțat la toate ocupațiile ei și alerga la el pentru fiecare fleac, deseori ține post intenționat numai pentru ca să se apropie de el. Nu doarme în timpul nopților. La această scrisoare batiușka a spus:

„Dumneavoastră îl cunoașteți pe preot și ați avut de-a face cu el. Mai târziu va ocupa un post foarte important, despre care nici prin cap nu i-a trecut. Încă nu știe nimic despre acest lucru, dar va primi această putere din cauză că s-a abătut de la adevăr“.

„Cine este acest preot – mă gândeam eu – atât de bine cunoscut mie?“. Atunci batiușka a spus că el e studentul acela de la Academia Duhovnicească, cel ce venise cu mine la Optina pentru prima dată și care o ceruse în căsătorie pe sora mea. Însă Dumnezeu a păstrat-o pe sora mea prin starețul Varsanufie, căci el a stricat această căsătorie... (acum acest preot s-ar putea, într-adevăr, să fie la o biserică renovată și să păstorească acolo).

Alegând scrisorile, părintele Nectarie a spus: „Iată, oamenii mă numesc stareț! Ce mai stareț sunt eu! Când voi primi în fiecare zi mai mult de o sută de scrisori, ca **părintele Varsanufie**, atunci pot să mă numesc stareț, care are atâția fii duhovnicești...“. După ce a ales scrisorile, batiușka le-a dus secretarului.

Îmi aduc aminte încă o întâmplare cu părintele Nectarie. Într-una din vizitele noastre la Optina soția mea a pictat un tablou: vederea din mănăstire spre râu și un mal situat în jos, în vremea apusului soarelui, cu cerul complet senin și cu un joc intens de culori. Apoi și-a așezat schița pe balconul deschis și a mers împreună cu mine la plimbare prin pădure. Pe drum noi ne-am certat atât de serios, încât ne-am tulburat complet și nici nu mai vroiam să ne uităm unul la celălalt. Ne-am întors acasă și, dintr-o dată, ne-a sărit în ochi tabloul: în locul cerului senin erau pictați nori de furtună și fulgere. Noi am fost uimiți. Ne-am apropiat mai mult și am început să ne uităm. Vopselele erau proaspete, doar ce fuseseră puse. Am chemat-o pe fata care locuia la noi și am întrebat-o cine a venit la noi. Ea a răspuns că a venit un oarecare călugăr de statură mică și a făcut ceva aici pe balcon. Ne-am tot gândit cine ar fi putut să fie și, dintre călugării care se potriveau descrierii făcute, am ghicit că a fost părintele Nectarie. A fost el, cel care stăpânea pensula și care a înfățișat simbolic starea noastră sufletească, a mea și a soției. Această furtună cu fulgere ne-a produs o așa impresie, încât am uitat de cearta noastră și ne-am împăcat, căci doream ca cerul vieții noastre să se însenineze din nou și să devină iarăși în întregime curat și clar“.

Ultima dată când **maica Xenia** a fost la stareț, el i-a dat un ghem și i-a spus: „Ia, deapănă acest ghem, vezi cât e de încurcat“. Ea știa că din cauza leucemiei slăbise foarte mult și de aceea pentru ea acest lucru era peste puteri, iar el a zis: „Nu-i nimic, nu-i nimic, iată că viața ta se va aranja; îți va fi greu la început, dar apoi va fi bine“. Așa a și fost.

Starețul le-a prezis maicilor Alexia și Xenia, când erau încă tinere, că vor avea mulți copii. Le-a spus: „Iată, veți pleca la Locurile Sfinte și veți avea mulți copii“. Maicile s-au îngrozit, pentru că ele se hotărâseră să-și închine viața lui Dumnezeu și nu să aibă familii. În anul 1933, când, într-adevăr, se aflau la mănăstirea rusească din Țara Sfântă, proorocia starețului a început să se împlinească. La început le-au adus o fetiță de opt ani, care mai târziu a devenit **maica Ioana**. Apoi mitropolitul Atanasie i-a spus maicii Alexia să ia și să educe copii arabi. Ea nu a vrut, pentru că tot timpul picta icoane, însă nu a îndrăznit să nu dea ascultare vlădiciei. După maica Ioana, la jumătate de an, le-au adus-o pe verișoara ei primară și pe alți copii. În anul 1938, au mai adus o fetiță de trei ani, care a devenit maica Iuliana. Atunci maica Alexia și-a amintit de proorocia starețului Nectarie.

Trebuie să spunem că în **mănăstirea Gornenskaia**, unde trăiau ele pe atunci, regulamentul era altul față de

mănăstirile de pe Eleon sau Ghetsimani. Mănăstirea era de sine și trebuia ca fiecare soră să muncească pentru existență. De aceea, fiecare soră avea dreptul să crească și să educe o începătoare sau chiar mai multe. Iată cum s-a ajuns ca maicile să aibă „mulți copii“. După ce s-au mutat în Chile, ele au organizat un orfelinat cu numele Sfântului Ioan de Kronstadt și o școală. Acolo au educat optzeci și nouă de copii.

Episcopul Teofan din Kaluga nu credea în sfințenia starețului Nectarie. Când a vizitat schitul Optina și a mers la stareț, starețul nu i-a acordat nici un fel de atenție și se ocupa cu păpușile pe care i le dăduseră copiii, ca lucrul lor cel mai de preț, din dragoste pentru stareț. Părintele Nectarie a început să îngheșuie o păpușă în temniță, vorbind în același timp despre ceva anume; pe alta a bătut-o, iar pe a treia a pedepsit-o. Vlădica Teofan a hotărât că starețul nu e normal. Când a fost arestat de bolșevici și băgat la închisoare, a înțeles totul și a spus: „Păcătos sunt eu înaintea lui Dumnezeu și înaintea starețului; tot ce a spus mi s-a adeverit, iar eu credeam că nu e normal“. Trăind în exil, episcopul a suferit foarte mult din cauza gazdei (locuia la familia Plohin), însă nu a cârtit.

Starețul Nectarie a mai spus: „Rusia nu va fi bogată material, însă va fi bogată spiritual și la Optina vor mai fi șapte sfeșnice, șapte stâlpi“.

Un actor a povestit: „Am ajuns și eu la stareț și iată cum s-a întâmplat:

Poeta rusă N., aflându-se în legătură cu el, mi-a spus odată că în timpul ultimei ei vizite, starețul a văzut la ea portretul meu în rolul lui Hamlet. Uitându-se la portret, a spus:

– Văd deșteptarea sufletului. Adu-l la mine.

Atunci, mulțumită lui N., am aflat pentru prima dată de existența starețului Nectarie și, pregătindu-mă, m-am dus la el.

– Să nu vă neliniștiți în privința soției dumneavoastră – a spus el dintr-o dată – ea este sănătoasă și acasă la dumneavoastră totul e bine.

Eu, într-adevăr, începusem să mă frământ puternic, gândindu-mă ce face ea acasă, la Moscova. Iscoadele care mă urmăreau întotdeauna și peste tot, nu puteau să nu știe, după părerea mea, de drumul meu la stareț și puteau să se ivească în apartamentul meu și fără să fiu eu acolo. Încă de dimineață am observat clarviziunea starețului și am știut că spune adevărul.

Mi-a fost dat să-l vizitez pe starețul Nectarie de câteva ori. Întotdeauna era vesel, râdea, glumea și îi făcea fericiți pe toți care intrau la el și îi conducea chiar și numai pentru câteva minute.

El lua asupra lui păcatele, greutățile și suferințele celorlalți – iar acest lucru îl simțeau toți cei care veneau în contact cu el, așa cum am simțit și eu. Când a fost întrebat despre puțința de a da vindecare celor ce veneau la el, a răspuns: „Când se adună multe greutăți în cârca mea, atunci vine harul lui Dumnezeu și exact ca pe frunzele uscate le risipește și iarăși devine ușor“.

De două sau trei ori, după moartea starețului, eu l-am văzut în vis și de fiecare dată mi-a dat sfaturi care m-au scos din greutățile sufletești din care eu n-aș fi putut să ies prin propriile puteri“.

Relatăm o întâmplare marcată de clarviziunea părintelui Nectarie, transmisă nouă de către profesorul I.M. Andreev. În timpul călătoriei spre părintele Nectarie, profesorii Komarovici și Anicikov s-au certat cu privire la slăvirea numelui, iar unul dintre profesori, fiind împotriva slăvirii numelui, a dat exemplul în care s-a arătat că, atunci când este rostit numele lui Dumnezeu, ne speriem ca de o placă de gramofon.

Când acești profesori au ajuns la părintele Nectarie, având dorința de a-i pune această întrebare starețului, cuviosul a anticipat și, înainte ca ei să reușească să întrebe, le-a propus să asculte „o povestioară“. Înțelesul acelei povestiri era următorul: într-o casă, în colivie, trăia un papagal. Jupâneasa acestei case era foarte religioasă și deseori repeta scurta rugăciune: „Doamne miluiește!“.

Papagalul, de asemenea, a învățat să repete această rugăciune. Odată, când jupâneasa a ieșit din casă și a uitat să închidă colivia, în cameră a intrat pisica și s-a repezit la colivie. Papagalul a început să se agite și a țipat, imitând vocea jupânesei: „Doamne miluiește!“.

Pisica, pentru că se temea foarte mult

de stăpână, când a auzit vocea ei, a fugit de spaimă.

Ambii profesori au fost foarte uimiți de această povestire a părintelui Nectarie.

Odată, în anul 1927, părintele Nectarie l-a sfătuit pe un fiu duhovnicesc al său să meargă la o cunoștință de-a lui, care trăia pe insula Aptekar, în Petrograd, și i-a spus: „Acolo vă veți întâlni cu contabilul fabricii de prelucrare a lemnului, care vă va găsi de lucru. Ajungând la cunoscutul starețului, acest om l-a întâlnit, într-adevăr, pe contabilul acelei fabrici. Au făcut cunoștință și contabilul i-a dat de lucru în fabrica lui.

Din scrisorile maicii Nectaria Kontevici

Eu am cunoscut o familie. Soția era credincioasă și o bună creștină, care trăia în rugăciune, iar bărbatul își bătea joc de posturi și era puțin credincios. Ei se aflau într-o situație financiară cumplită și au vândut ultimele lucruri. Femeia mergea cu râvnă la biserică, iar bărbatul o bătea la cap și spunea că ea împarte totul la popi și că din această cauză ei vor pieri de foame. Ea, în stare de deznădejde, era foarte aproape de sinucidere și a vrut să-și părăsească soțul, pentru că nu mai era în stare să rabde reproșurile lui neconținute. Cu necazul ei s-a îndreptat spre batiușka. Prin mine, el i-a transmis: „Să faci canonul Sfântului Nicolae și Dumnezeu o va ajuta“. În aceeași zi ea și-a vândut un oarecare lucru și a făcut canonul Sfântului Nicolae. După ce au trecut două zile, bărbatul ei a întâlnit un coleg care i-a propus o slujbă. El a acceptat cu bucurie, însă la noi (în U.R.S.S. – pe atunci – nota red.) nu se poate obține o slujbă dacă nu ești membru de sindicat, iar membrii de sindicat așteaptă cu miile la rând. El s-a dus la acela de care depindea instituirea lui în funcție și acela i-a spus: „Mă mir, chiar, cum puteți să vă adresați mie, cunoscând regulile și văzând rândurile de mii de oameni și nici nu sunteți membru“.

El s-a dus înapoi la colegul său și acesta i-a spus: „Eu nu pot să fac nimic fără aprobare“. S-a dus din nou la sindicat și a spus: „Eu voi pieri dacă nu faceți măcar o dată în viață o faptă bună – viața mea este în mâinile dumneavoastră“. Ca rezultat a primit un post: o sută douăzeci de ruble pe lună și patru ruble și jumătate ca indemnizație zilnică – cu totul era aproape două sute cincizeci de ruble. La Direcția Căilor Ferate erau angajați vechi și la fel cu cei din alte instituții primeau treizeci – patruzeci de ruble pe lună. Slujba lui îi cerea să călătorească și venea acasă o dată pe lună, ca un oaspete drag.

Tu nu poți să înțelegi toată măreția acestei minuni, nu-ți poți imagina cât de greu este să obții o slujbă, în general, și nu știi că este complet imposibil să nu fii membru de sindicat. În fiecare lună aveau loc reduceri de personal, erau concediați din funcții cu zecile angajații care aveau o vechime de zece – cincisprezece ani.

Soția lui a dobândit totul: pentru că el nu era acasă, ea putea să se roage fără opreliști, să postească și în relația cu soțul totul mergea strună. El, când pleca, spunea: „Roagă-te pentru mine!“.

Ne rămâne să exclamăm: „Minunat e Dumnezeu întru sfinții Săi!“.

Ca să nu provoace în om păcatul neascultării sau al uitării, sau al trândăviei, batiușka nu dădea nici un fel de pravilă nimănui. Însă, prin rugăciunile lui, omul însuși, cu ajutorul lui Dumnezeu, se lovea de cărțile care i se potriveau într-un anumit moment sau întâlnea oameni care puteau să îl ajute. Cât de mare era smerenia lui și dragostea pentru oameni! Cât de minunat e Dumnezeu între sfinții Săi!

Eu am observat că numai dacă îmi exprimam o rugămintă despre ceva anume către batiușka, în același timp primeam ajutor de la el. Era evident că, prin mila lui Dumnezeu, sufletul lui auzea toate cererile care i se adresau. Cu batiușka s-au întâmplat următoarele: o tânără domnișoară a venit să-i ceară binecuvântare pentru călugărie, iar el a spus: „Nu, tu vei avea logodnic, te vei căsători, vei naște un fiu și el va avea zece funcții“. Exact asta s-a și întâmplat. Peste doi ani ea și-a adus copilul rotofei, încântător, la batiușka, pentru binecuvântare.

Lida B. a căutat un an întreg de lucru la câte cineva și nu a putut găsi, iar în timpul verii a lucrat cu ziua la ferme pentru o jumătate de copeică pe zi: scotea boii, ara, într-un cuvânt – suferea nemaipomenit. A vrut să se angajeze ca bucătăreasă, spălătoreasă și nu a găsit nicăieri. Eu am îndemnat-o să se roage pentru sănătatea lui batiușka și după trei zile a obținut în sat un post de profesoară. Bucuria ei a fost de nedescris.

Tu m-ai rugat să-ți scriu ce a spus batiușka ultima oară. Când am ajuns, Olejoc (fiul ei, viitorul episcop Nectarie, † 1983) era bolnav. Avea temperatura de patruzeci de grade. Eu i-am spus părintelui: Olejoc al meu e bolnav“, iar el a spus, zâmbind: „E bine să bolească de bunăvoie pentru sănătate“. În ziua următoare i-a dat un merișor și i-a spus: „Iată, îți dau un medicament“. Iar când ne-a binecuvântat pentru drum, a spus: „Când veți hrăni caii, dați-i lui

Olejoc să bea apă clocotită și va fi sănătos“. Așa am și făcut, Olejoc a băut apă fiartă, a adormit și când s-a trezit a zis: „Mămico, sunt sănătos!“.

Un băiat s-a plâns părintelui că la școală colegii îl jignesc, iar batiușka a spus, zâmbind: „Tu cheamă-l pe Sfântul Gheorghe Purtătorul de biruință în ajutor și așa îi vei învinge pe toți, numai să dai din picioare“. Exact așa s-a și întâmplat. Când s-a trezit la bătaș, chemându-l pe Gheorghe Purtătorul de biruință în ajutor, a dat numai din picioare și de atunci nimeni nu l-a mai tulburat.

Pe Olejoc l-a binecuvântat să muncească pentru salariu. Și, în chip minunat, a primit salariu nu numai pentru anul acesta, ci și pentru anul trecut, în întregime, fără nici o intervenție, deși anul trecut îl refuzaseră. Olejoc a fost binecuvântat să învețe bine și până acum la toate obiectele la care a avut atestat a obținut rezultate foarte bune.

El pe mine m-a binecuvântat să mă ocup de lecții și au venit la mine șase elevi care mi-au cerut să le predau și toți erau unul și unul, isteți, talentați, credincioși!

Ah, cât e de trist că locuim departe de batiușka și că putem atât de rar să mergem să ne binecuvânteze.

Mama a doi dintre elevii maicii Nectaria a rugat-o să-l întrebe pe stareț la ce școală să-i dea pe fiii ei. „Nu trebuie să-i dea nicăieri; pentru ei este de ajuns și ceea ce îi înveți tu“ – a spus părintele. Maicii Nectaria i-a fost penibil să transmită aceste cuvinte ale starețului, astfel încât mama acestor copii să nu creadă că ea îi vorbește cu scopul de a-i păstra pe elevi pentru ea. Așa a și fost: mama lor a ridicat din umeri și și-a trimis copiii la școală. Acolo ei au intrat într-un anturaj rău, au trăit în dezmăț, au început să fure îmbrăcămintea și lucrurile colegilor, iar apoi au ieșit pe stradă să jefuiască și au intrat în rândul micilor delicvenți.

După șase ani s-a împlinit prezicerea părintelui Nectarie cum că L. nu va intra în serviciul militar. L., cu binecuvântarea părintelui Nectarie, a studiat educația fizică și a devenit instructor în acest domeniu. La comisia de recrutare a produs impresie asupra tuturor prin constituția lui athletică și prin sănătatea lui. Seara, L. trebuia să meargă la birou pentru a i se indica postul pentru funcția sa. Însă acolo i s-a spus să vină în ziua următoare. Și așa s-a repetat de câteva ori. L. și cei apropiați s-au neliniștit pentru că nu înțelegeau cauza amânării; se temeau ca nu cumva să fie urmărit din punct de vedere politic. În cele din urmă, s-a comunicat că L. este scutit de obligațiile serviciului militar general, deoarece era instructor de gimnastică. Se părea că în acel an lipseau instructorii și i-au scutit numai de la această chemare.

Starețul Nectarie și Patriarhul Tihon

Unul din vizitatorii permanenți ai părintelui Nectarie a povestit: „Patriarhul Tihon nu a fost la batiușka Nectarie și nici batiușka nu a fost la patriarh. Se pare că nici corespondență nu a existat între ei. Cu toate acestea, Patriarhul își rezolva problemele în conformitate cu părerile starețului. Acest lucru se întâmpla datorită persoanelor apropiate de patriarh și care erau în legătură cu batiușka. Starețul își spunea punctul lui de vedere cu privire la o problemă sau la alta ori vorbea în parabole, povestind o întâmplare oarecare. Aceste discuții erau transmise patriarhului care întotdeauna proceda după sfatul batiușkăi“.

Neputrezirea moaștelor starețului Nectarie

În anul 1935, la Moscova a ajuns vestea că tâlharii au răscolit mormântul starețului și au deschis coșciugul, crezând că vor găsi acolo lucruri prețioase. După aceea, admiratorii părintelui, punând totul în ordine, au descoperit că trupul lui era neputrezit (E. G. Râmarenko, „Amintiri despre ieroschimonahul optinean Nectarie“).

Cu doi ani în urmă, întâmplător, a fost săpat mormântul părintelui Nectarie. Îmbrăcămintea și ciorapii putreziseră de tot, iar trupul era intact. Fie-i țărâna ușoară, dragului batiușka! („Schitul Optina și timpul său“).

În anii treizeci, la șase-șapte ani după înmormântare, huliganii din sat au săpat noaptea mormântul, au smuls capacul coșciugului și mai întâi s-au repezit la fața celui răposat. Coșciugul deschis l-au rezemat de un copac. De dimineață, copiii care mânau caii ce pășunaseră în timpul nopții, au văzut coșciugul și au pornit în goană mare prin sat strigând: „S-a sculat călugărul“. Colectiviștii au alergat la cimitir și au văzut că starețul este neputrezit. Avea pielea ca ceara și mâinile moi. O femeie a dat o năframă albă de mătase. Cu ea au învăluit fața starețului, au închis din nou coșciugul și l-au pus în mormânt cântând „Sfinte Dumnezeule“. Apoi au zis că după câteva zile trupul starețului a fost scos și înmormântat undeva în satul Holmiscea (colecția „Speranța“, ediția a patra, anul 1950, p. 125–126).

C. Învățăturile

Smerenia, iubirea de aproapele și pocăința, cuviosul le considera a fi cele mai importante pe drumul duhovnicesc. „Situația lui **Iov** este o lege pentru fiecare om. Cât este bogat, cunoscut și în prosperitate, Dumnezeu nu îi răspunde. Când omul e plin de buboai și asuprit de toți, atunci apare Dumnezeu și discută El Însuși cu omul, iar omul doar ascultă și se tânguie, zicând: „Doamne, miluiește-mă!“.

Numai că măsura umilinței e diferită. E esențial să vă păziți de judecata aproapelui. Imediat ce vine în cap judecata, să ziceți cu atenție: „Doamne, dă-mi să văd păcatele mele și să nu osândesc pe fratele meu!“.

Cu duioșie starețul spunea: „Mie mi-e rău, însă harul mă face să mă simt bine. Numai cu aceasta mă alin: că harul mă face să mă simt bine. Și cât e de bine! Când mă uit la mine și văd că mie mi-e rău, însă harul e bun și fratelui îi e bine. Iar eu cu fratele suntem de o credință. Și „binele“ fratelui trece și asupra mea în har: nu e binele meu, ci a fratelui“.

Acestea sunt cuvinte uimitoare despre o singură credință cu fratele, căci această credință unică oarecum creează mediul pentru acțiunea harului.

Starețul îi prevenea mult pe cei care veneau la el cu privire la abaterea de la Ortodoxie, cu privire la „Biserica vie“ și cu privire la tendințele mistice greșite.

Cu privire la „Biserica vie“ s-a exprimat categoric. „Acolo nu e har. Pentru că s-au răzvrătit împotriva Patriarhului Tihon care respecta legea, episcopii și preoții din „Biserica vie“ s-au lipsit de har și au pierdut, conform cu legile canonice, cinul preoțesc. De aceea și liturghia săvârșită de ei e profanată. Fiilor săi duhovnicești starețul le interzicea să intre în bisericile acaparate de slujitorii „Bisericii vii“. Dacă în acele biserici se aflau icoane făcătoare de minuni, de exemplu „Iverscaia“, atunci îi sfătuia să intre în biserică și să meargă direct la ea și să nu participe nici cu gândul nici cu sufletul la slujba săvârșită acolo, iar lumânări pentru icoană să nu aducă de acasă sau de la Biserica dreptmăritoare.

Însă spunea: „Dacă slujitorii «Bisericii vii» se pocăiesc, să-i primiți în comunitatea Bisericii“.

Despre mistică spunea: „Mistica este un curcubeu multicolor. Un capăt al lui se împiedica în mare, celălalt în pământ, iar el este ca un arc. Învățații în mistică spun că noi ajungem în pământ, iar acolo e murdărie, iar lor le rămâne marea – un ținut măreț... Ce ați înțeles? – i-a întrebat el pe ascultători. Imaginea mării în literatura patristică este chipul celui necredincios, rătăcit, îndoielnic“.

Starețul a combătut în mod deosebit pasiunea pentru spiritism. „Oamenii învățați, adesea sunt atrași de studiul spiritismului, crezând sincer că pe această cale își pot afla mântuirea. Ah, nu! De aici provin bolile!“.

Bâkov, care a fost cândva un spiritist renumit, a descris în cartea sa „Adăposturi liniștite“, vizita lui la starețul Nectarie și a prezentat cuvintele starețului despre spiritism: „O, ce lucru dezastruos este acesta, ce lucru îngrozitor este. Prin acoperirea mării învățături creștine și prin draci, slugile lui care apar la ședințele de spiritism, fără ca omul să observe, el, satana, cu lingușirea satanică a șarpelui străvechi, îl conduce pe om în asemenea gropi și hățișuri din care nu mai are nici posibilitate, nici puterea să iasă singur. Nici măcar nu-și poate da seama că se află în asemenea locuri. Diavolul pune stăpânire pe inima lui prin această faptă blestemată de Dumnezeu. Cucerește inima și mintea omului într-atât, încât ceea ce pentru o minte întreagă pare păcat, nelegiuire, aceea pentru omul otrăvit de iadul spiritismului pare ceva normal, firesc. Spiritiștii au o trufie teribilă și deseori o îndârjire satanică asupra tuturor celor care se contrazic cu ei... Și, în consecință, fără să-l observe pe acela care lucrează fin (satana nicăieri nu acționează atât de fin ca în spiritism), se îndepărtează omul de Dumnezeu, de Biserică. Și băgați de seamă că, în același timp, duhul întunericului, prin slugile sale îl trimite cu stăruință pe omul rătăcit la biserica lui Dumnezeu să slujească panihide, să facă rugăciuni, să citească acatiste, să se împărtășească cu **Sfintele Taine**. În același timp îi introduce câte puțin în cap gândul că toate acestea ar putea să le facă și singur acasă, cu mare sânguință și evlavie... Și, ca un om care nu mai cugetă, tot mai mult se încurcă în cotiturile complicate și în labirinturile duhului întunecat, iar Dumnezeu pleacă de la el. Omul pierde binecuvântarea lui Dumnezeu. Dacă el n-ar fi vătămat de satana, ar alerga la Dumnezeu după ajutor și la sfinții Lui, la Împărăteasa Cerului și la Sfânta Biserică Apostolică. Ar alerga la preoți și aceia l-ar ajuta prin sfintele lor rugăciuni, însă el se duce cu necazurile sale la acele duhuri, la diavoli și ei tot mai

mult îl trag în tina copleșitoare a păcatului și a fărâdelegii. În cele din urmă, binecuvântarea lui Dumnezeu se depărtează complet de la om, iar familia lui începe să se destrame fără motiv, într-un mod neobișnuit și cei mai apropiați îl părăsesc, persoanele cele mai dragi lui se îndepărtează. Când sufletul omenesc nefericit ajunge la limită, cu ajutorul satanei, rătăcirea de sine ori îi irosește mintea și omul devine nebun în adevăratul sens al cuvântului, ori îl sfârșește. Și deși spirițiștii spun că, printre ei, cazurile de sinucidere sunt rare, nu este adevărat. Primul care s-a lăsat în voia duhurilor – regele Saul, și-a pus capăt vieții prin sinucidere, deoarece nu a respectat cuvântul Domnului și s-a dus la o vrăjitoare“.

Aceste cuvinte înțelepte ale starețului Nectarie pot fi adresate multor experiențe de mistică falsă, prin care sufletul rătăcit intră în relație vizibilă cu lumea spirituală – de exemplu, teosofia.

Cuviosul a mai spus: „În vremurile din urmă, lumea va fi încercuită cu fier și hârtie. În zilele lui **Noe** a fost așa: se apropia potopul; Noe știa despre el și le-a spus oamenilor, însă aceștia nu l-au crezut. El a tocmit muncitori ca să construiască arca și aceștia, deși construiau arca, nu credeau; pentru munca lor au primit plata stabilită, însă nu au scăpat. Acele zile sunt prototipul zilelor noastre. Arca e Biserica. Numai aceia care vor fi în ea se vor mântui“.

Starețul a definit drumul duhovnicesc ca fiind „o frânghie ce se întinde pe treizeci de picioare de la pământ. Urci pe ea – totul e o încântare, însă cazii – ce mai rușine!“.

Cu un oftat liniștit a spus odată starețul: „Viața socială măsoară ani, secole, milenii, iar cel mai important este faptul că între dimineață și seară există o singură zi. Cea mai tare este piatra, cea mai delicată este apa, însă picătură după picătură fărâșă piatra. Omului i-au fost dați ochi ca să vadă cu ei drept“.

El a vorbit cu ei despre treptele înalte ale drumului duhovnicesc, despre faptul că „pentru toate e nevoie de silire.

Când se pune masa și vă vine mirosul mâncării gustoase, vreți să mâncați dar, cu toate acestea, lingura nu vă aduce singură mâncarea. Trebuie să vă siliți, să vă ridicati, să mergeți să luați lingura și abia atunci puteți să mâncați. Nici un lucru nu se face dintr-o dată – peste tot se cere așteptare și răbdare“.

„Omului îi e dată viața pentru ca ea să-i slujească lui – nu el să-i slujească ei“. Aceasta înseamnă că omul nu trebuie să se facă robul condițiilor sale, nu trebuie să aducă interiorul lui ca jertfă pentru exterior. Dacă îi slujește vieții, omul își pierde măsura, lucrează fără chibzuință și intră într-o nedumerire foarte tristă; nici nu mai știe pentru ce trăiește. Aceasta este o nedumerire foarte periculoasă și se întâmplă deseori. Omul, ca și calul, cară și cară și dintr-o dată vine asupra lui un dezastru“.

Cuviosul Nectarie vorbea mult și cu dragoste despre rugăciune: „Prin rugăciune și cuvântul lui Dumnezeu se curăță toată răutatea. Sufletul nu se poate împăca cu viața și se alină numai prin rugăciune. Fără rugăciune sufletul e mort înaintea harului. Vorbăria e dăunătoare în rugăciune așa cum a zis apostolul. Importante sunt dragostea și sângețea către Dumnezeu. E mai bine să cinstim o zi cu o rugăciune, iar altă zi cu altă rugăciune, decât pe amândouă zilele cu o singură rugăciune. Ar trebui o rugăciune pe zi și e de ajuns!“.

Aceasta nu înseamnă că starețul a limitat săvârșirea rugăciunilor sau pravila zilnică la o singură rugăciune. El a vorbit despre măsura începătorilor, care aveau putere de concentrare numai la o singură rugăciune, iar pe celelalte le citeau fără atenție. Această îngăduință față de neputințe, starețul a explicat-o prin exemplul următor: Mântuitorul **Și**-a ales ucenici dintre oameni simpli, neînvățați. I-a chemat, ei au părăsit totul și au mers după El. El nu le-a dat nici un fel de pravilă de rugăciuni; le-a dat libertate deplină, înlesnire, ca și copiilor. Iar Mântuitorul **Însuși**, când a terminat propovăduirea, S-a însingurat, într-un loc pustiu, și S-a rugat. El **Și**-a chemat singur ucenicii. Iar la Ioan Botezătorul ucenicii au venit din proprie dorință – nu i-a chemat **Botezătorul**, ci ei au venit la el. Ce fel de pravilă le-a dat a rămas nedescoperit, însă i-a învățat să se roage. Când ucenicii lui Ioan au venit la Mântuitorul, ei le-au povestit apostolilor cum se rugau, iar aceia și-au dat seama că ucenicii lui Ioan se rugau, iar **Învățătorul** lor bun nici o jumătate de cuvânt nu le-a spus despre rugăciune. Și așa de serios L-au asaltat, ca și cum i-ar fi reproșat că, iată, ucenicii lui Ioan se roagă, iar ei nu. Dar dacă ucenicii lui Ioan nu le-ar fi spus, atunci ei nu s-ar fi gândit la acest lucru (acest ultim lucru l-a observat starețul, uitându-se la o soră, care îi ceruse pravila de rugăciuni după ce aflase că starețul hotărâse un asemenea lucru altor ucenici). Iar Mântuitorul le-a dat „Tatăl Nostru“. I-a învățat așa, iar altă rugăciune nu le-a dat.

Există oameni care niciodată nu se adresează lui Dumnezeu, nu se roagă și, dintr-o dată, li se întâmplă următorul lucru: în suflet au melancolie, în cap au răzmeriță, în inimă au tristețe și omul simte că în această situație dezastruoasă un alt om nu-l poate ajuta. Îl poate asculta, însă dezastrul acestuia nu-l conștientizează. Și atunci omul se adresează lui Dumnezeu și cu un suspin adânc zice: „Doamne, miluiește-mă!“.

Nouă ni se pare că e de ajuns dacă îl rostim în biserică de trei, douăsprezece sau patruzeci de ori. Acest lucru se face pentru cei năpăstuiți care nu pot să se roage măcar zicând: „Doamne miluiește!“ și pentru ei spune acest lucru Biserica. Dumnezeu aude și la început dă câte puțin har, ca o făclie, apoi tot mai mult și mai mult și așa se obține vindecarea“.

Unui fiu duhovnicesc cuvios i-a spus: „Eu v-am pregătit lampa, iar de fitil să vă îngrijiți singuri“.

Despre cei șase psalmi a spus: „Cei șase psalmi nu trebuie citați ca o catismă, ci ca rugăciuni. Importanța celor șase

psalmi e foarte mare: ei sunt ca rugăciunea Fiului către Dumnezeu Tatăl“.

Cuviosul a fost întrebat cum să ne rugăm pentru aceia despre care nu știm dacă mai sunt vii și a spus: „Nu greșiți dacă vă rugați pentru ei ca pentru vii, deoarece la Dumnezeu toți sunt vii. Toți, în afară de eretici și apostatați. Aceștia sunt morți“.

„Iată, vă dau poruncă: când vă pregătiți pentru Sfânta Împărtășanie, vorbiți mai puțin și rugați-vă mai mult“.

O femei i-a spus starețului: „Batiuška, mă enervez puternic!“, iar el a răspuns: „Când vine asupra ta supărarea, zi cu tărie numai: Doamne, miluiește-mă! Caută întărire în rugăciune și alinare în muncă“.

Bătrânul căruțaș Timotei s-a așezat în genunchi înaintea batiușkăi. Datorită credinței, speranței și duioșiei, chipul lui Timotei se transfigurase: „Batiuška, dați-mi și mie învățătura de stareț a sfinției voastre, pentru că raza caldă a sfinției voastre să încălzească sufletul meu rece, ca ea să-l înflăcăreze pe drumul muntos“. Iar după această frază înțeleaptă a spus simplu: „Batiuška, nu am lacrimi“. Iar starețul, cu un zâmbet minunat, s-a aplecat spre el: „Nu-i nimic, sufletul tău plânge, iar asemenea lacrimi sunt mult mai prețioase decât cele trupești“.

XV. CUVIOSUL NICON DE LA OPTINA

(1888-1931) (25 iunie)

*Ca să suportăm mai ușor necazurile,
trebuie să avem credință puternică,
dragoste fierbinte către Dumnezeu...*

A. Viața

Cuviosul stareț de la Optina, Nikon mărturisitorul (în lume Nicolae Mitrofanovici Beliaev), s-a născut la 16 septembrie 1888, la Moscova. Copilăria și-a petrecut-o într-o mare și unită familie de negustori. De la părinți a moștenit dragostea pentru Biserică, puritatea și strictețea morală. Odată cu trecerea anilor, lui Nicolae și fratelui său mai mic Ivan li s-a trezit și a început să se întărească în ei aspirația conștientă către viața duhovnicească. Ei au hotărât să plece la mănăstire, însă nu știau în care anume. Au tăiat în bucățele înșiruirea numelor mănăstirilor rusești și, rugându-se, au scos bucățica de hârtie pe care era scris: “Sihăstria Optina”.

Acasă nu au întâmpinat împiedicare în hotărâre âa cea bună, și în data de 24 februarie 1907, în ziua aflării capului Sfântului Ioan Botezătorul, frații au venit la Optina. Amândoi au fost primiți cu dragoste de către Cuviosul Nectarie. De la primele discuții au simțit o legătură strânsă între ei, ceea ce se numește “rudenie duhovnicească”.

La 9 decembrie 1907, în ziua sărbătoririi icoanei Maicii Domnului “Bucuria neașteptată”, frații Beliaev au fost primiți în rândul obștii. În octombrie 1908, fratele Nicolae a fost numit scrib (scria scrisorile) sub ascultarea starețului Varsanufie, fiind eliberat de toate celelalte ascultări în afară de cântarea și citirea bisericească. În acest timp el a devenit cel mai apropiat ucenic și sfătuitor de taină al starețului Varsanufie care, prevăzând destinația sa înaltă, l-a pregătit să-i fie urmaș, transmițându-i experiența sa duhovnicească și de viață, îndrumându-l în viața duhovnicească.

În luna aprilie 1910, Nicolae a fost tuns rasofor, iar la 24 mai 1915 a fost tuns și a devenit călugăr în micul chip (în mantie). A primit numele de Nikon, în cinstea Sfântului Mucenic Nikon.

La 10 aprilie 1916, Cuviosul Nikon a fost hirotonit ierodiacon, iar la 3 noiembrie 1917 s-a învrednicit să fie hirotonit ieromonah. După lovitura de stat din octombrie Optina a fost închisă. Au început prigoanele: “Voi muri, însă nu voi pleca”, așa a scris Cuviosul Nikon în jurnalul său, pe când era încă poslușnic al mănăstirii. Aceste cuvinte exprimau starea de spirit generală a obștii de la Optina. Monahii care puteau munci au format “o arteră de muncă”, care asigură hrana. Cuviosul Nikon muncea cu hărnicie, făcând totul pentru a păstra mănăstirea. La Optina era greu, însă slujbele continuau în biserică.

Starețul Nikon a fost arestat prima dată la 17 septembrie 1919. În vara anului 1923 mănăstirea a fost închisă definitiv; obștea, în afară de douăzeci de muncitori aflați lângă muzeu, au fost alungați în stradă. Proestosul, Cuviosul Isaachie, în timp ce slujea ultima Sfântă Liturghie în biserica Kazanskaia, i-a transmis Cuviosului Nikon cheile și l-a binecuvântat să slujească și să primească pelerinii la spovedanie. Astfel, pentru sfânta ascultare,

Cuviosul Nikon a devenit ultimul stareț de la Optina. Tot pe atunci Cuviosul Nectarie, aflat în exil, a început să-i îndrume pe fiii săi duhovnicești să vină la Cuviosul Nikon.

Până acum, Cuviosul Nikon nu îndrăznea să dea sfaturi celor care apelau la dânsul, iar atunci când a început să primească poporul, sau când dădea sfaturi, s-a referit totdeauna la cuvintele stareților de la Optina. Alungat din mănăstire în iunie 1924, el s-a așezat cu traiul la Kozelisk. Slujea în biserica Adormirii, primea poporul, împlinindu-și datoria sa pastorală. În acei ani groaznici, fiii credincioși ai Bisericii Ortodoxe aveau nevoie în mod deosebit de întărire și mângâiere, și tocmai un astfel de reazem duhovnicesc a fost Cuviosul Nikon. Cuviosul Nikon a fost arestat în iunie 1927, împreună cu părintele Chiril (Zlenko). Trei ani groaznici a petrecut în lagărul “Kemperpunkt”.

După terminarea perioadei de închisoare, Ștarțul Nikon a fost exilat în regiunea Arhanghelsk. Înainte de plecare, medicul i-a găsit o formă grea de tuberculoză a plămânilor și l-a sfătuit să roage să-i fie schimbat locul exilului. Obişnuit să facă totul cu ascultare, el i-a cerut sfatul părintelui Agapit, exilat împreună cu el. Acesta l-a sfătuit să nu se împotrivescă voii lui Dumnezeu, și Cuviosul Nikon s-a smerit.

În data de 3 august 1930, el a fost “transferat” de la Arhanghelsk în orașul Pinega. Bolnav fiind, a căutat mult timp locuință, până când a ajuns la înțelegere cu o locuitoare a satului Voepola. În afară de o sumă mare de bani, ea cerea ca părintele să efectueze ca un rob toate muncile fizice grele. Starea sănătății Cuviosului Nikon se înrăutățea de la o zi la alta. Mânca puțin. Odată, din cauza muncilor mai presus de puterile sale, el nu s-a mai putut ridica. Și atunci stăpâna a început să-l alunge din casa.

Părintele Petru (Draciov), și el un exilat de la Optina, l-a mutat pe muribund la sine în satul vecin și îl îngrijea. Suferințele fizice nu i-au întunecat duhul robului lui Dumnezeu. Adâncit în rugăciune el strălucea de o lumină și bucurie nepământească. În ultimele luni ale bolii sale el se împărtășea aproape zilnic. În ziua sfârșitului său fericit, la 25 iunie 1931, s-a împărtășit cu Sfintele lui Hristos Taine, a ascultat canonul la ieșirea sufletului. Fața celui adormit era neobișnuit de albă, luminoasă, zâmbind cu bucurie. Prin Pronia lui Dumnezeu la înmormântarea Cuviosului Nikon s-au adunat doisprezece clerici. A fost înmormântat după obiceiul monahal, la cimitirul satului Valdokurie. Domnul i-a dăruit slugii Sale credincioase un sfârșit cu pace și după adormirea lui l-a cinstit prin rânduiala înmormântării convenite rangului său.

Amintirea sa este vie în sufletele celor care-l iubesc și-l țin minte. În ziua sfârșitului fericit al Cuviosului părintelui nostru Nikon, monahii de la Optina oficiază, începând cu data de 8 iulie 1989, panhide la locul odihnei sale, la cimitirul din satul Valdokurie. Viața dreptilor începe după sfârșitul lor...

B. Învățăturile

Câteva dintre învățăturile părintelui Nikon s-au păstrat de către fiii lui duhovnicești, care cinstesc fericita lui memorie...

„... Monahismul se prăbușește nu numai pentru că monahii nu se ocupă cu rugăciunea lui Iisus, ci și din cauză că nu veghează asupra lor, asupra curăției inimii lor...

Trebuie să răbdăm nu numai necazurile care ne lovesc, ci și pe noi trebuie să ne răbdăm...

Gândurile trecătoare, de care inima nu se lipește, trec repede, ca un caleidoscop. Minte noastră niciodată nu se oprește, întotdeauna e ocupată. Gândurile rele nu trebuie luate în seamă, deoarece au proprietăți inalienabile, ele nu sunt de la natura noastră. Una și aceeași minte nu poate și să Îl slăvească pe Dumnezeu și să hulească. Unor asemenea gânduri nu trebuie să le dăm atenție, trebuie să le aruncăm, ca pe un gunoi, ca pe ceva străin. Dacă un anumit gând rău vine insistent în minte și inima se lipește de el, consimte la el, atunci trebuie să ne adunăm toate puterile ca să îl aruncăm, cu ajutorul rugăciunii lui Iisus și al spovedaniei la stareț.

Trebuie să cunoașteți care este patima ce vă tulbură mai mult decât toate și cu ea să vă luptați în mod special. Pentru aceasta trebuie să vă cercetați zilnic conștiința voastră...

Pravila de rugăciuni mai bine să nu fie mare, dar să fie împlinită permanent și cu atenție... E mai bine să o împlinești de cinci sute de ori decât o singură dată. Uniformitatea cuvintelor rostite pentru cei care fac rugăciunea lui Iisus e foarte importantă. Minte nu se împrăștie, ci e adunată...

Teama de moarte este de la diavoli. Ei inspiră în suflet o asemenea frică, pentru ca să se piardă nădejdea în mila lui Dumnezeu...

„Umpleți-vă de Duh...” (din slujba Sfintei Treimi). Ce înseamnă aceasta? Că noi ne-am învrednicit să primim

darurile Sfântului Duh prin botez. Dar mulți țin minte, oare, acest lucru? Dacă ai primit puțin, trebuie să păstrezi, să îmbunătățești, să înmulțești. Pentru acestea trebuie să fii cuprins de râvnă. Cum?

a) Să citești Sfânta Scriptură, care este scrisă de Sfântul Duh; din **Sfânta Scriptură** conduce El. Nici o plăcere lumească nu poate da o asemenea pace și o așa bucurie, pe care le dă Sfântul Duh.

b) Să fii atent la tine.

c) Să participi des la Sfintele Taine. Prin ele **Sfântul Duh** se împărtășește omului.

d) Să mergi des la sfânta biserică, căci aceasta este locul deosebit al prezenței Sfântului Duh.

e) Rugăciunea, în special rugăciunea „Împărate Ceresc“. Ea trebuie ascultată cu evlavie deosebită, nu numai în biserică, ci trebuie rostită și în timpul lucrului, cerând ajutorul Sfântului Duh.

Dacă luăm ca model pe sfântul ce a fost apropiat de situația noastră, ne putem sprijini pe exemplul lui. Toți sfinții au suferit, pentru că ei au mers pe calea Mântuitorului, Care a suferit: a fost prigonit, insultat, defăimat și răstignit. Și toți cei care merg după El suferă negreșit. „În lume necazuri veți avea“. Și toți cei care doresc să trăiască pios, vor fi prigoniți. „Dacă începi să lucrezi pentru Domnul, pregătește-ți sufletul pentru ispită“.

Ca să suportăm mai ușor suferințele trebuie să avem credință puternică, dragoste fierbinte către Dumnezeu, să nu ne lipim de cele pământești și să ne predăm cu totul voii lui Dumnezeu.

La profanatori trebuie să privim ca la cei bolnavi, de la care cerem să nu tușească și să nu scuipe.

Dacă nu există posibilitatea de a împlini legământul ascultării și de a vă supune, trebuie să fiți gata să faceți totul conform cu voia lui Dumnezeu. Există două feluri de ascultare: exterioară și interioară. În ascultarea exterioară e nevoie de supunere deplină, de împlinirea fiecărui lucru fără comentarii. Ascultarea interioară se referă la viața duhovnicească lăuntrică și are nevoie de îndrumarea părintelui duhovnic. Însă sfatul părintelui duhovnic trebuie să corespundă Sfintei Scripturi. Adevărata ascultare, care îi aduce sufletului un mare folos, are loc atunci când împlinești ceea ce nu se potrivește cu dorința ta și e împotriva ta. Atunci însuși Dumnezeu te ia în mâinile Sale...

Dumnezeu i-a creat pe doctori și medicamentele. Nu se poate să refuzați tratamentul.

Datorită slăbirii puterilor și datorită oboselii se poate sta jos în biserică. „Fiule, dă-Mi Mie inima ta“. „Mai bine e să stai jos și să te gândești la Dumnezeu, decât să stai în picioare“ – a spus Prea Sfințitul Filaret al Moscovei.

Nu trebuie să puneți voință în slujba sentimentelor voastre. Trebuie să vă forțați să vă purtați prietenos și cu aceia care nu vă plac.

Nu trebuie să vă încredeți în semne. Nu există nici un fel de semn. Dumnezeu ne călăuzește prin gândul Său, iar eu nu depind de nici o persoană sau zi și de nimic altceva. Cine are prejudecăți, aceluia îi e greu în suflet, iar cine depinde de voia lui Dumnezeu, acela, dimpotrivă, are bucurie în suflet.

Rugăciunea lui Iisus înlocuiește semnul crucii atunci când, dintr-o cauză anume (infirmitate – nota red.), nu se poate face acesta.

În afară de necesitățile stricte, în zilele de sărbătoare nu se poate să se lucreze. Trebuie să prețuim și să cinstim ziua de sărbătoare. Această zi trebuie să o închinăm lui Dumnezeu: să mergem la biserică, să ne rugăm acasă și să citim Sfânta Scriptură și operele Sfinților Părinți, să facem fapte bune.

Trebuie să-l iubim pe fiecare om, să vedem în el chipul lui Dumnezeu, să nu ne uităm la defectele lui. Nu se poate să-i îndepărtăm de noi cu răceală pe oameni.

Cum este mai bine să ne împărtășim cu Sfintele lui Hristos Taine: rar sau des? E greu de spus. Zaheu L-a primit cu bucurie în casa sa pe Oaspetele cel drag, pe Domnul, și s-a purtat bine. Iar sutașul, din smerenie, cunoscându-și nevrednicia, nu s-a hotărât să-L primească, dar și acesta s-a purtat bine. Faptele lor, deși sunt contradictorii, totuși sunt identice, după inițiativă. Și înaintea lui Dumnezeu ei au fost în egală măsură vrednici. Esențial este să ne pregătim cu vrednicie pentru marea Taină.

Când cuviosul Serafim a fost întrebat de ce în vremurile prezente nu mai există asemenea nevoitori, cum au fost cei dinainte, el a răspuns: „Pentru că nu mai există hotărârea de a face fapte mari. Harul e același; Hristos va fi același în veci“.

Prigonirile și asupririle ne sunt de folos, căci ele întăresc credința.

Trebuie ca tot răul, chiar și patimile care ne chinuiesc, să nu le considerăm a fi de la noi, ci de la vrăjmaș – de la diavol. Acest lucru e foarte important. Numai atunci se poate învinge patima, când nu o vei considera ca fiind a ta... Dacă vrei să scapi de tristețe, nu-ți lipi inima de nimic și de nimeni. Tristețea provine din atașamentul de lucrurile văzute.

Niciodată nu a existat, nu există și nu va exista un loc fără tristețe pe pământ. Locul fără tristețe poate fi numai în inimă, când Domnul e în ea.

În necazuri și ispите Domnul ne ajută. El nu ne scutește de ele, ci ne dă puterea de a le îndura ușor, fără chiar să le observăm.

Tăcerea pregătește sufletul pentru rugăciune. Liniștea, cât de binefăcătoare este ea pentru suflet!

Noi, ortodocșii, nu trebuie să sprijinim erezia. Chiar dacă s-ar întâmpla să fim chinuiți, să nu renunțăm la Ortodoxie!

Nu trebuie să tânjim după adevărul omenesc. Căutați numai adevărul lui Dumnezeu.

Părintele duhovnic, exact ca un stâlp, arată numai drumul iar tu trebuie să mergi singur. Dacă părintele duhovnic va arăta drumul, iar ucenicul nu va porni singur pe el, acesta, precum stâlpul, nu va pleca nicăieri și, astfel, ucenicul se va învăța în jurul stâlpului.

Când preotul binecuvântează și rostește doxologia: „În numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh“ – atunci se săvârșește o taină: Sfântul Duh vine asupra omului binecuvântat. Iar dacă omul ar renunța numai cu gura la Dumnezeu, harul ar pleca de la el, toate concepțiile i s-ar schimba și el ar deveni complet altul.

Înainte de a-i cere iertare lui Dumnezeu, trebuie să te ierți pe tine... Așa se spune în Rugăciunea Domnească.

Tu nu te consideri supărăcios. Însă nu te superi față de acele lucruri care nu te interesează. Dacă cineva se atinge de ceva la care ții mult – te superi...

Tăcerea e folositoare pentru suflet. Când vorbim. Cu greu ne abținem de la vorbirea deșartă și de la judecată. Însă tăcerea poate fi ceva rău atunci când cineva e supărat și de aceea tace.

Întotdeauna să vă amintiți legea vieții duhovnicești: dacă te tulburi din cauza defectului altui om și îl judeci pe acela, mai târziu te va lovi și pe tine viața și vei suferi de același defect.

Nu vă lăsați inimile în deșertăciunea lumească. În special, în timpul rugăciunii, părăsiți toate gândurile lumești.

După rugăciunea de acasă sau de la biserică, pentru ca să păstrați starea sufletească de duiosie provocată de rugăciune, este necesară tăcerea. Uneori chiar un simplu cuvânt, ce ni se pare neînsemnat, poate distruge și alunga starea de duiosie din sufletul nostru.

Îndreptățirea de sine închide ochii duhovnicești și atunci omul nu mai vede ceea ce există în realitate.

Dacă spui despre fratele sau sora ta ceva rău, chiar dacă este adevărat, tu vei purta în sufletul tău o rană ce nu poate fi vindecată. Poți aduce la cunoștință greșelile altuia numai în cazul când în inima ta există o singură intenție: folosul sufletului celui ce a greșit.

Răbdarea este blândețea neîntreruptă.

Mântuirea voastră și moartea voastră sunt în apropierea voastră. Mântuirea voastră depinde de modul în care vă purtați cu aproapele vostru. Nu uitați să vedeți în aproapele vostru chipul lui Dumnezeu.

Fiecare lucru, fără să vi se pară neînsemnat, să-l faceți cu migală, așa ca înaintea feței lui Dumnezeu. Amintiți-vă că Dumnezeu vede tot.

XVI. CUVIOSUL STAREȚ ISAACHIE AL II-LEA

(1865-1938) (26 decembrie)

*Părintele Isaachie s-a distins
printr-o liniște adâncă, prin simplitate și
lacrimi la rugăciune în timpul slujbei dumnezeiești.*

A. Viața

Sfântul Mucenic Isaachie de la Optina (în lume Ivan Nicolaevici Bobrikov) s-a născut în anul 1865, în satul Ostrov, regiunea Maloarhanghelisk, gubemia Orlovsk, într-o familie de țărani. A învățat carte la școala din sat. Părinții săi erau oameni credincioși. Tatăl său, Nicolae Rodionovici Bobrikov, născut în anul 1836, s-a sfârșit la Sihăstria Optina la 22 aprilie 1908, ca schimonah. Despre ivirea lui Ivan la Sihăstria Optina istorisește Cuviosul Nectarie: Fericitul Vasile l-a adus la părintele Ambrozie și a spus: “Cădeți la picioarele lui, acesta va fi ultimul arhimandrit al Optinei”. Iar tânărului i-a spus: “Te vor executa”. În drum spre sala de mese, fericitul Vasile îi chema pe pelerini: “Închinați-vă ultimului arhimandrit de la Optina”.

Ivan a venit la Sihăstria Optina în anul 1884, în vârstă de 19 ani, și a petrecut în mănăstire patru decenii. Starețul Ambrozie l-a binecuvântat pe Cuviosul Isaachie, proestosul mănăstirii, să-l primească pe Ivan Bobrikov la sine pentru ascultare.

La 17 decembrie 1897, Ivan Bobrikov a fost primit în obștea mănăstirii. În scurt timp, la 7 iunie 1898, a fost tuns în mantie cu numele de Isaachie, iar la 20 octombrie al aceluiași an a fost hirotonit ierodiacon. La 24 octombrie, în ziua sfințirii de către arhiepiscopul Veniamin de la Kaluga a catedralei Kazanskaia de la Mănăstirea Șamordino,

Cuviosul Isaachie a fost hirotont ieromonah. La 30 august 1913, după sfârșitul arhimandritului Xenofont, frații l-au ales pe Cuviosul Isaachie ca proestos al mănăstirii.

Fiiică duhovnicească a Cuviosului Isaachie, monahia Maria (Dobromâslova) scria despre Cuviosul Isaachie: “Datorită vieții sale exemplare, cu adevărat monahală, el era vrednic să ocupe o poziție atât de înaltă. Foarte înalt, cu o înfățișare impunătoare, el era simplu ca și un copil, și în același timp plin de înțelepciune duhovnicească”.

Cuviosul Isaachie a primit conducerea în anii grei ai Rusiei: a început Primul război mondial, apoi va începe Revoluția, va izbucni războiul civil, asupra Bisericii se vor abate încercări și prigoane nemaivăzute. Spre sfârșitul anului 1916, din cauza războiului prelungit, se făcea simțită nevoia acută în toate cele necesare. Cu toate acestea, Sihăstria Optina răspundea cu bunăvoință tuturor cererilor de ajutor ale celor care suferiseră din cauza războiului, reducând nevoile ei proprii.

Cuviosul Isaachie nu avea nici o clipă de odihnă: lumina în chilia sa se stingea, de regulă, doar spre dimineață... Pace sufletească se revărsa de pe întreg chipul Cuviosului, din mișcările sale încete, din ochii săi cuminți și blânzi. Nu se grăbea niciodată și nu se agita, în toate se încredința voii lui Dumnezeu. Și Domnul nu-l părăsea niciodată.

În “Letopisețul schitului” se menționează faptul că Cuviosul Isaachie a luat parte la Sinodul Bisericesc Ortodoxe Ruse, care s-a ținut în 1917. La 23 ianuarie 1918, Sihăstria Optina a fost închisă printr-un decret, însă mănăstirea se mai ținea sub chipul unei “artere de muncă”. În primăvara anului 1923 au închis și această “arteră”. Mănăstirea a intrat sub conducerea “Șefului științelor” și ca monument istoric a fost numit “Muzeul Sihăstria Optina”. Proestosul mănăstirii, Cuviosul Isaachie a fost înlăturat de la conducere și autoritățile i-au poruncit să transmită muzeului averea mănăstirii.

Cuviosul Isaachie împreună cu obștea au părăsit cu mare mâhnire mănăstirea, stabilindu-și traiul prin apartamente în orașul Kozelisk. În anul 1923 toate bisericile Sihăstriei au fost închise, iar slujbele au încetat pentru o perioadă de șaizeci și cinci de ani. În acel timp, la biserica din Kozelisk s-a eliberat un post de preot și în mod minunat s-a întâmplat așa încât toate funcțiile din această biserică au fost ocupate de monahi de la Optina, în frunte cu Preacuviosul Isaachie.

...A venit anul 1929. Prin toată țara a început un nou val de arestări. În luna august, după praznicul Schimbării la Față a Domnului, au fost arestați și aruncați în închisoarea de la Kozelisk toți ieromonahii de la Optina, împreună cu Cuviosul Isaachie. De la Kozelisk, arestații... au ajuns la Smolensk. În luna ianuarie a anului 1930, după încheierea anchetei, monahii au fost exilați. Cuviosul Isaachie a ajuns în orașul Belev, din regiunea Tula.

În anul 1932, Cuviosul Isaachie a fost arestat din nou. Cinci ani mai târziu, Cuviosul Isaachie s-a învrednicit de la Dumnezeu de cununa muceniciei.

Sfântul Mucenic Isaachie a fost învinuit că are relații cu dosarul Episcopului Nikita (Pribâtkov), acuzat a fi “organizatorul și conducătorul unei mănăstiri clandestine pe lângă biserica Sfântului Nicolae din slobozia Kazacia, poruncind în mod sistematic elementului monahal și clerului să facă în mijlocul populației acțiuni contra revoluției și să răspândească știri provocatoare despre coborârea lui antihrist pe pământ”.

La început, în 1937, au fost arestați o sută de oameni și toți au fost împușcați. La 16 decembrie 1937 au mai fost arestați încă douăzeci. Toți au fost supuși unor torturi inumane: erau obligați să stea și să nu doarmă câteva zile și nopți, fiind interogați continuu de anchetatori care se schimbau. Nu aveai voie să te așezi, și dacă omul cădea, era udat cu apă rece. Ei au respins totul. Cuviosul Isaachie a fost neclintit în dreptatea lui, a respins toate acuzațiile și a răspuns scurt și concis: “În rândul mănăstirii clandestine n-am intrat...”.

La 25 decembrie 1937, tuturor celor arestați le-a fost stabilită acuzatia de către N.K.V.D.-ul de la Belev. Apoi au fost transferați la Tula, unde le-a fost stabilită sentința finală: să fie împușcați. Sentința a fost executată la 26 decembrie 1938, în a doua zi a Nașterii lui Hristos, când Sfânta Biserică serbează Soborul Preasfintei Născătoare de Dumnezeu. Mucenicii împușcați au fost îngropați în taină la kilometrul 162 al șoselei Simferopol.

Astfel s-a întrerupt viața pământească a Sfântului Mucenic Isaachie. Viața sa liniștită, cu adevărat monahală, curată și puternică în bazele sale ortodoxe, a fost încununată cu suferința pentru Hristos, Căruia i-a fost credincios până la

moarte. Asemănător mucenicilor din vechime nefiindu-i frică de cruzii dușmani ai lui Hristos Preacuviosul Isaachie a ținut cu tărie mărturisirea sa: “Nu voi fugi de crucea mea!” Iar prin crucea sa și-a mărturisit Domnului nostru credința.

Acatistul Preacuvioșilor Stareți de la Optina

(11 octombrie)

Rugaciunile incepatoare, apoi:

Condacul 1

Alesi fiind de Dumnezeu din aceasta lume plina de desertaciuni, o, Cuviosilor parinti ai Optinei, ati ridicat cu evlavie crucea voastra si lui Hristos cu credinta I-ati urmat, si indrazneala in mijlocirea voastra inaintea Domnului ati capatat. Pentru aceasta, aducandu-va acum cu sarguinta rugaciune, cu dragoste strigam voua: Bucu-rati-va, Cuviosilor Parinti ai Optinei, luminosi purtatori ai harului staretiei!

Icosul 1

Cautand din toata inima viata ingereasca monahala, ati lepadat toate patimile lumesti, inteleptilor intru Dumnezeu. Si in bratele Tatalui cu dragoste la Sihastria Optina ati venit, umbland pe calea cea stramta si plina de suferinte pana la sfarsitul petrecerii voastre pamantesti. Pentru aceasta, cantari de lauda va aducem, strigand:

Bucurati-va, alergare cu bucurie la chemarea Domnului;
Bucurati-va, urmatori lui Hristos cu toata dorinta;
Bucurati-va, luare pe umeri a crucii voastre;
Bucurati-va, iubire de Dumnezeu mai presus de toate cele din lume;
Bucurati-va, desavarsita lepadare de sine pentru Hristos;
Bucurati-va, mostenitori fericiti ai imparatiei Cerului;
Bucurati-va, Cuviosilor Parinti ai Optinei, luminosi purtatori ai harului staretiei!

Condacul 2

Vazand mrejele vrajmasului intinse ca un paienjenis in toata lumea, si simtind in adancul inimilor voastre ca de ele oamenii se izbavesc doar prin smerenie, in rugaciune fierbinte inaintea lui Dumnezeu va aruncati, strigand cu umilinta: Aliluia!

Icosul 2

intelegand cu inima si cu mintea, ca prin faptele sale nimeni dintre cei vii nu se poate indreptati inaintea lui Dumnezeu, si tinand totdeauna inaintea ochilor vostri pacatele voastre, suvoaie de lacrimi doar de Domnul vazute n-ati incetat sa varsati. Si aducand lui Hristos pocainta sufletului, chipul Lui ni l-ati aratat noua, celor ce strigam:

Bucurati-va, pomenire de toata vremea a faradelegilor voastre;
Bucurati-va, primire de la Domnul a darului umilintei si lacrimilor;
Bucurati-va, cunoastere a fericirii ce vine in urma plangerii pentru pacate;
Bucurati-va, dobandire a smereniei prin neincetata parere de rau pentru pacate;
Bucurati-va, propovaduitori ai pocaintei pe pamant;
Bucurati-va, ca in cer sunteti mangaiati acum de catre Domnul;
Bucurati-va, Cuviosilor parinti ai Optinei, luminosi purtatori ai harului staretiei!

Condacul 3

Incredintandu-va in puterea patimilor mantuitoare ale lui Hristos, sfintilor, cu nadejde nebiruita de mantuire, va socoteati mai rai decat toti oamenii si nevrednici de milostivire. Pentru aceasta cu multa smerenie si cu multumire pururea lui Dumnezeu ii strigati: Aliluia!

Icosul 3

Avand in inimile voastre darul dumnezeiesc al smeritei intelepciuni, ca niste adevarati ucenici ai lui Hristos, Care S-a smerit pana la moartea pe Cruce, socoteati ca nimica nevointele si ostenele voastre. Si sporind in nevointe, indoit crestati si cu smerenia, lucru de care minunandu-ne, strigam:

Bucurati-va, deprindere a ascultarii si smereniei de la Mantuitorul;
Bucurati-va, smerenie inaltata de catre Domnul Slavei;
Bucurati-va, castigare prin smerenie a nerautatii si blandetei;
Bucurati-va, dobandire prin smerita cugetare si defaimarea de sine a linistii sufletului;
Bucurati-va, alesi imbogatiti prin saracia cu duhul;
Bucurati-va, mostenitori ai imparatiei Cerului, celor saraci cu duhul gatita;
Bucurati-va, Cuviosilor parinti ai Optinei, luminosi purtatori ai harului staretiei!

Condacul 4

Furtuna patimilor, ridicata de trup si de diavol, ati linistit-o, mintea stapana peste patimile pierzatoare cu postiri asezandu-o. Fiinta lui Hristos v-ati inchinat-o, cugetul l-ati stramtorat spre plinirea poruncilor si de harul lui Dumnezeu v-ati impartasit, raul binelui si trupul duhului le-ati supus, lui Hristos incepatorul nevointelor neincetand cantand: Aliluia!

Icosul 4

Auzind cuvantul Domnului, ca imparatia Cerului se ia cu asalt si doar cei ce se silesc o dobandesc pe dansa, prin post, priveghere si rugaciune v-ati nevoit neincetat si trupul cu patimile le-ati rastignit pe Crucea lui Hristos, neabatut pazind randuielile monahale. Pentru aceasta va fericim:

Bucurati-va, purtare cu ravna a jugului bun al lui Hristos;
Bucurati-va, priveghere a inimii ce tine duhul nestins;
Bucurati-va, guri strajuite cu trezvie duhovniceasca;
Bucurati-va, supunere cu duhul a trupului, fara pierzatoarea mila de sine;
Bucurati-va, impletire a nevoitei mintii cu ostenele trupesti;
Bucurati-va, dobandire a sufletelor in rabdarea cea dupa Dumnezeu;
Bucurati-va, Cuviosilor parinti ai Optinei, luminosi purtatori ai harului staretiei!

Condacul 5

Ca pe o arma nebiruita impotriva legiunilor diavolesti, numele purtator de lumina al lui Hristos neincetat cu credinta in inima l-ati purtat. Si primind izvorul vesnic al harului, ati urcat din putere in putere si foc la foc ati adaugat. Pentru aceasta, cu mintea curatita lui Dumnezeu ii cantati: Aliluia!

Icosul 5

Vazandu-va neincetat neputinta, mantuitoarea si purtatoarea de har rugaciune a lui Iisus niciodata n-ati incetat sa o lucrati, si printr-insa primele rasariri ale patimilor le-ati taiat si uneltirile vrajmasului le-ati ars. in tacerea inimii, vorbirea in rugaciune cu Domnul tainic ati dobandit, si sfesnice vii facandu-va noua, celor ce mergem pe calea mantuirii, va strigam:

Bucurati-va, adancire in rugaciune a intregii voastre minti;
Bucurati-va, frangere de inima ce chemi pogorarea harului;
Bucurati-va, lepadare in vremea rugaciunii a cugetelor pamantesti;

Bucurati-va, chemare neincetata a numelui lui Iisus;
Bucurati-va, nevoitori de toata vremea ai rugaciunii inimii;
Bucurati-va, primire a cererilor voastre inaltate in numele Domnului;
Bucurati-va, Cuviosilor parinti ai Optinei, luminosi purtatori ai harului staretiei!

Condacul 6

Stand cu inima in rugaciune inaintea Crucii Domnului Cel ce patimeste pentru pacatele omenesti, imbelsugate lacrimi ati varsat, Cuviosilor. Cu durerea inimii pentru pacatele voastre si mistuiti de o dragoste nespusa catre Rascumparatorul nostru, pana la sfarsitul vietii catre Dansul ati strigat: Aliluia!

Icosul 6

Stralucind in inimile voastre lumina dragostei Dumnezeiesti, slava lumeasca si laudele desarte le-ati urat si le-ati dispretuit, iar ocarile din partea oamenilor si toate suferintele cu inima deschisa le-ati primit, impartasindu-va cu osardie de patimile lui Hristos. Prin aceasta chipul patimirii si rabdarii ne-ati aratat noua, celor care cu credinta strigam:

Bucurati-va, purtare in trupurile voastre a ranilor Domnului Iisus Hristos;
Bucurati-va, sorbire a ocarilor ca pe o bautura purificatoare;
Bucurati-va, indepartare cu toata inima de maririle pamantesti;
Bucurati-va, rugaciune cu dragoste pentru cei care va
Bucurati-va, iubire ce socotesti ca pe niste binefacatori pe cei ce te supara;
Bucurati-va, multumire neincetata adusa Milostivului Dumnezeu;
Bucurati-va, Cuviosilor parinti ai Optinei, luminosi purtatori ai harului staretiei!

Condacul 7

Vazand dorinta voastra buna si osteneala neincetata pentru implinirea poruncilor Sale, Domnul Cel ce voieste ca tot omul sa se mantuiasca si la cunostinta adevarului sa vina v-a luminat mintea ca sa intelegeti caile Sale si dreptatea Sa v-a invatat. Iar voi, cu inima invapaiata de har I-ati cantat pururea: Aliluia!

Icosul 7

Minunate sunt lucrurile Tale, Doamne, caci mai bine decat carturarul ii inteleptesti pe robii Tai, care Te cauta din toata inima, si le deschizi ochii ca sa inteleaga minunile legii Tale. Drept aceea, pe Cuviosii Tai, Parintii nostri de la Optina, care neincetat poruncile Tale au pazit, si ne-au invatat a le iubi cu osardie, ii laudam cantand:

Bucurati-va, asezare in inima ca pe o mare comoara a cuvintelor lui Dumnezeu;
Bucurati-va, iubire din toata inima a caii poruncilor lui Dumnezeu;
Bucurati-va, ura trezvitoare fata de toata calea nedreptatii;
Bucurati-va, mers neabatut pe calea Domnului;
Bucurati-va, gatire netulburata a inimii in nevointa cea buna;
Bucurati-va, imbratisare a cuvintului lui Dumnezeu si aflare a pacii lui Hristos;
Bucurati-va, Cuviosilor parinti ai Optinei, luminosi purtatori ai harului staretiei!

Condacul 8

Socotindu-va straini si calatori pe pamant, n-ati dorit sa dobanditi nimic din lucrurile pieritoare ale acestei lumi, ca sa nu fie inima voastra atrasa spre pamant. Ci doar de unul Dumnezeu sa se alipeasca, inaltandu-I cantare: Aliluia!

Icosul 8

Toata impatimirea trupeasca care ne desparte de dragostea Domnului din tot sufletul ati respins-o, cautand doar cele ce sunt spre duhovnicesc folos. De bunurile vietii nu v-ati alipit inima si totdeauna cu dragoste pe Hristos urmand, toata nadejdea intr-insul v-ati pus-o, pentru care acum va laudam asa:

Bucurati-va, viata mutata la Domnul fara impatimire fata de lume;
Bucurati-va, lepadare de grijile lumesti pentru dulceata rugaciunii;
Bucurati-va, credinta neclintita ce tai imprejur grijile vietii;
Bucurati-va, saracie de buna voie si ascultare omora-toare a patimilor vatamatoare;
Bucurati-va, pazire cu sfintenie a fagaduintei monahale pentru saracia de buna voie;
Bucurati-va, taiere a voii ce v-a aratat adevarati ucenici ai lui Hristos;
Bucurati-va, Cuviosilor parinti ai Optinei, luminosi purtatori ai harului staretiei!

Condacul 9

Toate rugaciunile voastre si toate puterile voastre pe altarul inchinarii, Cuviosilor, le-ati depus, ca sa aflati curatia inimii, fara de care, dupa cuvintele lui Hristos, nimeni nu va vedea pe Dumnezeu. Si de la Domnul pri-mindu-o, v-ati invrednicit in chip minunat a canta Sfintei Treimi impreuna cu dreptii: Aliluia!

Icosul 9

Pornirile patimilor trupesti care lupta impotriva sufletului, cu post si rugaciune le-ati imblanzit, nelasand gandurile pacatoase sa va stapaneasca. Si de la Domnul Dumnezeu, singurul care are putere sa biruie cele ale firii, darul neprihanirii si isihiei ati primit, pentru care cantare de lauda acum va aducem:

Bucurati-va, smerenie ce atragi harul lui Dumnezeu in lupta impotriva patimilor;
Bucurati-va, iubire de osteneli si lipsuri ce lepezi odihna trupeasca;
Bucurati-va, vestejire prin post si privegheri a poftelor trupesti;
Bucurati-va, biruire a legilor firii cu puterea lui Hristos;
Bucurati-va, inchinare a trupurilor si sufletelor voastre ca jertfa fara prihana inaintea Domnului;
Bucurati-va, curatie a inimii ce vezi pe Domnul in fericirea vesnica;
Bucurati-va, Cuviosilor parinti ai Optinei, luminosi purtatori ai harului staretiei!

Condacul 10

Vrand sa va mantuiti sufletele si sa va impartasiti de Viata vesnica, toate cugetele pamantesti si trecatoare le-ati trecut cu vederea, si Mantuitorului nostru, Care a dat ucenicilor Sai porunca cea mare a dragostei, cu fapta si adevarul I-ati urmat. Pentru aceasta, pe cei din jurul vostru cu dragoste invapaiata de har i-ati iubit, pe Tatal Ceresc al tuturor oamenilor chemandu-L: Aliluia!

Icosul 10

Iubindu-i din tot sufletul pe cei din jurul vostru, imparatia Sfintei Treimi inlauntrul vostru ati aflat-o, si prin aceasta in inimile voastre focul dragostei lui Dumnezeu s-a pogorat. De acesta aprinzandu-va deplin, faptelor dragostei jertfa v-ati adus, primind acum de la noi cantare cu evlavie:

Bucurati-va, dragoste sfanta ce cuprinzi pe toti oamenii;
Bucurati-va, iubire insetata de mantuirea tuturor, care te faci tuturor toate;
Bucurati-va, suspin cu lacrimi pentru suferintele oamenilor;
Bucurati-va, liman si sprijin mangaietor al tuturor celor ce alearga la voi;
Bucurati-va, grabnic ajutor al tuturor celor ce va cheama cu credinta;
Bucurati-va, punere a sufletelor pentru aproapele;
Bucurati-va, Cuviosilor parinti ai Optinei, luminosi purtatori ai harului staretiei!

Condacul 11

Cantare de lauda va aducem, Cuviosilor parinti ai Optinei, caci urmarindu-va calea pamanteasca cu adevarat ne-am invatat a umbla dupa dreptate. Fericiti sunteti, ca pentru dragostea lui Hristos v-ati nevoit si puterea vrajmasului ati rusinat, aratandu-le tuturor adevarata virtute, si dintru slava cereasca Domnului strigand: Aliluia!

Icosul 11

Laudand nevointele voastre luminoase, Cuviosilor Parinti ai nostri de la Optina, va fericim ca pe niste minunati povatuitori ai monahilor. Iar acum impreuna-vorbitori cu ingerii v-ati aratat, si in cer inaintea tronului lui Dumnezeu stand, va rugati pentru noi, care cu dragoste va cantam:

Bucurati-va, ravnitori ai privegherii neincetate;
Bucurati-va, pastratori neadormiti ai focului din vatra inimii;
Bucurati-va, stalpi neclatinati ai ascultarii, care pe toate le-ati rabdat;
Bucurati-va, intrare prin multe suferinte in imparatia lui Dumnezeuii;
Bucurati-va, cnipuri ale vietii monahale deopotriva in cinste cu ingerii;
Bucurati-va, robi credinciosi ai lui Dumnezeu si fii ai imparatului Ceresc;
Bucurati-va, Cuviosilor parinti ai Optinei, luminosi purtatori ai harului staretiei!

Condacul 12

Darul harului Domnului pentru noi cerand, o fericitilor, cu dreptate va laudam. Ascultati suspinul nostru, nu treceti cu vederea lacrimile noastre. Rugati-l pe Domnul sa potoleasca patimile noastre cele cumplite, si plansul cel cu frangere de inima pentru pacate sa ne dea, ca din suflet curat si buze neintinate impreuna cu voi in rai sa-i cantam: Aliluia!

Icosul 12

Cantare de lauda inaltandu-va, o, Cuviosilor, stim ca nu asteptati de la noi doar cantarea cea cu buzele, ci aflarea dupa pilda voastra a smereniei inimii si indreptarii vietii. Pentru aceasta, alergam la ajutorul vostru ca sa atingem limanul pocaintei, si cu dragoste ne nevoim, cantand:

Bucurati-va, aparatori ai celor care vietuiesc cucernic;
Bucurati-va, intarirea celor neputinciosi si orfanilor;
Bucurati-va, ajutor cu dumnezeiasca putere spre mantuirea celor ce va cheama;
Bucurati-va, izvoare de har care nasteti in care se pocaiesc lacrimi de mangaiere;
Bucurati-va, liturghisire a iubirii de oameni a Sfintei Treimi;
Bucurati-va, mijlocitori fierbinti inaintea Domnului pentru mantuirea noastra;
Bucurati-va, Cuviosilor parinti ai Optinei, luminosi purtatori ai harului staretiei!

Condacul 13

O, preaslaviti drepti ai lui Hristos, Cuviosilor Parinti si Stareti, Moise, Antonie, Isaachie, Ilarion, Anatolie; Iosif si al doilea Isaachie, Leon, Macarie, Ambrozie, Varsanufie, al doilea Anatolie, Nectarie si Nikon, ca sapte stalpi si sapte luminatori ati stralucit in Sihastria de la Optina! Auziti aceasta rugaciune a noastra si pogorati-ne de la Hristos dar de smerenie si pomenire a mortii, sa ne izbaveasca cu harul Sau de tot raul si sa ne invredniceasca de sfarsit crestinesc pe toti care ii cantam Lui: Aliluia! (Acest condac se citeste de trei ori)

Apoi Icosul 1 si Condacul 1.

Rugaciune catre Preacuviosii Parinti si Stareti, care au stralucit la Sihastria Optina

O, mari drepti ai lui Dumnezeu, stalpi si luminatori ai Pamantului Rusiei, Preacuviosilor si Purtatorilor de Dumnezeu parinti ai nostri de la Optina, Leon, Macarie, Moise, Antonie, Ilarion, Ambrozie, Anatolie, Isaachie si Iosif, Varsanufie, Anatolie, Nectarie, Nikon si Isaachie, dupa porunca Evangheliei pe Domnul Dumnezeu din toata

inima si din tot sufletul si din tot cugetul L-ati iubit si ca niste facii de har purtatoare ati luminat intreg poporul spre mantuire.

Pentru aceasta, sub Acoperamantul Preasfintei Stapanei noastre Nascatoarea de Dumnezeu ati venit la Sihastria Optina, intemeiata de talharul care s-a pocait. Si pana la sfarsitul vietii voastre ati umblat cu smerenie si osandire de sine pe calea cea stramta si plina de suferinta, dobandind prin aceasta cu prisosinta darurile binecuvantate ale Duhului Sfânt.

Pe batrani si tineri, pe nobili si pe sarmani, pe inteleptii veacului acestuia si pe cei simpli, pe toti care veneau la voi cuprinsi de necazuri, i-ati linistit si mangaiat duhovniceste, cu lumina adevarului lui Hristos i-ati luminat si i-ati reinviat duhovniceste.

Pe toti ca pe voi insiva i-ati iubit si in inima voastra i-ati cuprins, dupa cuvintele Apostolului, cele viitoare vestind, povatuind, indreptand si mangaind.

Rugati-L pe Milostivul Dumnezeu, care in locuinta raiului pe talharul intelept impreuna cu Sine l-a luat, sa ne daruiasca noua, nevrednicilor, ca lucratorilor din ceasul al unsprezecelea, duh umilit, inima curata, infranarea limbii, fapte drepte, smerenie inteleapta, lacrimi de pocainta, credinta nerusinata, dragoste nefatarnica, pace sufleteasca si sanatate trupeasca.

Iar prin mijlocirea voastra sa ne invredniceasca Domnul de raspuns bun la infricosatoarea Sa Judecata, si de chinurile vesnice izbavindu-ne, de imparatia Cerului sa ne faca partasi impreuna cu voi, in vecii vecilor. Amin.

SFÂRȘIT ȘI LUI DUMNEZEU SLAVĂ!

+ + + + + + + +

+ + + + + + +

+ + + + +

+ + +

+